

การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จังหวัดชุมพร

โดย

นายอริป จันทร์สุริย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิง
สร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

โดย
นายอริป จันทรสุริย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

DEVELOPMENT OF INDICATORS IN INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE
MANAGEMENT FOR CREATIVE TOURISM, CHUMPHON PROVINCE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (Management)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2018
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

58604931 : การจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาคุชฎีบัณฑิต

คำสำคัญ : การพัฒนาตัวบ่งชี้, การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม, การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

นาย อธิป จันทร์สุริย์: การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) ศึกษาแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร และ 3) พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยในขั้นตอนที่ 1 ใช้เทคนิคการวิจัยทฤษฎีฐานราก โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และในขั้นตอนที่ 2 ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคต EDFR โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการทำแบบสอบถาม จำนวน 17 คน และการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และในขั้นตอนที่ 3 การจัดสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากการวิจัยทฤษฎีฐานราก ได้องค์ประกอบหลักจำนวน 12 องค์ประกอบ และแนวโน้มองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่ได้จากการสัมภาษณ์รอบที่ 1 แบบสอบถามรอบที่ 2 จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวโน้มองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่ได้เป็นตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลัก 32 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 2 ความรู้ และทักษะ องค์ประกอบหลักที่ 3 ชุมชนและเครือข่าย องค์ประกอบหลักที่ 4 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม องค์ประกอบหลักที่ 5 ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ องค์ประกอบหลักที่ 7 ความแท้บนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม องค์ประกอบหลักที่ 8 ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ และการจัดสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย ภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ทั้งนี้เพื่อให้จังหวัดชุมพรมีตัวบ่งชี้ที่เป็นรูปธรรม สามารถเป็นต้นแบบด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้

58604931 : Major (Management)

Keyword : DEVELOPMENT OF INDICATORS, INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE MANAGEMENT,
CREATIVE TOURISM

MR. ATHIP JANSURI : DEVELOPMENT OF INDICATORS IN INTANGIBLE CULTURAL
HERITAGE MANAGEMENT FOR CREATIVE TOURISM, CHUMPHON PROVINCE THESIS
ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR DR. PITAK SIRIWONG

This research aims to 1) study the characteristics of Intangible cultural heritage management and characteristics of creative tourism 2) study the scenario of trends composition to intangible cultural heritage management for creative tourism and 3) develop the indicators of the intangible cultural heritage management for creative tourism of Chumphon Province. The process had 3 steps: Step 1 used grounded theory method by studying theoretical concepts and document research to obtain information about the characteristics of Intangible cultural heritage management and characteristics of creative tourism. Step 2 used EDFR Future Research Techniques by interviewing 17 experts along with the applied MTMM Multitrait-Multimethod Analysis to examine construct validity and step 3 used focus group method and policy meeting.

The study revealed that the characteristics of intangible cultural heritage management for creative tourism from grounded theory method had 12 main components and the study from interviewing experts revealed that there were 8 main-indicators included 1) creative cultural activity 2) knowledge and skill 3) community and network 4) successor 5) Platform 6) management 7) authentic 8) creative experience. More over, the study showed that there were 32 sub-indicators in measuring the performance of the characteristics of intangible cultural heritage management for creative tourism. Step 3 used focus group and policy meeting comprised of the representative of academic sectors, public sectors and communities. The result showed that every sector and community in Chumphon Province must work and had a participation to strengthen the develop the indicators of the intangible cultural heritage management for creative tourism of Chumphon Province. Moreover, the final result of this research will create the tangible indicators of creating tourism in Chumphon Province which can be used as the role model in developing cultural heritage management for creative tourism in other provinces.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ จันทิก อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม วิทยานิพนธ์ผู้คอยสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา และแนะนำในเรื่องงานวิจัยมาโดยตลอด เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถแก้ไข และพัฒนางานวิทยานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี รวมไปถึงคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ของอาจารย์ ดร.ปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร แซ่วัง และอาจารย์ ดร.อัญญา บัญญาปาลิต กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยส่งผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาของทุกท่านที่กล่าวมา

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม ประชุมเชิงนโยบาย ทุกท่านที่สละเวลาในการให้ข้อมูล คำปรึกษา และตอบคำถามที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานวิจัย และทำให้งานวิจัยนี้สามารถเสร็จสิ้นลงได้ด้วยดี นอกจากนี้ยังรวมถึงผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถามทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่คอยชี้แนะ แนะนำ แนวทางการทำวิจัยและทำให้งานวิจัยนี้สามารถเสร็จสิ้นลงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณเจ้าของผลงานวิจัย หนังสือ และบทความวิชาการทุกเรื่องที่ช่วยให้งานวิจัยเล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คุณแม่สำรวญ จันทรสุรีย์ พี่ชาย และนาย ที่สนับสนุนและให้กำลังใจตลอดการทำวิจัยเสมอมา

นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจกันตลอดมา สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยเล่มนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และผู้ส่วนเกี่ยวข้องในกลุ่มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้ผลจากงานวิจัยเล่มนี้ไม่มากนักน้อย หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยไว้ ณ ที่นี้

อธิป จันทรสุรีย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
ตารางที่.....	ญ
ภาพที่.....	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	11
3. ขอบเขตของการวิจัย	11
4. กรอบแนวคิดการวิจัย.....	13
5. นิยามศัพท์เฉพาะ	15
6. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	16
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	17
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	19
1. มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage).....	19
2. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร.....	62
3. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism).....	92
4. การพัฒนาตัวบ่งชี้ (Indicator)	106
5. เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)	121
6. การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี MTMM (Multitrait - Multimethod Analysis)	130

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	140
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์.....	142
ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐาน สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร.....	144
ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร.....	150
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	153
ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.....	155
ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร.....	184
ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร.....	238
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล.....	256
สรุปผลการวิจัย.....	257
อภิปรายผลการวิจัย.....	261
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	268
รายการอ้างอิง.....	274
ภาคผนวก.....	284
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร.....	285
ภาคผนวก ข ตัวอย่างภาพการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	289
ภาคผนวก ค เครื่องมือประเมินความเที่ยงตรง (IOC) เครื่องมือในการวิจัยแบบอนาคต EDFR..	297
ภาคผนวก ง การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการประยุกต์การวิเคราะห์ พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM).....	317

ภาคผนวก จ การจัดสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย	331
ภาคผนวก ฉ	340
ตัวอย่างหนังสือขออนุญาตที่เกี่ยวข้อง.....	340
ประวัติผู้เขียน.....	345

ตารางที่

	หน้า
ตารางที่ 1	ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม..... 21
ตารางที่ 2	ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม..... 22
ตารางที่ 3	สรุปการแบ่งประเภทมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage)..... 25
ตารางที่ 4	คุณค่าทางวัฒนธรรมของมรดกทางวัฒนธรรม 27
ตารางที่ 5	คุณค่าทางสังคมเศรษฐกิจร่วมสมัยของมรดกทางวัฒนธรรม 28
ตารางที่ 6	สรุปกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม 41
ตารางที่ 7	ความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่ จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ..... 43
ตารางที่ 8	ประเภทของมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้..... 44
ตารางที่ 9	ประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม..... 45
ตารางที่ 10	ข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม..... 50
ตารางที่ 11	การขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม..... 51
ตารางที่ 12	ลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมและรักษาตามพระราช บัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 51
ตารางที่ 13	การกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2560..... 53
ตารางที่ 14	สรุปประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ 59
ตารางที่ 15	คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม..... 60
ตารางที่ 16	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร 65
ตารางที่ 17	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร..... 71
ตารางที่ 18	สรุปแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร..... 88
ตารางที่ 19	คุณลักษณะสำคัญการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 95
ตารางที่ 20	คุณลักษณะสำคัญการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 95

ตารางที่ 21	องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.....	99
ตารางที่ 22	องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.....	102
ตารางที่ 23	คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	105
ตารางที่ 24	ประเภทของตัวบ่งชี้.....	106
ตารางที่ 25	สิ่งที่ควรพิจารณาในการพัฒนาตัวบ่งชี้.....	108
ตารางที่ 26	ขั้นตอนในการพัฒนาตัวบ่งชี้.....	108
ตารางที่ 27	เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวบ่งชี้.....	113
ตารางที่ 28	กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้.....	114
ตารางที่ 29	หลักการของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR.....	122
ตารางที่ 30	จำนวนผู้เชี่ยวชาญและการลดลงของความคลาดเคลื่อน	126
ตารางที่ 31	สรุปแนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	135
ตารางที่ 32	คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม.....	156
ตารางที่ 33	คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	158
ตารางที่ 34	คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีความสอดคล้องกัน	160
ตารางที่ 35	องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	161
ตารางที่ 36	ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์ (Creative)	171
ตารางที่ 37	ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic)	172

<p>ตารางที่ 38 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ หลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience).....</p>	<p>173</p>
<p>ตารางที่ 39 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ หลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process).....</p>	<p>174</p>
<p>ตารางที่ 40 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ หลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation).....</p>	<p>174</p>
<p>ตารางที่ 41 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ หลักที่ 6 การจัดการ (Management).....</p>	<p>176</p>
<p>ตารางที่ 42 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ หลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill).....</p>	<p>178</p>
<p>ตารางที่ 43 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ หลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture).....</p>	<p>179</p>
<p>ตารางที่ 44 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ หลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network).....</p>	<p>179</p>
<p>ตารางที่ 45 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ หลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process).....</p>	<p>180</p>
<p>ตารางที่ 46 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ หลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity).....</p>	<p>181</p>

ตารางที่ 47	ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ หลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor)	182
ตารางที่ 48	สรุปลักษณ์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์ (Creative).....	219
ตารางที่ 49	สรุปลักษณ์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic).....	220
ตารางที่ 50	สรุปลักษณ์ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience).....	220
ตารางที่ 51	สรุปลักษณ์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process)	221
ตารางที่ 52	สรุปลักษณ์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation)	222
ตารางที่ 53	สรุปลักษณ์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management).....	223
ตารางที่ 54	สรุปลักษณ์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill)	225
ตารางที่ 55	สรุปลักษณ์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture)	226
ตารางที่ 56	สรุปลักษณ์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network)	226
ตารางที่ 57	สรุปลักษณ์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process).....	227
ตารางที่ 58	สรุปลักษณ์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity).....	227
ตารางที่ 59	สรุปลักษณ์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor)	228
ตารางที่ 60	การประยุกต์การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (MTMM) การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ด้วยวิธีการวัด องค์ประกอบเดียวกันโดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (VD).....	232
ตารางที่ 61	องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC).....	233
ตารางที่ 62	ความสอดคล้องตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาต่างๆ.....	247

ภาพที่

	หน้า
ภาพที่ 1	กรอบแนวคิดเชิงขั้นตอนในการวิจัย 14
ภาพที่ 2	กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม 33
ภาพที่ 3	กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม 35
ภาพที่ 4	กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม 36
ภาพที่ 5	การเคลื่อนของวัฒนธรรมการท่องเที่ยวจากแบบเดิมสู่แบบใหม่ 97
ภาพที่ 6	การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) 98
ภาพที่ 7	โมเดลของประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ A model of “creative experience” 100
ภาพที่ 8	แบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 101
ภาพที่ 9	โครงสร้างของ MTMM ใช้ตัวอย่างของ Trochim 133
ภาพที่ 10	แผนผังขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย (Flow Chart) 141
ภาพที่ 11	ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 142
ภาพที่ 12	ผังขั้นตอนการดำเนินงาน (Flow Chart) ศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มองค์ประกอบ การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร 145
ภาพที่ 13	ผังขั้นตอนการดำเนินงาน (Flow Chart) พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกวัฒนธรรม ทางภูมิปัญญาเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร 150
ภาพที่ 14	ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) 233
ภาพที่ 15	ความเชื่อมโยงเชิงนโยบาย 3 ภาคส่วน ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) 246
ภาพที่ 16	ความเชื่อมโยงตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์สู่การดำเนินงานในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการก้าวสู่ความยั่งยืน 267

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มรดกทางวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559) ในเป้าหมายที่ 5 “สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ชุมชน สื่อมวลชนและภาคเอกชน” ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมจะดำเนินการเพื่อสนองเป้าหมายดังกล่าวโดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์ และสร้างค่านิยมความเป็นไทยที่ดีงาม การสืบสาน สร้างสรรค์ มรดก ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย รวมทั้งการดำเนินการเพื่อประชาชนกลุ่มเป้าหมายนำหลักธรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2554) ในยุทธศาสตร์วิจัยที่ 5 ยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศสู่ การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย โดยมีกลยุทธ์การวิจัย โดยมีแผนงานการวิจัยการพัฒนาคู่มือความรู้ คุณค่าทางภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ทางศิลปะ วัฒนธรรม หัตถกรรม และความหลากหลายของกลุ่มชน สร้างมูลค่าสู่การตลาด ด้วยกระบวนการบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ และลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ และแผนการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้สู่การสื่อสารระดับชุมชน ฐานราก ด้วยภูมิปัญญาและวิทยาการจัดการจัดการอย่างเหมาะสม

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) สู่การกำหนดกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) (สำนักกฎหมาย สำนักงานงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559) ที่มีความสอดคล้องในการตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญทางภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมไทย และวิถีชีวิต อันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา และสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นชาติ ซึ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้มีการสร้างสรรค์ สืบสาน ปลูกฝัง และสืบทอดในชุมชนจากคนรุ่นหนึ่งมายังคนอีกรุ่นหนึ่ง แต่ในปัจจุบัน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าว ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ บางครั้งมีการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ในทางที่บิดเบือน หรือไม่เหมาะสมและอาจเป็นเหตุให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นต้องเสื่อมสูญ

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (intangible cultural heritage หรือ ICH) ประกอบด้วย การแสดงออกทางวัฒนธรรมทั้งหลายที่ไม่ใช่วัตถุ ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบหลักของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ถูกแสดงให้เห็นประจักษ์ได้ โดยการที่มรดกนั้นบ่งชี้ความเป็นตัวเองผู้สร้างและผู้สืบทอดมรดกในฐานะส่วนประกอบพื้นฐานของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยการสร้างสรรค์ใหม่อย่างสม่ำเสมอเพื่อโต้ตอบกับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์และสังคมของชุมชนและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง โดยการยึดโยงกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนและกลุ่มคน โดยความแท้ของมรดกภูมิปัญญานั้น และโดยความสัมพันธ์ที่แยกกันไม่ออกระหว่างมรดกภูมิปัญญาและสิทธิมนุษยชน (สำนักกฎหมาย สำนักงานงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559) การทำงานด้านวัฒนธรรมและการจัดการวัฒนธรรมทั้งในรูปแบบสงวนรักษา การอนุรักษ์ การสืบสาน มิได้มีระเบียบวิธีที่เป็นคัมภีร์ หากแต่มีมิติและเจตนาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ต้องการส่งเสริมให้เกิดการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ที่ผู้ทำงานวัฒนธรรมจะต้องใส่ใจและให้ความสำคัญในประเด็นที่มีความละเอียดอ่อน แต่ในอีกทางหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คือ การให้วัฒนธรรมได้ดำรงอยู่อย่างที่เป็น และการให้เจ้าของวัฒนธรรมหรือชุมชน มีโอกาสในการเรียนรู้ ปฏิบัติ มองเห็นคุณค่า และส่งต่อวัฒนธรรมด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้การดำรงอยู่ของวัฒนธรรมมีความหมายต่อชุมชนอย่างที่สุด (รุ่งตะวัน อ่วมอินทร์, 2560) ทั้งนี้ Lenzerini กล่าวว่า มรดกภูมิปัญญาจะต้องมีการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง คือ การยึดโยงกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้สร้างและผู้ถือครองมรดกวัฒนธรรม ดังนั้น การสูญเสียความแท้ อาจนำไปสู่มรดกวัฒนธรรมที่ถูกประดิษฐ์เทียม เมื่อรัฐเข้าไปจัดการบอกว่าคุณลักษณะของมรดกวัฒนธรรมต้องเป็นเช่นนั้นหรือเช่นนี้ นั่นแปลว่าการยึดโยงกันก็กลายเป็นของประดิษฐ์ไปด้วย เมื่อกลายเป็นของประดิษฐ์ก็สูญเสียความแท้ (Lenzerini, 2011)

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มคนและชุมชนความรู้ท้องถิ่นในหลายด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเศรษฐกิจ เป็นสิ่งสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีในชุมชนและก่อให้เกิดสิ่งป้องกันความยากจนที่สำคัญในระดับท้องถิ่น สามารถสร้างรายได้และงานที่เหมาะสมให้แก่ผู้คนในวงกว้างรวมถึงกลุ่มคนที่ยากจน โดยใช้อัตลักษณ์ของชุมชน ศิลปะการแสดงงานเทศกาล และเกิดการพัฒนาเชิงการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับชุมชนและระดับสากล 2) ด้านสังคม มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสามารถทำให้เกิดการฟื้นฟูเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคง ตัวอย่างเช่น พิธีทางศาสนาแห่งสันติภาพและความสมานฉันท์มีพลังเชิงสังคมที่จะฟื้นฟูสันติภาพระหว่างสองฝ่าย ระหว่างสองบุคคล ระหว่างสองครอบครัวหรือระหว่างสองสังคม พิธีทางศาสนาแห่งสันติภาพสามารถใช้เพื่อสื่อสารความมุ่งมั่นในการไม่ใช้ความรุนแรงและเพื่อเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในเชิงสัญลักษณ์ได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้คนมีความสัมพันธ์ต่อกันและทำให้ผู้คนเหล่านั้นก้าวข้ามความไม่เข้าใจกัน การแข่งขัน ความเกลียดชัง และความรุนแรงได้ และ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมก่อประโยชน์แก่ความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ในขณะที่กิจกรรมของมนุษย์ใน

ระดับสากลได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้นและไม่ยั่งยืน ชุมชนท้องถิ่นจำนวนมากได้พัฒนาวิถีชีวิต และแนวปฏิบัติทางมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้เกิดความเชื่อมโยงต่อธรรมชาติ และเพื่อให้เกิดความเคารพต่อสิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2560)

ปัจจุบันหลายประเทศต่างตระหนักถึงความสำคัญมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นบ่อเกิดของความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเป็นสิ่งประกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากปรากฏการณ์ที่ไร้ชั้นติธรรมก่อให้เกิดการคุกคามอย่างร้ายแรงต่อการเสื่อมโทรมการสูญหาย หรือการทำลายมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO) ได้รับเอา “อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” (Convention for the Safeguarding of the Intangible Culture Heritage) ในคราวประชุมครั้งที่ 32 ของยูเนสโก ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ระหว่าง วันที่ 29 กันยายน ถึง 17 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) และมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนเมษายน 2549 (ค.ศ. 2006) (วนิดา อินทรอำนวย, 2560) ทั้งนี้ ยูเนสโกมีความพยายามที่จะให้ประเทศสมาชิกมีมาตรการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มีการจัดทำทะเบียนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะที่เป็นอนุสัญญาอันเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ การป้องกันและฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมจึงเป็นประเด็นหลักที่หลายหน่วยงานให้ความสนใจและเป็นภารกิจที่ทำหายในการปกป้องคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมไว้ ทั้งนี้ประเด็นที่ยูเนสโกกล่าวถึง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมี 3 ประเด็นใหญ่ คือ 1) แนวคิดและการจัดแบ่งประเภทของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ รวมทั้งคุณค่าของมรดกวัฒนธรรม 2) การใช้แนวคิดมรดกวัฒนธรรมตามสนธิสัญญาการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ในแต่ละพื้นที่และการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการมรดกวัฒนธรรม และ 3) วิธีการที่เหมาะสมในการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Stefano, Davis, & Corsane, 2012)

จากความสำคัญและกฎบัตรดังกล่าวของยูเนสโก ว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรม ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องมีการปฏิบัติจนเป็นที่ยอมรับในการคุ้มครองและการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยพิจารณาจากเจตนารมณ์และวิธีการที่มีประสิทธิภาพของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศ โดยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 ของยูเนสโก ในลำดับที่ 171 เมื่อปี 2559 และในวันที่ 28 มีนาคม 2560 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ประเทศไทยเสนอ โชนไทย เข้าสู่การพิจารณาเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นรายการตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ (representative list) ในฐานะที่เป็นการแสดงที่มีการปฏิบัติและสืบทอดทั่วประเทศ ในการประชุม คณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ครั้งที่ 13 ณ เมือง

พอร์ทัลหลายส์ สาธารณรัฐมอริเชียส และผลการพิจารณา โชนไทยได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ลำดับที่ 37 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ด้วยความเห็นชอบของประเทศภาคีสมาชิกในที่ประชุมที่เข้าร่วมทั้งหมด 181 ประเทศ ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่มรดกทางวัฒนธรรมของไทยได้รับการขึ้นทะเบียนจากยูเนสโก

ในระดับภูมิภาค สมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Nations – ASEAN) เห็นถึงความจำเป็นในการปกป้อง รักษาวัฒนธรรมมรดกทางวัฒนธรรม จึงเห็นชอบให้มีการจัดตั้งประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ในการประชุมผู้นำอาเซียนครั้งที่ 9 ระหว่างวันที่ 7-8 ตุลาคม 2546 ณ เมืองบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็น 1 ใน 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) มีบทบาทในการเสริมสร้างความตระหนักของประชาชนถึงอัตลักษณ์ร่วมกันของภูมิภาคท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในระดับและวงการต่าง ๆ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของกันและกัน (กรมอาเซียน, 2561)

ในระดับประเทศ รัฐบาลไทยได้ริเริ่มการดำเนินนโยบายสนับสนุนการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย รวมทั้งสร้างความตระหนักของประชาชนเพื่อให้เห็นความจำเป็นในการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาของวัฒนธรรมไทย โดยเริ่มจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในระดับสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการศึกษา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สังคมและศิลปวัฒนธรรม การส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ การจัดตั้งสภาวัฒนธรรมเพื่อวัตถุประสงค์ในการเก็บรักษาและการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นและระดับชาติผ่านเครือข่ายความร่วมมือ องค์กร หน่วยงานทางวัฒนธรรมต่างๆ ของประเทศ เป็นต้น (ธัญญานันท์ วราภิพงศ์, 2560) นอกจากนี้รัฐบาลยังได้พยายามในการสร้างเครื่องมือต่างๆ เพื่อดำเนินงานทางวัฒนธรรม บูรณาการกับหลักปรัชญาระบบเศรษฐกิจพอเพียง การปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อลดช่องว่างของปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้น ซึ่งหวังมรรคผลคือ ทำให้ชุมชนมีการจัดการตนเอง กล่าวคือ นอกจากการเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนแล้ว ชุมชนยังเกิดความเข้มแข็ง เกิดการรื้อฟื้นความเป็นชุมชน โดยรักษาฐานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย (โกวิทย์ พวงงาม, 2553) สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่ในปัจจุบันหันมาให้ความสำคัญกับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ดังเห็นจากการพัฒนาและเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความรู้ทางการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม (ธนิช เลิศชาญฤทธิ์, 2554)

การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม นับเป็นสิ่งที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญ เพื่อทำความเข้าใจและความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรม อันเป็นพื้นฐานของชุมชนแต่ละแห่ง ก่อนที่

จะเริ่มต้นทำการใดๆ การทำความเข้าใจพื้นฐานดังกล่าวคงไม่ใช่เฉพาะการทำงานด้านวัฒนธรรมแต่ยังหมายรวมถึงการทำงานทุกประเภทที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการทำงานคือผู้คนในชุมชนโดยตรง (พัชรนันท์ ศรีพนม, 2560) อย่างไรก็ตามการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จำเป็นต้องมีการจัดการด้วยความระมัดระวังและคำนึงถึงการสูญเสียความเป็นดั้งเดิม อันจะเป็นผลเสียที่เกิดจากการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มาใช้เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Ivanovic, 2008) วัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการพัฒนาในการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่โดยแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงกิจกรรมต่างๆ มีบทบาทสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและผู้เข้าชม โดยเน้นการเดินทางไปสู่ประสบการณ์และกิจกรรมการมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตที่อาจจะพบเห็นได้ยากในชีวิตประจำวัน (Cooper, 2008) และสังคมในปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรม เทศกาล รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ทั้งนี้การตื่นตัวต่อวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของในแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Nzama A.T, Magi L.M., & N.R, 2005) ชุมชนสามารถได้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การค้นพบความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม งานเทศกาลศิลปะการแสดง ทักษะที่สอดคล้องกับงานช่างฝีมือดั้งเดิมและด้านอื่นๆ ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น นับเป็นกลไกอันทรงพลังในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ กิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้สามารถสร้างรายได้และกระตุ้นการสร้างงานไปพร้อมๆ กับการส่งเสริม ความภาคภูมิใจในชุมชนอันเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวให้ความเคารพศิลปกรรมและมีความรับผิดชอบต่อมรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตและผู้คนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แท้จริงนั้น หากปราศจากความเคารพต่อมรดกแล้วนั้น อาจเป็นเหตุให้มรดกดังกล่าวตกอยู่ในความเสี่ยง ตัวอย่างเช่น กิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่มากเกินไปได้แปรเปลี่ยนความหมายและวัตถุประสงค์ของชุมชนไป ด้วยเหตุนี้จึงนับเป็นสิ่งจำเป็นที่กิจกรรมท่องเที่ยวไม่ว่าจะดำเนินการโดยภาครัฐหรือองค์กรเอกชนต้องแสดงถึงความเคารพต่อการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและสิทธิ์ แรงบันดาลใจและความปรารถนาของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยประการหลังที่กล่าวมานั้นยังคงเป็นผู้รับประโยชน์หลักของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับมรดกของตนเองและยังมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการมรดกดังกล่าวอีกด้วย การท่องเที่ยวเชิงจริยธรรมที่ละเอียดอ่อนจำเป็นที่ต้องหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นกับมรดกดังกล่าวนี้โดยขึ้นนำพฤติกรรมของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2560)

ปัจจุบันพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งในยุคแรกนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการพักผ่อนหย่อนใจ (Sun-Sea-Sand Tourism) ต่อมาให้ความสนใจกับวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ซึ่งวัฒนธรรมเป็นมรดกแห่งสังคม เช่น ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี รูปแบบ

การดำรงชีวิต การแต่งกาย เครื่องมือเครื่องใช้ อาหารการกิน งานเทศกาล ประเพณี เป็นต้น และใส่ใจกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว (Sustainable Tourism) และในปัจจุบันนักท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ต้องการการพักผ่อน สนใจกับวัฒนธรรม หากต้องการมีประสบการณ์และการมีส่วนร่วมกับเจ้าของท้องถิ่นด้วยพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของนักท่องเที่ยวดังกล่าว ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการแข่งขันสูง โดยเฉพาะการแข่งขันการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความมีคุณค่า และมูลค่าของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้เกิดแก่นักท่องเที่ยว ทำให้แต่ละประเทศต่างสร้างหรือเพิ่มค่า หากจุดต่างอย่างสร้างสรรค์ในด้านการท่องเที่ยวมาแข่งขันกัน เพื่อดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศของตน และประเทศไทยเองมีวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดดึงดูดสำคัญด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2546) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศนิวซีแลนด์ว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่สร้างความรู้สึกที่แท้จริงของวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ต่างๆ เช่น workshop ซึ่งการทำ workshop สามารถทำในรูปแบบที่เป็นกลุ่มเล็กๆ ในบ้านวิทยาการและสถานที่ทำงาน ซึ่งจะสนับสนุนให้ผู้ที่มาเยี่ยมชมได้มีโอกาสค้นพบความคิดสร้างสรรค์ในตนเองหรือได้ประสบการณ์ใหม่ตอนที่ได้ใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่น (Mond, 2007) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ จะช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของคนท้องถิ่น ก่อให้เกิดธุรกิจใหม่ และยังช่วยให้คนรุ่นใหม่ในท้องถิ่นไม่ต้องเดินทางไปทำงานในท้องถิ่นอื่นอีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นมุ่งเน้นการเรียนรู้ ศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจากชุมชนท้องถิ่น (Stipanovic, Rudan, & Persin, 2015) ทั้งนี้สามารถใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้จากชุมชนท้องถิ่น รวมถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวผ่านในวิถีชีวิตของผู้คนดั้งเดิมโดยไม่ได้เปลี่ยนแปลง หรือเบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติ อีกทั้งยังสามารถเผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่ดีงามสู่ตลาดการท่องเที่ยว ทั้งยังสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น สร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ (Richards & Wilson, 2006) และนาฟีกอติภัก แสงสนิท ได้กล่าวถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นรายได้ของชุมชน แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเท่านั้น นั่นคือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (นาฟีกอติภัก แสงสนิท, 2552)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาให้ชุมชนนั้นๆ เกิดความยั่งยืน โดยมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชน ในเชิงการเรียนรู้และการทดลองให้ได้มาซึ่งประสบการณ์ที่เป็นอยู่จริงในชุมชนสอดคล้องกับ (อริป จันทรสุริย์ และ ประสพชัย พสุนนท์, 2558) จากการศึกษาพบว่า ด้านคุณค่าของกิจกรรมที่ได้เข้าร่วม พบว่า ด้านคุณค่าของกิจกรรมที่ได้เข้าร่วม

ส่งผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางท่องเที่ยวเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ เขา ดินสอ จังหวัดชุมพร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ชุมชนจะต้อง สามารถใช้การจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุลระหว่างการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวภายในชุมชนและผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทั้งในรูปแบบ ที่เป็นผลประโยชน์ตอบแทน อิงตามระบอบทุนนิยมและความยั่งยืนของการพัฒนาในชุมชน (องค์การ บริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559)

ความหลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดดึงดูดสำคัญด้านการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หากแต่การเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือขาดการจัดการที่ดีทำให้คุณค่าทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทาง วัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นจนขาด ความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของพื้นที่ และส่งผลกระทบทางลบต่อการท่องเที่ยวในที่สุด (ยุพิน อุ่นแก้ว และโชคชัย สุเวชวัฒนกุล, 2560) การสร้างนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ โดยใช้ทรัพยากรทาง วัฒนธรรมท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นกิจกรรม และสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ สร้างความ น่าสนใจในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น (Booyens & Rogerson, 2015) ชุมชนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมใน การจัดการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการเป็นเจ้าของภูมิปัญญา ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนถือได้ ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การที่ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้ ชุมชนได้รับประโยชน์ในหลายด้าน เช่น การฟื้นฟูวิถีชีวิต วัฒนธรรม การอนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน รวมถึงการสร้างรายได้เสริม ให้แก่ คนในชุมชน (อนุวัตร อินทนา, 2559) ชุมชนควรสร้างความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ของตนเอง ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิต ซึ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว และกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นต้นทุนของชุมชนที่สำคัญสามารถพัฒนานวัตกรรมทางการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการ ของนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนได้ (อชิป จันทรสุริย์, 2559) และความเป็นเอกลักษณ์ จำเป็นที่คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวร่วมกันสร้างสรรค์ ซึ่งการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว มีความ จำเป็นที่จะต้องรักษา พัฒนาความโดดเด่นของแต่ละพื้นที่ และสภาพแวดล้อม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการและประเมินความจำเป็นต้องศึกษาถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่นั้น และ คำนึงถึงแผนการพัฒนาด้วย (Kostopoulou, 2013) ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากการศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการกำหนดกรอบหรือเกณฑ์ความ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน ให้เห็นเป็นรูปธรรม สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายคุณลักษณะ ต่างๆ ของความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ตัวบ่งชี้ด้านสถานที่ ตัวบ่งชี้ด้านการปฏิสัมพันธ์ และตัวบ่งชี้ด้านตัวกลาง เป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาที่สร้างความ สมดุลระหว่างการพัฒนาควบคู่กับการอนุรักษ์ สำหรับให้หน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการ

ท่องเที่ยวในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทยต่อไป (ยุพิน อุ่นแก้ว และโชคชัย สุเวชวัฒนกุล, 2560)

เกณฑ์คุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย คุณสมบัติในเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย มีความหลากหลายและโดดเด่นทางวัฒนธรรมและ/หรือธรรมชาติ และมีความตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนโดยเจ้าของวัฒนธรรม และคุณสมบัติในเชิงกระบวนการ ประกอบด้วย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม มีกระบวนการที่จะนำไปสู่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว ไม่ทำลายคุณค่าของชุมชนและนำไปสู่สมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2558) สอดคล้องกับการศึกษา ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม: กิจกรรมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนผู้ไทบ้านโพน จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัจจัยบ่งชี้ถึงความสำเร็จของการให้บริการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และโฮมสเตย์ของชุมชนผู้ไทบ้านโพน คือ การเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ ชุมชนโดยการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและโฮมสเตย์ร่วมกับชุมชน (public relation) อย่างสร้างสรรค์ โดยไม่ได้เน้นที่การแสวงหากำไรเพียงอย่างเดียวแต่เน้นที่วัตถุประสงค์ของการให้บริการแก่สังคมอย่างเป็นธรรมไปพร้อมกัน โดยมีตัวชี้วัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว /ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว, 4) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และศูนย์บริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว 5) บุคลากร (สุชานาถ สิงหาปัด, 2561)

นอกจากตัวชี้วัด องค์ประกอบในบริบทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แล้ว การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (กระทรวงวัฒนธรรม, 2556) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ภารกิจหลัก ในการรักษาสืบทอดวัฒนธรรมของชาติ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างมั่นคง และสร้างค่านิยม จิตสำนึก และภูมิปัญญาคนไทย โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดผลการสำรวจความรู้สึภภาคภูมิใจของประชาชนไทยที่มีต่ออัตลักษณ์ด้านศิลปะ ศาสนาและวัฒนธรรม ประเมินโดยการสำรวจตามหลักวิชาการโดยใช้บุคคลภายนอก ความสำคัญของตัวชี้วัด จำเป็นต้องมีการสร้างตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะจุดหรือช่วงเวลาหนึ่ง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551) หรือสะท้อนลักษณะดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2550) เพื่อสามารถใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หรือประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้ เมื่อมีการสร้างองค์ประกอบ หรือตัวบ่งชี้ ต้องมีการกำหนดความหมายและเกณฑ์เกี่ยวกับตัวบ่งชี้อย่างชัดเจน ความหมายของตัวบ่งชี้ในประเด็นนี้แยกความแตกต่างระหว่างตัวแปร และตัวบ่งชี้ออกจากกันได้ชัดเจน ตัวชี้วัด (Indicator) เป็นเครื่องมือ

หนึ่งที่ใช้วัดคุณค่าหรือคุณลักษณะ ซึ่งบ่งบอกสถานภาพ หรือผลของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (Johnstone, 1981) สามารถบอกทิศทางในการพัฒนา หรือการดำเนินกิจกรรม ที่เป็นนโยบายสาธารณะของรัฐ ในแต่ละเรื่องไปถึงจุดใด บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายแค่ไหน (วิกิตต์ หินแก้ว, 2553) ทั้งนี้ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม สามารถเป็นเครื่องมือจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากคุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และปัจจัยบ่งชี้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และความสำคัญของตัวบ่งชี้ โดยใช้ฐานทางวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งหนึ่งในจังหวัดที่มีต้นทุนทางด้านวัฒนธรรม และมีความสำคัญในการมีตัวบ่งชี้จัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ จังหวัดชุมพร

จังหวัดชุมพร จังหวัดทางภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นปรากฏการณ์ ดินแดนที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในช่วงยุคอาณาจักรศรีวิชัยราวพุทธศตวรรษที่ 13 ถึง พุทธศตวรรษที่ 17 ที่มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งในด้านศาสนาและวัฒนธรรม ชุมพรเป็น 1 ใน 12 เมืองนักษัตรของอาณาจักรนครศรีธรรมราช (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร, 2561) สอดคล้องกับ คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ พบว่า จากหลักฐานทางโบราณวัตถุ และโบราณสถานต่างๆ ทำให้ทราบว่าชุมพรเป็นดินแดนเก่าแก่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีมรดกและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นทั้งที่เป็นงานศิลปหัตถกรรม ภาษา วรรณกรรม การละเล่นพื้นบ้าน นาฏศิลป์ ดนตรี ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542) และสอดคล้องกับจังหวัดชุมพรมีมรดกทางศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรมที่งดงามผ่านวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงอันเป็นอัตลักษณ์ของเมืองชุมพร ที่เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร ทั้งนี้จังหวัดชุมพรยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เช่น ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นต้น (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร, 2561)

จากความโดดเด่นทางมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดชุมพร ทำให้ได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ตามนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2552 ทำให้เพลงนา และการแข่งเรือยาวขึ้นโขงชิงธง ลุ่มน้ำหลังสวน อ่าวหลังสวน ได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ในปี พ.ศ. 2558 สาขาศิลปะการแสดง และในปี พ.ศ. 2561 ประเภทการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ด้วยความสำคัญในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นของจังหวัดชุมพร เป็นต้นทุนที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ อย่างไรก็ตามแม้จังหวัดชุมพรมีต้นทุนด้านมรดกภูมิปัญญา

ทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น แต่ก็ยังประสบปัญหาด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) จากแผนพัฒนา จังหวัดชุมพร 2561-2564 พบว่า จุดอ่อนของจังหวัดชุมพร คือ การถ่ายทอดทักษะภูมิปัญญา ขาด การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว ขาดการพัฒนาต่อยอดและใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ขาด การเข้าถึงงานวิจัยนวัตกรรม และการนำมาใช้ประโยชน์ ขาดการพัฒนาต่อยอดและใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากร ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และขาดการบริหารจัดการด้านท่องเที่ยวที่มี ประสิทธิภาพ (สำนักงานจังหวัดชุมพร กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2559) ซึ่งจากจุดอ่อนที่พบของจังหวัดชุมพรดังกล่าว หากจังหวัดชุมพรมีตัวบ่งชี้ หรือเกณฑ์เพื่อเป็นการ กำหนดกรอบหรือสร้างมาตรฐานการจัดการมรดกวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาที่ชัดเจน อันเป็นฐานสู่การ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้น อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถใช้เป็น เครื่องมือในการเป็นตัวบ่งชี้จัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดชุมพร พ.ศ.2561-2564 และแผน ปฏิบัติงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร พ.ศ. 2560 ตามเป้าประสงค์ซึ่งการธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน ประชาชนมีมีจิตสำนึกและดำรงชีวิต ตามรากฐานทางวัฒนธรรมของตน สามารถพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม โดยใช้มิติทางวัฒนธรรมเป็นฐาน การพัฒนา และเพื่อสืบสานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและยกระดับการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักใน ระดับอาเซียน

ดังนั้นการพัฒนาตัวบ่งชี้จึงมีความสำคัญในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็น ฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร เพื่อเป็นการกำหนดกรอบหรือเกณฑ์การจัดการมรดก วัฒนธรรมทางภูมิปัญญาที่ชัดเจน อันเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือ ในการอธิบายคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อันเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญใน การพัฒนาที่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาควบคู่กับการอนุรักษ์ สำหรับหน่วยงานหรือผู้ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการดูแล รักษา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการจัดการการท่องเที่ยวได้ นำไปใช้ในการส่งเสริม และจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในฐานะทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ในการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และส่งผลต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวของ ประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากความสำคัญของปัญหาการวิจัยดังกล่าวมาข้างต้น เพื่อให้มีความชัดเจนในการตอบคำถาม ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
2. เพื่อศึกษาแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร
3. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดเป็นเชิงขั้นตอนออกเป็น 3 ขั้นตอนหลักโดยเริ่มจากการวิจัยเอกสาร การทบทวน แนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตในการศึกษาคูณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ในการตรวจสอบคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory Study) เป็นปฏิบัติการเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบของการรวบรวมข้อมูล การจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวด (Categories/ Themes) และการเชื่อมโยงหมวดเหล่านั้น เพื่อนำเสนอเป็นทฤษฎี (Theory) ในขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาแนวโน้มขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) กำหนดผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 17 คน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ และกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้ กลุ่มที่ 1 ภาควิชาการ คือ กลุ่มนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มที่ 2 ภาครัฐ คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มที่ 3 ภาคชุมชน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และทำการจัดกลุ่มองค์ประกอบตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการ

วิเคราะห์ พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM) ขั้นตอนที่ 3 เมื่อได้ องค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัด ชุมพร เพื่อเป็นการยืนยันองค์ประกอบโดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมเชิงนโยบาย โดยการศึกษาจากความคิดเห็นของภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน โดยวิธีการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group) และการสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมตาม ประเด็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของตัวบ่งชี้การจัดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร และการจัดประชุมเชิงนโยบาย ตาม ประเด็นองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ในการนำตัวบ่งชี้สู่การดำเนินงานเชิงนโยบายทั้ง 3 ภาคส่วน

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยพัฒนาจากการวิจัยเอกสาร ได้แก่

- 3.2.1 มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage)
- 3.2.2 มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร
- 3.2.3 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)
- 3.2.4 การพัฒนาตัวบ่งชี้ (Indicator)
- 3.2.5 เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)
- 3.2.6 การวิเคราะห์ พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis: MTMM)

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษานี้ ใช้แนวทางในการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case study Approach) ทั้งนี้ กำหนดว่าในการเลือกกรณีศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดเกณฑ์การเลือก เพื่อให้สามารถศึกษาได้ตาม กรอบการศึกษา โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการศึกษานี้มีเกณฑ์ใน การคัดเลือกกรณีศึกษา โดยเลือกพื้นที่ศึกษา คือ จังหวัดชุมพร เนื่องจากมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นของจังหวัดชุมพร เป็นต้นทุนที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง สรรค์ และขาดการถ่ายทอดทักษะภูมิปัญญา ขาดการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว ขาด การพัฒนาต่อยอดและใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ขาดการเข้าถึงงานวิจัย/นวัตกรรม และการนำมาใช้ ประโยชน์ ขาดการพัฒนาต่อยอดและใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการ ท่องเที่ยว ขาดการบริหารจัดการด้านท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ 6.จังหวัดชุมพรไม่ใช่จุดหมายหลัก

ของการท่องเที่ยวและพักผ่อน ข้อมูลจากแผนพัฒนาจังหวัดชุมพร 2561-2564 ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการกำหนดพื้นที่จังหวัดชุมพร เพื่อการศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพรต่อไป

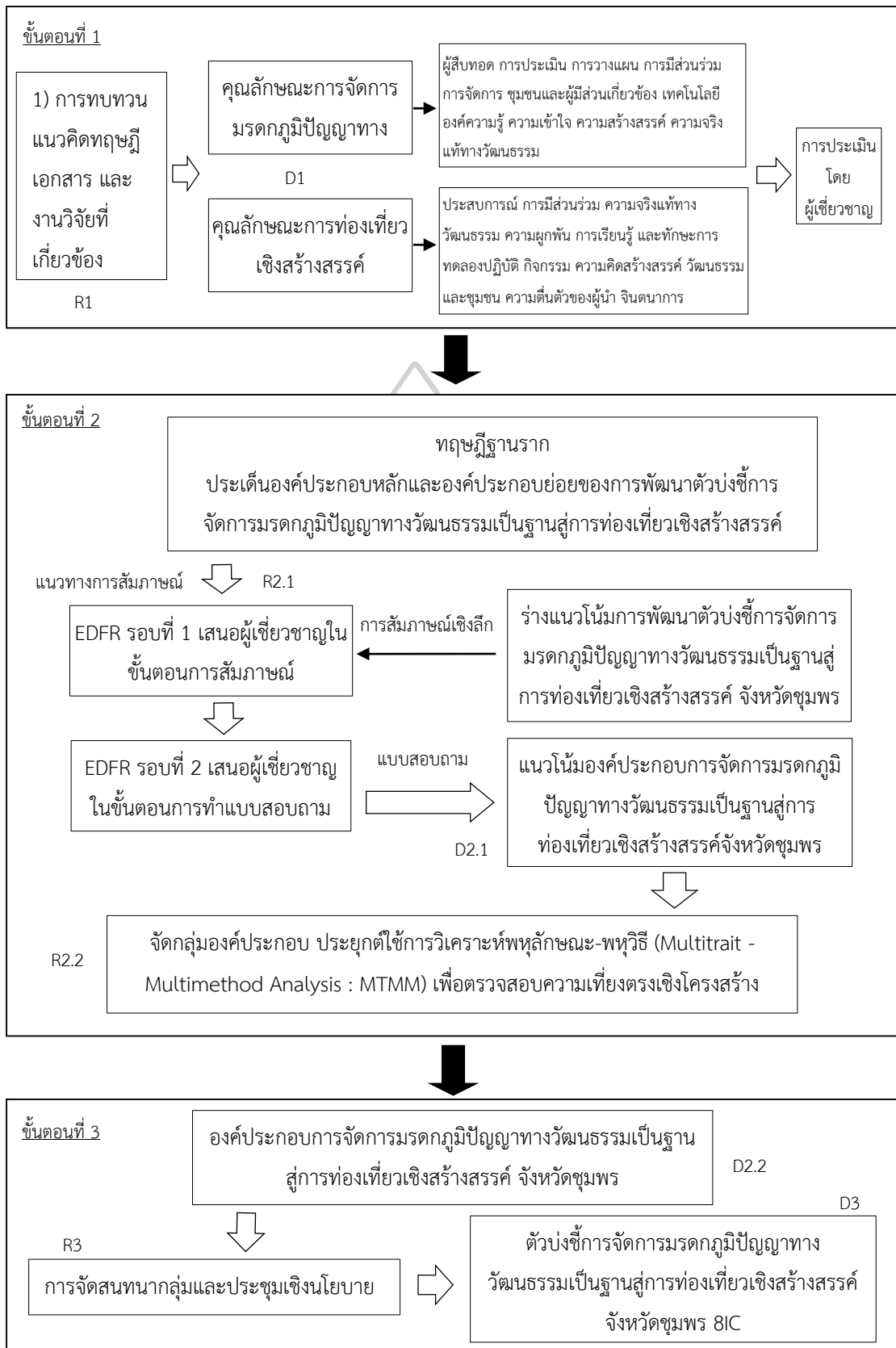
4. กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยประยุกต์เทคนิคการวิจัย ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเป็นฐาน สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยใช้วิธีการศึกษาการวิจัยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory Study) เป็นปฏิบัติการเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบของการรวบรวมข้อมูล และประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัย (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) และการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมเชิงนโยบาย การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาคูณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยสามารถแสดงได้กรอบแนวคิดเชิงขั้นตอนในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเชิงขั้นตอนในการวิจัย

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง องค์ความรู้หรือผลงานที่เกิดจากบุคคล กลุ่มคนที่ ได้มีการสร้างสรรค์ พัฒนา สืบสาน สืบทอด ซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ ประกอบด้วย 1) วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา 2) ศิลปะการแสดง 3) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณีและเทศกาล 4) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล 5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม และ 6) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ของจังหวัดชุมพรซึ่งใช้เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 11 คุณลักษณะ ได้แก่ ประสบการณ์ การมีส่วนร่วม ความจริงแท้ทางวัฒนธรรม ความผูกพัน การเรียนรู้ และทักษะ การทดลองปฏิบัติ กิจกรรม ความคิดสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและชุมชน ความตื่นตัวของ ผู้นำ และจินตนาการ

ตัวบ่งชี้ หมายถึง ดัชนีชี้วัดหรือหน่วยวัดความสำเร็จการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ซึ่งประกอบด้วย 1) กิจกรรมทาง วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ 2) ความรู้ และทักษะ 3) ชุมชนและเครือข่าย 4) ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม 5) ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 6) การจัดการ 7) ความแท้ บนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 8) ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์

องค์ประกอบ หมายถึง องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของการพัฒนาตัวบ่งชี้ การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งได้จากการ การศึกษาการวิจัยทฤษฎีฐานราก และการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัย (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) และการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

แนวโน้ม หมายถึง แนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็น ฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพรในอนาคต ประกอบด้วยแนวโน้มองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย ซึ่งได้จากการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัย EDFR ในรอบที่ 2 โดยเสนอ ผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนการสอบถาม

คุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะของการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 11 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) ผู้สืบทอด 2) การประเมิน 3) การวางแผน 4) การมีส่วนร่วม 5) การจัดการ 6) ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 7) เทคโนโลยี 8) องค์ความรู้ 9) ความเข้าใจ 10) ความสร้างสรรค์ และ 11) ความ จริงแท้ทางวัฒนธรรม และลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 11 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) ประสบการณ์ 2) การมีส่วนร่วม 3) ความจริงแท้ทางวัฒนธรรม 4) ความผูกพัน 5) การเรียนรู้ และทักษะ

6)การทดลองปฏิบัติ 7)กิจกรรม 8)ความคิดสร้างสรรค์ 9)วัฒนธรรมและชุมชน 10)ความตื่นตัวของผู้นำ และ11)จินตนาการ เพื่อให้ได้คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยได้จากการทบทวน แนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการตรวจสอบคุณลักษณะโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

6. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

การพัฒนา หมายถึง การพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ซึ่งประกอบด้วย 1)กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ 2)ความรู้ และทักษะ 3)ชุมชนและเครือข่าย 4) ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 5)ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 6)การจัดการ 7)ความแท้บนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 8)ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ โดยผ่านกระบวนการในขั้นตอนที่ 1 ใช้เทคนิคการวิจัยการวิจัยทฤษฎีฐานราก โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และในขั้นตอนที่ 2 ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคต EDFR โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการทำแบบสอบถาม จำนวน 17 คน และการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และในขั้นตอนที่ 3 การจัดสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย จนได้ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

การจัดการ หมายถึง การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร โดยใช้ตัวบ่งชี้ที่ได้จากการพัฒนาตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1)กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ 2)ความรู้ และทักษะ 3)ชุมชนและเครือข่าย 4) ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 5)ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 6)การจัดการ 7)ความแท้บนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 8)ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ สำหรับเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

การจัดกลุ่ม หมายถึง การจัดกลุ่มแนวโน้มองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร ในอนาคต โดยการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait-Multimethod Analysis : MTMM) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบ ด้วยวิธีการวัดองค์ประกอบเดียวกันโดยใช้วิธีการแตกต่างกัน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ประโยชน์เชิงวิชาการ

7.1.1 การศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ทำให้ทราบถึงแนวโน้มในประเด็นการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ที่สามารถเป็นแบบการศึกษาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอื่นๆ ได้

7.1.2 ได้ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ที่เป็นรูปธรรมอันสามารถเป็นแบบการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของจังหวัดอื่นๆ ได้ ทั้งนี้ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ยังเป็นตัวบ่งชี้สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดชุมพรต่อไป

7.1.3 เป็นงานวิจัยที่สร้างองค์ความรู้ แก่ผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องต่างๆ เช่น องค์ความรู้ในด้านคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม องค์ความรู้ด้านคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

7.1.4 สามารถนำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอน หรือสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เกี่ยวกับพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้จังหวัดชุมพร เป็นกรณีศึกษา

7.1.5 สามารถนำผลการวิจัย ไปวิจัยต่อยอดหรือการนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ และกระบวนการไปใช้ในการเสริมสร้างนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

7.2 ประโยชน์ต่อหน่วยงาน

7.2.1 หน่วยงานด้านวัฒนธรรม และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร สามารถนำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ดังกล่าวไปใช้ในการรวบรวม หรือจัดทำระบบฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษา

7.2.2 สถาบันการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอน หรือสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดชุมพร โดยเฉพาะการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดชุมพร เพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักของเยาวชน ให้หวงแหน อนุรักษ์ และรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร

7.2.3 หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวสามารถใช้ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง

วัฒนธรรม เป็นแนวทางในการวิเคราะห์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และนำไปพัฒนาตัวบ่งชี้เพิ่มเติมในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมทั้งยังสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดนโยบาย วางแผนดำเนินงาน และบริหารจัดการภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

7.2.4 ชุมชน ในฐานะเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สามารถนำตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ไปใช้ในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และดูแลรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมทั้งการฟื้นฟูวิถีชีวิตและการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม โดยการประสานงานร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา เพื่อเป็นการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกัน ซึ่งมีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่กับหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

7.2.5 ในองค์ประกอบหลักที่ 1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ สามารถนำไปเป็นแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้ง 6 ประเภท ตามการแบ่งประเภทพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. พ.ศ. 2559 เพื่อให้ต่อบรรลุต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 การพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม ทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 การพัฒนาสินค้าและบริการที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น และการส่งเสริมความสมดุลเชิงเวลาและฤดูกาลในการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างสรรค์กิจกรรมหรือเทศกาลประจำปีในพื้นที่ต่างๆ การสร้างสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่

7.2.6 ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สามารถช่วยยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการใช่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดชุมพร ซึ่งทำให้ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนามาตรฐานด้านการให้บริการ โดยมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การให้สถาบันการศึกษาหรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการให้ความรู้และฝึกอบรม ด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแนวทางปฏิบัติให้กับชุมชนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านสถานที่ อุปกรณ์ในการจัดอบรมให้กับชุมชน นอกจากนี้ภาครัฐยังเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ได้ทำการศึกษา ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูล จากหนังสือ เอกสารวิชาการ หนังสือ บทความ และงานวิจัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมรดกภูมิปัญญา วัฒนธรรมทางและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1. มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage)
2. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร
3. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)
4. การพัฒนาตัวบ่งชี้ (Indicator)
5. เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)
6. การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี MTMM (Multitrait - Multimethod Analysis)

1. มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage)

วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา เป็นสิ่งสะท้อนถึงการเรียนรู้ สังคม ความสามารถของ ผู้คนในท้องถิ่น อันเกิดจากการสั่งสมสติปัญญาความรู้ที่หลากหลาย และการปรับตัวผสมผสานให้เกิด ความกลมกลืนกับธรรมชาติ สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของกลุ่มชน กระบวนการเหล่านี้ ได้ผ่านมาจากอดีตจนสืบทอดเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพสังคม ในปัจจุบัน

อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกที่ถูกประกาศใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 ได้ให้ความหมาย มรดก โลกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) และมรดกทางธรรมชาติ (Natural Heritage) ซึ่งในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกได้ให้คำนิยามไว้ว่า มรดกทาง วัฒนธรรม (Cultural Heritage) หมายถึง สถานที่ซึ่งเป็นโบราณสถานไม่ว่าจะเป็นงานด้าน สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม หรือแหล่งโบราณคดีทางธรรมชาติ เช่น ถ้ำหรือกลุ่มสถานที่ ก่อสร้างยกหรือเชื่อมต่อกันอันมีความเป็นเอกลักษณ์ หรือแหล่งสถานที่สำคัญอันอาจเป็นผลงานฝีมือ มนุษย์หรือเป็นผลงานร่วมกันระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ รวมทั้งพื้นที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี ซึ่ง สถานที่เหล่านี้ มีคุณค่าความล้ำเลิศทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ มนุษยวิทยา หรือวิทยาศาสตร์และ หมวดที่ 1 นิยามของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติมาตราที่ 1 (Article No.1) ตามวัตถุประสงค์ แห่งอนุสัญญา "มรดกทางวัฒนธรรม" มีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

อนุสรณ์สถาน ผลงานทางสถาปัตยกรรม ผลงานทางประติมากรรมหรือจิตรกรรม ส่วนประกอบหรือโครงสร้างของโบราณคดีธรรมชาติ จารึก ที่อยู่อาศัย และร่องรอยที่ผสมผสานกัน

ของสิ่งต่างๆ ข้างต้นซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางประวัติศาสตร์ ศิลปะหรือวิทยาศาสตร์ กลุ่มอาคาร กลุ่มของอาคารที่แยกจากกันหรือเชื่อมต่อกันโดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม หรือโดยความสอดคล้องกลมกลืน หรือโดยสถานที่จากสภาพภูมิทัศน์ ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์ แหล่ง ผลงานที่เกิดจากมนุษย์ หรือผลงานที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติ และบริเวณอันรวมถึงแหล่งโบราณคดี ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ชาติวงศ์วิทยา หรือมานุษยวิทยา

วีระ โรจน์พจนรัตน์ ได้ให้ความหมายของมรดกวัฒนธรรม หมายถึง ผลงานทั้งหมดทุกแขนงของศิลปิน สถาปนิก นักดนตรี นักเขียน รวมไปถึงผลงานของศิลปินที่ไม่ปรากฏนามทั้งหมดด้วย ผลงานเหล่านี้ คือการแสดงออกถึงจิตวิญญาณของชนชาติ และแสดงถึงแก่นสารทางค่านิยมที่ทำให้ชีวิตมีความหมายทั้งหมดรวมถึงบรรดาผลงาน (วีระ โรจน์พจนรัตน์, 2551)

วศิน อินทพัฒนากุล ได้ให้ความหมายของ มรดกทางวัฒนธรรมไว้ว่าสามารถพิจารณาได้ในหลายแง่มุม และหลายระดับ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หลักที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในความหมายดังกล่าว จึงกำหนดไว้ว่า มรดกทางวัฒนธรรมหมายถึง ผลงานของคตินิรนามที่เกิดจากการคิดค้น การประดิษฐ์ สร้างสรรสิ่งที่ถือกันว่าเป็นสิ่งดีงามที่ผ่านจากยุคหิน เด็บโต ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง สืบต่อจากสภาพของกาลเวลาและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม แล้วเรียนรู้สืบทอดต่อกันมาและยังคงเหลือเป็นหลักฐานให้เห็นอยู่แม้ปัจจุบัน (วศิน อินทพัฒนากุล, 2548)

1.1 ประเภทมรดกทางวัฒนธรรม

องค์การเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNESCO ได้ให้ความหมายมรดกทางวัฒนธรรมว่า คือ คำที่มีหมายถึง มรดก (Heritage) ที่แบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1) มรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปแบบกายภาพเป็นรูปธรรมจับต้องได้ (Tangible Heritage) แบ่งเป็น มรดกทางวัฒนธรรมที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ (movable cultural heritage) เช่น ภาพเขียน ประติมากรรม เหริยบุตรา และบันทึกหรือจารึกโบราณ ฯลฯ มรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ (immovable cultural heritage) เช่น อนุสาวรีย์ขนาดใหญ่ แหล่งโบราณคดี ฯลฯ และมรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่ใต้น้ำ (underwater cultural heritage) เช่น ซากเรืออัปปาง โบราณสถานหรือเมืองเก่าที่ถูกน้ำท่วม หรือจมอยู่ใต้ทะเล 2) มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ (Intangible Heritage) เช่น การใช้ภาษา การแสดงนาฏศิลป์ พิธีกรรมตามความเชื่อ สำหรับคณะกรรมการมรดกโลก (The World Heritage Committee) ที่เป็นคณะกรรมการจากตัวแทนนานาประเทศจัดตั้งขึ้นมาเพื่อสร้างความร่วมมือในหมู่ประเทศภาคี ในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ทั้งด้านนโยบาย การบริหารเทคนิคและการเงินเพื่อสงวนรักษา คุ้มครองและส่งเสริม มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ที่มีความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติให้คงอยู่ต่อไป หรือตามกฎหมายไทยที่

เรียกว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ได้แก่ ภาษา ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือดั้งเดิม เป็นต้น แม้ว่ามรดกทางวัฒนธรรมทั้งสองประเภทจะมีความหลากหลายในตัวเองอยู่มากก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถแบ่งแยกเนื้อหาทั้งสองประเภทได้ชัดเจนเด็ดขาด เนื่องจากมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันมาโดยตลอด โดยเฉพาะงานจับต้องได้ซึ่งเป็นรูปธรรมนั้นมีพื้นฐานมาจากแนวความคิด ความเชื่อและทักษะเทคนิคอันเป็นลักษณะนามธรรมของงานจับต้องไม่ได้ลักษณะดังกล่าวจึงก่อให้เกิดความไม่หลากหลายในความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรมขึ้น แสดงให้เห็นความโดดเด่นของพัฒนาการทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับและถ่ายทอดสืบมา อันจะนำไปสู่การคุ้มครองและสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมสืบไป

อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกที่ถูกระบุใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 ได้ให้ความหมาย มรดกโลกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) และมรดกทางธรรมชาติ (Natural Heritage)

กรมศิลปากรจำแนกประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม หมายถึง วัตถุ หรือสถานที่ที่เกิดขึ้นจากฝีมือการประดิษฐ์ คิดค้น การดัดแปลง การอยู่อาศัย หรือใช้ประโยชน์จากมนุษย์ สามารถมองเห็นและจับต้องได้ สิ่งต่างๆ ดังกล่าวอาจจะใช้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วทิ้งร้างไป หรือใช้ประโยชน์มาจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย

ตารางที่ 1 ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม

ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรม	ความหมาย
ศิลปวัตถุ	สิ่งที่ทำด้วยฝีมือและเป็นสิ่งที่นิยามกันว่ามีคุณค่าทางศิลปะ
โบราณวัตถุ	สิ่งหามิที่พบที่เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ประดิษฐ์หรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซากมนุษย์หรือซากสัตว์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์ หรือโดยประวัติเกี่ยวกับสิ่งหามิที่พบนั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี
โบราณสถาน	อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ การก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

ตารางที่ 1 ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม (ต่อ)

ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรม	ความหมาย
อนุสรณ์สถานและแหล่งประวัติศาสตร์	สถานที่ตั้งของเมืองหรือชนบทซึ่งพบหลักฐานของอารยธรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพิเศษที่นั่น และเป็นหลักฐานของความเจริญ ก้าวหน้าที่สำคัญ หรือเป็นหลักฐานเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
จิตรกรรม	เป็นผลงานทางศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพวาดหรือภาพพิมพ์ที่ปรากฏอยู่ในโบราณสถานและปรากฏอยู่บนโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ
ศิลปหัตถกรรม	เครื่องมือ เครื่องใช้ เสื้อผ้า และอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีการคิดค้นโดยชุมชนท้องถิ่นและผลิตขึ้นอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันเป็นสำคัญ

2. มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ครอบคลุมถึงความคิด ความเชื่อ ประเพณี ขนบธรรมเนียม แบบแผนและข้อปฏิบัติในกลุ่ม หรือสังคม ซึ่งเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส ต่อเมื่อได้นำวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมไปประพฤติปฏิบัติแล้วจึงเกิดเป็นวัฒนธรรมรูปธรรมที่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้

ตารางที่ 2 ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม

ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรม	ความหมาย
ขนบธรรมเนียมประเพณี	ประกอบด้วยประเพณีเฉพาะบุคคล เช่น การเกิด การตาย การแต่งงาน การหมั้น เป็นต้น และประเพณีส่วนรวม เช่น การประกอบพิธีทางศาสนา ในเทศกาลสำคัญๆ เป็นต้น
ภาษาและวรรณกรรม	ครอบคลุมถึงภาษาพูดและภาษาเขียน โดยจัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ใช้เพื่อการสื่อสารเพื่อให้สมาชิกในสังคมได้รับรู้ความคิด ความต้องการของตนเองกับผู้อื่น รวมทั้งใช้ในการถ่ายทอดความรู้วิทยากรต่าง ๆ ระหว่างกัน ในหลายกรณีอาจมีการพัฒนาไปสู่การสร้างสรรค์วรรณกรรมเพื่อสอดแทรกความรู้และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละยุคสมัย ทั้งนี้ภาษาและวรรณกรรมของแต่ละพื้นที่ แต่ละยุคสมัย ย่อมมีความแตกต่างกัน สามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของสังคมได้เป็นอย่างดี
ศิลปะการแสดง	เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีจุดประสงค์หลักเพื่อความบันเทิง โดยมักจะมีเครื่องแต่งกาย เครื่องดนตรีและบทเพลงหรือบทประพันธ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรมรูปธรรมอย่างชัดเจน

มรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และตกทอดจากอดีตและคงอยู่จนถึงปัจจุบันซึ่งมรดกเหล่านี้จะแสดงคุณลักษณะของกลุ่มชนหรือสังคม (Feilden & Jokilehto, 1998) สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1. มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ (Tangible Cultural Heritage) ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น 2. มรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Intangible Cultural Heritage) ได้แก่ วรรณกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น

ธนิศ เลิศชาญฤทธ์ ได้สรุปเกณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ในการจำแนกประเภทของทรัพยากรทางวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ 1) การจำแนกตามศาสตร์ทางวิชาการหรือสาขาการศึกษา การจัดแบ่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมด้วยเกณฑ์นี้จะทำให้สามารถจำแนกได้หลากหลายตามศาสตร์หรือสาขาวิชาต่างๆ ที่ได้นำมาใช้เพื่อศึกษา ซึ่งมีจำนวนมากมายเท่ากับความจริงก้าวหน้าของศาสตร์และสาขาวิชาการในปัจจุบัน เช่น ทรัพยากรวัฒนธรรมทางโบราณคดี ทรัพยากรวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ศิลปะ ทรัพยากรวัฒนธรรมทางสถาปัตยกรรม ทรัพยากรวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ ทรัพยากรวัฒนธรรมทางเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ทรัพยากรวัฒนธรรมหนึ่งอาจสามารถจำแนกได้มากกว่าหนึ่งศาสตร์หรือสาขาการศึกษาก็ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนศาสตร์ที่นำมาใช้ศึกษา ตัวอย่างเช่น หม้อบ้านเชียงสามารถจำแนกเป็นทั้งทรัพยากรทางโบราณคดีและทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ศิลปะ 2) การจำแนกตามลำดับความสำคัญและบทบาทการบริหารจัดการ เกณฑ์ที่ใช้จัดเป็นประเภททรัพยากรทางวัฒนธรรมนี้เป็นเกณฑ์ที่ถูกกำหนดโดยรัฐบาลของแต่ละประเทศหรือองค์การทางวัฒนธรรมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ หรือระดับนานาชาติ โดยหน่วยงานต่างๆ ดังกล่าวจะกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ในการจำแนกประเภททรัพยากรทางวัฒนธรรมตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง การเกณฑ์ในการจำแนกดังกล่าวจะเอื้อประโยชน์ต่อการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ทำให้นักจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมทราบว่าทรัพยากรวัฒนธรรมใดควรให้ความสนใจในการดำเนินเป็นลำดับต้นๆ และการบริหารจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมนั้นๆ จะต้องดำเนินการติดต่อขอความร่วมมือในการจัดการกับบุคคลในระดับใด เกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นทำให้สามารถแบ่งประเภททรัพยากรวัฒนธรรมได้เป็น ทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่น/ชาวบ้าน (Local or indigenous cultural resource) ทรัพยากรวัฒนธรรมของชาติ/ ประเทศ (National cultural resource) และ ทรัพยากรวัฒนธรรมโลกหรือมรดกวัฒนธรรมโลก (World cultural resource/ heritage) 3) การจำแนกตามความเป็นเจ้าของและลักษณะการใช้ เกณฑ์ดังกล่าวเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกโดยพิจารณาจากการถือครองหรือการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ และคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กล่าวคือ หากเราพิจารณาว่าสิ่งที่เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมนั้นใครสามารถเป็นเจ้าของสามารถจำแนกออกได้เป็น ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ปัจเจกบุคคลเป็นเจ้าของเท่านั้นเรียกว่า ทรัพยากรวัฒนธรรมส่วนบุคคล (Private cultural resource/ property) ส่วนทรัพยากรที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของเรียกว่า ทรัพยากร

วัฒนธรรมสาธารณะ (Public cultural resource/ property) และเมื่อใช้เกณฑ์ลักษณะการใช้งานในการจำแนกก็จะแบ่งประเภทของทรัพยากรทางวัฒนธรรมได้ดังนี้ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อความบันเทิง ทรัพยากรทางวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจ เป็นต้น (ธนิก เลิศชาญฤทธิ, 2554)

สายันต์ ไพเราะชญจิตร กล่าวได้ว่าทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นผลผลิตที่ปรากฏเป็นรูปแบบและนามธรรมมาจากระบบวัฒนธรรมของมนุษย์ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีค่าหรือเป็นตัวแทนสื่อถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้ แบ่งประเภทได้ 2 ประเภท ดังนี้ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible) เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ และซากสิ่งของที่สามารถมองเห็น เป็นต้น ทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible) เช่น ประเพณีมุขปาฐะ ศิลปะการแสดง คติ ความเชื่อ เป็นต้น (สายันต์ ไพเราะชญจิตร, 2550)

มรดกทางวัฒนธรรม แท้จริงแล้วผลผลิตของสังคมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นตัวบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นทั้งในกาลปัจจุบันและในอดีต ไม่ได้แยกวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมกับนามธรรม ซึ่งมีสัมพันธ์กับความเชื่อ ขนบประเพณีและวิถีชีวิตของผู้คนดั้งเดิม (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2543)

วีระ โรจน์พจนรัตน์ ได้แบ่งลักษณะของมรดกทางวัฒนธรรม คือ ที่สามารถมองเห็นและสัมผัสได้ (Tangible Cultural Heritage) กับที่มองไม่เห็นและสัมผัสไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ซึ่งเป็นการแสดงออกของคนในชาตินั้น โดยผ่านทางภาษา ทางพิธีกรรมต่างๆ ทางศรัทธาความเชื่อ ตามโบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี ตลอดจนงานด้านวรรณกรรม ผลงานทางศิลปกรรม รวมไปถึงงานจดหมายเหตุ และหอสมุด (วีระ โรจน์พจนรัตน์, 2551)

มรดกทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ในอดีต และได้รับการสืบทอดต่อกันมาถึงปัจจุบัน ทั้งในรูปธรรม และนามธรรม มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมที่เห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่ งานศิลปกรรม งานฝีมือ เครื่องมือ เครื่องใช้ ทั้งนี้ยังรวมถึงโบราณสถาน และหลักฐานการจารึกต่างๆ ส่วนมรดกทางวัฒนธรรม ที่เป็นนามธรรม หมายถึง ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ภาษา ประเพณี ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นต้นสามารถ (ชินะกานต์ แสงอำนาจ, 2554)

มรดกทางวัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีคุณค่าเป็น มรดก อันเป็นผลผลิตที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและการดำรงชีวิต มีการรับรู้ของคุณค่าจากสังคมไม่ว่าจะเป็นในระดับพื้นที่ขนาดเล็ก เช่น ชุมชน ไปจนถึงใหญ่ เช่น นานาชาติ มรดกทางวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ คือ มรดกที่มีรูปทรง เป็นกายภาพ ที่สามารถ มองเห็นจับต้องได้เป็นได้ตั้งแต่วัตถุขนาดเล็ก จนถึงพื้นที่ขนาดใหญ่อย่างเมืองเก่า และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ คือ สิ่งที่มีคุณลักษณะเป็นนามธรรม เป็นชุดความคิด องค์กรความรู้ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม พิธีกรรมทาง

ศาสนา ศิลปะ นาฏศิลป์ บทกวี ภาษา หรือวิถีชีวิตของมนุษย์ที่มีลักษณะเฉพาะในสังคม เช่น วิธีการหาปลาของชุมชนประมงโบราณ ฯลฯ (สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ, 2557)

มรดกทางวัฒนธรรม เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าซึ่งเกิดขึ้นในอดีตและได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง มรดกทางวัฒนธรรมบางอย่างกลายเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและเป็นความภาคภูมิใจของคนในสังคมสืบเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน (ชาคริต สิทธิฤทธิ์, 2559)

มรดกทางวัฒนธรรม (Heritage of Cultural Heritage) ประกอบด้วย 1.ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรม ได้แก่ งานบุญประเพณี เทศกาล งานรื่นเริง งานรัฐพิธีงานราชพิธี งานเฉลิมฉลอง พิธีกรรมท้องถิ่น และอื่นๆ 2.สถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑ์ หอสมุด หอจดหมายเหตุ หอศิลป์ วัด ศาสนสถานโบราณสถาน แหล่งมรดกทางประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ อาคารบ้านเรือนเก่าที่มีคุณค่า บ้านศิลปิน โรงภาพยนตร์ โรงละคร สนามกีฬาทางประวัติศาสตร์อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน และอื่นๆ 3.หัตถกรรมท้องถิ่น เช่น เครื่องจักสาน ไม้แกะสลัก ผ้าทอเซรามิก งานประดิษฐ์ ของที่ระลึก เครื่องใช้ในครัวเรือน และอื่นๆ 4.วิถีชีวิต เช่น รูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพต่างๆ กีฬาประจำชาติ กีฬาพื้นบ้าน การแพทย์แผนโบราณ การรักษาสุขภาพแบบโบราณ อาหารประจำชาติ อาหารท้องถิ่น และอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2552)

ตารางที่ 3 สรุปรายการแบ่งประเภทมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage)

มรดกทางวัฒนธรรม	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage)	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)	อื่นๆ
UNESCO, 2003	✓	✓	
กรมศิลปากร, 2542	✓	✓	
Feilden and Jukka, 1998 น.56	✓	✓	

ตารางที่ 3 สรุปรูปการแบ่งประเภทมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) (ต่อ)

มรดกทางวัฒนธรรม	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage)	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)	อื่นๆ
ธนิก เลิศชาญฤทธิ์, 2554			1) การจำแนกตามศาสตร์ทางวิชาการหรือสาขาการศึกษา 2) การจำแนกตามลำดับความสำคัญและบทบาทการบริหารจัดการ 3) การจำแนกตามความเป็นเจ้าของและลักษณะการใช้
สายันต์ ไพธชาญฤทธิ์, 2550	✓	✓	
ศรีศักร วัลลิโภดม, 2543 น.45			ไม่ได้แยกวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมกับนามธรรม ซึ่งมีสัมพันธ์กับความเชื่อ ขนบประเพณีและวิถีชีวิตของผู้คนดั้งเดิม
วีระ โรจน์พจนรัตน์, 2551	✓	✓	
ชินะกานต์ แสงอำนาจ, 2554	✓	✓	
สามารถ สุวรรณรัตน์, กรวรรณ สังขกร และอากร บัวคล้าย, 2557	✓	✓	
ชาคริต สิทธิฤทธิ์ 2559, น.141	✓	✓	
สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2552 น.9			1.ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรม 2.สถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม 3.หัตถกรรมท้องถิ่น 4.วิถีชีวิต

ที่มา : (Feilden & Jokilehto, 1998; UNESCO, 2003; กรมศิลปากร, 2542; ชาคริต สิทธิฤทธิ์, 2559; ชินะกานต์ แสงอำนาจ, 2554; ธนิก เลิศชาญฤทธิ์, 2554; วีระ โรจน์พจนรัตน์, 2551; ศรีศักร วัลลิโภดม, 2543; สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ, 2557; สายันต์ ไพธชาญฤทธิ์, 2550; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2552)

จากการให้ความหมายของทั้งหน่วยงานระดับสากล หน่วยงานของภาครัฐของประเทศไทย นักวิชาการ และนักวิจัย สามารถสรุปความหมายของมรดกทางวัฒนธรรม ได้ว่า คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ประดิษฐ์ขึ้นจากภูมิปัญญา และตกทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นสิ่งที่แสดงคุณลักษณะของกลุ่มชนหรือสังคมสิ่งที่มีคุณค่าเป็น โดยสามารถแบ่งมรดกทางวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ คือ มรดกที่สามารถมองเห็นจับต้องได้ มีรูปทรง เป็นกายภาพ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ คือ สิ่งที่มีคุณลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถจับต้องได้ เช่น ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ภาษา ประเพณี ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

1.2 คุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม

คุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ตามหลักเกณฑ์สากลในการประเมินระดับคุณค่าและความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมโดยยูเนสโก (UNESCO) (Feilden & Jokilehto, 1998) ได้แก่

1. คุณค่าทางวัฒนธรรม (Cultural Value) กล่าวถึง การจัดระดับคุณค่า ซึ่งมุ่งสนใจไปยังตัววัตถุหรือมรดกทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกในตัวของมรดกทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญบนพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมนั้น หลักการค้ำประกันสำคัญพื้นฐาน คือ การค้ำประกันสำคัญพื้นฐาน คือ การค้ำประกันถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ปรากฏอยู่พื้นที่นั้นประกอบด้วย

ตารางที่ 4 คุณค่าทางวัฒนธรรมของมรดกทางวัฒนธรรม

คุณค่าทางวัฒนธรรม (Cultural Value)	คำอธิบาย
คุณค่าทางเอกลักษณ์ (Identity Value)	คุณค่าในกลุ่มนี้อยู่บนพื้นฐานของการรับรู้ และการจดจำได้ซึ่งพื้นที่หรือสถานที่อันมีความโดดเด่นแตกต่างกับสถานที่ในพื้นที่อื่นๆ อย่างชัดเจน ประกอบด้วย ลักษณะทางอายุสมัย ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ การเมือง และความเป็นชาติพันธุ์
คุณค่าทางศิลปะเทคนิค (Artistic and Technique Value)	คุณค่าในกลุ่มนี้ขึ้นอยู่กับหลักการทางวิทยาศาสตร์ การประเมินคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และหลักฐานที่บ่งบอกถึงการออกแบบ และเทคนิคการก่อสร้าง โครงสร้าง แนวความคิดในการใช้สอย และฝีมือช่าง
คุณค่าทางความหายาก (Rarity Value)	คุณค่าในกลุ่มนี้ขึ้นอยู่กับหลักการทางสถิติของสิ่งก่อสร้าง สถานที่หรือพื้นที่ที่มีความคล้ายคลึงกันในพื้นที่อื่นๆ ทั้งในด้านของประเภทของสิ่งก่อสร้าง ศิลปะนิยม กระบวนการก่อสร้าง ช่วงเวลา

2. คุณค่าทางสังคมเศรษฐกิจร่วมสมัย (Contemporary social-economic value) มุ่งเน้นในการศึกษาด้านคุณค่าการใช้สอยของมรดกทางวัฒนธรรมที่คงอยู่ถึงปัจจุบัน ทางด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้สอยจากการใช้สอยรูปแบบเดิม หรือการดำรงอยู่ของมรดกทางวัฒนธรรมนั้นกับบริบททางสังคม และเศรษฐกิจในปัจจุบัน ประกอบด้วย

ตารางที่ 5 คุณค่าทางสังคมเศรษฐกิจร่วมสมัยของมรดกทางวัฒนธรรม

คุณค่าทางสังคมเศรษฐกิจร่วมสมัย (Contemporary social-economic value)	คำอธิบาย
คุณค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Value)	คุณค่าทางเศรษฐกิจของมรดกทางวัฒนธรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณค่าทางการเงินที่ได้มาทางตัวมรดกโดยตรง เช่น รายได้จากการซื้อขายมรดกทางวัฒนธรรม เป็นต้น แต่มุ่งประเด็นในแง่ คุณค่าทางเศรษฐกิจอันเกิดจากการใช้มรดกทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรขั้นต้น เพื่อการก่อให้เกิดรายได้ในขั้นตอนต่อไป เช่น รายได้ จากการท่องเที่ยวเยี่ยมชมโบราณสถาน เป็นต้น
คุณค่าทางการใช้สอย (Functional Value)	มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคุณค่าทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากความต้องการของการใช้สอยพื้นที่ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน รวมถึงระดับการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิมไปสู่การใช้สอยแบบใหม่ในปัจจุบัน เช่น สถานที่เดิมเคยเป็นพระราชวัง แต่ในปัจจุบันถูกเปลี่ยนการใช้สอยเป็นพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น
คุณค่าทางการศึกษา (Education Value)	คุณค่าในกลุ่มนี้กล่าวถึง การนำมรดกทางวัฒนธรรม มาเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมรดกทางวัฒนธรรมมีศักยภาพอันประกอบด้วยองค์ความรู้ในหลากหลายด้าน ซึ่งโดยจุดประสงค์ของการศึกษามรดกทางวัฒนธรรม กล่าวได้ว่า มนุษย์ศึกษาเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดตระหนักถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ นำไปสู่การบูรณาการทางความรู้จากอดีตสู่ปัจจุบัน
คุณค่าทางสังคม (Social Value)	คุณค่าในกลุ่มนี้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคม เช่น ความเชื่อต่อสถานที่หรือมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน เป็นต้น
คุณค่าทางการเมือง (Political Value)	คุณค่าในกลุ่มนี้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งแสดงความเป็นชาติ อาจก่อให้เกิดอิทธิพลทางการเมืองการปกครองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ของสัญลักษณ์ทางการเมือง เช่น ความเกี่ยวข้องของสถานที่กับการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศ หรือมรดกทางวัฒนธรรมนั้นเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงการสิ้นสุดแห่งการปกครองในระบบเผด็จการ เป็นต้น

Lipe กล่าวถึงคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมประกอบด้วย 4 ประการดังนี้ 1) คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ (symbolic value) คือ ความสามารถในการเป็นจุดเชื่อมโยงไปสู่อดีตในลักษณะที่เป็นประวัติศาสตร์บรรยายออกมาผ่านการเล่าเรื่องหรือการเขียนไม่สามารถทำได้ในเชิงกายภาพ ทรัพยากรธรรมชาติเกี่ยวข้องกับทั้งช่วงเวลาในอดีตและปัจจุบัน ลักษณะความจริงแท้ คือ พื้นฐานสำหรับการสร้างความรู้ในตัวของผู้ที่ได้รับประสบการณ์จากทรัพยากรวัฒนธรรม ลักษณะนี้ทำให้ทรัพยากรวัฒนธรรมเปี่ยมไปด้วยอำนาจในการเป็นสัญลักษณ์ของอดีต อย่างไรก็ตามเมื่อมีผู้ที่เข้าไปเผชิญกับทรัพยากรวัฒนธรรมจะกระตุ้นให้ภาพในอดีตเกิดขึ้นและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์จะเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยความรู้อื่นๆ 2) คุณค่าเชิงวิชาการ (Informative value) ทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่มนุษย์สามารถเรียนรู้และนำไปใช้ในการดำรงชีวิต และการศึกษาหาความรู้ต่างๆ เช่น โบราณคดี ประวัติศาสตร์ศิลปะ ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม และภูมิศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์ คุณค่าเชิงวิชาการเกิดขึ้นจากการวิจัยอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการและวิธีการศึกษาที่เหมาะสมและน่าเชื่อถือ ทรัพยากรวัฒนธรรมในช่วงเวลานั้นจึงเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิได้เป็นอย่างดี 3) คุณค่าเชิงสุนทรียะหรือคุณค่าเชิงความงาม (aesthetic value) คุณลักษณะบางอย่างของทรัพยากรวัฒนธรรม เช่น รูปทรง ลวดลาย วัตถุศิลปะ และคุณภาพ เป็นต้น มีคุณค่าเชิงความงาม ศิลปะ หรือจิตใจทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางวัฒนธรรมความชอบมาตรฐาน และจินตนาการของแต่ละบุคคลหรือแต่ละวัฒนธรรม คุณค่าเชิงสุนทรียะ จะเป็นแรงบันดาลใจให้มีการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป ซึ่งในบางครั้งคนสองกลุ่มหรือหลายกลุ่มอาจเกิดการขัดแย้งได้เมื่อมีการมองคุณค่าทรัพยากรวัฒนธรรมที่ต่างกัน และ 4) คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ (economic value) ทรัพยากรวัฒนธรรมเกิดขึ้นโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของบริบททางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของมนุษย์ในปัจจุบัน ซึ่งได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องโดยเร็ว ทรัพยากรวัฒนธรรมไม่ได้รับการยกเว้นจากแนวโน้มที่โลกยุคสมัยใหม่กำลังลดต้นทุนและผลประโยชน์ทั้งหมดให้อยู่ในรูปแบบของตัวเงิน (Lipe, 1984)

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความสำคัญด้าน “ความแท้” (authenticity) โดยไม่ได้ถือว่ามีคามหมายเท่ากับคำว่า “ความดั้งเดิม” (originality) (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และและอิสระ ชูศรี, 2560) สมการที่จัดวางความแท้ให้เท่ากับความดั้งเดิม เป็นการพิจารณาที่ใช้งานได้กับมรดกวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ เพราะระดับของความแท้ถูกวัดโดยการดูว่ามรดกวัฒนธรรมที่มีการพิจารณาอยู่นั้นยังคงลักษณะดั้งเดิมไว้มากน้อยเพียงใด แม้กระทั่งเมื่อคุณค่าทางวัฒนธรรมของมรดกที่จับต้องได้ ถูกกำหนดโดยการเปลี่ยนแปลงที่จำเพาะเจาะจง ของบริบททางประวัติศาสตร์ แต่ความแท้ของสถานที่ที่เป็นมรดกวัฒนธรรมนั้นก็จะถูกกำหนดไว้อย่าง “ตายตัว” ณ ห้วงเวลาใดเวลาหนึ่งเมื่อชุมชนระหว่างประเทศตัดสินใจที่จะให้มันกลายเป็นวัตถุที่ได้รับการคุ้มครอง เป้าหมายก็คือการทำให้สถานะของมันคงที่ในห้วงเวลาที่มีความแน่นอนห้วงหนึ่ง เพื่อจะได้สงวนรักษามันไว้เพื่อประโยชน์ของ

คนรุ่นอนาคต ในทางตรงกันข้าม มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นมรดกวัฒนธรรมที่มีพลวัต มันถูกสร้างสรรค์ขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลาผ่านวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของผู้สร้างและผู้ถือครองมรดกวัฒนธรรมนั้น ดังนั้น การส่งเสริมรักษาความแท้ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจึงหมายถึงการอนุญาตให้มรดกวัฒนธรรมที่กำลังถูกพิจารณานั้นสามารถจะถูกปรับแต่งให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน กลุ่มชน และ/หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับมัน ผ่านการสร้างสรรค์ตัวเองใหม่อย่างอัตโนมัติ เพื่อที่จะสามารถเป็นภาพสะท้อนของวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมและสังคมของชุมชน กลุ่มชน และ/หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเหล่านั้น

จากความคิดเห็นด้านคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมสามารถสรุปได้ว่าการศึกษาคูณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมเป็นขั้นตอนหนึ่งในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการทราบถึงคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.3 การจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage Management)

เป้าหมายของการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม นักจัดการวัฒนธรรม (Cultural Resource Manager/Pactitioner) ควรวางเป้าหมายให้ชัดเจนและสอดคล้องกับคุณค่าและความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรมก่อนการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป้าหมายของการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมก็คือ การค้นหา รักษา รวมถึงการใช้คุณค่า และความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรมให้ตอบสนองความต้องการของสังคม ชุมชน และเป็นมนุษย์ ทั้งนี้รูปแบบการจัดการที่นำมาใช้ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในงานวิจัยนี้ คือ การจัดการแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA โดยการทำงานตามวงจร PDCA เป็นกิจกรรมพื้นฐานการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ วางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) ปรับปรุง (Act) การดำเนินกิจกรรม PDCA อย่างเป็นระบบให้ครบวงจร อย่างต่อเนื่องหมุนเวียนไปเรื่อยๆ ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเพิ่มขึ้นวงจร PDCA ได้พัฒนาโดย ดร. ชิวฮาร์ต ต่อมา ดร. เดมมิ่ง ได้นำมาเผยแพร่จนเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายแต่ละขั้นตอนของวงจร PDCA (วรภัทร์ ภูเจริญ, 2544)

วีรวิชัย เลิศไทยตระกูล กล่าวถึงปรัชญาวงจร PDCA ว่า Dr. William Edwards Deming ได้พัฒนางจร PDCA ขึ้นมาจากแนวคิดของ Dr. W.A. Shewhart นักควบคุมกระบวนการเชิงสถิติ ที่ Bell Laboratories ในสหรัฐอเมริกาที่ได้นำเสนอในหนังสือ Statistical Method from the Viewpoint of Quality Control (1930) ในระยะแรกรู้จัก วงจร PDCA ในนาม Shewhart

Cycle จากนั้น Dr. William Edwards Deming ได้นำไปพัฒนาปรับใช้ในการควบคุมคุณภาพในวงการอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น จึงมีชื่อเรียกว่า Deming Cycle (วีริวิชญ์ เลิศไทยตระกูล, 2554)

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพที่ได้รับการยอมรับของหน่วยงานต่างๆ ไปได้แก่การใช้วงจรเดมมิ่งซึ่งแบ่งขั้นตอนการทำงานออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan : P) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do : D) ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ ผลการปฏิบัติงาน (Check : C) ขั้นตอนที่ 4 การแก้ปัญหา (Action : A) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540) สอดคล้องกับ ชนิกันต์ เขียรสูตร กล่าวว่า ขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนของวงจร PDCA ประกอบด้วย "การวางแผน" อย่างรอบคอบ เพื่อ "การปฏิบัติ" อย่างค่อยเป็นค่อยไป แล้วจึง "ตรวจสอบ" ผลที่เกิดขึ้น วิธีการปฏิบัติใดมีประสิทธิภาพที่สุด ก็จะจัดให้เป็นมาตรฐาน หากไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ก็ต้องมองหาวิธีการปฏิบัติใหม่หรือใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม (ชนิกานต์ เขียรสูตร, 2551)

ขั้นตอนการวางแผน (Plan) ขั้นตอนการวางแผนครอบคลุมถึงการกำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ฯลฯ พร้อมกับพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้างเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้น โดยระบุวิธีการเก็บข้อมูลให้ชัดเจน นอกจากนี้ จะต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วกำหนดทางเลือกในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งในด้านแรงงาน วัตถุดิบ ชั่วโมงการทำงาน เงิน เวลา ฯลฯ โดยสรุปแล้ว การวางแผนช่วยให้รับรู้สภาพปัจจุบัน พร้อมกับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการผสมผสานประสบการณ์ ความรู้ และทักษะอย่างลงตัว โดยทั่วไปการวางแผนมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภทหลักๆ ดังนี้ ประเภทที่ 1 การวางแผนเพื่ออนาคต เป็นการวางแผนสำหรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหรือกำลังจะเกิดขึ้น บางอย่างเราไม่สามารถควบคุมสิ่งนั้นได้เลย แต่เป็นการเตรียมความพร้อมของเราสำหรับสิ่งนั้น ประเภทที่ 2 การวางแผนเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เป็นการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อสภาพที่ดีขึ้น ซึ่งเราสามารถควบคุมผลที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ด้วยการเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปัจจุบัน

ขั้นตอนการปฏิบัติ (DO) ขั้นตอนการปฏิบัติ คือ การลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ในขั้นนี้ต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งใจหรือไม่ พร้อมกับสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบด้วย เราไม่ควรปล่อยให้ถึงวินาทีสุดท้ายเพื่อดูความคืบหน้าที่เกิดขึ้น หากเป็นการปรับปรุงในหน่วยงานผู้บริหารย่อมต้องการทราบความคืบหน้าอย่างแน่นอน เพื่อจะได้มั่นใจว่าโครงการปรับปรุงเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) ขั้นตอนการตรวจสอบ คือ การประเมินผลที่ได้รับจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แต่ขั้นตอนนี้มักจะถูกมองข้ามเสมอการตรวจสอบทำให้เราทราบว่า การปฏิบัติในขั้นที่สองสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ สิ่งสำคัญก็คือ

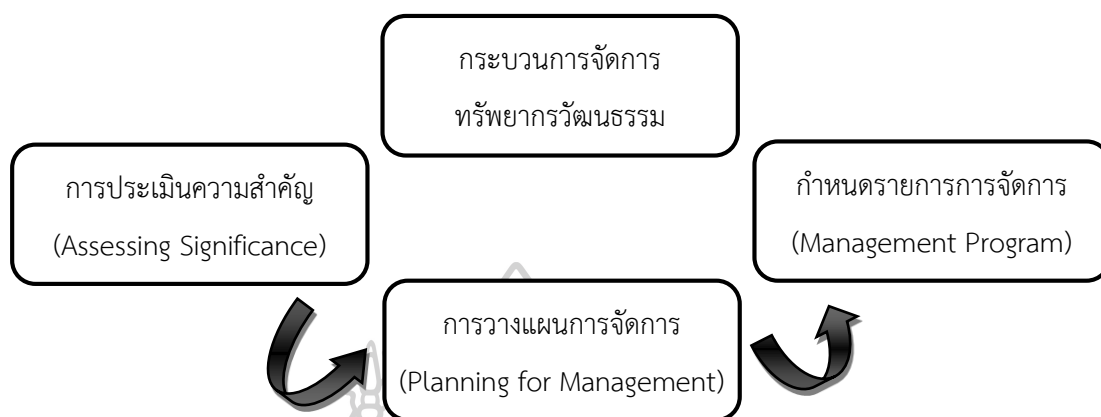
เราต้องรู้ว่า จะตรวจสอบอะไรบ้างและบ่อยครั้งแค่ไหน ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบจะเป็นประโยชน์ สำหรับขั้นตอนถัดไปขั้นตอนการดำเนินงานที่เหมาะสม (Act) ขั้นตอนการดำเนินงานที่เหมาะสมจะ พิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบ ซึ่งมีอยู่ 2 กรณี คือ ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้ หรือไม่ เป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากเป็นกรณีแรก ก็ให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจัดทำให้เป็น มาตรฐานพร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งอาจหมายถึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้ เร็วกว่าเดิมหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม หรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้นก็ได้แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่สอง ซึ่ง ก็คือผลที่ได้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้ เราควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ และ พิจารณาว่าควรจะทำเนิการอย่างไรต่อไปนี้อาทิ มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้ใช้ความ พยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้หรือเปลี่ยนเป้าหมายใหม่

สรุปวงจร PDCA ใช้เทคนิคการปฏิบัติงานในการะบวนการทำงาน มีการปรับปรุง คุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยการวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการตรวจสอบแก้ไข และวนมาสู่การ วางแผนอีกโดยมีความต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ ทำให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพวงจร PDCA จึงเป็น เครื่องมือที่มีคุณภาพที่มีส่วนช่วยในการพัฒนากระบวนการจัดการ เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดลักษณะ ผู้วิจัยจึงพิจารณานำมาใช้ในการศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นองค์ประกอบหลักของตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร

เป้าหมายของการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมอาจแบ่งได้ดังนี้ 1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ทรัพยากรวัฒนธรรมสำหรับการวางแผนและการป้องกัน เราต้องได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากร วัฒนธรรมให้สมบูรณ์หรือมากที่สุดเท่าที่จะหาได้เสียก่อน จึงดำเนินการอย่างอื่น 2. เพื่อปกป้อง ทรัพยากรวัฒนธรรม และทำให้เกิดประโยชน์ตามความเหมาะสมร่วมไปกับการอนุรักษ์และสงวน รักษา ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญรองลงมา ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ทรัพยากรเสื่อมสภาพหรือสูญหายก่อนเวลาอัน สมควร 3. เพื่อให้ประชาชนหรือสาธารณชน นักวิจัย นักเรียน นักศึกษา สามารถเข้าถึงแหล่ง ทรัพยากรวัฒนธรรมได้อย่างเท่าเทียม 4. เพื่อใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมในการให้การศึกษาเกี่ยวกับอดีต และให้ได้ตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมเองด้วย

กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ให้บรรลุเป้าหมายนักจัดการทรัพยากร วัฒนธรรมควรวางแผนการดำเนินการในลักษณะที่เป็นกระบวนการ (Processes) และมีขั้นตอน (Procedures) เนื่องจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องหลายอย่างอาจไม่สามารถดำเนินการในเวลาเดียวกันได้ แม้ว่าการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมอาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กัสภาพการณ์ (Circumstance) และยุทธวิธี (Strategy) ของแต่ละพื้นที่ ชุมชน สังคม และประเภทของทรัพยากรวัฒนธรรม โดยนัก จัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นหรือในแต่ละประเทศ อาจมีกระบวนการและขั้นตอนที่ไม่ เท่ากันหรือไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมประกอบด้วย 3

กระบวนการ ได้แก่ การประเมินความสำคัญ (Assessing Significance) การวางแผนการจัดการ (Planning for Management) และกำหนดรายการการจัดการ (Management Program) (ธนิช เลิศชาญฤทธิ, 2554) ดังภาพ ที่ 2 กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

ภาพที่ 2 กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม
ที่มา: ปรับปรุงจาก (ธนิช เลิศชาญฤทธิ, 2554)

จากภาพที่ 2 กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 กระบวนการ ได้แก่การประเมินความสำคัญ หมายถึง การแปลความหมายความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรม โดยการแปลความหมายนั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานจากการวิเคราะห์ หลักฐานเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรม และคุณค่าต่างๆ ของทรัพยากรวัฒนธรรม

ในการประเมินความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรม นักจัดการวัฒนธรรมต้องทำงานใกล้ชิดกับชุมชนและบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะเข้าใจทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างถ่องแท้ ภายใต้บริบทต่างๆ และเพื่อให้การจัดการได้ผลงาน (Output) ที่มีประสิทธิภาพ ในแง่ของการทำงาน การประเมินความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรมต้องอาศัยนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาด้วย เช่น นักโบราณคดี นักประวัติศาสตร์ นักมานุษยวิทยา นักวิชาการสาขาอื่น รวมทั้งสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้เฒ่าผู้แก่ เป็นต้น

ในหลายกรณีควรมีการจัดทำแผนการจัดการ (Plan of Management) ก่อนการประเมินความสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้ผู้จัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเลือกได้ว่า คุณค่าหลักประการใดบ้าง ที่ควรได้รับการประเมินอย่างละเอียด จากนั้น จึงดำเนินการตามแผนและสุดท้ายก็เป็นการจัดทำเอกสารระบุความสำคัญ (Statement of Significance หรือ SoS) ซึ่งเป็นการจัดลำดับความสำคัญของทรัพยากรแต่ละอย่างในพื้นที่ที่ดำเนินการ พร้อมข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับวิธีที่เหมาะสมที่สุดในการจัดการ (อาทิ การปกป้องการลักลอบขุดหาโบราณวัตถุ การกำจัดวัชพืชในแหล่งโบราณคดี)

ควรกล่าวด้วยว่า ชาวบ้านหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการจัดการ ควรมีโอกาสได้อ่าน ทบทวน และ ประเมินเอกสารระบุความสำคัญ (SoS) ด้วย

การวางแผนการจัดการ เมื่อมีการประเมินความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรมจัดทำ โครงร่างคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรม รวมถึงพรรณนาความสำคัญและประวัติที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้ว กระบวนการต่อไปก็เป็นการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน หรือแผนการจัดการที่เหมาะสม ใน แผนการปฏิบัติการจัดการควรมียุทธวิธีในการจัดการทรัพยากรที่กำหนดเป็นระยะยาวและผลลัพธ์ที่ คาดว่าจะได้รับการจัดการ นอกจากนี้ ในการวางแผนการจัดการควรมีแผนการให้การศึกษา และ การแปลความหมายเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรม การวางแผนการจัดการยังต้องให้ความสำคัญกับ การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ชุมชนท้องถิ่น ชนพื้นเมือง และผู้สนใจอื่นๆ ด้วย

การกำหนดรายการการจัดการ การจัดการอาจทำได้หลายวิธี แต่หลักการเบื้องต้นก็คือ การจัดการตามข้อเสนอแนะ และลำดับความสำคัญทางทรัพยากรวัฒนธรรมที่ประเมินไว้ในขั้นตอน แรก รูปแบบการจัดการมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย (เช่น สภาพทางกายภาพของทรัพยากร เจือปนทางสังคม ท่าเลที่ตั้ง ความสำคัญ ฯลฯ) มีตั้งแต่การเสริมความมั่นคงการทำรั้วกัน การบูรณะ การเคลื่อนย้าย การฝังกลบ การสงวนรักษา และการดูแลรักษาเป็นต้น แต่การจัดการต้องคำนึง ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่ด้วย

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมจำเป็นต้องอาศัยความรู้และทักษะของผู้เชี่ยวชาญสาขา ต่างๆ ด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของทรัพยากร เช่น การจัดการแหล่งภาพเขียนสีในออสเตรเลีย ก็จำเป็นต้องอาศัยความรู้ของผู้เชี่ยวชาญด้วยไลเคนหรือพืชที่ขึ้นตามหน้าผาหินที่มีภาพเขียนสีโบราณ อยู่ ในการเคลื่อนย้ายหรือกำจัดวัชพืชออกไป หรือนักโบราณคดีก็อาจถูกเชิญเข้าร่วมในการศึกษา เทคนิค ลวดลาย คุณลักษณะต่างๆ ของภาพเขียน รวมทั้งการสื่อความหมายภาพเขียนด้วย (ธนิศ เลิศ ชาญฤทธิ์, 2554)

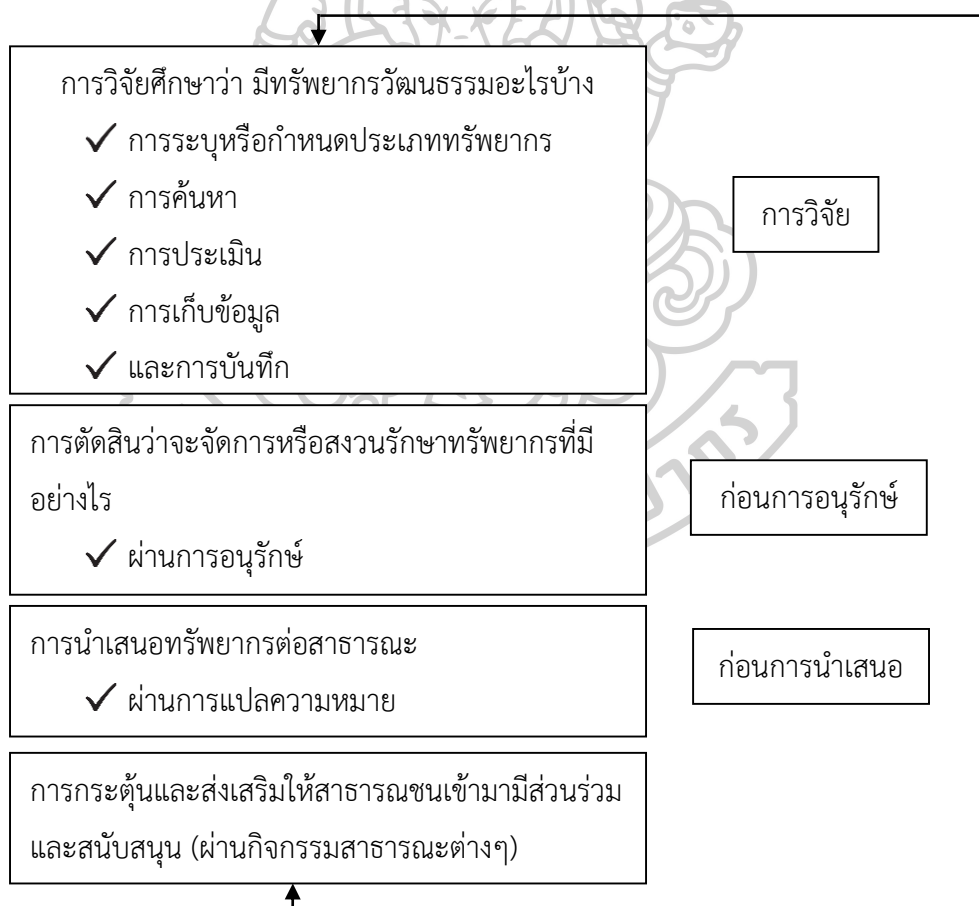
รูปแบบหรือประเภทการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม แบ่งได้เป็น 2 แบบ ตามสภาพ- การณ์ และลักษณะในการดำเนินการ (William Lipe, personal communication, 2007) อ้างถึง ใน (ธนิศ เลิศชาญฤทธิ์, 2554) ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมที่ไม่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมอื่น (Nonimpact Driven Management) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในลักษณะนี้ หมายถึง การจัดการทรัพยากร วัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว หรือแหล่งทรัพยากรที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา/การจัดการซึ่งมักเริ่มต้น จากหน่วยงาน หรือชุมชน หรือกลุ่มบุคคลที่เห็นคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรม และต้องการพัฒนา จัดการทรัพยากรวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในลักษณะนี้ ไม่ถูกเร่งรัด ไร้ความกดดัน ไม่มีการกำหนด ระยะเวลาตายตัว ดังนั้น จึงค่อนข้างเป็นการจัดการที่มีอิสระในการบริหารโครงการ โดยทั่วไปการ

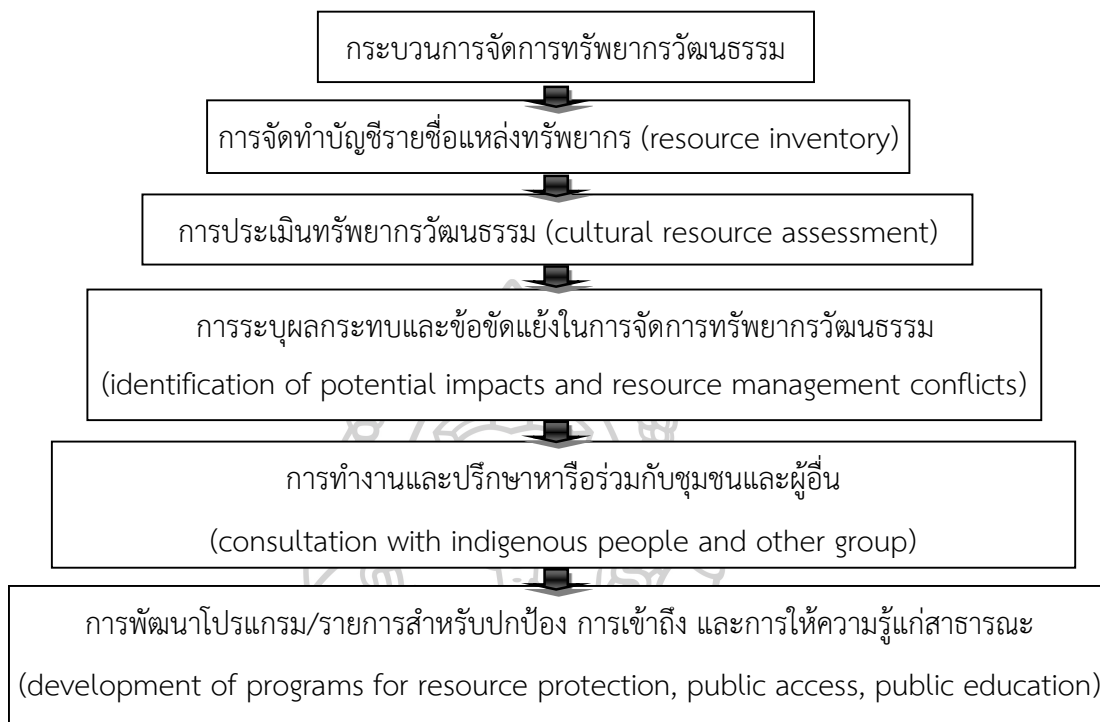
จัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในลักษณะนี้ มีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการที่อาจแตกต่างกัน ในรายละเอียดไปในแต่ละพื้นที่ แต่ละชุมชนหรือแต่ละประเทศ เพราะลักษณะทรัพยากร คุณค่า ความสำคัญ และบริบททางสังคมเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในทุกภูมิภาคของโลกมักมี ขั้นตอนที่สำคัญ ตัวอย่างเช่น ขั้นตอนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมที่ Douglas Comer เสนอไว้ สำหรับเป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Comer, 1994) เสนอว่าการดำเนินการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมส่วนมากเริ่มจาก 1.การวิจัยศึกษาว่า มีทรัพยากร วัฒนธรรมอะไรบ้าง (ผ่านการระบุหรือกำหนดประเภททรัพยากร การค้นหา การประเมิน การเก็บ ข้อมูล และการบันทึก) 2.การตัดสินใจจะจัดการหรือสงวนรักษาทรัพยากรที่มีอย่างไร (ผ่านการ อนุรักษ์) 3.การนำเสนอทรัพยากรต่อสาธารณะ (ผ่านการแปลความหมาย) 4.การกระตุ้นและส่งเสริมให้ สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุน (ผ่านกิจกรรมสาธารณะต่างๆ)

ภาพที่ 3 กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม
ที่มา: ปรับปรุงจาก (Comer, 1994)

นอกจากนี้ หากลองจัดทำรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนตามที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการทรัพยากรท่านหนึ่งเสนอไว้ (Lipe, 2000, 2007) อ่างใน (ธนิช เลิศชาญฤทธิ, 2554) ก็อาจแบ่งกระบวนการจัดการทรัพยากรออกได้ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4 กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

ที่มา: ปรับปรุงจาก (Lipe, 2000)

จากภาพที่ 3 สามารถอธิบายการแบ่งกระบวนการจัดการทรัพยากรได้ ดังต่อไปนี้

การจัดทำบัญชีรายชื่อแหล่งทรัพยากร (resource inventory) เป็นขั้นตอนเริ่มต้น เป็นส่วนหนึ่งของการระบุชนิด/ประเภทของทรัพยากรวัฒนธรรม ขั้นตอนนี้มีความสำคัญในแง่ที่เป็นฐานข้อมูลในการประเมิน และการจัดลำดับคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรม การทำบัญชีรายชื่อทรัพยากรวัฒนธรรม หากทำได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ จะทำให้รู้ว่าทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่หรือในแหล่งนั้น ประกอบด้วยทรัพยากรประเภทใดบ้าง (เช่น แหล่งโบราณคดี โบราณวัตถุ โบราณสถาน ประเพณี ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นต้น) สภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร มีจำนวน (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) มากน้อยเพียงใด และทรัพยากรนั้น ในปัจจุบันอยู่ในบริบทใด (มีเจ้าของหรือไม่ ใครเป็นเจ้าของ ใครดูแล และอยู่ในสภาพเช่นใด ถูกใช้หรือไม่ อย่างไร) ในแง่วิวัฒนาการของการจัดทำบัญชีรายชื่อมีหลายวิธีและสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้เหมือนการทำวิจัยทั่วไปตั้งแต่การศึกษาทบทวนวรรณกรรมหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง (documentary inventory) การเก็บข้อมูลภาคสนาม (เช่น การสำรวจการสัมภาษณ์การขุดค้นทางโบราณคดี ฯลฯ) การบันทึกข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดทำแผนการจัดการ (management plan)

การประเมินทรัพยากรวัฒนธรรม (cultural resource assessment) ขั้นตอนนี้ มีเป้าหมายเพื่อระบุหรือตัดสินความสำคัญ และจัดลำดับความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรม รวมถึงเพื่อให้ข้อมูลอย่างเพียงพอรอบด้านมากที่สุด ก่อนจะมีการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ซึ่งก็คือ การวางแผนการจัดการและการแปลความหมาย การประเมินทรัพยากรวัฒนธรรม โดยหลักการแล้วต้องปราศจากอคติ และมีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน (evaluation criteria) ที่ชัดเจนเปิดเผยโปร่งใส แต่ละประเทศอาจมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการประเมินที่แตกต่างกัน ซึ่งส่วนมากมีเกณฑ์การประเมินมากกว่าหนึ่งเกณฑ์ เพื่อให้การประเมินรัดกุม รอบคอบ ครบคลุม และช่วยให้มองเห็นคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ควรกล่าวด้วยว่า ทรัพยากรวัฒนธรรมแต่ละชนิด/ประเภทก็อาจใช้เกณฑ์การประเมินที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะใช้เกณฑ์การประเมินใดก็ตาม ควรมีการเก็บข้อมูลให้เพียงพอ หรือให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะข้อมูลที่ได้จากเป็นพื้นฐานสำคัญในการประเมินและการวางแผนการจัดการในขั้นตอนต่อไป วิธีวิทยาในการประเมินก็คล้ายกับการจัดทำบัญชีรายชื่อ กล่าวคือ การออกแบบการวิจัย ซึ่งอาจประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ เช่น วัตถุประสงค์ เทคนิค วิธีการ และผลที่คาดว่าจะได้รับ รายงานผลการประเมิน ควรมีข้อเสนอแนะ และทางเลือกในการจัดการ เช่น ถ้าทรัพยากรวัฒนธรรมมีความสำคัญมาก แต่กำลังตกอยู่ในภาวะอันตรายจากกิจกรรมบางอย่าง ควรดำเนินการอย่างไร มีทางเลือกใดบ้างในการจัดการหรือสงวนรักษา เพื่อหลีกเลี่ยงการสูญเสียทรัพยากรวัฒนธรรมนั้น เป็นต้น

การระบุผลกระทบและข้อขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม (identification of potential impacts and resource management conflicts) ผลจากการประเมินจะทำให้รู้ว่าทรัพยากรวัฒนธรรมมีคุณค่าอย่างไร และสถานภาพปัจจุบันของทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นเป็นอย่างไร ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้เห็นปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดการ ตลอดจนการมองคุณค่าที่แตกต่างกันของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมขั้นต่อไป คือ การระบุผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ 1. ทรัพยากรวัฒนธรรมได้รับผลกระทบจากกิจกรรมอื่น เช่น ทรัพยากรวัฒนธรรมอยู่ในพื้นที่อันตรายจากการบุกรุก หรือการประกอบกิจกรรมอื่นหรือไม่ แหล่งโบราณคดีถูกลักลอบขุดทำลายหรือไม่ 2. ผลกระทบของการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมต่อสังคม ชุมชน และกลุ่มชน เช่น หากมีการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ใครได้ประโยชน์ ใครเสียประโยชน์ มีความขัดแย้งด้านอื่นๆ หรือไม่อย่างไร สาธารณชนมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมหรือไม่

การทำงานและปรึกษาหารือร่วมกับชุมชนและผู้อื่น (consultation with indigenous people and other group) ปัจจุบันทรัพยากรวัฒนธรรมไม่เป็นเพียงศาสตร์ที่มีการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาทั่วโลก หรือเป็นที่สนใจห่วงใยเฉพาะในแวดวงนักวิชาการด้านโบราณคดี

ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา ศิลปะ และสถาปัตยกรรม เท่านั้น หากแต่นักวิชาการสาขาอื่น เริ่มเข้ามา มีบทบาทและให้ความสนใจทรัพยากรวัฒนธรรมกันอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการสายสังคมศาสตร์ และนักวิชาการในสายวิทยาศาสตร์ ในแง่ของเทคนิควิธีการจัดการ นักวิชาการทุกฝ่าย และกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง ที่อาจได้รับผลกระทบจากการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ควรทำงานร่วมกัน มีการปรึกษาหารืออภิปรายให้เข้าใจกันทุกฝ่าย หรือเป็นการทำงานในลักษณะหลายฝ่ายร่วมกัน

การพัฒนาโปรแกรม/รายการสำหรับปกป้อง การเข้าถึง และการให้ความรู้แก่สาธารณะ (development of programs for resource protection, public access, public education) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม และเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ส่งผลย้อนกลับขั้นตอนแรกได้ในลักษณะครบวงจร ดังจะกล่าวได้ดังนี้ การพัฒนาโปรแกรมในการป้องกันทรัพยากร การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรอย่างเท่าเทียม และการให้การศึกษาแก่สาธารณะ เป็นขั้นตอนที่ใช้เทคนิควิธีที่หลากหลาย เพราะเป้าหมายและกลุ่มที่ได้รับผลกระทบแตกต่างกัน เช่น การปกป้องหรือป้องกันทรัพยากรมีวัตถุประสงค์เพื่อคงสภาพแหล่ง และบูรณปฏิสังขรณ์ให้กลับสู่สภาพเดิม

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมอื่น (Impact Driven Management) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมที่กำหนดแผนไว้ล่วงหน้า และเป็นการจัดการที่ต้องดำเนินการอย่างมีข้อจำกัดด้านเวลา เนื่องจากทรัพยากรวัฒนธรรมกำลังถูกคุกคาม ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมอื่น ทั้งจากกิจกรรมทางธรรมชาติ และกิจกรรมที่เกิดจากมนุษย์ เช่น สถานการณ์น้ำท่วม การสร้างอาคารบนพื้นที่ที่มีแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรม การสร้างเขื่อน การตัดถนน เป็นต้น

การจัดการมรดกวัฒนธรรม (CHM) คือ การดูแลอย่างเป็นระบบที่นำมาใช้อ้างคุณค่าทางวัฒนธรรมของทรัพย์สินมรดกเพื่อความรู้념คนปัจจุบันและคนชั้นลูกหลานในอนาคต (ชนัญ วงษ์วิภาค, 2560) การจัดการมรดกวัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์ใหม่ระดับโลกทั้งนี้พอจะพิจารณาได้จากประมวลกฎหมายและกฎบัตรต่างๆ เช่น กฎบัตรเวนิส (ICOMOS) และอนุสัญญาเกี่ยวกับมรดกโลกภายใต้การดำเนินงานของ UNESCO ซึ่งออกกฎหมายที่เป็นหลักสำคัญๆ ในอันที่จะปกป้องคุ้มครองมรดกวัฒนธรรม ประเทศส่วนใหญ่รับหลักการเหล่านี้ไปในแง่ของกฎหมายปกป้องคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมอย่างเป็นทางการ หรือรับนโยบายการจัดการมรดกตามแนวทางที่ ICOMOS และ UNESCO ประกาศออกมาเนื่องจากการท่องเที่ยววัฒนธรรมใช้มรดกวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวปลายทางเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวหลัก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจพื้นฐานของการจัดการมรดกวัฒนธรรมก่อนที่จะใช้ทรัพยากรตานี้เพื่อการอื่นใด

สายันต์ ไพรชาญจิตร ได้เสนอแบบแผนในการทำความเข้าใจและอธิบายกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เรียกว่า 3 Es-Model ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการปฏิบัติการที่สำคัญ (action) 3 ลักษณะ คือ (สายันต์ ไพรชาญจิตร, 2550)

1. กระบวนการเรียนรู้และการปลูกฝังจิตสำนึก (E1: Education) เน้นการเรียนรู้ ร่วมกัน จากการศึกษาปฏิบัติงานจริง การจัดการศึกษาที่เน้นการสื่อสารหลายทางแบบไม่เป็นทางการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในหมู่นักวิชาการ นักจัดการ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้าใจร่วมกันในเรื่องคุณลักษณะทางวิชาการ เป็น การสร้างจิตสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรทางโบราณคดีประเภทต่างๆรวมทั้งการ เล็งเห็นประโยชน์ของทรัพยากรทางโบราณคดีในการพัฒนาชุมชน

2. การสร้างสรรค์และประดิษฐ์นวัตกรรมในการจัดการ (E2 : Engineering) หมายถึง การคิดค้นรูปแบบวิธีวิทยา และเทคนิควิธีที่เหมาะสม ในการจัดการด้านวิชาการหรือการวิจัย ด้านการ อนุรักษ์ การสงวนรักษา และแบบแผนการพัฒนา รวมทั้งการสร้างเงื่อนไข กฎเกณฑ์หรือข้อบัญญัติ และกฎหมาย เพื่อใช้ในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนแก่ชุมชนทั้งใน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

3. การบังคับใช้กฎระเบียบ หมายถึง การนำเอาเงื่อนไข กฎเกณฑ์ ข้อบัญญัติและ กฎหมายที่ชุมชน และสังคมตราขึ้นร่วมกันมาบังคับใช้เพื่อคุ้มครอง ป้องกันและเอื้ออำนวยให้ กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นไปอย่างยั่งยืนแก่ชุมชนในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และ ระดับนานาชาติ

การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมมีผลสืบเนื่องตั้งแต่ตัววัฒนธรรมจนถึงสิทธิมนุษยชน คือ 1)การระบุความเป็นตนเอง ชุมชนต้องระบุด้วยว่าอะไรคือมรดกวัฒนธรรมของพวกเขา จึงมีทั้งด้านที่ Active และด้านที่มรดกวัฒนธรรมเป็นตัวชี้ความเป็นตนเอง 2)การสร้างสรรค์ใหม่อย่างต่อเนื่อง 3)ความเชื่อมโยงระหว่างมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรม กับผู้สร้างและผู้ถือครองมรดก และ 4)ความแท้ ของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Lenzerini, 2011)

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ ได้สรุปประเด็นสำคัญจากการสัมมนา ประเด็นแรกคือ เรื่องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอาจจะถูกมองด้วยคน 3 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ มุมมองทางวิชาการที่ทำให้มองเห็นคุณูปการและช่องว่างของอนุสัญญา มุมมองที่ 2 จากเจ้าหน้าที่ ของรัฐ เป็นข้าราชการบ้าง หรือเป็นผู้ปฏิบัติการทางวัฒนธรรม บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ขับเคลื่อนให้ เกิดขึ้น และมุมมองที่ 3 มุมมองของผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ถือครองมรดก (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และ เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์, 2560) ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอนุสัญญาฯ ให้ความสำคัญกับมุมมองที่สามเป็นอย่างมาก จะต้องผ่านการยอมรับหรือเห็นชอบจากกลุ่มที่เป็นผู้ครองมรดกวัฒนธรรมเป็นสำคัญแม้จะมาที่ หลังแต่ก็เป็นมุมมองที่อนุสัญญาให้ความสำคัญไว้อย่างสูงสุด การมองเรื่องมรดกวัฒนธรรมมีคน จำนวนมากมายหลากหลายกลุ่มที่เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ทั้งในระดับรัฐ ทางตรงทางอ้อม ระหว่าง องค์กรระหว่างประเทศ ยูเนสโก สหประชาชาติ ระดับหน่วยงาน กระทรวง กรม ท้องถิ่น อนุสัญญาก็ ให้ความสำคัญถึงระดับบุคคล เป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการให้ความเห็นต่อเรื่องนี้ และมีสิทธิ์และ

เสียงพอสสมควร การมีปฏิสัมพันธ์ต่อมรดกวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นการเสนอชื่อ การขึ้นทะเบียนเป็น สิ่งที่จะต้องทำด้วยความละเอียดอ่อน ประเด็นที่สอง คือ การมองให้เห็นความซับซ้อน ความ ละเอียดอ่อนของมรดกภูมิปัญญา ว่ามีคุณลักษณะซึ่งไม่ได้คงทน ไม่ได้เสถียร มีการปรับเปลี่ยน ตลอดเวลา ซึ่งเป็นธรรมชาติของมรดกวัฒนธรรม トラบใดที่ไปมองให้มันเป็นเรื่องที่หยุดนิ่งก็จะเป็น ปัญหาขึ้นมา การมองมรดกวัฒนธรรมเป็นสิ่งมีชีวิต ที่เกิด เติบโต และอาจจะตายไปได้ แต่ใน ขณะเดียวกันก็อาจจะฟื้นคืนมาใหม่ได้ อย่างกรณีของหมอลำก็อาจจะชี้ให้เห็นถึงมรดกภูมิปัญญาที่ อาจจะเสื่อมคลายไปแล้วแต่ฟื้นคืนขึ้นมาใหม่ในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม ถ้าเรามองมรดก วัฒนธรรมในลักษณะนี้เราก็จะมีวิธีการ มีปฏิสัมพันธ์กับมรดกวัฒนธรรมได้อย่างละเอียดอ่อนและ ลึกซึ้งขึ้น

หลักการและกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม กระบวนการจัดการทรัพยากร วัฒนธรรมเป็นระบบการดูแลเพื่อรักษาคุณค่าของ ทรัพยากรที่มีและมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ ร่วมกันของคนในปัจจุบันและคนรุ่นหลังเป็นการให้ความสำคัญต่อการเข้าถึงทรัพยากรวัฒนธรรมของ คนรุ่นปัจจุบันหลักการสำคัญที่ใช้กันอย่าง แพร่หลายในการรักษาทรัพยากรทางวัฒนธรรมคือการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ ทางศิลปวัฒนธรรมของตนเองโดยมีองค์ประกอบของชุมชน ได้แก่คนหรือเจ้าของวัฒนธรรมวิธีการ เทคโนโลยีและหน่วยงานรับผิดชอบเป็นผู้ขับเคลื่อน กระบวนการแต่ละขั้นตอนองค์ประกอบของ การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมประกอบไปด้วย (กนกวรรณ ชูชาญ, 2552)

1. คน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งที่อุดมด้วยความรู้ ประสบการณ์และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนและเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิด กระบวนการจัดการความรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมให้กับชุมชน เช่น ประชาชน ใน พื้นที่และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดการศิลปวัฒนธรรม

2. กระบวนการ เป็นการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงประสานคนและความรู้เข้าไว้ ด้วยกันโดยกระบวนการที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการถ่ายทอดความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมผ่านการบอกเล่า พูดคุยจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งและคนฟังมีการนำความรู้มาปฏิบัติและบอกต่อหมุนเวียน เป็น วงจรความรู้ภายในชุมชนและขยายออกไปนอกชุมชนดังนั้นกระบวนการจึงไม่มีวิธีการและ กำหนดเวลาที่ตายตัว การพัฒนาศักยภาพของ คน และ กระบวนการ จึงเป็นขั้นตอนเบื้องต้นที่สำคัญใน กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเพราะคนในชุมชนคือเจ้าของทรัพยากรวัฒนธรรม โดยเฉพาะผู้นำ ด้านวัฒนธรรมในชุมชนซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม พร้อมทั้งวิธีการและ กระบวนการทำงานที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมที่ประสบ ความสำเร็จผู้วิจัยจึงได้ทบทวนแนวคิดหลักการและกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเพื่อนำมาใช้ ในการวิเคราะห์การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในชุมชนต่อไป

ตารางที่ 6 สรุปกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

ธนิก เลิศ ชาญฤทธิ, 2554	William Lipe, 2007	Comer, 1994	William Lipe, 2000	ชญญ วงษ์วิภาค, 2560	สายันต์ ไพโร ชาญจิตร, 2550	Lenzerini, 2011	สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์, 2560	กนกวรรณ ชูชาญ, 2552
1.การประเมิน ความสำคัญ 2.การวางแผน การจัดการ 3.กำหนด รายการการ จัดการ	1.การจัดการ ทรัพยากร วัฒนธรรมที่ ไม่ได้รับ ผลกระทบ จากกิจกรรม อื่น 2.การจัดการ ทรัพยากร วัฒนธรรมที่ ได้รับ ผลกระทบ จากกิจกรรม อื่น	1.การวิจัย ศึกษาว่า มี ทรัพยากร วัฒนธรรม อะไรบ้าง 2.การตัดสินใจ ว่าจะจัดการ หรือสงวน รักษา ทรัพยากรที่มี อย่างไร 3.การนำเสนอ ทรัพยากรต่อ สาธารณะ 4.การกระตุ้น และส่งเสริม ให้สาธารณชน เข้ามามีส่วน ร่วมและ สนับสนุน	1.การจัดทำ บัญชีรายชื่อ แหล่งทรัพยากร กร 2.การประเมิน ทรัพยากร วัฒนธรรม 3.การระบุ ผลกระทบ และข้อขัดแย้ง ในการจัดการ ทรัพยากร วัฒนธรรม 4.การทำงาน และปรึกษา หารือร่วมกับ ชุมชนและ ผู้อื่น 5.การพัฒนา โปรแกรม/ รายการสำ- หรับปกป้อง การเข้าถึง และการให้ ความรู้แก่ สาธารณะ	1.การดูแล อย่างเป็น ระบบ 2.เข้าใจ พื้นฐานของ การจัดการ มรดก วัฒนธรรม ผลกระทบ ในการจัดการ ทรัพยากร วัฒนธรรม และปรึกษา การในจัดการ 3. การบังคับ ใช้กฎระเบียบ	1.กระบวนการ การเรียนรู้ และการ ปลูกฝัง จิตสำนึก 2. การ สร้างสรรค์ และประดิษฐ์ นวัตกรรมใน การในจัดการ 3. การบังคับ ใช้กฎระเบียบ	1.การระบุ ความเป็น ตนเอง 2.การ สร้างสรรค์ ใหม่อย่าง ต่อเนื่อง 3.ความ เชื่อมโยง ระหว่างมรดก ภูมิปัญญา วัฒนธรรม กับ ผู้สร้างและผู้ ถือครองมรดก 4.ความแท้ ของมรดก วัฒนธรรมที่ จับต้องไม่ได้	1.บุคคล 2.การมองให้ เห็นความ ซับซ้อนและ ความละเอียด อ่อนของ มรดกภูมิ ปัญญา	1.คน 2.กระบวนการ

ที่มา : (Comer, 1994; Lenzerini, 2011; Lipe, 2000, 2007 ; กนกวรรณ ชูชาญ, 2552; ชญญ วงษ์วิภาค, 2560; ธนิก เลิศชาญฤทธิ, 2554; สายันต์ ไพโรชาญจิตร, 2550; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และและอิสระ ชุตรี, 2560)

1.4 มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Intangible Cultural Heritage)

อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ณ กรุงปารีสที่ประชุมใหญ่ขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ในที่นี้เรียกว่า ยูเนสโก ได้ประชุมกันที่กรุงปารีสเป็นครั้งที่ 32 ระหว่างวันที่ 29 กันยายน ถึง 17 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2546 โดยอ้างถึง ตราสารระหว่างประเทศในด้านสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ เฉพาะอย่างยิ่ง ปฏิญญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชน ปี พ.ศ. 2491 ข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปี พ.ศ. 2509 และข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเรือนและสิทธิทางการเมือง ปี พ.ศ. 2509 โดยพิจารณาถึง ความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในฐานะที่เป็นบ่อเกิดของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเป็นสิ่งประกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังที่เน้นให้เห็นไว้ในข้อเสนอแนะของยูเนสโกว่าด้วยการสงวนรักษาวัฒนธรรมแนวประเพณีนิยมและคติชน ปี พ.ศ. 2532 (ค.ศ.1989) ในปฏิญญาสากลของยูเนสโกว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม ปี พ.ศ. 2544 (ค.ศ. 2001) และในปฏิญญาอิสตันบูล ปี พ.ศ. 2545 รับรอง ณ การประชุมโต๊ะกลม รัฐมนตรีวัฒนธรรม ครั้งที่ 3 โดยพิจารณาถึง การพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้งระหว่างมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มรดกวัฒนธรรมจับต้องได้และมรดกทางธรรมชาติโดยยอมรับว่า กระบวนการโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนรูปของสังคม ควบคู่กับเงื่อนไขที่กระบวนการเหล่านั้นสร้างขึ้นเพื่อรื้อฟื้นการเสวนาระหว่างชุมชนทั้งหลาย เช่นเดียวกับปรากฏการณ์ที่ไร้ชั้นติธรรม ยังก่อให้เกิดการคุกคามอย่างร้ายแรงต่อการเสื่อมโทรม การสูญหาย หรือการทำลายมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เฉพาะอย่างยิ่ง เนื่องจากการขาดทรัพยากรที่จะนำมาสงวนรักษามรดกดังกล่าว โดยตระหนักถึงเจตนาารมณ์ที่เป็นสากล และความห่วงใยร่วมกันในอันที่จะสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติโดยยอมรับว่า ชุมชนทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม กลุ่มชน และในบางกรณีปัจเจกบุคคล มีบทบาทสำคัญในการผลิต สงวนรักษา อนุรักษ์ และสร้างสรรค์ใหม่ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เพราะ เหตุนี้ จึงทำให้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์ของมนุษย์มีขั้วขึ้นโดยสังเกตว่า ผลกระทบอันกว้างไกลของบรรดากิจกรรมของยูเนสโก ในการสร้างตราสารเพื่อเป็น บรรทัดฐานกำหนดการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะ อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ปี พ.ศ. 2515 โดยสังเกตต่อไปว่า ยังไม่มีตราสารในระดับพหุภาคีเพื่อสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

ข้อตกลง ข้อเสนอแนะ และมติระหว่างประเทศที่มีอยู่เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ จำเป็นต้องทำให้เกิดผลสมบูรณ์ขึ้น และเสริมด้วยบทบัญญัติใหม่ๆที่เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้โดยพิจารณาถึง ความจำเป็นต้องสร้างความตระหนักให้มากขึ้น เฉพาะอย่างยิ่งในหมู่คนรุ่นเยาวชน ถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และการสงวนรักษามรดกเหล่านั้น โดยพิจารณาว่า ชุมชนนานาชาติร่วมกับรัฐภาคีของอนุสัญญานี้ควรมีส่วนในการสงวน

รักษามรดกดังกล่าวด้วยจิตใจของความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงโครงการต่างๆ ของยูเนสโกที่เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เฉพาะอย่างยิ่งคำประกาศผลงานขึ้นเอกของมรดกมุขปาฐะและที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ โดยพิจารณาบทบาทที่หาค่ามิได้ของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในฐานะปัจจัยหนึ่งที่นำมาซึ่งเข้ามาใกล้ชิดกันขึ้นและประกันให้เกิดการแลกเปลี่ยนและความเข้าใจระหว่างกัน จึงรับเอาอนุสัญญาฉบับนี้ในวันที่ 17 เดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2546 ความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญาฉบับนี้มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ

หมวด	ความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญา
(ก)	เพื่อสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
(ข)	เพื่อประกันว่าจะความเคารพมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชุมชนกลุ่มชน และปัจเจกบุคคลที่เกี่ยวข้อง
(ค)	เพื่อเพิ่มความตระหนักในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และให้เกิดความชื่นชมร่วมกัน
(ง)	เพื่อให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศนิยามเพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญา

UNESCO ได้ให้ความหมาย มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้หมายถึง การปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจน เครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมอันเป็นผลจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน และในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นี้ ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งเป็นสิ่งซึ่งชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นใหม่อย่างสม่ำเสมอเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน และปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ และก่อให้เกิดอัตลักษณ์และความต่อเนื่อง การเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของยูเนสโก (UNESCO, 2003)

Bouchenaki อธิบายว่า มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในฐานะที่เป็นจุดกำเนิดของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์และความหลากหลาย มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นั้นยังรวมไปถึง ขนบธรรมเนียมประเพณี มุขปาฐะ ดนตรี ภาษา บทกวี การแสดง เทศกาลงานประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา อีกทั้งความรู้แบบดั้งเดิม ทักษะที่เกี่ยวข้องกับวัสดุด้านวัฒนธรรม เช่น เครื่องมือและที่อยู่อาศัย (Bouchenaki, 2003)

Aikawa-Faure ได้อธิบายว่า มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้หรือคำเรียกอื่นๆที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น คติชนวิทยา วัฒนธรรมดั้งเดิม มรดกมุขปาฐะ ความรู้ดั้งเดิม และมรดกของชนพื้นเมือง (Aikawa-Faure, 2009)

Lixinski ได้อธิบายว่า มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มีความหลากหลายหลายด้านและมีความซับซ้อน และมองมรดกในลักษณะที่จับต้องไม่ได้ และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีชีวิต และเป็นส่วนที่สำคัญในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมเหล่านี้ผ่านกาลเวลา (Lixinski, 2013)

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง องค์ความรู้หรือผลงานที่เกิดจากบุคคล / กลุ่มชนที่ได้มีการสร้างสรรค์ พัฒนา สังสม สืบทอด และประยุกต์ใช้ในวิถีการดำเนินชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละกลุ่มชน อันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2552)

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง การปฏิบัติ การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน หรือในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งนี้ เป็นสิ่งที่ชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นมาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ทำให้คนเหล่านั้นเกิดความภูมิใจในตัวตน (สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, 2559)

Unesco ได้แบ่งประเภทของมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ไว้ 5 ประเภท ดังนี้ (UNESCO, 2003)

ตารางที่ 8 ประเภทของมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้

ประเภทของมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้	คำอธิบาย
วรรณกรรมมุขปาฐะและการแสดงออก (Oral Traditions and Expressions)	ภาษาในฐานะที่เป็นสื่อกลางของมรดกทางวัฒนธรรมด้วยในบทเฉพาะกาลของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
ศิลปะการแสดง (Performing Arts)	การแสดงดนตรี รำ-เต้น และละครที่แสดงเป็นเรื่องราว ทั้งที่เป็นการแสดงตามขนบแบบแผน มีการประยุกต์เปลี่ยนแปลง และ/หรือการแสดงร่วมสมัยการแสดงที่เกิดขึ้นนั้น เป็นการแสดงสดต่อหน้าผู้ชม และมีจุดมุ่งหมายเพื่อความงาม ความบันเทิงและ/หรือเป็นงานแสดงที่ก่อให้เกิดการคิด วิพากษ์ นำสู่การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสังคม

ตารางที่ 8 ประเภทของมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ (ต่อ)

ประเภทของมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้	คำอธิบาย
ธรรมเนียมปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และเทศกาล (Social Practices, Rituals and Festive Events)	การประพดปฏิบัติในแนวทางเดียวกันของคนในชุมชนที่สืบทอดต่อกันมาบนหนทางของมงคลวิถี นำไปสู่สังคมแห่งสันติสุขแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชนและชาติพันธุ์นั้นๆ
ความรู้และธรรมเนียมปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและจักรวาล (Knowledge and Practices Concerning Nature and the Universe)	องค์ความรู้ วิธีการ ทักษะ ความเชื่อ แนวปฏิบัติและการแสดงออกที่พัฒนาขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและเหนือธรรมชาติ
งานช่างฝีมือ (Traditional Craftsmanship)	ภูมิปัญญา ทักษะฝีมือช่าง การเลือกใช้วัสดุ และกลวิธีการสร้างสรรค์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ สะท้อนพัฒนาการทางสังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มชน แบ่งออกเป็น

สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สามารถจำแนกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมออกเป็น 7 สาขา ดังนี้ (สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, 2559)

ตารางที่ 9 ประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	คำอธิบาย
ภาษา ภาษาถิ่น และภาษาชาติพันธุ์	เครื่องมือที่ใช้สื่อสารในวิถีการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มต่างๆ ซึ่งสะท้อนโลกทัศน์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนทั้งในแง่วจนภาษา (ภาษาที่ใช้ถ้อยคำ) และอวจนภาษา (ภาษาที่ไม่ใช่ถ้อยคำ)
วรรณกรรมพื้นบ้าน	วรรณกรรมที่ถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้านโดยครอบคลุมวรรณกรรมที่ถ่ายทอดโดยวิธีการบอกเล่าและที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร แบ่งออกเป็น นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องเล่าที่สืบทอดต่อกันมา เช่น นิทานจักรๆ วงศ์ๆ นิทานศาสนา นิทานคติ นิทานอธิบายเหตุ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานเรื่องผี มุขตลกนิทานเรื่องไม้ นิทานเข้าแบบ ตำนานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสถานที่ บุคคล ศาสนวัตถุ และศาสนสถานที่สำคัญๆ ในท้องถิ่นต่างๆ และเรื่องเล่าที่อธิบายความเป็นมาของความเชื่อและพิธีกรรมในท้องถิ่นต่างๆ

ตารางที่ 9 ประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ต่อ)

ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	คำอธิบาย
วรรณกรรมพื้นบ้าน (ต่อ)	<p>- บทสวดหรือบทกล่าวในพิธีกรรม หมายถึง คำสวดที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมต่างๆ เช่น บททำขวัญ คำบูชา คำสมา คำเวหนาน บทสวดสรภัญญ์ คาถาบทอาณิสสส์ บทประกอบการรักษาโรคพื้นบ้าน คำให้พร คำอธิษฐาน ฯลฯ</p> <p>บทร้องพื้นบ้าน หมายถึง คำร้องที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาในโอกาสต่างๆ เช่น บทกล่อมเด็ก บทร้องเล่น บทเกี่ยวพาราสี บทจ้อย คำแข็ง ฯลฯ</p> <p>สำนวน ภาษิต หมายถึง คำพูดหรือคำกล่าวที่สืบทอดกันมา มักมีสัมผัสคล้องจองกัน เช่น โวหาร คำคม คำพังเพย คำอุปมาอุปไมย คำขวัญ คติพจน์ คำสบลสาบาน คำสาปแช่ง คำชม คำคะนอง ฯลฯ</p> <p>ปริศนาคำทาย หมายถึง คำหรือข้อความที่ตั้งเป็นคำถาม คำตอบ ที่สืบทอดกันมา เพื่อให้ผู้ตอบได้ทายหรือตอบปัญหา เช่น คำทาย ปัญหาเขาวงกต ฆะหมี่</p> <p>ตำรา หมายถึง องค์ความรู้ที่มีการเขียนบันทึกในเอกสารโบราณ เช่น ตำราโหราศาสตร์ ตำราดูลักษณะคนและสัตว์ ตำรายา ฯลฯ</p>
ศิลปะการแสดง	<p>การแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึกและเรื่องราวต่างๆ โดยมีผู้แสดงเป็นสื่อผ่านทางเสียง ได้แก่ การขับร้องหรือการเล่นดนตรี และทางร่างกาย เช่น การรำรำ การเชิด การเดิน การแสดงท่าทาง ฯลฯ การแสดงดนตรี รำ-เต้น และละครที่แสดงเป็นเรื่องราว ทั้งที่เป็นการแสดงตามขนบแบบแผน มีการประยุกต์เปลี่ยนแปลง และ/หรือ การแสดงร่วมสมัยการแสดงที่เกิดขึ้นนั้น เป็นการแสดงสดต่อหน้าผู้ชม และมีจุดมุ่งหมายเพื่อความงาม ความบันเทิงและ/หรือเป็นงานแสดงที่ก่อให้เกิดการคิด วิพากษ์ นำสู่การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสังคม</p> <p>ประเภทของศิลปะการแสดง ประกอบด้วย</p> <p>ดนตรี หมายถึง เสียงที่เกิดจากเครื่องดนตรีและการขับร้องที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง ทำให้รู้สึกเพลิดเพลิน หรือเกิดอารมณ์ต่างๆ โดยมีบทบาทหน้าที่เพื่อบรรเลง ขับกล่อม ให้ความบันเทิง ประกอบพิธีกรรมและประกอบการแสดง ดนตรี แบ่งออกเป็นดนตรีในการแสดงและดนตรีในพิธีกรรม</p> <p>นาฏศิลป์และการละคร หมายถึง การแสดงออกทางร่างกาย ท่วงท่าการเคลื่อนไหว ท่าเต้น ท่ารำ การเชิด การพากย์ การใช้เสียง การขับร้อง การใช้บท การใช้อุปกรณ์ ฯลฯ ซึ่งสื่อถึงเรื่องราว อารมณ์ ความรู้สึก อาจแสดงร่วมกับดนตรีและการขับร้องหรือไม่ก็ได้ การแสดง แบ่งออกเป็น การแสดงในพิธีกรรม การแสดงที่เป็นเรื่องราวและไม่เป็นเรื่องราว</p>

ตารางที่ 9 ประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ต่อ)

ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	คำอธิบาย
แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	<p>การประพฤติปฏิบัติในแนวทางเดียวกันของคนในชุมชนที่สืบทอดต่อกันมาบนหนทางของมงคลวิธี นำไปสู่สังคมแห่งสันติสุขแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชนและชาติพันธุ์นั้นๆ แบ่งออกเป็น</p> <p>มารยาท หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ดีงามต่อผู้อื่น</p> <p>ขนบธรรมเนียมประเพณี หมายถึง การประพฤติปฏิบัติและการกระทำกิจกรรมที่สืบทอดต่อกันมาในวิถีชีวิตและสังคมของชุมชนนั้นๆ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา 2. ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล 3. ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต 4. ประเพณีเกี่ยวกับการทำมาหากิน
งานช่างฝีมือดั้งเดิม	<p>ภูมิปัญญา ทักษะฝีมือช่าง การเลือกใช้วัสดุ และกลวิธีการสร้างสรรค์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ สะท้อนพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชน แบ่งเป็น</p> <p>ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า หมายถึง ผลผลิตที่เกิดจากการทอ ย้อม ถัก ปัก ตีเกลียว ยกจก มัดหมี่ พิมพ์ลาย ชิด เกาะ/ล้วง เพื่อใช้เป็น เครื่องนุ่งห่ม และแสดงสถานภาพทางสังคม</p> <p>เครื่องจักสาน หมายถึง ภาชนะเครื่องใช้ประจำบ้านที่ทำจากวัสดุดิบในท้องถิ่น เช่น ใผ่ หวาย กระจูด ลำเจียก โดยนำมาจักและสาน จึงเรียกว่า เครื่องจักสาน กลวิธีในการทำเครื่องจักสาน ได้แก่ การถัก ผูกมัด มัด ร้อย โดยใช้ดอก หวาย เพื่อให้เครื่องจักสานคงทนและคงรูปอยู่ได้ตามต้องการ</p> <p>เครื่องรัก หมายถึง หัตถกรรมที่ใช้รักเป็นวัสดุสำคัญในการสร้างผลงาน เช่น ปิดทองรดน้ำ ภาพกำมะลอ ประดับมุก ประดับกระจกสี ปั้นกระแหง และเขินรักหรือยางรัก มีคุณลักษณะเป็นยางเหนียว สามารถเกาะจับพื้นของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ประสงค์จะทำ หรืออมทับหรือเคลือบผิวได้ดี ทำให้เป็นผิวมันภายหลังรักแห้งสนิท มีคุณภาพคงทนต่อความร้อน ความชื้น กรดหรือด่างอ่อนๆ และยังเป็นวัสดุที่ใช้เชื่อมสมุกหรือสีเข้าด้วยกัน</p> <p>เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง หัตถกรรมที่ใช้ดินเหนียวเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิต มีทั้งชนิดเคลือบและไม่เคลือบ โดยที่เนื้อดินเหนียวต้องมีส่วนผสมของทรายแม่น้ำที่เป็นทรายเนื้อละเอียดและช่วยให้เนื้อดินแห้งสนิทไม่แตกร้าว ดินเหนียวที่ใช้ทำเครื่องปั้นดินเผาจากที่ต่างๆ ให้สีแตกต่างกัน</p>

ตารางที่ 9 ประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ต่อ)

ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	คำอธิบาย
งานช่างฝีมือดั้งเดิม (ต่อ)	<p>- เครื่องโลหะ หมายถึง สิ่งที่มีวัสดุหลักเป็นเหล็ก ทองเหลืองหรือทองแดง เครื่องโลหะที่ทำจากเหล็ก นิยมทำโดยการเผาไฟให้อ่อนตัวและตีเหล็กเป็นรูปทรงต่างๆ เครื่องโลหะที่ทำจากทองเหลือง นิยมนำทองเหลืองมาเผาจนหลอมเหลวแล้วจึงนำไปเทลงในแบบตามลักษณะที่ต้องการเสร็จแล้วนำมาตกแต่ง ส่วนเครื่องโลหะที่ทำจากทองแดง มีการนำทองแดงมาใช้เป็นโลหะเจือหลักสำหรับผลิตตัวเรือนของเครื่องประดับโลหะเงินเจือ</p> <p>เครื่องไม้ หมายถึง งานฝีมือช่างที่ทำจากไม้ซุงหรือไม้แปรรูปเป็นท่อน เป็นแผ่นเพื่อใช้ในงานช่างก่อสร้างประเภทเครื่องสับ เครื่องเรือน เครื่องบูชา เครื่องตั้งเครื่องประดับ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องศาสตรา เครื่องดนตรี เครื่องเล่น และยานพาหนะ โดยอาศัยเทคนิควิธีการแกะสลัก สับ ขุด เจาะ กลึง ถาก ขุด และขัด</p>
ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	<p>เครื่องหนัง หมายถึง งานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ทำมาจากหนังสัตว์โดยผ่านกระบวนการหมักและฟอกหนังเพื่อไม่ให้เน่าเปื่อย และให้เกิดความนิ่มนวลสามารถบิบงอได้ตามที่ต้องการ เครื่องหนังนิยมนำไปใช้ในงานด้านศิลปะการแสดง รวมถึงอุปกรณ์อื่นๆ ที่มีหนังเป็นส่วนประกอบ</p> <p>เครื่องประดับ หมายถึง งานช่างฝีมือที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อการตกแต่งให้เกิดความงดงาม เริ่มต้นจากการใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นนำมาผลิตและพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ โดยใช้อัญมณีและโลหะมีค่าต่างๆ</p> <p>งานศิลปกรรมพื้นบ้าน หมายถึง งานที่มีการแสดงอารมณ์สะท้อนออกทางฝีมือช่างให้เห็นประจักษ์เป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองต่อการยังชีพและความต้องการด้านคุณค่าความงาม เช่น งานเขียน งานปั้น งานแกะสลัก งานหล่อ เป็นต้น</p> <p>ผลิตภัณฑ์อย่างอื่น หมายถึง งานช่างฝีมือดั้งเดิมที่ไม่สามารถจัดอยู่ใน 9 ประเภทแรกได้ ซึ่งอาจเป็นงานช่างฝีมือที่ประดิษฐ์หรือผลิตขึ้นจากวัสดุในท้องถิ่นหรือจากวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น</p> <p>องค์ความรู้ วิธีการ ทักษะ ความเชื่อ แนวปฏิบัติและการแสดงออกที่พัฒนาขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง คนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและเหนือธรรมชาติ แบ่งออกเป็น</p>

ตารางที่ 9 ประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ต่อ)

ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	คำอธิบาย
<p>ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (ต่อ)</p>	<p>อาหารและโภชนาการ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์บริโภค รวมทั้งวิธีการปรุงอาหาร วิธีการบริโภค และคุณค่าของอาหาร</p> <p>การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ การแพทย์แผนไทย หมายถึง กระบวนการทางการแพทย์ เกี่ยวกับการตรวจ วินิจฉัย บำบัด รักษา หรือป้องกันโรค หรือการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์</p> <p>การแพทย์พื้นบ้าน หมายถึง การดูแลสุขภาพตนเองในชุมชนแบบดั้งเดิมจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เกี่ยวกับความเชื่อ พิธีกรรม วัฒนธรรม ประเพณี และทรัพยากรที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น</p> <p>โหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ และไสยศาสตร์</p> <p>โหราศาสตร์ หมายถึง ความรู้ในการทำนายโชคชะตา ทำนายอนาคตของบุคคล และบ้านเมือง โดยอาศัยตำแหน่งของดวงดาวในเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆ</p> <p>ดาราศาสตร์ หมายถึง ศาสตร์ที่เกี่ยวกับการสังเกตและอธิบายธรรมชาติของดวงดาวและเทหวัตถุ</p> <p>ไสยศาสตร์ หมายถึง ความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ</p> <p>การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การจัดการระบบนิเวศ เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน</p> <p>ชัยภูมิและการตั้งถิ่นฐาน หมายถึง ความรู้และความเชื่อในการเลือกที่อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชน</p>
<p>กีฬาภูมิปัญญาไทย การเล่นเกมกีฬา และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว</p>	<p>ที่มีการปฏิบัติกันอยู่ในประเทศไทยและมีเอกลักษณ์สะท้อนวิถีไทย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่สืบทอดต่อกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไป สู่คนอีกรุ่นหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตอันดั้งเดิม และความ เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนในท้องถิ่นนั้น แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว</p> <p>การเล่นพื้นบ้าน หมายถึง กิจกรรมที่ทำด้วยความสมัครใจ ตามลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ</p> <p>กีฬาพื้นบ้าน หมายถึง การเล่นที่มีลักษณะแข่งขันมีผลแพ้ชนะ โดยมีกฎกติกาที่เป็นลักษณะเฉพาะถิ่น</p>

ตารางที่ 9 ประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ต่อ)

ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	คำอธิบาย
กีฬาภูมิปัญญาไทย การเล่นเกมกีฬา และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว (ต่อ)	ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว หมายถึง วิธีการหรือรูปแบบการต่อสู้ที่ใช้ร่างกายหรืออุปกรณ์ โดยได้รับการฝึกฝนตามวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดกันมา

ประเทศไทย โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ได้เริ่มดำเนินการเตรียมการเข้าเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาฯ โดยลำดับ นับตั้งแต่การประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2552 โดยสืบทอดจากโครงการภูมิบ้านภูมิเมือง (ช่วง พ.ศ. 2548-2551) ซึ่งดำเนินการมาแต่เดิมโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเก็บข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย 5 สาขา คือ

ตารางที่ 10 ข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ลำดับ	มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
1.	วรรณกรรมพื้นบ้าน
2.	ศิลปะการแสดง
3.	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาลต่าง ๆ
4.	ความรู้และวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
5.	งานช่างฝีมือดั้งเดิม

ระหว่าง พ.ศ. 2548-2550 ได้จัดเก็บข้อมูลด้านศิลปะการแสดงและงานช่างฝีมือดั้งเดิม (จำนวน 850 เรื่อง) และเมื่อ พ.ศ. 2551 ได้จัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศิลปะการแสดงและงานช่างฝีมือดั้งเดิมแก่เด็กและเยาวชนทุกจังหวัดทั่วประเทศ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2552 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้เริ่มจัดเก็บข้อมูลด้านวรรณกรรมพื้นบ้าน ทั้งยังได้เพิ่มสาขา “กีฬา การละเล่นพื้นบ้าน และศิลปะการป้องกันตัว” ขึ้นมาอีกสาขาหนึ่ง โดยในปีเดียวกันนี้เอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ได้จัดให้มีการ “ขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ในสาขาศิลปะการแสดงและสาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม จำนวน 25 รายการ ขึ้นเป็นครั้งแรก 3 ดังมีรายการต่อไปนี้ สาขาศิลปะการแสดง จำนวน 3 ประเภท 12 รายการ (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2560) คือ

ตารางที่ 11 การขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ประเภทของมรดก วัฒนธรรมจับต้องไม่ได้	คำอธิบาย
สาขาศิลปะการแสดง	ประเภทการแสดง คือ โขน หนังใหญ่ ละครชาตรี โนรา และหนังตะลุง
	ประเภทดนตรี คือ วงสะล้อ ซอ ปิน (ซึ่ง)
	ประเภทเพลงร้องพื้นบ้าน คือ ซอล้านนา หมอลำพื้น หมอลำกลอน ลำผญา เพลงโคราช และดิเกิร์ฮูลู
สาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม	ประเภทผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า คือ ชินตีนจก ผ้าแพรวา และผ้าทอหนาหมื่นศรี
	ประเภทเครื่องจักสาน คือ ก่องข้าวดอก และเครื่องจักสานย่านลิเภา
	ประเภทเครื่องปั้นดินเผา คือ เครื่องปั้นดินเผาเวียงกาหลง
	ประเภทเครื่องโลหะ คือ มีดอรัญญิก กระจดทองเหลือง และกริช
	ประเภทเครื่องไม้ คือ เกวียนสลักลาย
	ประเภทเครื่องหนัง คือ รูปหนังตะลุง
	ประเภทงานเครื่องประดับ คือ เครื่องทองโบราณสกุลช่างเพชรบุรี
	ประเภทงานศิลปกรรมพื้นบ้าน คือ ปราสาทศพนสกุลช่างลำปาง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติมาตรา 4 ได้ระบุว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมและรักษาตามพระราชบัญญัตินี้ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมและรักษาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559)	The Intangible Cultural Heritage (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003)
1. วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ประกอบด้วย ประเภท โคร่งเรื่องของแต่ละสำนวน ลักษณะเด่นของแต่ละสำนวน และความสัมพันธ์และ บทบาทในวิถีชีวิต ภาษา ประกอบด้วยระบบภาษา(ต่อ)	(a) oral traditions and expressions including language as a vehicle of the intangible cultural heritage;

ตารางที่ 12 ลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมและรักษาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ต่อ)

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559)	The Intangible Cultural Heritage (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003)
และความหมาย ระบบการเขียน/ภาษาเขียนดั้งเดิม ลักษณะ การสื่อสาร การปรากฏใช้ วรรณกรรมมุขปาฐะ	
2. ศิลปะการแสดง ประกอบด้วย ลักษณะการแสดง ประเภท พัฒนาการ ขนบ ความเชื่อ ลำดับขั้นตอนการแสดง รูปแบบการจัดการแสดง โน้ตเพลง บทเพลง บทละคร อุปกรณ์ และกระบวนการ	(b) performing arts;
3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณีและเทศกาล ประเภท สถานที่/แหล่งปฏิบัติ ระเบียบพิธีกรรม/การ ประพาศปฏิบัติของการแสดงออกอื่นๆ ปัญญา เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และความเชื่อ	(c) social practices, rituals and festive events;
4. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ประเภท ความเชื่อ วัสดุ และกระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการ	(d) knowledge and practices concerning nature and the universe;
5. งานช่างฝีมือดั้งเดิม ประกอบด้วย ประเภท ลักษณะพิเศษหรือเอกลักษณ์ของ งานช่างฝีมือดั้งเดิมเครื่องมือช่างฝีมือดั้งเดิม เครื่องมือช่าง ฝีมือดั้งเดิม กลวิธีการผลิตงานช่างฝีมือดั้งเดิม และ กระบวนการจัดการองค์ความรู้	(e) traditional craftsmanship.
6. การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกัน ตัว ประกอบด้วย ประเภท ความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ขนบ/ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง คุณค่า และวิธีการแข่งขัน	-
7. ลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง	-

เพื่อความชัดเจนในการอธิบายและการกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2560 ลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 สามารถอธิบายดังนี้ (สำนักกฎหมาย สำนักงานงานเลขานุการวุฒิสภา, 2559)

ตารางที่ 13 การกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2560

ประเภทของมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้	คำอธิบาย
หมวด 1 วรรณกรรม พื้นบ้านและ	วรรณกรรมพื้นบ้าน หมายความว่า เรื่องราวที่ถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน ด้วยวิธีการบอกเล่า เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือเป็นภาพ วรรณกรรมพื้นบ้านแบ่งออกเป็น 7 ประเภท ดังต่อไปนี้
ภาษา	(1) นิทานพื้นบ้าน หมายความว่า เรื่องเล่าพื้นบ้านที่เล่าสืบต่อกันมา เช่น นิทานจ๊กกรูวงศ์ๆ นิทานประจำถิ่น นิทานคติ นิทานอธิบายเหตุ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานเรื่องผี นิทานมุขตลก นิทานเรื่องไม้ นิทานลูกโซ่ ฯลฯ
	(2) ตำนานพื้นบ้าน หมายความว่า เรื่องเล่าที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ พิธีกรรม ศาสนา และประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น
	(3) บทร้องพื้นบ้าน หมายความว่า คำร้องที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาในโอกาสต่างๆ เช่น บทกล่อมเด็ก บทร้องเล่น บทเกี่ยวพาราสี บทจ้อย คำแข็ง ฯลฯ
	(4) บทสวดหรือบทกล่าวในพิธีกรรม หมายความว่า คำสวดที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมต่างๆ เช่น คำบูชา คำสมา คำเวหนาน คำให้พร คำอธิษฐาน คาถา บททำขวัญ บทอาถรรพ์ บทประกอบการรักษา โรคพื้นบ้าน ฯลฯ
	(5) สำนวน ภาษิต หมายความว่า คำพูดหรือคำกล่าวที่ใช้ในการสั่งสอน ส่วนใหญ่มีสัมผัส คล้องจองกัน เช่น โวหาร คำคม คำพังเพย คำอุปมาอุปไมย คำผวน ฯลฯ
	(6) ปริศนาคำทาย หมายความว่า ข้อความที่ตั้งเป็นคำถาม เพื่อให้ผู้ตอบได้ทายหรือตอบปัญหา เช่น คำทาย ปัญหาเขาวงกต ฆะหมี่ ฯลฯ
	(7) ตำรา หมายความว่า องค์ความรู้ที่มีการเขียนบันทึกในเอกสารโบราณ เช่น ตำราโหราศาสตร์ ตำราดูลักษณะคนและสัตว์ ตำรายา ฯลฯ
	ข้อ 5 ภาษา หมายความว่า เครื่องมือที่ใช้สื่อสารในวิถีชีวิตของชนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนโลกทัศน์ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน ทั้งเสียงพูด ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์

ตารางที่ 13 การกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2560 (ต่อ)

ประเภทของ มรดก วัฒนธรรม จับต้องไม่ได้	คำอธิบาย
หมวด 1 วรรณกรรม พื้นบ้านและ ภาษา (ต่อ)	<p>ข้อ 6 ภาษาแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ภาษาไทย หมายความว่า ภาษาประจำชาติ หรือภาษาราชการที่ใช้ในประเทศไทย</p> <p>(2) ภาษาถิ่น หมายความว่า ภาษาไทยที่ใช้สื่อสารในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาไทยถิ่นใต้</p> <p>(3) ภาษาชาติพันธุ์ หมายความว่า ภาษาที่ใช้สื่อสารในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษาม้ง ภาษาซอง ภาษามอแกน ภาษาลื้อ ภาษาญ้อ ภาษาพวน ฯลฯ</p> <p>(4) ภาษาสัญลักษณ์หมายความว่า ภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารด้วยภาษามือ ภาษาท่าทาง อักษรหรือเครื่องหมายต่างๆ เป็นต้น</p>
หมวด 2 ศิลปะการ แสดง	<p>ข้อ 7 ศิลปะการแสดง หมายความว่า การแสดงดนตรีการขับร้อง การรำ การเต้น และละครที่แสดงเป็นเรื่องราว ทั้งที่เป็นการแสดงตามขนบแบบแผน หรือมีการประยุกต์เปลี่ยนแปลง การแสดงที่เกิดขึ้นนั้น เป็นการแสดงสดต่อหน้าผู้ชม และมีจุดมุ่งหมายเพื่อความงามความบันเทิงและ/หรือเป็นงานแสดงที่ก่อให้เกิดการคิด วิพากษ์ นำสู่การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสังคม</p> <p>ข้อ 8 ศิลปะการแสดงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ดนตรีและเพลงร้อง หมายความว่า เสียงที่เกิดจากเครื่องดนตรีและการขับร้องที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง ทำให้รู้สึกเพลิดเพลิน หรือเกิดอารมณ์ต่างๆ โดยมีบทบาทหน้าที่เพื่อบรรเลง ขับกล่อม ให้ความบันเทิง ประกอบพิธีกรรมและประกอบการแสดง ดนตรีและเพลงร้อง แบ่งเป็น ดนตรีและเพลงร้องในพิธีกรรม ดนตรีและเพลงร้องในการแสดงดนตรีและเพลงร้องเพื่อการแข่งขัน ดนตรีและเพลงร้องเพื่อความรื่นเริงบันเทิง</p> <p>(2) นาฏศิลป์และการละคร หมายความว่า การแสดงออกทางร่างกาย ท่วงท่าการเคลื่อนไหว ท่าเต้น ท่ารำ การเชิด อาจสอดคล้องหรือสัมพันธ์กับ การพากย์ เจรจา การใช้เสียงดนตรี ขับร้อง บทเนื้อหาสาระ การใช้อุปกรณ์ ฯลฯ ซึ่งสื่อ</p>

ตารางที่ 13 การกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2560 (ต่อ)

ประเภทของ มรดก วัฒนธรรม จับต้องไม่ได้	คำอธิบาย
หมวด 2 ศิลปะการ แสดง (ต่อ)	ถึงเรื่องราว อารมณ์ ความรู้สึก อาจแสดงร่วมกับดนตรีและการขับร้องหรือไม่ก็ได้ นาฏศิลป์และการละคร แบ่งออกเป็น นาฏศิลป์และการละครในพิธีกรรม นาฏศิลป์ และการละคร ที่แสดงเป็นเรื่องราวและแสดงเป็นชุดแต่ไม่เป็นเรื่องราว
หมวด 3 แนวปฏิบัติ ทางสังคม พิธีกรรม	ข้อ 9 แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล หมายความว่า การ ประเพณีปฏิบัติและการกระทำกิจกรรมในแนวทางเดียวกันของคนในชุมชนที่ สืบทอดต่อกันมาบนหนทางของมรดกวิถี นำไปสู่สังคม แห่งสันติสุข แสดงให้เห็น อัตลักษณ์ของชุมชนและชาติพันธุ์นั้นๆ
ประเพณี และเทศกาล	ข้อ 10 แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้ (1) มารยาท หมายความว่า การประเพณีปฏิบัติที่ติดมาต่อผู้อื่น เช่น การ แสดงความเคารพ การส่งและการรับสิ่งของ การกิน การพูด การยืน การเดิน การ นั่ง การนอน การแต่งกาย ฯลฯ (2) ประเพณี หมายความว่า สิ่งที่ยึดถือประเพณีปฏิบัติสืบๆ กันมาจน เป็นแบบแผนขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี ซึ่งเกี่ยวกับศาสนา เทศกาล วงจร ชีวิต และการทำมาหากิน (ก) ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา เช่น การสวดมนต์ การเทศน์ การ ทอดกฐินการทอดผ้าป่า ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีลากพระ ประเพณีแห่ ผ้าขึ้นธาตุ ฯลฯ (ข) ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล เช่น งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานบุญเดือนสิบงานตานก๋วยสลาก งานผีตาโขน งานแข่งเรือ งานบุญบั้งไฟ ฯลฯ (ค) ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต เช่น การเกิด การตั้งชื่อ การบวช การแต่งงานพิธีบายศรีสู่ขวัญ พิธีกรรมเหยา ประเพณีผูกเสี่ยว การขึ้นบ้านใหม่ การ ตาย ฯลฯ (ง) ประเพณีเกี่ยวกับการทำมาหากิน เช่น พิธีบูชาแม่โพสพ พิธีทำ ขวัญข้าว พิธีไหว้ครูพิธีกรรมขอฝน พิธีวางศิลาฤกษ์ ประเพณีลงเล ฯลฯ

ตารางที่ 13 การกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2560 (ต่อ)

ประเภทของมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้	คำอธิบาย
หมวด 4 ความรู้และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับ ธรรมชาติและ จักรวาล	<p>ข้อ 11 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล หมายความว่า องค์ความรู้ วิธีการทักษะ ความเชื่อ แนวปฏิบัติและการแสดงออกที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อการดำรงชีวิต</p> <p>ข้อ 12 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาลแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) อาหารและโภชนาการ หมายความว่า สิ่งที่มีมนุษย์บริโภค รวมถึงวิธีการปรุงและประกอบอาหาร รูปแบบการบริโภค และคุณค่าทางโภชนาการ</p> <p>(2) การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน</p> <p>(ก) การแพทย์แผนไทย หมายความว่า กระบวนการทางการแพทย์เกี่ยวกับการตรวจวินิจฉัย บำบัด รักษา หรือป้องกันโรค หรือการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ โดยอาศัยความรู้หรือตำราที่ได้ถ่ายทอดและพัฒนาสืบต่อกันมา</p> <p>(ข) การแพทย์พื้นบ้าน หมายความว่า การดูแลสุขภาพตนเองในชุมชนแบบดั้งเดิม โดยอาศัยความเชื่อ พิธีกรรม และทรัพยากรที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและสังคม</p> <p>(3) โหราศาสตร์และดาราศาสตร์</p> <p>(ก) โหราศาสตร์ หมายความว่า ความรู้ในการทำนายโชคชะตาทำนายอนาคตของบุคคล และบ้านเมือง โดยอาศัยตำแหน่งของดวงดาวในเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้น</p>
หมวด 5 งานช่างฝีมือ ดั้งเดิม	ข้อ 13 งานช่างฝีมือดั้งเดิม หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์ขึ้นจากภูมิปัญญาทักษะฝีมือช่าง การเลือกใช้วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ และกลวิธีการสร้างสรรค์ที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะ สะท้อนพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมา

ตารางที่ 13 การกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2560 (ต่อ)

ประเภทของ มรดก วัฒนธรรม จับต้องไม่ได้	คำอธิบาย
หมวด 5 งานช่างฝีมือ ดั้งเดิม (ต่อ)	<p>ข้อ 14 งานช่างฝีมือดั้งเดิมแบ่งออกเป็น 9 ประเภท ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์ขึ้นจากเส้นใย ด้วยกรรมวิธีต่างๆ เช่น ทอ ถัก ปัก ตีเกลียว มัดหมี่ ขิด ยก จก เกาะล้วง พิมพ์ลาย ย้อม ฯลฯ</p> <p>(2) เครื่องจักสาน หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์จากวัสดุติดด้วยกรรมวิธีต่างๆ เช่น จัก ตอก สาน ถัก ผูก รัด มัด ร้อย ฯลฯ</p> <p>(3) เครื่องรัก หมายความว่า งานที่ใช้ยางรักเป็นวัสดุสำคัญด้วยกรรมวิธีต่างๆ เช่น ถม ทับปิดทองรดน้ำ กำมะลอ ประดับมุก ประดับกระจกสี ประดับกระดูก ปั้นกระแหนะ ฯลฯ</p> <p>(4) เครื่องปั้นดินเผา หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์จากดินเป็นวัสดุหลัก ด้วยวิธีการปั้น ผึ่งแห้ง เผา เคลือบ ฯลฯ</p> <p>(5) เครื่องโลหะ หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์จากโลหะเป็นวัสดุหลัก ด้วยกรรมวิธีต่างๆ เช่น หลอม เผา ตี หล่อ ตัด ตัด ขัด เจียร เชื่อม ฯลฯ</p> <p>(6) เครื่องไม้ หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์จากไม้เป็นวัสดุหลักด้วยกรรมวิธีต่างๆ เช่น แปรรูป ตัด เลื่อย แกะ สลัก สับ ขุด เจาะ ถาก กลึง ขุด ขัด ตกแต่งผิว ฯลฯ</p> <p>(7) เครื่องหนัง หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์จากหนังสัตว์เป็นวัสดุหลัก ด้วยกรรมวิธีต่างๆ เช่น หมัก ฟอก ตากแห้ง ตัด เจาะ ฉลุ ลงสี ฯลฯ</p> <p>(8) เครื่องประดับ หมายความว่า งานที่ประดิษฐ์จากวัสดุ เช่น หิน เปลือก หอย โลหะมีค่า และอัญมณี ฯลฯ ด้วยกรรมวิธีต่างๆ เช่น หลอม หล่อ ดึง ตี ทูบ บุ ดุน เลี่ยม แกะ สลัก ร้อย เชื่อม ตัด ฯลฯ</p> <p>(9) งานช่างฝีมือดั้งเดิมที่ไม่สามารถจัดอยู่ใน 8 ประเภทที่กล่าวมาข้างต้น เช่น ปราสาทศพ งานช่างแทงหยวก</p>

ตารางที่ 13 การกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2560 (ต่อ)

ประเภทของ มรดก วัฒนธรรม จับต้องไม่ได้	คำอธิบาย
หมวด 6 การเล่น พื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะ การต่อสู้ ป้องกันตัว	ข้อ 15 การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว หมายความว่า กิจกรรมทางกายและการออกแรง เพื่อจุดมุ่งหมายต่างๆ เช่น เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อชัยชนะ หรือเพื่อการป้องกันตัวมีรูปแบบและวิธีการเล่นตาม ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ที่ปฏิบัติกัน และมีเอกลักษณ์สะท้อนวิถีไทย
	<p>ข้อ 16 การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว 4 ประเภท ดังนี้</p> <p>(1) การเล่นพื้นบ้าน หมายความว่า กิจกรรมการเคลื่อนไหวที่ทำด้วยความ สนุกสนาน เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่จริงจัง ไม่มุ่งเน้นการแข่งขันและไม่หวัง ผลแพ้ชนะ เช่น จำใจ ธีรข้าวสาร งูกินหาง มอญซ่อนผ้า</p> <p>(2) เกมพื้นบ้าน หมายความว่า กิจกรรมการเคลื่อนไหวที่มีลักษณะของ การแข่งขัน เพื่อความสนุกสนาน มีกฎกติกาตาย าย ๆ ที่ยอมรับกันในหมู่ผู้เล่น เช่น หมากเก็บ อีตัก มวยตบจาก ปิดตาตีหม้อ</p> <p>(3) กีฬาพื้นบ้าน หมายถึง การแข่งขันทักษะทางกายที่ต้องใช้ความสามารถ ทางการเล่นไหวตามกฎกติกา โดยมุ่งหวังผลแพ้ชนะ เช่น แอ่งรู แข่งเรือ วิ่งควาย ตะกร้อลอดห่วง</p> <p>(4) ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว หมายถึง วิธีการหรือรูปแบบการต่อสู้หรือ การป้องกันตัวที่ใช้ร่างกายหรืออุปกรณ์ โดยได้รับการฝึกฝนตามวัฒนธรรมที่ได้รับ การถ่ายทอดกันมา เช่น มวยไทย กระบี่กระบอง</p>

เนื่องจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้มีการสร้างสรรค์ สันสม ปลูกฝัง และสืบทอดในชุมชนจากคนรุ่นหนึ่งมายังคนอีกรุ่นหนึ่ง แต่ในปัจจุบันมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมดังกล่าวได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในประเทศและจาก ต่างประเทศ บางครั้งจึงมีการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ในทางที่บิดเบือนหรือไม่เหมาะสม สร้างความเสื่อมเสียและอาจเป็นเหตุให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นต้องเสื่อมสูญไปอย่าง น่าเสียดาย แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ขึ้นมาบังคับใช้เพื่อคุ้มครอง ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติก็ตาม

แต่พระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ก็ยังไม่มีบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 43 กำหนดไว้ว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ อนุรักษ์ พื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติรวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาวัฒนธรรมและภาพลักษณ์ที่ดีงามของประเทศนั้น เราประชาชนทุกคนและชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าว จึงควรร่วมมือกัน สอดส่อง ดูแล คุ้มครอง ป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีไว้ ตลอดจนให้ข้อมูล ความรู้ คำแนะนำแก่ผู้ที่จะนำไปใช้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้รู้คุณค่าและเป็นการอนุรักษ์ สืบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อไปอย่างไม่มีสิ้นสุด

ตารางที่ 14 สรุปประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	UNESCO, 2003	สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2552	สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, 2559	พรบ. ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม, 2559
1. วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	✓	✓	✓	✓
2. ศิลปะการแสดง	✓	✓	✓	✓
3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณีและเทศกาล	✓	✓	✓	✓
4. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	✓	✓	✓	✓
5. งานช่างฝีมือดั้งเดิม	✓	✓	✓	✓
6. การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว			✓	✓
7. ลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง				✓

ที่มา : (UNESCO, 2003; สำนักกฎหมาย สำนักงานงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2552; สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, 2559)

จากการแบ่งประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งองค์กรในระดับนานาชาติ องค์กรระดับชาติในประเทศไทย และนักวิชาการได้มีการจัดแบ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ในการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม จึงใช้เกณฑ์ในการจัดหมวดหมู่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ในการศึกษา โดยใช้การแบ่งประเภทเป็นออกเป็น 7 ประเภท ประกอบด้วย 1. วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา 2. ศิลปะการแสดง 3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณีและเทศกาล 4. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล 5. งานช่างฝีมือดั้งเดิม 6. การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว 7. ลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวเพื่อศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประกอบด้วย 11 คุณลักษณะ ได้แก่ ผู้สืบทอด (Successor) การประเมิน (Assessment) การวางแผน (Planning) การมีส่วนร่วม (Participation) การจัดการ (Management) ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Community and Stakeholder) เทคโนโลยี (Technology) องค์กรความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ความสร้างสรรค์ (Creative) และความจริงแท้ทางวัฒนธรรม (Authentic) โดยสามารถแสดงที่มาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ลำดับ	คุณลักษณะการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	ที่มา
1.	ผู้สืบทอด (Successor)	Comer (1994) Lip (2000) วุฒิน อิงคพัฒนากุล (2548) กรมศิลปากร (2542) Feilten and Jukka (1998) ศรีศักรวัลลิโภดม (2544) วีระ โรจน์พจนรัตน์ (2551) ชินะกานต์ แสงอำนาจ (2554) สามารถ สุวรรณรัตน์ กวรรณ สัจกร และอากร บัวคล้าย (2557) ชาคิต สิทธิฤทธิ์ (2559) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) Lenzerini (2011) คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2552) Cang (2007)
2.	การประเมิน (Assessment)	Comer (1994) ธนิก เลิศชาญฤทธ์ (2559) Lipe W.D. (2000) วรภัทร์ ภูเจริญ (2544) วีรวิชญ์ เลิศไทยตระกูล (2554) กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ชนิกานต์ เขียวสุตร (2551)
3.	การวางแผน (Planning)	Comer (1994) Lipe W.D. (2000) ธนิก เลิศชาญฤทธ์ (2559) วรภัทร์ ภูเจริญ (2544) วีรวิชญ์ เลิศไทยตระกูล (2554) กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ชนิกานต์ เขียวสุตร (2551)

ตารางที่ 15 คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ต่อ)

ลำดับ	คุณลักษณะการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	ที่มา
4.	การมีส่วนร่วม (Participation)	Levinson and Amber (1996) Lipe (2000) ธนิก เลิศชาญฤทธิ. (2559). Levinson and Amber (1996 อ้างถึงใน ปรีดา พูลสิน, 2554) กนกวรรณ ชูชาญ (2552) Cang (2007)
5.	การจัดการ (Management)	William Lipe, personal communication (2007) ธนิก เลิศชาญฤทธิ. (2559) Lipe W.D. (2000) ชนัญ วงษ์วิภาค (มปป.) ไพศาล สรรสรวิสุทธิ และคณะ (2557) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ (2560) Levinson and Amber (1996 อ้างถึงใน ปรีดา พูลสิน, 2554) กนกวรรณ ชูชาญ (2552) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) วรภัทร์ ภูเจริญ (2544) วีรวิชัย เลิศไทยตระกูล (2554) กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ชนิ กานต์ เขียวสุตร (2551)
6.	ชุมชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง (Community and Stakeholder)	Lip (2000) Levinson and Amber (1996) Unesco (2003) Feilden and Jukka (1998) ชาคริต สิทธิฤทธิ (2559) Lipe W.D. (2000) Levinson and Amber (1996 อ้างถึงใน ปรีดา พูลสิน, 2554) Cang (2007)
7.	เทคโนโลยี (Technology)	Levinson and Amber (1996) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552)
8.	องค์ความรู้ (Knowledge)	ไพศาล สรรสรวิสุทธิ และคณะ (2557) สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม (2559) วิระ โรจน์พจนรัตน์ (2551) กรมศิลปากร (2542) Feilden and Jukka (1998) สามารถ สุวรรณรัตน์ กรวรรณ สังขกร และอากร บัวคล้าย (2557) ชาคริต สิทธิฤทธิ (2559) Feilden and Jukka (1998) J.E.Tunbridge and G.J.Ashworth (1995) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ (2560) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) UNESCO (2003) Mounir Bouchenaki (2003) คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2552) Cang (2007) Intangible Cultural Heritage Committee of the Minister of Culture and Fine Arts (2004)
9.	ความเข้าใจ (Understanding)	ชนัญ วงษ์วิภาค (มปป.) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ (2560) Feilden and Jukka (1998) ไพศาล สรรสรวิสุทธิ และคณะ (2557) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ (2560) UNESCO (2003)
10.	ความสร้างสรรค์ (Creative)	Lenzerini (2011) สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2559) ชนิ กานต์ แสงอำนาจ (2554) ชาคริต สิทธิฤทธิ (2559) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) Mounir Bouchenaki (2003) คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2552)

ตารางที่ 15 คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ต่อ)

ลำดับ	คุณลักษณะการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	ที่มา
11.	ความจริงแท้ทางวัฒนธรรม (Authentic)	Lenzerini (2011) วีระ โรจน์พจนรัตน์ (2551) กรมศิลปากร (2542) ศรีศักร วัลลิโภดม (2544) สามารถ สุวรรณรัตน์ กรวรรณ สังขกร และอากร บัวคล้าย (2557) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) Feilden and Jukka (1998) J.E.Tunbridge and G.J.Ashworth (1995) ชนัญ วงษ์วิภาค (มปป.) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ (2560) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) UNESCO (2003) Mounir Bouchenaki (2003) Aikawa-Faure (2009) Cang (2007)

2. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร

2.1 ประวัติความเป็นมา

ชุมพรเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งตั้งขึ้นเมื่อใดไม่มีหลักฐานแน่นอน แต่จากหลักฐานในกฎหมายตราสามดวง ในรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (สมัยกรุงศรีอยุธยา) สันนิษฐานไว้ว่าเมืองชุมพรมีอายุตราบจนถึงปัจจุบันกว่า 600 ปีแล้ว โดยสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงเรียบเรียงความเกี่ยวกับตำแหน่งที่ตั้งเมืองชุมพรไว้ในตำนานเมืองระนอง ความตอนหนึ่งว่า “เมืองชุมพรประหลาดผิดจากเมืองอื่นๆ ในแหลมมลายูที่ตั้งมาแต่โบราณ เช่น เมืองไชยา เมืองนครศรีธรรมราช เป็นต้น ล้วนมีโบราณสถาน โบราณวัตถุปรากฏให้เห็นรู้ได้ว่าเป็นเมืองมาแต่โบราณ แต่เมืองชุมพรไม่พบโบราณสถานและโบราณวัตถุแต่อย่างใด อาจจะเป็นด้วยเหตุ 2 ประการคือ มีพื้นที่น้ำไม่พอกับคนประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งตั้งอยู่ตรงคอคอดแหลมมลายู ซึ่งมักเป็นสมรภูมิรบพุ่งกันตรึงนี้ จึงไม่สามารถสร้างเมืองถาวรไว้ แต่ต้องรักษาไว้เป็นเมืองหน้าด่าน” สำหรับชื่อ “เมืองชุมพร” สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “ชุมนุมนพล” เนื่องจากเป็นเมืองหน้าด่าน การเดินทัพ ไม่ว่าจะมาจากฝ่ายเหนือหรือฝ่ายใต้ เข้ามาตั้งค่ายชุมนุมนพลกันที่นี่ จึงเรียกจุดนี้ว่า “ชุมนุมนพล” แต่ด้วยเหตุที่คนภาคใต้ชอบพูดคำสั้นๆ จึงตัดคำกลางออกเหลือเพียง “ชุมพล” และต่อมาเพี้ยนเป็น “ชุมพร” อีกประการหนึ่งในการเดินทางไปรบทัพจับศึกของแม่ทัพนายกองสมัยโบราณเมื่อจะเคลื่อนพลต้องทำพิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอให้ได้รับชัยชนะในการสู้รบเป็นการบำรุงขวัญทหารในสถานที่ชุมนุมนพลเพื่อรับพร เช่นนี้ตรงกับความหมาย “ชุมนุมนพล” หรือ “ประชุมพร” ซึ่งทั้งสองคำนี้อาจเป็นต้นเหตุของคำว่า “ชุมพร” เช่นเดียวกัน แต่อีกทางหนึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะได้อาจมาจากชื่อพันธุ์ไม้ธรรมชาติในท้องถิ่น เช่นเดียวกับชื่อท้องที่ต่างๆ ไป เพราะที่ตั้งเมืองเดิมบนฝั่งทำน้ำชุมพรมีต้นมะเดื่อชุมพรขึ้นอยู่มากมาย ต้นมะเดื่อชุมพรจึงเป็นสัญลักษณ์ประจำเมืองอยู่ในตราจังหวัดจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานจังหวัดชุมพร กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2559)

การตั้งถิ่นฐาน สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ตามแนวเขาทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด ชุมพร ซึ่งเป็นภูเขาหินปูนจึงมีเพิงผาและถ้ำอยู่เป็นจำนวนมาก ปรากฏร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ อยู่หลายแห่ง มนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์จะใช้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้เป็นประโยชน์เพื่อ การอยู่อาศัย แหล่งที่อยู่อาศัยมักเป็นถ้ำหรือเพิงผา ที่อยู่ในพื้นที่ป่าเขา มีต้นน้ำลำธาร สัตว์น้ำและ สัตว์ที่อยู่ในป่า ตลอดจนผลผลิตจากป่าในการดำรงชีวิต ได้มีการสร้างประดิษฐกรรมขึ้นใช้ เช่น เครื่องมือหิน ภาชนะดินเผา ฯลฯ ลักษณะของภาชนะดินเผาที่พบเป็นดินเผาเนื้อหยาบมีเม็ดทราย และกรวดปนมาก เผาด้วยอุณหภูมิต่ำขึ้นรูปด้วยมือ มีทั้งแบบผิวเรียบและผิวมีลายขูดขีด ลายเชือก ทาบ จากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ.2541 ในบริเวณถ้ำเขามดแดงในเขตตำบลเขาค่าย อำเภอสวี พบเศษ ภาชนะดินเผาที่มีลักษณะแตกต่างออกไปปะปนอยู่กับเศษภาชนะดินเผาแบบแรก เป็นภาชนะดินเผา ขัดมัน เนื้อดินละเอียด เผาด้วยอุณหภูมิสูง มีการตกแต่งลวดลายบนผิวภาชนะด้วยลายเส้น แสดงให้ เห็นพัฒนาการทางด้านเครื่องมือเครื่องใช้ (สำนักงานจังหวัดชุมพร กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อ การพัฒนาจังหวัด, 2559)

สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐานได้มีการพัฒนาต่อเนื่องจากชุมชนยุคก่อน ประวัติศาสตร์ โดยเริ่มมีการรับวัฒนธรรมและอารยธรรมจากดินแดนภายนอก มีการเคลื่อนย้ายชุมชน ไปสู่พื้นที่ราบชายฝั่งทะเล ที่มีทางเข้าออกจากแผ่นดินใหญ่ไปสู่ดินแดนอื่น ๆ มากขึ้น ประกอบกับ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ มีการแผ่ขยายของทะเลเข้าไปในส่วนของแผ่นดิน ทำให้ชุมชน เดิมกลายเป็นชุมชนเมืองท่า และมีการติดต่อค้าขายกับดินแดนโพ้นทะเลทั้งจากด้านจีน และอินเดีย กล่าวคือ ทั้งฝั่งทะเลจีนใต้และฝั่งทะเลอันดามัน โดยอาศัยเส้นทางข้ามคาบสมุทรภาคใต้ ซึ่งปรากฏว่า มีอยู่หลายเส้นทางทำให้ชุมชนดั้งเดิมมีการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ ที่มีเทคโนโลยีสูงขึ้นรู้จักการหล่อ โลหะ การหลอมวัสดุดิบเพื่อทำลูกปัดและเครื่องประดับ พบแหล่งโบราณคดีหลายแห่งบนคาบสมุทร ภาคใต้ ที่มีโบราณวัตถุบ่งชี้การติดต่อค้าขายกับดินแดนโพ้นทะเล เช่น ลูกปัด และอักษร ปัลลวะ เป็น ต้น แหล่งโบราณคดีเขาสามแก้ว เป็นแหล่งโบราณคดีสำคัญที่มีร่องรอยหลักฐานของการตั้งถิ่นฐาน ในยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ อยู่ที่บ้านสามแก้ว ตำบล นาชะอัง อำเภอเมือง ฯ อยู่บนเนินเขาเขาแก้วซึ่งเป็นกลุ่มภูเขาลูกเล็ก ๆ สามสี่ลูกสลักับที่ราบริม คลองท่าตะเภา

การพัฒนาทางประวัติศาสตร์ เมืองชุมพรมีความแตกต่างไปจากเมืองอื่น ๆ ในภาคใต้ ที่ ไม่มีตัวเมืองเหมือนเมืองไชยา เมืองนครศรีธรรมราช เมืองพัทลุง เมืองสงขลา เมืองปัตตานี เมืองถลาง เมืองตะกั่วทุ่งทางฝ่ายตะวันตก ซึ่งล้วนมีโบราณวัตถุอยู่ รู้ได้ว่าเป็นเมืองมาแต่โบราณ แต่เมืองชุมพร ไม่ได้พบโบราณวัตถุเป็นสำคัญ เมื่อสิ้นยุคชุมชนโบราณแรกเริ่มประวัติศาสตร์ที่ชุมชนโบราณเขา สามแก้ว ประวัติศาสตร์ของเมืองชุมพรก็ขาดหายไปเป็นช่วง ๆ ไม่ต่อเนื่องชัดเจน มิได้ปรากฏชื่อ ชุมชนในเอกสารของจีน หรืออาหรับ ชื่อของเมืองชุมพรปรากฏเป็นครั้งแรกในตำนานเมือง

นครศรีธรรมราช ที่บอกให้ทราบว่ารฐศรีธรรมมาโคกราช มีเมืองขึ้นสิบสองหัวเมืองนักษัตร์ ชุมพรเป็นเมืองหนึ่งของสิบสองเมืองนั้น โดยให้เมืองชุมพรถือตราแพะ

เมืองชุมพรตั้งเป็นมณฑลชุมพร เมื่อปี พ.ศ.2439 ต่อมาในปี พ.ศ.2458 ให้ย้ายเมืองชุมพรไปตั้งที่บ้านดอน และให้เปลี่ยนชื่อเป็นมณฑลสุราษฎร์ธานี ที่มาของชื่อว่าชุมพร มีคำอธิบายอยู่หลายประการ คือ ประการแรก มีเทพธิดาประทานพรแก่เมือง เรียกว่า ประชุมพร ต่อมาพยางค์หน้ากร่อนไปเหลือแต่คำว่า ชุมพร ประการที่สอง เป็นเมืองที่รวมกำลังทหารเพื่อยกไปทำสงครามเรียกว่าเป็นที่ชุมพล ภายหลังเลื่อนมาเป็น ชุมพร ประการที่สาม มาจากชื่อบ้านที่มีต้นมะเดื่อมาก เรียกว่าบ้านชุมพร และเป็นเมืองชุมพรในที่สุด มะเดื่อชุมพรเป็นมะเดื่อ ชนิดหนึ่งภาษาบาลีเรียกว่า อุทุมพร ชาวบ้านมักเรียกมะเดื่อชนิดนี้ว่า ต้นอุทุมพร คำว่า อุกร่อนไป คำว่า ทุม เพี้ยนเป็นชุมกลายเป็นมะเดื่อชุมพร

2.2 มรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร

จังหวัดชุมพร มีขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามแสดงถึง ความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน และยังคงจำแนก จำเพาะ ปราภฏเป็นประเพณี วิถีชีวิตของแต่ละอำเภอ หรือท้องถิ่น ที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น แสดงถึงความผูกพัน ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียว อีกทั้งยังสะท้อนความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติของคนในชุมชนอีกด้วย จากหลักฐานทางโบราณวัตถุ และโบราณสถานต่างๆ ทำให้ทราบว่าชุมพรเป็นดินแดนเก่าแก่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีมรดกและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นทั้งที่เป็นงานศิลปหัตถกรรม ภาษา วรรณกรรม การละเล่นพื้นบ้าน นาฏศิลป์ ดนตรี ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อ ดินแดนที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในช่วงยุคอาณาจักรศรีวิชัยราวพุทธศตวรรษที่ 13 ถึง พุทธศตวรรษที่ 17 ที่มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งในด้านศาสนาและวัฒนธรรม ชุมพรเป็น 1 ใน 12 เมืองนักษัตร์ของอาณาจักรนครศรีธรรมราชทั้งนี้สามารถแบ่งประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งโบราณคดีงานจิตรกรรม เป็นต้น

ตารางที่ 16 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร
โบราณวัตถุ	<p>โบราณวัตถุของบรรพชนที่ยังคงเหลือปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบันมีหลากหลาย ทั้งที่เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนวัตถุ และเอกสารโบราณตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน</p> <p>เครื่องมือเครื่องใช้</p> <p>ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ขวานหินกะเทาะ ขวานหินขัด ภาชนะดินเผา ซึ่งพบตามถ้ำต่างๆ</p> <p>ยุคต้นประวัติศาสตร์ เช่น กลองมโหระทึก พบที่แหล่งโบราณคดีเขาสามแก้ว</p> <p>ยุคปัจจุบัน เช่น หอก ดาบ</p> <p>เครื่องประดับ เช่น ลูกปัดหิน ลูกปัดแก้ว กำไลแก้ว กำไลสำริด พบที่แหล่งโบราณคดีเขาสามแก้ว</p> <p>พระพุทธรูปและศาสนวัตถุ เช่น ใบเสมาหินทราย เศียรพระพุทธรูปหินทราย รอยพระพุทธรูปจำลองสมัยอยุธยา</p> <p>เอกสารโบราณ เช่น สมุดไทย หรือที่เรียกว่า สมุดบุต มีทั้งบุตดำและบุตขาว เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นตำรายา โหราศาสตร์ ส่วนตำราชุดเรือ จับช้าง และนิทานมีไม่มากนัก</p> <p>เศษภาชนะดินเผาเนื้อหยาบ และกระดูกสัตว์เป็นจำนวนมาก สันนิษฐานว่า ถ้ำแห่งนี้เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์หินใหม่ในถ้ำดินเป็ด</p> <p>การเขียนภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติ สันนิษฐานว่า เคยถูกใช้เป็นที่พำนักของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์พบเศษภาชนะดินเผาตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ และแบบผิวเรียบ เนื้อภาชนะหยาบมีเม็ดทรายปน</p> <p>พระพุทธรูปปางไสยาสน์ ยาวประมาณ 9 เมตร และพระพุทธรูปอื่นๆ อีกเป็นที่เคารพสักการะของคนทั่วไป บริเวณหน้าเพิงผามีภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เป็นภาพลายเส้นบนผนังหิน เขียนด้วยสีแดง มีลายเส้นตรง เส้นหยักและวงกลมเขียนต่อกัน หรือเป็นส่วนภาพเดียวกัน ภายในถ้ำขุ่นกระทิง</p> <p>ชิ้นส่วนโบราณวัตถุ ได้แก่ เศษภาชนะดินเผาผิวเรียบและลายเชือกทาบ</p>

ตารางที่ 16 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร
	<p>ภาชนะดินเผาประเภทหม้อสามขา ชิ้นส่วนกระดูกสัตว์ แสดงให้เห็นว่า ณ ที่แห่งนี้เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ยุคหินใหม่ อายุประมาณ 4,000 ปีลงมา ภายในถ้ำน้ำลอดน้อย</p> <p>พระพุทธรูปปางไสยาสน์สององค์ และพระพุทธรูปแกะสลักจากไม้จำนวนนับร้อยองค์ หน้าถ้ำมีพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยสามองค์ สร้างสมัยอยุธยาตอนปลาย รอยพระพุทธรูปแกะสลักจากหินทรายแดง สลักภาพมงคล 108 ประการ เนื่องจากพบเครื่องมือขวานหินขัด และเศษภาชนะดินเผาภายในถ้ำต่าง ๆ</p>
โบราณสถาน	<p>ถ้ำเขาเงิน ตั้งอยู่ที่เขาเงิน ในเขตตำบลท่ามะปลา อำเภอหลังสวน บนเขาเงินมีถ้ำอยู่สามถ้ำ ถ้ำกลางอยู่ต่ำกว่าอีกสองถ้ำ ปากถ้ำหันหน้าไปทางทิศใต้ เมื่อปี พ.ศ.2432 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จ ฯ มาที่ถ้ำเขาเงิน และทรงจารึกพระปรมาภิไธยย่อ จ.ป.ร. ไว้ที่ผนังถ้ำกลางด้านขวามือ ที่ช่องอันหินหน้าถ้ำริมฝั่งแม่น้ำหลังสวนมีเจดีย์ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้า ฯ ให้บูรณะเจดีย์องค์เก่า แล้วโปรดเกล้าฯ ให้บันทึกข้อความกล่าวถึงการเสด็จฯ ทางชลมารคมาที่ถ้ำเขาเงินด้วย</p> <p>เขาเจดีย์ วัดเขาเจดีย์ หมู่ 7 ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรเป็นโบราณสถานที่ชาวอำเภอปะทิวให้ความเคารพนับถือมาก กลางเดือน 5 ของทุกปี ในช่วงเทศกาลสงกรานต์จะมีงานฉลอง มีประชาชนมานมัสการเนื่องแน่นสภาพก่อนการบูรณะชำรุดทรุดโทรมมากยอดเจดีย์เอียงจากแนวตั้งไปทางด้านทิศเหนือประมาณ 15 องศา ต้องใช้ไม้ค้ำยันไว้มิให้พังลงมา</p> <p>วัดประเดิม (วัดสุทธาวาสธาราม) หมู่ 2 ตำบลตากแดด อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร วัดประเดิม เป็นวัดประจำเมืองชุมพรเก่า เชื่อกันว่าพระปรมาภิไธยองค์เดิม มีศิลปะแบบศรีวิชัย แต่ก็ไม่มีหลักฐานชัดเจนโบราณวัตถุในวัดแต่แรกเห็นจะมีมาก ต่อมาได้ชำรุดหักพังไปตามกาลเวลาและจากภัยสงครามเท่าที่เหลืออยู่จนทุกวันนี้หลายอย่างซึ่งล้วนเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเคยเป็นวัดที่เจริญรุ่งเรืองมากแห่งหนึ่ง โบราณวัตถุที่ทางวัดเก็บรักษาไว้ อาทิ ใบเสมาหินทราย เศียรพระพุทธรูป หินทราย และเศียรพระพุทธรูปปูนปั้นเกือบ 20 เศียรเป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยา</p>

ตารางที่ 16 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร
โบราณสถาน (ต่อ)	<p>เขาสามแก้ว หมู่ 1 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร แหล่งโบราณคดีเขาสามแก้ว เป็นแหล่งโบราณคดีแหล่งใหญ่ที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งซึ่งแสดง หลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ที่เริ่มรับเอาอารยธรรมจากดินแดนโพ้นทะเลจากการสำรวจและขุดค้นโดยกองโบราณคดี กรมศิลปากร ในปี พ.ศ. 2525 ได้พบหลักฐานสำคัญได้แก่ กลองมโหระทึกสำริด หุ่นจำลองรูปคนสัตว์ (ช้าง ม้า กวาง) สำริด เครื่องมือเหล็ก รูปหอกใบข้าว รูปขวาน ขวานหินขัด แท่นหินบดมีลายสลักรูปตัดทอน ส่วนของสลุบ และธรรมจักร ลูกปัด กำไลทำจากหิน และแก้วเครื่องประดับทองรูปพรรณ มีแหวน และแผ่นทอง ลูกปัดคาร์เนเลียน แกะสลักอักษรโบราณ</p> <p>พระธาตุมุจลินทร์ ตำบลทุ่งตะไคร อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร การสันนิษฐานรูปแบบศิลปกรรมของพระธาตุมุจลินทร์ เข้าใจว่าบริเวณนี้ คงเป็นที่ตั้งชุมชนดั้งเดิมของชาวทุ่งตะโกในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ราวรัชกาลที่ 1 ถึง 3รูปแบบศิลปกรรม เป็นเจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส ฐานชั้นล่างเป็นฐานเขียงรองรับฐานสิงห์ย่อมุมไม้สิบหก ท้องไม้ลักษณะคล้ายเรือทาส ทำเป็นประตูหลอกทั้ง 4 ด้าน มีปูนปั้นรูปยักษ์เฝ้าประตูด้านละ 2 ตน ชุ่มหน้าบันเป็นลายปูนปั้นรูปราหูอมจันทร์ อยู่เป็นฐานที่ทำล้อกับเรือทาสรองรับ บัวปากระฆังรูปสี่เหลี่ยม องค์ระฆังเป็นรูปสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบหก คอระฆังคือบัวคอเสื้อประดับปูนปั้นเป็นบัวซ้อนกลีบ 3 ชั้น ถัดขึ้นไปเป็นลูกแก้วรองรับบัวกลุ่มเถา ซึ่งหักเหลือบัวกลุ่มเพียงชั้นเดียว ลักษณะศิลปกรรมท้องถิ่นกำหนดอายุราวสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น หรือราว 100 - 150 ปี</p> <p>วัดดอนสะท้อน เป็นวัดโบราณมาแต่เดิม ได้รับการบูรณะครั้งใหญ่ สมัยหลวงพ่อดองพุทธะสะวันโณ เป็นเจ้าอาวาส เมื่อปี พ.ศ. 2466 โดยได้สร้างกุฎีครึ่งตึกครึ่งไม้สองชั้นขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2486 ได้บูรณะวิหารปี พ.ศ. 2482 สร้างอุโบสถหลังใหม่ในตำแหน่งของอุโบสถหลังเดิม วัดนี้ได้รับการประกาศเขตวิสุงคามสีมา</p>

ตารางที่ 16 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร
โบราณสถาน (ต่อ)	<p>วัดขันเงิน เดิมเป็นวัดราชเก่าแก่วัดหนึ่งในอำเภอหลังสวน ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดสร้างขึ้นเมื่อใด และใครเป็นผู้สร้าง ตามหลักฐานของกรมศาสนาบันทึกไว้ว่า สร้างเมื่อพุทธศักราช 2369 สิ่งที่ปรากฏเป็นหลักฐาน คือ อุโบสถหลังเก่าและพระพุทธรูปก่ออิฐถือปูน ซึ่งเป็นพระประธานในอุโบสถหลังเก่าหรือที่ประชาชนเรียกเป็นสามัญว่า โบสถ์น้อยและพ่อหลวงอินทร์ นับเป็นหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดของวัดนี้ ปัจจุบันอุโบสถหลังเก่าหรือโบสถ์น้อย ได้รื้อไปแล้วยังคงเหลือแต่พ่อหลวงอินทร์ ซึ่งไม่สามารถกำหนดอายุได้แน่ชัดเนื่องจากถูกซ่อมแซมหลายครั้ง</p>
	<p>วัดถ้ำเขาขุนกระโทง ตำบลขุนกระโทง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร เดิมวัดนี้เมื่อยังมิได้สร้างเป็นวัด มีภูเขาลูกหนึ่งตั้งอยู่กลางป่าเปลี่ยว ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า “เขานาพร้าว” เป็นภูเขาหินปูนลูกโดดอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดชุมพร รูปร่างของภูเขาคล้ายวงรี มีถ้ำประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์อยู่ 1 ถ้ำ คนโบราณพูดว่าสร้างแต่ครั้งไหนไม่ปรากฏ ต่อมาเมื่อมีถนนสายเอเชียตัดผ่านหน้าเขาตั้งเป็นสำนักสงฆ์อยู่หลายปี และได้จดทะเบียนตั้งเป็นวัดเมื่อปี พ.ศ. 2522 ให้ชื่อว่า วัดถ้ำขุนกระโทง และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2530</p>
	<p>เกาะมัตโปน เป็นเกาะขนาดเล็กอยู่ห่างจากชายฝั่งตรงปากน้ำชุมพร ประมาณ 500 เมตร มีแนวสันทรายเป็นทางยาวจากบริเวณชายฝั่งไปถึงตัวเกาะ ทำให้สามารถเดินไปยังตัวเกาะได้เมื่อเวลาน้ำลง บนเกาะมียอดเล็ก ๆ สูงประมาณ 10 - 15 เมตร มีเจดีย์เล็ก ๆ อยู่บนยอดเขา 1 องค์ ไม่ทราบประวัติความเป็นมา แต่สังเกตจากรูปแบบสถาปัตยกรรม เป็นเจดีย์สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น</p>
	<p>พระบรมธาตุสุวี ลักษณะเลียนแบบพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เข้าใจว่าคงสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา และคงมีการซ่อมแล้วหลายครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2459 ได้บูรณะครั้งใหญ่นัยว่า องค์พระบรมธาตุพังลงมา จึงได้สร้างสรวมองค์เดิมไว้ ต่อมาได้บูรณะเพิ่มเติมอีกจนมีลักษณะดังที่เห็นทุกวันนี้ คือ เป็นเจดีย์ฐาน</p>

ตารางที่ 16 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร
โบราณสถาน (ต่อ)	<p>สี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ 8.50 เมตร แต่ละด้านประดับด้วยเสาหลอก 6 ต้น เจาะซุ้มตกแต่งด้วยปูนปั้นรูปช้างโผล่ศีรษะและขาหน้าค้ำเจดีย์อยู่ด้านละ 3 ซุ้ม ยกเว้นด้านทิศใต้มีบันไดทางขึ้นจึงมีรูปช้างเพียง 2 ซุ้มสลักรูปยักษ์ปูนปั้นถือกระบองที่มีมูมูฐานเจดีย์ทั้งสี่ด้านมีเจดีย์จำลอง ลักษณะเลียนแบบองค์พระบรมธาตุประดับอยู่ทั้งสี่มุมฐานชั้นบนเป็นฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสล่อกับฐานชั้นล่าง แต่ละด้านตกแต่งด้วยเสาหลอกด้านประดับเจดีย์จำลอง ถัดขึ้นไปเป็นมาลัยลูกแก้วและองค์ระฆังทรงกลมเหนือองค์ระฆังเป็นเสาศาหการ ก้านฉัตร บัวฉลอม ปล้องไฉนทำเป็นบัวฉลอมซ้อนกัน 7 ชั้น บนสุดเป็นปลียอดและเม็ดน้ำค้าง</p> <p>เนิน 491 ตั้งอยู่ ณ พื้นที่รอยต่อระหว่างพรมแดนไทยกับประเทศพม่า ในเขตตำบลบริบูรณ์ อำเภอบางสะพาน เมื่อ 19 ก.พ. 2439 พม่าได้ส่งกำลังเข้ายึดบริเวณรอบเนิน 491 อันเป็นการละเมิดอธิปไตยของประเทศไทย รัฐบาลไทยได้ใช้วิธีการทูตเจรจา จนพม่าต้องถอนกำลังกลับไปปัจจุบัน จังหวัดชุมพรได้พัฒนาเนิน 491 ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในฐานะซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อพรมแดน</p>
อนุสรณ์สถานและแหล่งประวัติศาสตร์	<p>พระรูปพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรฯ พระองค์เป็นที่เคารพสักการะของชาวชุมพรและประชาชนโดยทั่วไป จึงมีพระรูปและอนุสรณ์สถานหลายแห่ง ทั้งที่ประดิษฐานอยู่ในสถานที่เกี่ยวข้องกับพระประวัติของพระองค์ เช่น บริเวณที่ดินส่วนพระองค์ พระตำหนักที่สิ้นพระชนม์ สถานที่สำคัญ ๆ ทั้งที่เป็นของทางราชการและเอกชน</p> <p>อนุสาวรีย์ยุวชนทหาร ตั้งอยู่ที่เขตตำบลบางหมาก อำเภอบางสะพาน ใกล้เคียงสะพานท่านางสังข์สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกถึงวีรกรรมของทหารกองพันที่ 38 ตำรวจ และยุวชนทหารหน่วยที่ 52 ณ โรงเรียนศรีวิชัย ที่ได้รวมกำลังกันต่อสู้กับกองทัพญี่ปุ่นที่ยกพลขึ้นบกที่หาดคอสน ตำบลท่ายาง อำเภอบางสะพาน ในสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 ตัวอนุสาวรีย์เป็นรูปยุวชนทหาร ถือปืนเล็กยาวในท่าเตรียมแทงด้วยดาบปลายปืน ตั้งอยู่บนฐานหินอ่อนสีขาว เนื้อฐานหินอ่อนเป็นฐานทรงกลมสูง 3 เมตร กว้าง 6 เมตร รอบฐานมีแผ่นจารึกวีรกรรมและชื่อของทหาร ยุวชนทหาร และประชาชนผู้เสียชีวิต เป็น</p>

ตารางที่ 16 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร
อนุสรณ์สถานและแหล่ง	อนุสรณ์เตือนใจให้อนุชนรุ่นหลัง ได้รำลึกถึงวีรกรรมของผู้เสียสละชีวิต ในการปกป้องแผ่นดินไทย
ประวัติศาสตร์ (ต่อ)	<p>ศาลหลักเมือง ตั้งอยู่หน้าศาลากลางจังหวัด เป็นอาคารทรงปราสาท หลังคาจตุรมุข ยอดทรงปราสาท ภายในประดิษฐานเสาหลักเมือง ซึ่งเป็นไม้แกะสลัก ลวดลายไทยลงรักปิดทอง ไม้ที่นำมาเป็นเสาหลักเมืองได้จากต้นราชพฤกษ์แห่งวัดถ้ำร่ำร่อ ซึ่งเป็นดินแดนที่เชื่อกันว่าเป็นที่ตั้งของเมืองอุทุมพร หรือเมืองชุมพรดั้งเดิม มีอายุประมาณร้อยปี เชื่อกันว่าเป็นไม้มงคลสูงสุดในหมู่ไม้ทั้งหลาย และได้รูปพรรณสัณฐานตามตำราที่กล่าวไว้ โดยทำพิธีตัด เมื่อปี พ.ศ. 2535 สมเด็จพระเทพรัตนฯ ได้เสด็จฯ มาทรงเป็นองค์ประธานพิธีเปิดศาลหลักเมือง ในปี พ.ศ. 2535 ศาลหลักเมือง ตั้งอยู่ในเขตตำบลตากแดด อำเภอเมืองฯ ใกล้กับวัดประเดิม ตั้งอยู่ในวัดเสื่อเมือง ซึ่งเป็นวัดเก่า สภาพเดิมของศาลเป็นศาลาไม้มุงสังกะสี ต่อมาบูรณะใหม่เป็นอาคารคอนกรีต ภายในมีแท่นหินทรายและหลักไม้ เรียกว่า พระทรงเมือง</p>
	<p>พื้นที่ของวัดประเดิมและศาลเสื่อเมือง มีผู้สันนิษฐานว่า เป็นชุมชนเก่าของเมืองชุมพร มีอาณาเขตจากทำน้ำชุมพร ระหว่างวัดพระขวางทางด้านทิศตะวันตกกับวัดประเดิม ทางด้านทิศตะวันออก โดยได้พบอิฐก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่กระจายอยู่ทั่วไป</p>
	<p>เสาหลักเมืองปะทิว อยู่ในเขตตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว ห่างจากสถานีรถไฟมาบอำมฤตไปทางทิศตะวันออกประมาณ ๗ กิโลเมตร อยู่ใกล้วัดหน้าค่าย มีอายุประมาณร้อยปี ปัจจุบันได้มีการสร้างอาคารครอบเพื่อรักษาโบราณสถานแห่งนี้ไว้</p>
	<p>ศาลพ่อตาหินช้าง อยู่ในเขตตำบลสลู อำเภอท่าแซะ ติดกับทางหลวงหมายเลข 4 (เพชรเกษม) ศาลพ่อตาหินช้างนี้จำลองมาจากหินช้าง ซึ่งเป็นหินมีรูปลักษณะเหมือนช้างมี 11 เศียร ซึ่งอยู่บริเวณคลองท่าแซะ ห่างจากศาลแห่งนี้ประมาณ 500 เมตร ชาวจังหวัดชุมพรมีความเชื่อว่า พ่อตาหินช้างเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพเพื่อความเป็นสิริมงคล ผู้ที่เดินทางผ่านเส้นทางนี้ จะต้องแวะทำความเคารพด้วยการจุดประทัด เพื่อขอให้เดินทางด้วยความปลอดภัย</p>

ตารางที่ 16 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จังหวัดชุมพร
จิตรกรรม	<p>ศิลปะการวาดรูประบายสีที่พบในจังหวัดชุมพร เป็นจิตรกรรม ฝาผนังซึ่งปรากฏที่ผนังถ้ำ บริเวณศาสนสถาน และที่ประกอบอยู่ในสมุดไทย อายุของภาพเหล่านั้นมีทั้งที่เก่าแก่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงยุคปัจจุบัน</p> <p>ภาพเขียนสีบนเพิงเขาพาพร้าว เป็นศิลปกรรมบนเพิงหินกับความสัมพันธ์ต่อการดำรงชีวิต ของชนกลุ่มแรกเริ่มในชุมพร เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงจิตวิญญาณ ความคิดความหวังที่เป็นนามธรรม ของคนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ จากการสำรวจที่จังหวัดชุมพร พบแหล่งภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ที่เขานาพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ภาพเขียนดังกล่าวเขียนด้วยสีแดงเป็นลายเส้นแบบลายเรขาคณิต สันนิษฐานว่า อาจเขียนขึ้นเพื่อตอบสนองความรู้สึกเชิงสุนทรีย์ หรือใช้เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมของความเชื่อในกลุ่มชน</p>

2. มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) หรือตามกฎหมายไทยที่เรียกว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ประเพณี ขนบธรรมเนียม แบบแผนและข้อปฏิบัติในกลุ่ม หรือสังคม ซึ่งเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างยาวนานสามารถจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 (สำนักกฎหมาย สำนักงานงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559) ได้ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 1 วรรณกรรม พื้นบ้านและ ภาษา	<p>ตำรา</p> <p>ตำรา การบันทึกเรื่องราวลงในสมุดไทย หรือที่เรียกในภาษาถิ่นใต้ว่า บุต (สมุด) เท่าที่พบในจังหวัดชุมพร มีทั้งที่เป็นบุตดำและบุตขาว ชาวชุมพรดั้งเดิมถือว่าบุตเป็นของสูงมีค่า จึงจัดเก็บไว้ในที่สูงบนหิ้งบูชา ห้ามเปิดอ่านเล่น จะเปิดอ่านได้เฉพาะผู้มีวิชาความรู้เท่านั้น รูปแบบการแต่งตำรา นิยมแต่งเป็นร้อยกรอง ที่แต่งเป็นร้อยแก้วได้แก่ตำรายา บรรดาตำราต่าง ๆ พอประมวลได้ดังนี้คือ ตำรายา</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 1 วรรณกรรม พื้นบ้านและ ภาษา (ต่อ)	<p>ตำราสิทธิโชค ตำราจับช้าง กฎหมาย พิธีกรรมต่าง ๆ และคำสอน บทร้องพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ขับร้องด้วยภาษาถิ่น มีทำนองเนิบนาบ มีสัมผัสแสดงถึงความ เป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน และปฏิภาณไหวพริบที่ทำได้โดยฉับพลัน ซึ่งชาวบ้าน เรียกว่า มุดโต เนื้อเพลงเป็นทั้งทางโลกและทางธรรมผสมผสานเข้าด้วยกัน ทำให้ มีคุณค่าทั้งด้านความบันเทิง ความรู้ ชี้นำวิธีการดำเนินชีวิต สั่งสอน อบรม เพลง พื้นบ้านมีไว้ขับร้องในโอกาสต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันเช่น กล่อมลูกให้นอนหลับ เกี่ยวพาราสิระหว่างหนุ่มสาวบอกข่าวเรื่องราว สั่งสอนอบรม เป็นต้น</p> <p>เพลงกล่อมเด็ก หรือเพลงกล่อมน้อง มีทำนองช้าเนิบนาบ ชวนให้วงนอนทั้ง เนื้อร้องและลีลาการขับร้องแสดงความเอื้ออาทร ห่วงใยระหว่างแม่ลูก ตัวอย่าง เพลงกล่อมเด็กบางตอน มีดังนี้ ขวัญอ่อนเห่อ นอนให้เป็นสุข แม่ไม่มาปลุกเอ๋ย อย่าลุกรบกวน ผูกหมอนแม่ตั้ง รองหลังนิ่มนวล อย่าลุกรบกวนขวัญอ่อนเข้านอน เปลเอ๋ย</p> <p>เพลงนา เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวชุมพรอย่างแท้จริง ดังมีสำนวนว่า มวยไซ ยา เพลงนาชุมพร มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ท่วงทำนองเนิบนาบ ไม่มีดนตรี ประกอบนิยมขับร้องในอำเภอเมือง ฯ แถบตำบลหาดพันไกร ตำบลนาชะอัง ตำบลวังไผ่ ตำบลบางลึก ตำบลนาทุ่ง และในเขตอำเภอปะทิว อำเภอสวี การขับ ร้องจะร้องเป็นคู่ คนหนึ่งเป็นแม่เพลงร้องนำเรียก ต้นไฟ แม่คู่ หรือแม่เพลง มีคน รับทอดอีกคนหนึ่งเรียก ท้ายไฟ เป็นการผลัดเปลี่ยนช่วยกันร้องนำและรับ การรับ อย่างกลมกลืนเรียกว่า ทอย เพื่อกันลืมและช่วยขัดเกลาสำนวนอีกด้วย โอกาสใน การขับร้องคือเวลาเก็บเกี่ยวข้าวในนา และในโอกาสทั่วไป มีธรรมเนียมการร้อง โดยเริ่มจากการบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณบิดามารดา ครู อาจารย์ เจ้าฟ้า พระมหากษัตริย์ แล้วจึงดำเนินเรื่อง เนื้อร้องมีการไหว้ครู ชมธรรมชาติ เกี่ยวพารา สิ และเรื่องราวทั่ว ๆ ไป แล้วจบด้วยบทลา</p> <p>เพลงบอก นิยมขับร้องกันทั่วไปในจังหวัดในภาคใต้ เช่น ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุงและสงขลา แต่เพลงบอกชุมพรมีลักษณะเฉพาะตัว ที่ แตกต่างกันออกไป การขับร้องเพลงบอก แต่เดิมนิยมว่ากันเฉพาะเทศกาลตรุษ</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 1 วรรณกรรม พื้นบ้านและ ภาษา (ต่อ)	<p>สงกรานต์ เป็นทำนองบอกเล่าไปตามหมู่บ้านใกล้เคียงให้ทราบว่าเป็นวันสงกรานต์ชื่อนางสงกรานต์ จำนวนนาคที่ให้น้ำ จำนวนฝนที่จะตก และคำทำนายของโหรในปีเถลิงศก เจ้าของบ้านหรือผู้ฟังอาจสอบถามปัญหาข้อสงสัยต่าง ๆ ผู้ขับร้องก็จะตอบโดยสอดแทรกคำคม คติ สุภาษิต คำสอนเกี่ยวกับชีวิต การจงใจให้เด็กสนใจศึกษาเล่าเรียน ให้พัฒนาคุณภาพชีวิต และเหตุการณ์เฉพาะหน้าทั่วไป ทำให้ผู้ถามและผู้ฟังสนุกสนาน และได้สาระประโยชน์ไปด้วยกัน ผู้ว่าเพลงบอกเป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบ และมีความรอบรู้เรื่องราวต่าง ๆ ดี เพราะต้องว่ากันสด ๆ มีแม่เพลงหนึ่งหรือสองคนเป็นต้นบท มีลูกคู่รับประมาณสามถึงสี่คน หรือมากกว่าก็ได้ มีฉิ่งเป็นเครื่องกำหนดจังหวะ หรืออาจมีรับกระแะ ประกอบอีกก็ได้ เมื่อคณะเพลงบอกไปถึง พอเริ่มเข้าประตูรั้วบ้าน หรือบริเวณบ้าน ก็จะเริ่มร้องเพลงโดยร้องไปเดินไป เนื้อร้องเป็นทำนองขมกขมไม้ ขมบ้านเรือน เจ้าของบ้านจะเตรียมสุรารอาหาร ปูเสื่อสาดให้การต้อนรับอย่างเป็นกันเอง คณะเพลงบอกก็จะร้องเพลง และรับประทานอาหารจนอิ่มแล้ว ก่อนกลับก็จะมีกรให้ศีลให้พรเจ้าภาพ</p> <p>เพลงเรือ เป็นเพลงพื้นบ้านสืบทอดกันมานาน แสดงความผูกพันต่อสายน้ำ ใช้ขับร้องขณะพายเรือในขบวนแห่ชักพระทางน้ำในวันพระเสด็จ คือวันแรมหนึ่งค่ำเดือนสิบเอ็ด หรือในวันทอดกฐิน ขณะพายเรือไปก็ร้องรำทำเพลงพายเป็นกันไปเป็น</p> <p>กลุ่ม ๆ หยอกเย้ากันไปด้วยถ้อยคำที่คล้องจองเรียงง่ายแต่ไพเราะด้วยอรรถรสเป็นที่มาของเพลงเรือ ผู้เล่นเพลงเรือได้แก่ทุกคนในลำเรือ ซึ่งเป็นเรือซึ่งเป็นเรือหญิงหรือเรือชายล้วนทั้งลำ มีผู้ร้องนำเรียกพ่อเพลงหรือแม่เพลง โดยมีฝีพายทุกคนในเรือเป็นคู่ เรือลำหนึ่ง ๆ มีผู้ร้องนำและลูกคู่ตั้งแต่เจ็ดคนสำหรับเรือเล็ก จนถึง 20 - 30 คน แล้วแต่ขนาดของเรือ เสียงขับเพลงเรือจากบรรดาเรือที่มีอยู่มากมาย จะดังไปทั้งลำน้ำสลับเสียงโห่ฮา ด้วยความสนุกสนานรื่นเริงใจ เนื้อเพลงเรือมีทั้งแบบขมโฉม ขมนาง ขมไม้ ขมความงามอื่น ๆ และพรรณารื่องราว</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 1 วรรณกรรม พื้นบ้านและ ภาษา (ต่อ)	<p>ต่าง ๆ ส่วนแบบชิงชู้เป็นการร้องว่าแก้กันเป็นคู่ ๆ (คู่ลำเรือ) จะว่ากันคนละคราวหรือคนละบทก็ได้</p> <p>เพลงกรรมดัก (คำดัก) ใช้ร้องเล่นในงานบวชนาค ขณะแห่นาคเข้าวัด หลังจากทำขวัญนาคแล้วเนื้อเพลงเกี่ยวกับการบวชเช่น นาคลาพ่อ ลามแม่ ลาญาติ ลาคนักรระหว่างที่บวชอยู่จะศึกษาเล่าเรียนประพุดิปฏิบัติตนให้สมกับอยู่ในสมณเพศ พ่อแม่สั่งนาคให้ตั้งใจบวชเรียน ประพุดิตนตั้งมั่นอยู่ในศีลจรรย์วัตรอันดีงาม แม่เพลง อาจเป็นหญิงหรือชายก็ได้ โดยจะขับร้องกลอนสด ลูกคู่มีกี่คนก็ได้ ร้องรับพร้อม ๆ กัน ก่อให้เกิดความไพเราะแม้จะไม่มีดนตรี อรรถรสของเพลงอยู่ที่สำนวน คำสั่งสอน ความกตัญญูรู้คุณ และการสืบทอดพระพุทธศาสนาของเจ้านาค การร้องเพลงกรรมดัก นอกจากจะนิยมร้องในวันบวชนาคแล้วยังใช้ร้องเล่นในโอกาสอื่น ๆ เช่น เวลานวดข้าว และร้องเล่นเพื่อความเพลิดเพลินบันเทิงใจ ตัวอย่างบางตอนของเพลงกรรมดัก</p> <p>เพลงเห่ ใช้ขับร้องในเทศกาลสงกรานต์ เป็นวันสนุกสนานรื่นเริง เทียวเตร่พักผ่อนหย่อนใจ ร้องรำทำเพลงกันบ้างก็เทียวกลางคืนร้องเพลงเห่เรียกเจ้าบ้านลงมาคุยร้องรำด้วยกัน บ้างก็ร้องเพลงเพื่อจัดพุ่มหาเงินมาบำรุงวัด เทียวไปหลาย ๆ บ้าน เจ้าบ้านยินดีจัดหมากพลู บุหรี่ ลงมาต้อนรับ การร้องเพลงเห่มีแพร่หลายในอำเภอท่าแซะ มีนายเพลงร้องไปเที่ยวหนึ่ง แล้วลูกคู่รับบรรคที่สองพร้อมกัน ส่วนเนื้อเรื่องที่หยิบมากล่าวจะเป็นเรื่องใดก็ได้ ว่าไปได้เรื่อย ๆ ไม่จำกัดความยาวบทสวดหรือบทกล่าวในพิธีกรรม</p> <p>สวดมาลัย มาจากคำเต็มว่า สวดพระมาลัย ใช้สวดในงานศพ หลังจากพระสงฆ์สวดพระอภิธรรม แล้วก็จะมีการแสดงสวดมาลัยต่อจนสว่าง จุดมุ่งหมายของการสวดมาลัย ก็เพื่อสั่งสอนให้สาธุชนกลัวบาป และเป็นวิธีแก้ความเจ็บเหงา ในขณะที่เฝ้าศพ และให้เจ้าภาพ หรือญาติผู้ตายคลายความเศร้าโศกด้วย แต่เดิมพระสงฆ์เป็นผู้สวดพระมาลัย จำนวนสี่รูปหรือหนึ่งเดียว โดยมีตาลปัตรบังหน้า ใช้บทสวดจากหนังสือพระมาลัยที่เรียกว่า พระมาลัยคำสวด (คำสอน) สำหรับผู้สวดมาลัยที่เป็นคฤหัสถ์ คณะหนึ่งเรียกว่า วงมาลัย วงหนึ่งมีสี่ถึงหกคน หรืออาจมากกว่านี้ก็ได้ผู้เล่นจะเป็นผู้ชายหรือผู้ชายรวมกับผู้หญิงก็ได้ จะนั่งล้อมกันเป็นวง</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 1 วรรณกรรม พื้นบ้านและ ภาษา (ต่อ)	<p>กางคัมภีร์ หรือบทร้องไว้ตรงกลาง มีแม่เพลงสองคนเรียกว่า แม่ครูคู่ หรือต้นเพลง ที่เหลือเป็นลูกคู่หรือคู่หู ลูกคู่มีหน้าที่ร้องรับการสวดของแม่เพลง และมีการแสดงท่าทางประกอบด้วย อาจมีขลุ่ยและรำมะนามาเป็นเครื่องดนตรีประกอบด้วยหรือไม่ก็ได้ การแต่งกายส่วนใหญ่แต่งกายตามปกติ แต่บางวงอาจแต่งกายตามเนื้อเรื่อง</p> <p>การสวดมาลัยเริ่มต้นด้วย การตั้งนะโม และไหว้คุณ คือไหว้ครู อาจารย์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือ ต่อจากนั้นสวดบทในกาล อันเป็นบทเริ่มเนื้อเรื่อง ในหนังสือพระมาลัย ที่เรียกว่า บทในกาลนั้น เพราะคำขึ้นต้นของบทสวดตอนนั้นขึ้นต้นว่า ในกาลอันลับล้น เป็นการเล่าประวัติของพระมาลัย ที่ได้โปรดสัตว์ทั้งหลาย ทั้งในสวรรค์และนรก ผู้ร้องบทนี้ต้องเป็นผู้ชาย เมื่อจบบทในกาลแล้วจะขึ้นบท ลำนอก หรือเรียกว่าเรื่องเบ็ดเตล็ด คือเป็นเรื่องจากวรรณคดีต่าง ๆ เช่น ขุนช้างขุนแผน สังข์ทอง พระอภัยมณี อิเหนา จันทโครพ เป็นต้น ส่วนมากร้องเป็นเพลงลำตัด ชาวบ้านเรียกว่า บทยกมาลัย ปัจจุบันการสวดมาลัย มีอยู่เพียงแห่งเดียวที่ตำบลหาดทรายรี อำเภอเมือง</p>
หมวด 2 ศิลปะการ แสดง	<p>ลำตัดพื้นบ้าน (ลำตัดป่า) นิยมเล่นกันมานาน และยังมีสืบทอดมาถึงปัจจุบัน การเล่นมี รำมะนาสามลูก คือ ใหญ่ กลางและเล็ก มีระนาดซอฮู้ ซอดัง เป็นเครื่องดนตรี มีผู้เล่นสี่ห้าคน นิยมเล่นเมื่อเสร็จการทำงานตอนกลางวันแล้ว พอตกค่ำก็ร้องรำทำเพลงกันตามหมู่บ้านในชนบท หมุนเวียนกันไปตามบ้านเพื่อน ๆ ว่ากันแต่กลอนไม่จับเรื่องราว ที่จับทัพเป็นเรื่องต่าง ๆ ก็มี โดยใช้คนไปยืนสองคนว่ากลอนต่อกัน มีลูกรับผลัดเปลี่ยนกันว่าทำนองต่าง ๆ ต่อมาก็แสดงเรื่องมีตัวเจ้าเมือง นางเมือง พระเอก พระรอง ตา ยาย เป็นไปตามเรื่องที่จะแสดงโดยเอาเรื่องราวจากวรรณคดีต่างๆ เช่น อิเหนา สังข์ทอง ไกรทอง ลักษณะวงศ์ จันทโครพ ฯลฯ นำมาแสดงเป็นตอน ๆ ให้เหมาะกับตัวแสดง</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 2 ศิลปะการแสดง (ต่อ)	<p>หนังตะลุง หนังตะลุงชุมพรได้แบบอย่างมาจากจังหวัดสงขลา เริ่มที่บ้านทุ่งคา ใกล้ตัวเมืองชุมพร โดยหนังนกแก้วผู้เป็นชาวสงขลา หนังตะลุงชุมพร มีลักษณะแตกต่างจากหนังตะลุงในภาคใต้อื่น ๆ ในด้านท่วงทำนอง ลีลาการขับร้อง ตัวตลก และขั้นตอนการเซ็ด ขั้นตอนการเล่นเริ่มจากการลงโรง (โหมโรง) ออกรูปพระอิศวร (จังหวัดอื่นนิยมออกรูปฤๅษี) ออกรูปฤๅษีปรายหน้าบท รูปบอกเรื่อง และเล่นเรื่องตามลำดับ หนังตะลุงใช้เล่นในงานพิธีต่างๆ เช่น งานแก้บน งานรื่นเริงเทศกาล ไม่แสดงในงานศพ และงานแต่งงาน</p> <p>โนรา สันนิษฐานว่าชาวชุมพรได้รับแบบอย่างจากจังหวัดทางภาคใต้ ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่า เริ่มเล่นโนราที่ชุมพรในสมัยใด โนราแสดงในงานพิธีต่างๆ เช่น งานแก้บน งานเทศกาลรื่นเริงต่างๆ ไม่นิยมแสดงในงานศพ และงานแต่งงาน ทำรำหลัก ๆ ของโนรามีสองท่า เรียกว่าท่าแม่บท แต่ละท่ายังแตกออกเป็น ท่าแม่ลายอีกเป็นจำนวนมากมานับร้อยท่า ท่ารำหลายท่ามีความคล้ายคลึงกับภาคกลาง แต่ลีลา และวิธีการแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง</p>
หมวด 3 แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล	<p>มารยาท</p> <p>กิริยามารยาท โดยทั่วไปชาวชุมพรเป็นคนสุภาพ อ่อนน้อม กิริยามารยาทเรียบร้อย พุดจาไพเราะอ่อนหวานตามแบบคนไทยโดยทั่วไป ผู้น้อยให้เกียรติผู้ใหญ่ เคารพบนอบไม่แข็งกระด้างและตีตัวเสมอ เวลาเข้าหาผู้ใหญ่จะอยู่ในอาการสำรวม เดินค้อมตัว รู้จักกล่าวคำขอโทษ ขออภัย ขอบใจ ขอบคุณและเสียใจ กับบุคคลทั่วไปลักษณะเด่นประการหนึ่งของประเพณี การแนะนำตัวของชาวชุมพร เมื่อจะแนะนำใครต้องบอกถึง ปู่ ย่า ตา ยาย ด้วย เป็นการลำดับความเป็นมาในครอบครัว อันเป็นลักษณะของสังคมไทย ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนมีลักษณะเป็นสังคมชนบท มีการคบหาสมาคมกันอย่างใกล้ชิด ในหมู่ญาติมิตร เวลา มีงานประเพณีต่าง ๆ มักมีการเชิญญาติมิตรเพื่อนบ้าน หรือคนรู้จักมักคุ้นไปร่วมงานกันอย่างอบอุ่น และเป็นการกระชับความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ประเพณี</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 3 แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล (ต่อ)	<p>การทำบุญขึ้นถ้ำรับร้อ กระทำในคืนแรมสิบสามค่ำ เดือนห้า บริเวณวัดถ้ำรับร้อจะมีมหรสพแสดงหลายอย่าง เป็นงานประจำปีที่สนุกสนานของชาวอำเภอท่าแซะ และอำเภอข้างเคียง ตอนเช้าของวันแรม สิบสี่ค่ำ เป็นประเพณีขึ้นถ้ำรับร้อเพื่อนมัสการและปิดทองพระหลักเมือง บริเวณหน้าถ้ำจะมีการเล่นและการแสดงต่าง ๆ เช่น มโนห์รา และมวย เป็นต้น</p> <p>การแห่พระแข่งเรือ จัดขึ้นในวันแรมค่ำ เดือนสิบเอ็ด ของทุกปี วันดังกล่าวถือว่าเป็นวันพระเสด็จ ชาวบ้านจะพายเรือลากพระจากวัดต่าง ๆ ตามลำน้ำหลังสวน ขึ้นมาร่วมสมโภชที่วัดด่านประชากร ในงานนี้มีการทำบุญตักบาตร ทอดกฐิน เมื่อเสร็จงานบุญแล้วก็มีการแข่งขันเรือกัน เมื่อถึงเวลาแข่งเรือ จะมีเรือพายมากมายแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแพรพรรณหลากสีสวยงาม ร้องเพลงเรือกันเป็นที่สนุกสนาน ส่วนเรือแข่งขันก็จับคู่แข่งขันกัน ผู้ชนะจะได้ผ้าสีไปคล้องหัวเรือเป็นรางวัล ถ้าไหนได้ผ้าสีมากก็เป็นลำที่ชนะ เมื่อเสร็จงานแล้วก็นำผ้าเหล่านั้นมาเย็บติดกันเป็นม่านนำไปถวายวัดต่อไป วัดที่มีเรือยาวในสมัยก่อนมีไม่มาก เป็นวัดที่อยู่ริมแม่น้ำทั้งสิ้น นับจากปากน้ำขึ้นมา คู่จับเคียวที่คู่คือลัดกันแพ้ชนะเป็นขวัญใจ คนชมอยู่หลายปี คือเรือม้าย่องของวัดบางลำพูและเรือสิงห์ทองของวัดแหลมทราย</p> <p>ประเพณีขึ้นถ้ำเขาพลู เป็นประเพณีทำบุญของชาวอำเภอปะทิว ในวันแรมค่ำเดือนหกของทุกปี จะมีประเพณีขึ้นถ้ำเขาพลู เพื่อทำบุญปิดทองพระหลักเมืองที่ชาวปะทิวเคารพสักการะ มีความเชื่อว่าเป็นพระคู่บ้านคู่เมือง พระหลักเมืองเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยที่เก่าแก่ มีความงามตามรูปแบบศิลปกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น อายุประมาณ 200 ปี</p> <p>ประเพณีแห่พระแข่งเรือ ขึ้นโขนชิงธงชิงโล่และถ้วยพระราชทาน มรดกวัฒนธรรมแห่งลุ่มน้ำหลังสวน เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านาน มีให้เห็นอยู่ทั่วไป แต่ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น คือ การแข่งขันเรือที่อำเภอหลังสวน การแข่งเรือที่อำเภอหลังสวนตัดสินกันที่การขึ้นโขนชิงธง คือ นายหัวเรือสามารถคว้าธงที่หุ่นเส้นชัยได้ก่อน จะเป็นผู้ชนะนายท้ายเรือต้องถือถ้วยเรือให้ตรง เพื่อให้หุ่นเรือขึ้นโขนเรือไปชิงธงที่หุ่นเส้นชัยให้ได้ เรือลำใด แม้จะนำหน้าอยู่ก็ตาม หากนายเรือขึ้นโขนแล้วคว้าธงไม่ได้ หรือคว้าธงได้แต่ตกน้ำหรือเรือล่มก่อนที่ท้ายเรือจะพ้น</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 3 แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล (ต่อ)	<p>กระบอกธง ก็ถือเป็นแพ้ ถ้านายหัวเรือลำอื่นคว่าธงได้พร้อมๆ กันและได้ธงไปล่าละท่อนถือว่าเสมอกัน</p> <p>ประเพณีวันตรุษไทย จังหวัดชุมพร ยังคงสืบทอดประเพณีตรุษไทย หลายพื้นที่โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอท่าแซะ และอำเภอเมืองชุมพร ซึ่งวัดเกือบทุกวัด ยังคงจัดประเพณีตรุษไทย การเตรียมการของชาวบ้านในพื้นที่อำเภอท่าแซะ/อำเภอเมืองชุมพร เพื่อวันตรุษไทย คือ วันแรม 14 - 15 ค่ำ เดือน 4 และวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 รวม 3 วัน โดยถือเอาวันแรก คือ วันแรม 14 ค่ำ เป็นวันจ่าย เพื่อเตรียมสิ่งของ ไว้ทำบุญ และวันที่ 2 คือ วันแรม 15 ค่ำ เป็นวันทำบุญตักบาตร มีการละเล่นสนุกสนานตามประเพณีท้องถิ่น จนถึงวันที่ 3 คือ วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5</p> <p>ประเพณีชักพระลากหัวเข้ เป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวบ้านท่าข้าม และบ้านหนองเรือ ตำบลท่าข้าม อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ได้มีการสืบทอด โดยการนำพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนรถเทียมเกวียนที่มีหัวจรเข้ข้อยู่สองข้างซ้าย - ขวา และมีเชือกผูกติดที่ตัวรถเทียมเกวียนสองเส้น ใช้คนลากไป มีจุดประสงค์เพื่อให้คนได้สรงน้ำพระ เพื่อสร้างความสนุกสนานรื่นเริง ความสามัคคี ถ้าหากคนที่ลากลากไปคนละทางก็จะทำให้เกิดความไม่พร้อมเพรียงกัน และเริ่มลากจากหมู่บ้านหนึ่งไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งกำหนดจัดงานช่วงเทศกาลวันสงกรานต์ของทุกปี การนำพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนรถเทียมเกวียนที่มีหัวจรเข้ ใช้คนลากจากหมู่บ้านหนึ่งไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่ง ให้ผู้เฒ่าผู้แก่ได้ออกมาสรงน้ำพระและร่วมทำบุญกัน</p> <p>ประเพณีไทยทรงดำ ชาวไทดำจะมีประเพณีต่างๆ มากมาย และที่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย คือ ประเพณีไทยทรงดำ ทุกๆ ปี ชาวไทดำ ในพื้นที่ทั้ง 3 หมู่บ้านจะจัดให้มีประเพณีไทยทรงดำ เพื่อสานสัมพันธ์กันของพี่น้องชาวไทดำในพื้นที่และต่างจังหวัด ซึ่งในแต่ละพื้นที่ของอำเภอเมืองชุมพร</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 3 แนวปฏิบัติทางสังคมพิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล (ต่อ)	<p>ประเพณีห่มผ้าพระธาตุเจดีย์เขาน้อย ตั้งอยู่ที่บ้านหาดสูง หมู่ที่ 3 ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ชาวบ้านหาดสูง จึงร่วมกันจัดงานประเพณีห่มผ้าพระธาตุเขาน้อยขึ้น เดิมได้กำหนดให้จัดขึ้นในวันจันบีจเดือนแรม 14 ค่ำ เดือน 5 ต่อมาได้กำหนดให้จัดขึ้นในวันวิสาขบูชาของทุกปี</p> <p>ถวายสลากภัต อำเภอลำทะเมนชัย การถวายสลากภัต เป็นกุสโลบายอย่างหนึ่งที่ทำให้ท่านของผู้ทำบุญบริจาคเป็นสังฆทานที่บริสุทธิ์ ที่มาของสลากภัตมีความเป็นมาของประเพณีนี้ คือ สมัยครั้งพุทธกาลได้เกิดทุพภิกขภัย ชาวบ้านหาอาหารมาถวายพระได้ยาก จึงทูลพระพุทธเจ้าว่า หากมีอาหารจานวนน้อยไม่เพียงพอที่จะถวายอาหารแต่ภิกษุ ได้ครบทุกรูป จะถวายโดยให้ภิกษุจับสลากจะได้หรือไม่ พระพุทธเจ้าก็ทรงอนุญาต จึงเกิดมีประเพณีถวายอาหารแต่ภิกษุโดยวิธีการจับสลาก แต่มีหลักอยู่ที่การถวายโดยให้ภิกษุจับสลากก่อน ภิกษุรูปใดจับสลากได้ของผู้ใดก็รับอาหารจากผู้นั้น งานประจำปีวัดเจ้าฟ้าศาลาลอย วัดเจ้าฟ้าศาลาลอย หรือวัดศาลาลอย ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลบางลึก อำเภอมืองชุมพร จังหวัดชุมพร มีหลวงพ่อดวงษ์ จันทโร ซึ่งถือว่า เป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชนทั่วประเทศ แม้ว่าท่านจะมรณภาพไปนานแล้วก็ตามก็ยังมีผู้เดินทางมากราบไหว้สักการะสรีระของท่าน ณ ศาลาธรรมสังเวช วัดศาลาลอยอย่างไม่ขาดสาย ตั้งแต่ปีที่ท่าน มรณภาพ เมื่อปี พ.ศ. 2526 – ปัจจุบัน</p> <p>ประเพณีขึ้นถ้ำเขาเงิน ถ้ำเขาเงินเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของตำบลท่ามะปลา อำเภอลำสนวน จังหวัดชุมพร ซึ่งตั้งอยู่บริเวณเดียวกันกับสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ จังหวัดชุมพร โดยบนถ้ำเขาเงินนั้นมีถ้ำอยู่ 3 ถ้ำ ชาวบ้านตำบลท่ามะปลา อำเภอลำสนวน จังหวัดชุมพร กำหนดจัดงานประเพณีถ้ำเขาเงินทุกปี เพื่ออนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นพุทธศาสนิกชนได้ร่วมกันทำบุญ สร้างความรักความสามัคคี และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์</p> <p>ประเพณีขึ้นเบญจจา ประเพณีขึ้นเบญจจา เป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวชุมพร ซึ่งเคยจัดตามชนบท/หมู่บ้าน สันนิษฐานว่าเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ในวันทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี หรือวันรดน้ำสังกรานต์ โดยจะเชิญผู้สูงอายุ อาจเป็นบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย หรือบุคคลที่เคารพนับถือมารับการรดน้ำขอพร บาง</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 3 แนวปฏิบัติทางสังคมพิธีกรรมประเพณี และเทศกาล (ต่อ)	<p>แห่งอาจจะจัดสถานที่ซึ่งเรียกว่า เบญจา โดยยกเป็นร้านเป็นชั้น จำนวน 5 ชั้น 7 ชั้น ถึง 11 ชั้น และให้สามารถขึ้นได้ทั้ง 4 ด้าน ตามความเชื่อโบราณกล่าวว่า ยิ่งสูงเท่าไร จะได้ขึ้นสวรรค์สูงเท่านั้น โดยการนำของลูกหลานเพื่อแสดงถึงความมีน้ำใจกับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป เดินขึ้นนั่งบนเบญจา และการลงจากเบญจาจากลูกหลานจะรอรับที่บันไดขั้นสุดท้าย</p> <p>ประเพณีวิ่งแหวกทะเลสู่เกาะพิทักษ์ ในช่วงเดือนมิถุนายน น้ำทะเลจะแห้งเป็นถนนตรงกลางแหวกเป็นฝั่งน้ำ 2 ฝั่งทะเล ประชาชนคนเกาะพิทักษ์ร่วมกับตำบลบางน้ำจืด จัดกิจกรรมวิ่งแหวกทะเลสู่เกาะพิทักษ์ หลังสวนมินิมารารอนริเริ่มจัดขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2557 เป็นการจัดการแข่งขันวิ่ง “หนึ่งเดียวในสยาม” ที่แตกต่างจากการแข่งขันมินิมารารอนทั่วไป ด้วยการ “วิ่งแหวกทะเล” จากฝั่งข้ามไปยังเกาะพิทักษ์ ระยะทาง 14 กม. เริ่มปล่อย ตัวบริเวณเรือจำลองจักรีนฤเบศรปากน้ำหลังสวน ใช้เส้นทางเลียบชายทะเลที่สวยงาม ซึ่งจะต้องวิ่งลุยน้ำทะเลระดับน้ำประมาณ 30 เซนติเมตร นอกจากนี้ ยังมีการวิ่ง “ฟันรัน” ซึ่งเป็นการวิ่งระยะสั้นระยะทาง เพียง 3.5 กิโลเมตร</p> <p>การแข่งขันเรือไม้ไผ่โตนโตน เป็นเรือที่ชาวบ้านซุดด้วยต้นโตนโตนไว้สำหรับการประกอบอาชีพประมง เช่น ตูวน ปักเบ็ด หรือจมดุ่ม ริเริ่มขึ้นโดยบุคคล ๒ คน คือนายพลสวัสดิ์ ตั้งสุรัตน์ (เล็ก) และนายอินทรีย์ เดิมนคร (ไข่อารมย์)การแข่งขันเรือไม้ไผ่โตนโตน จึงเกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2521 โดยชาวบ้านในชุมชนเป็นต้นมา และในปี พ.ศ. 2548 - 2550 องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร</p> <p>งานวันผลไม้หลังสวน กำหนดจัดงานประมาณเดือนสิงหาคมของทุกปี ระยะเวลา 5 วัน บริเวณหน้าสำนักงานเทศบาล ตำบลหลังสวน และบริเวณใกล้เคียง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลไม้ของอำเภอหลังสวน มีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การประกวดผลไม้ต่างๆ การประกวดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลไม้ต่างๆ การจัดตลาดนัดผลไม้ การประกวดพฤษชาติ และมหรสพต่างๆ มากมาย</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 3 แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล (ต่อ)	<p>งานโลกทะเลชุมพร จัดขึ้นในระหว่างกลางเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายนของทุกปี ณ บริเวณศาลเก่า หาดทรายรี มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพรและกระจายรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นและเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมที่สำคัญในงานคือ การแข่งขันตกปลาการประกวดภาพแหล่งท่องเที่ยว การจัดนิทรรศการแหล่งท่องเที่ยว และการแข่งขันวิ่งมาราธอน</p> <p>ล่องแพพะโต๊ะ ผืนป่าในเขตอำเภอพะโต๊ะ เป็นแหล่งต้นน้ำหลายสายที่ไหลคดเคี้ยวมาตามขุนเขา สองฝั่งลำน้ำเป็นป่าดงดิบและสวนผลไม้ บางช่วงเป็นแก่งน้ำขนาดใหญ่ จึงมีการจัดกิจกรรมผจญภัยในคลองพะโต๊ะตลอดทั้งปี โดยเริ่มตั้งแต่คลองต้นน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสมบูรณ์พบเห็นสัตว์ป่าที่น่าสนใจ ได้แก่ ค่างแว่นถิ่นใต้ ลิง นกเงือก หากินอย่างอิสระในป่าธรรมชาติริมคลอง ผ่านมาอีกช่วงหนึ่งจะเป็นสวนทุเรียน สวนกาแฟ และสวนมังคุด หากชอบเดินป่ายังมีการจัดเดินป่า ขึ้นไปชมป่าต้นน้ำและพักค้างแรมแบบ แค้มป์ปิ้ง หรือขี่ช้างเที่ยวป่า ชมสวน มีการจัดงานเทศกาลล่องแพพะโต๊ะในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน ซึ่งเป็นช่วงที่เหมาะสมแก่การล่องแพมากที่สุด พร้อมทั้งล่องแพผจญภัย ในคลองพะโต๊ะดูค่างแว่นถิ่นใต้ ลิง นกเงือก หากินอิสระในป่าธรรมชาติริมคลอง ชมสวนทุเรียนกาแฟ สวนมังคุด มีการจัดโปรแกรมทัวร์แบบ 1 วัน และ 2 วัน 1 คืน พร้อมทั้งพักติดต่อบริษัททัวร์ได้ทุกแห่ง</p> <p>พิธีไหว้ผีคอก หรือทำขวัญคอก สมัยก่อนต้องใช้ควายในการทำนา จึงมีการเลี้ยงควายไว้เป็นฝูง เมื่อสิ้นฤดูทำนา ชาวบ้านจะปล่อยควายไปหากินตามทุ่งเลี้ยงสัตว์ หรือตามทุ่งนา พอเริ่มฤดูทำนาคือในเดือนหก ชาวบ้านจะทำพิธีไหว้ผีคอกหรือทำขวัญคอกโดยไปตัดต้นไม้เล็ก ๆ มาทำคอกชั่วคราว แล้วปักหลักหลุง (ไม้หลักใหญ่)ไว้กลางคอกทำเครื่องสังเวย ได้แก่ ขนมต้มแดง ขนมต้มขาว อาหารคาวหวาน มีไก่หนึ่งตัว เหล้าหนึ่งขวดไว้ที่โคนหลักหลุง ทำพิธีบอกกล่าวให้เจ้าที่เจ้าทาง คุ่มครองป้องกันควายจากโรคภัยไข้เจ็บ ทำการผูกเสาศด้วยด้ายขาว ด้ายแดง และผูกที่ควายตัวที่เป็นจำฝูงด้วย เสร็จพิธีแล้วนำควายเข้าขังในคอก ถ้าไม่ทำพิธีนี้ถือว่าจะใช้ควายไม่ได้ พิธีนี้นิยมทำในวันอังคาร วันแรกเหยียบนาหรือไถนา</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 3 แนวปฏิบัติ ทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และ เทศกาล (ต่อ)	<p>โดยมากเป็นวันพุธ หยอดดก้าและปักดำใช้ในวันจันทร์ และวันพฤหัสบดีและวันศุกร์</p> <p>พิธีปักยันต์ข้าว ชาวนาจะทำการปักยันต์ข้าวเริ่มตั้งท้อง เพื่อต้องการให้ข้าวออกรวงได้เต็มที่ อีกประการหนึ่ง เพื่อไม่ให้สัตว์มาทำลายข้าว ผู้ทำพิธีต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการท่องบทกลอนทำพิธีได้ถูกต้อง อุปกรณ์ในพิธีประกอบด้วยใบตาลสามใบ ผูกด้วยด้ายขาวด้ายแดง แล้วนำไปผูกติดกับทางระกำ จากนั้นนำไปปักไว้ในนาข้าวเพื่อให้คอยดูแลนาข้าว</p> <p>พิธีรวบข้าว เมื่อข้าวตกรวงสุกเต็มที่จนจะเก็บเกี่ยวได้แล้ว ชาวนาจะมีพิธีรวบข้าว โดยต้องหาฤกษ์ดี มีผู้รู้ทำพิธีเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการเก็บเกี่ยวข้าว ไม่ให้เจออุปสรรคจากภัยธรรมชาติ และป้องกันสัตว์เข้ามาทำลายข้าวในนาก่อนเก็บเกี่ยวข้าวต้องทำพิธีนี้ก่อน เครื่องทำขวัญข้าวในการรวมข้าวประกอบด้วยหัวหนึ่งกิ่ง ไปร่มข้าวหนึ่งใบ หวายน้ำหนึ่งทาง หวายขมหนึ่งทางน้ำข้าวหนึ่งต้น ก้านหนึ่งต้น ใบฝักข้าวหนึ่งใบ ชะนูดพระหนึ่งต้น บังเลหนึ่งต้น ผูกด้วยย่านยายเถา และด้ายแดงด้ายขาวผูกติดกับหลักรวบต้นข้าวมาผูกห้า - เจ็ดกอ ขณะผูกผู้ทำพิธีจะว่ามนต์คาถาประกอบด้วย บทหลักมีเครื่องพิธีกรรม ประกอบด้วยขนมต้มแดง ขนมต้มขาว ข้าวเหนียวหนึ่งซ้อน ข้าวเจ้าหนึ่งซ้อน ไข่ไก่ หนึ่งฟอง ปลาหัวชนิดคือปลาสสิต ปลาสาครดปลาหมอ ปลากระดี่และปลาโอ เทียนหนึ่งเล่ม รูปสามดอก หมากหนึ่งคำ ดอกไม้สามดอกใส่ในซาม</p> <p>การเก็บข้าว ชาวชุมพรยังใช้แกะเก็บข้าวเป็นรวง ๆ อยู่ ไม่นิยมใช้เคียวเหมือนในภาคกลาง การเก็บเกี่ยวจะขอแรงชาวบ้านมาช่วยการเก็บข้าวเป็นราย ๆ ไป การที่ไม่ใช้เคียวเพราะมีคตินิยมว่าจะทำให้ข้าวตกหล่น กลัวขวัญแม่โพสพจะหลีกหนีไป ขณะเก็บข้าวจะมีการร้องเพลงนาด้วย</p> <p>พิธีทำขวัญข้าวหรือเชิญขวัญข้าว เมื่อนวดข้าวเสร็จแล้ว ก่อนจะนำขึ้นคูกข้าว (ยุงข้าว) เพื่อเป็นการตอบแทนคุณแม่โพสพที่ประทานข้าวมาให้ ต้องทำพิธีเชิญขวัญข้าวซึ่งจะทำกันที่บริเวณลานนวดข้าวหลังจากนวดข้าวเสร็จแล้ว ของที่ใช้ใน</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 3 แนวปฏิบัติทางสังคมพิธีกรรมประเพณี และเทศกาล (ต่อ)	<p>การทำพิธี ประกอบด้วยขนมโค ขนมแดง ขนมขาว ขนมทอด กล้วย อ้อย ถั่ว งา กุ้ง หอย ปู ปลา ข้าวสุก ผักปล่า ยา ไช้ไก่ ไช้เป็ด เป็นต้น นำมาใส่บายศรีและถาดเพื่อทำพิธี เจ้าของบ้านจะเชิญชาวบ้านมาร่วมในพิธี ผู้ทำพิธีจะกางร่มไว้กลางกองข้าวเพื่อให้แม่โพสพเข้ามาอยู่ในร่ม แล้วนำบายศรีและสารกับข้าวมาตั้งไว้ ผู้ทำพิธีว่าคำกลอนที่กล่าวถึงเรื่องแม่โพสพ เมื่อจบแล้วให้ขึ้นสามลา</p> <p>พิธีตักข้าว เมื่อข้าวใส่คูก (ยุง) แล้วต้องทำพิธีอีกครั้งหนึ่ง ถ้ายังไม่ทำพิธีตักข้าว จะนำข้าวออกจากคูก (ยุง) ไม่ได้ เมื่อได้วันดีแล้ว ใช้กระแจะตักข้าวใส่ไว้ มีเครื่องทำขวัญด้วยด้ายแดง ด้ายขาว ผูกแล้วนำข้าวออกจากคูก ซึ่งอาจต้องดูวันดีอีก ถ้าตรงวันศุกร์ วันแรมแปดค่ำ สิบสี่ค่ำ สิบห้าค่ำ (วันพระ วันโกน) แล้วเจ้าของข้าวจะไม่ยอมเอาข้าวออกจากคูก (ยุง)</p>
หมวด 4 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	<p>อาหารและโภชนาการ</p> <p>เมนูใบเหลียง ใบเหลียงเป็นผักพื้นบ้านที่ต้องมีอยู่ในสำรับของชาวชุมพร โดยนำส่วนยอดซึ่งมีรสหวานมันมาทำอาหารได้หลายอย่าง อย่างหนึ่งที่นิยม คือ ใบเหลียงผัดไข่ โดยผัดใส่กระเทียมและน้ำมันหอย แล้วตอกไข่ลงไปคลุกเคล้าจนไข่สุก นอกจากนี้ยังสามารถนำใบเหลียงมาต้มกะปิ และห่อหมกใบเหลียง</p> <p>เคยคั่ว เคยหรือกะปิเป็นเครื่องปรุงคู่ครัวคนชุมพร ไม่ว่าจะต้ม แกง ผัด ล้วนแต่ใส่เคยช่วยชูรส</p> <p>แกงเหมงพร้าว เป็นอาหารพื้นบ้านของจังหวัดชุมพรที่นิยมรับประทาน เนื่องจากเป็นวัตถุดิบที่สามารถหาได้ง่ายจากผลมะพร้าวอ่อน(ซึ่งยังไม่สร้างเนื้อมะพร้าว)ที่หาได้ง่ายจากสวนมะพร้าวซึ่งมีอยู่ทั่วไปในชุมพร</p> <p>แกงเคยเกลือ ปรุงคล้ายกับแกงเลียงภาคกลาง โดยนำหอมแดง กระชาย พริกไทย กะปิ มาโขลกด้วยกันจนละเอียด โดยจะใส่เนื้อกุ้งต้มลงโขลกเพื่อให้ น้ำแกงข้นและหวานเนื้อกุ้ง จากนั้นนำเครื่องปรุงใส่ลงในน้ำเดือดเติมน้ำปลา ตามด้วยผักที่เตรียมไว้ เช่น แดงกวา บวบ ผักหวาน ข้าวโพดอ่อน ตำลึง ยอดพริก ถั่วฝักยาว เมื่อผักสุกแล้วใส่ใบแมงลัก</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 4 ความรู้และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับ ธรรมชาติและ จักรวาล (ต่อ)	<p>ปลากระบอกทอดขมิ้น นำปลากระบอกคลุกกับขมิ้นชันสด กระเทียม และพริกไทยหมักทิ้งไว้สักพักให้เข้าเนื้อ แล้วจึงนำไปทอดให้เหลืองกรอบ ทั้งนี้ยังมีเมนูแกงส้มปลากระบอกกับใบชะมวง และต้มส้มปลากระบอก</p> <p>ยำหรั่ง หรั่ง คือ สาหร่ายที่ถูกคลื่นซัดเข้ามาติดอยู่ตามชายหาด นำมาล้างสะอาด ก่อนลวกในน้ำเดือดจนสุก แล้วหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ นำหอมแดง กระเทียม และกะปิไปย่าง ส่วนพริกแห้งและมะพร้าวหั่นฝอยนำไปคั่ว แล้วนำทั้งหมดโขลกรวมกันให้ละเอียด จากนั้นใส่สาหร่ายที่ลวกแล้วลงไปคลุกเคล้าให้เข้ากัน ปรงรสด้วยน้ำตาลปีบ น้ำปลา และน้ำมะขามเปียก</p> <p>หมึกต้มหวาน ชุมพรมีปลาหมึกกล้วยชุกชุมตลอดปี โดยเฉพาะช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึง พฤษภาคม นิยมนำปลาหมึกสดมาต้มหวาน โดยล้างสะอาด เอาส่วนที่เป็นขี้ออกให้หมด จากนั้นตั้งน้ำให้เดือด ใส่น้ำตาลปีบและน้ำปลา ทูบหอมแดงใส่ลงด้วย พอน้ำเดือดใส่ปลาหมึกทั้งตัวที่ล้างแล้วลงไป เคี่ยวสัก 5 นาที พอสุก ให้น้ำซุปรัดเข้าตัวปลาหมึกแล้วค่อยยกลง จะได้ปลาหมึกเนื้อนุ่มกำลังดี</p> <p>หลนไตปลา คนชุมพรไม่นิยมกินแกงไตปลา ส่วนมากมักนำไตปลามาหลน เรียกว่า เออะซี่ปลา เครื่องแกง ประกอบด้วย พริกขี้หนูสด ขมิ้นชันสด ข่า ตะไคร้ กระเทียม หอมแดง พริกไทย เกลือ และกะปิ นำทุกอย่างโขลกให้ละเอียด แล้วนำไตปลามากรองเอาน้ำออก ลงโขลกรวมกับเครื่องแกง จากนั้นนำไปเคี่ยวกับกะทิ ให้น้ำข้นขลุกขลิก ใส่พริกสดทั้งเม็ดลงไปพร้อมใบมะกรูดฉีก ปรงรสเปรี้ยวด้วยน้ำมะขามเปียก กินแกล่อมกับผักเหนาะ</p> <p>แกงเนื้ออย่างหัวตาลอ่อน ใช้ส่วนที่เป็นหัวตาลอ่อนมาแกง เครื่องแกงเผ็ดเหมือนของภาคกลาง แต่เติมขมิ้นชันสดและกะปilingไป นำเนื้อวัวย่างหั่นเป็นชิ้นพอดีคำ ผัดกับกะทิและเครื่องแกงแล้วใส่หัวตาลอ่อนที่หั่นเป็นชิ้นบางๆ โรยเกลือเล็กน้อย เคี่ยวไปจนเรื่อยๆ จนกะทิแตกมันปรงรสด้วยน้ำปลา และน้ำตาลโตนดเล็กน้อย ตั้งเคี่ยวจนได้ที่แล้วราดด้วยหัวกะทิสด จึงค่อยยกลง โรยหน้าด้วยใบมะกรูดและพริกชี้ฟ้าซอย</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 4 ความรู้และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับ ธรรมชาติและ จักรวาล (ต่อ)	<p>แกงหมูกกล้วยดิบ เครื่องแกงประกอบด้วย หอมแดง กระเทียม พริกขี้หนู ผิวมะกรูด ขมิ้นชันสด เกลือ และกะปิ โขลกละเอียด นำเนื้อหมูลงผัดกับเครื่องแกงและกะทิจนหอม ปรงรสด้วยน้ำตาลปีบและน้ำปลา โรยพริกขี้พ้าซอย ที่ขาดไม่ได้คือ ยอดส้มแป้น ซึ่งนอกจากจะช่วยดับกลิ่นคาวแล้ว รสชาติฝาด เผ็ด ยังช่วยเพิ่มความอร่อยให้แกง</p> <p>แกงหยวกกล้วยหมูสามชั้น นำหยวกกล้วยของกล้วยตานี กล้วยน้ำว้า และกล้วยป่ามาแกงได้ แต่อร่อยที่สุด คือ กล้วยป่าด้วยรสหวานอร่อยกว่า โดยนำหยวกกล้วยมาหั่นเป็นชิ้นพอคำ ล้างให้สะอาดแล้วนำไปแช่น้ำ มะนาวหรือน้ำมะขามเปียกเพื่อล้างยางออก นำพริกขี้หนู กระเทียม ตะไคร้ และกะปิ โขลกรวมกันเสร็จแล้วนำลงผัดกับหมูสามชั้นให้หอม</p> <p>ข้าวเหนียวอุบ หน้าตาเหมือนข้างเหนียวมนของภาคกลาง เป็นขนมพื้นบ้านของคนปักษ์ใต้ที่มีชื่อเรียกต่างกันไป เช่น ข้างเหนียวสอดตั้ง ข้างเหนียวนึ่งห้าง แต่วิธีการไม่แตกต่างกัน บางจังหวัดใส่ไส้กล้วย เผือก และมัน สำหรับข้างเหนียวอุบของคนชุมพรนั้น เป็นข้าวเหนียวล้วนไม่ใส่ไส้ มีรสชาติมันเค็ม</p>
หมวด 5 งานช่างฝีมือ ดั้งเดิม	<p>เครื่องหนัง</p> <p>ช่างแกะหนังตะลุง นายสรวิศ รัตนพันธ์ ช่างแกะหนังตะลุงหนึ่งเดียวในจังหวัดชุมพร เวลาที่ใช้ในการแกะอยู่ที่สวดลาย ถ้าสวดลายมากก็ใช้เวลามาก เช่นตัวยักษ์ใช้ 6-7 ชั่วโมง แต่ถ้าลายง่าย ๆ ตัวหนึ่งใช้ 2-3 ชั่วโมง นานที่สุดก็ 1 วัน อุปกรณ์ในการแกะมี ตูตู่ ภาษาใต้เรียกว่า มุก มีหลายเบอร์ตั้งแต่ 0-17 แต่เบอร์ที่ใช้มากที่สุดจะเป็นเบอร์เล็ก คือ 10-13 ขั้นตอนการทำ คือ เอาหนังมาแช่น้ำราว 4 - 5 ชั่วโมงให้หนังนิ่ม จากนั้นเทหัวน้ำส้มหรือกรดแอซิดผสมน้ำให้เปรี้ยว เอาหนังลงไปฟอกให้ใส แล้วเอาไปซิงไว้กับไม้กระดานให้เสมอ ผึ่งแดดผึ่งลม ทิ้งไว้ 2-3 วัน จนกระทั่งหนังแห้ง แล้วเอามาตัดขอบที่ย่นออกม้วนเก็บไว้ จากนั้นมาทำแบบตัวหนัง ด้วยการเอาแบบวางไว้ข้างล่างแล้วเอาหนังมาทาบบน ใช้ตัวเหล็กวาดลงบนหนังให้เป็นรอย มาถึงขั้นตอนขุดหรือแกะเสร็จทำสีผสมอาหาร แล้วเคลือบด้วยการผสมวานิช เสร็จแขวนตากแดดไว้จนกระทั่งแห้ง มาเหลาไม้ใส่ดับจนกระทั่งเสร็จ</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 5 งานช่างฝีมือดั้งเดิม (ต่อ)	<p>เครื่องจักสาน</p> <p>กรี อุปกรณ์สำหรับดักหอยในแม่น้ำหลังสวน ซึ่งมีหอยอยู่ 2 ชนิด คือ หอยกะทิกับหอยตาก</p> <p>ชุด ทำจากหวายสำหรับดักปลาช่อน วางไว้ในร่องน้ำไหล</p> <p>เปาหน้าหวาย สำหรับดักปลาตะเพียนโดยใช้สะตอดองเป็นเหยื่อล่อ</p> <p>กรอม สำหรับดักนกคุ้ม</p> <p>หริ่ง สำหรับดักไก่ป่า</p> <p>นางซัด อุปกรณ์ดักกอนดินสำหรับคนทำแร่ดีบุก ทำจากหวาย</p>
หมวด 6 การเล่นพื้นบ้านกีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว (ต่อ)	<p>รำแม่ศรี ไม่ปรากฏว่าเริ่มแต่เมื่อใด ปัจจุบันขาดการสืบทอดและอนุรักษ์ท้องถิ่นที่เคยเล่นรำแม่ศรีมีอยู่หลายแห่งด้วยกันคือ สนามบินทุ่งพรุแระด หุรอสะพานยาง นาทุ่ง ในเขตอำเภอเมือง ฯ ปากน้ำหลังสวน ในเขตอำเภอหลังสวน และปากน้ำตะโก ในเขตอำเภอทุ่งตะโก การเล่นรำแม่ศรีนิยมเล่นในวันตรุษสงกรานต์ หรือยามว่างงานในตอนกลางคืน โดยนำอุปกรณ์วางไว้กลางวง อาจเป็นกะลามะพร้าวหรือครกตำข้าวก็ได้ สำหรับให้คนทรงขึ้นไปนั่งยอง ๆ บนนั้นแล้วเอาผ้ามาผูกตาไม่ให้มองเห็น ส่วนคนอื่นที่เหลื่ออยู่นั้น จะยืนเป็นวงกลมล้อมรอบคนทรงนั้น ร้องเพลงพร้อมตบมือ แล้วเดินเวียนไปรอบ ๆ วงจนกว่าคนทรงนั้นจะเกิดอาการสั่นและลุกขึ้นยืนรำ ตอนนั้นพวกที่ร้องเพลงตบมือก็ให้คนทรงทำตามคำสั่งทุกอย่าง เมื่อเล่นสนุกสนานพอสมควรแล้ว แม่ศรีจะออกจากร่างทรงคนทรงจะล้มลงนอนสั๊กพักและกลับคืนเป็นปกติ จากนั้นก็เปลี่ยนคนทรงอื่น ๆ ต่อไปจนกว่าจะเลิกเล่น</p> <p>การเล่นลูกช่วง เป็นประเพณีพื้นเมืองของชาวชุมพรในวันตรุษสงกรานต์ หลังจากที่ได้ทำบุญกันเสร็จเรียบร้อยแล้ว เวลา ประมาณเที่ยงวันก็จะมีการเล่นตีคลีหรือบางที่เรียกว่าการเล่นลูกช่วง โดยใช้ลานวัดเป็นสถานที่สำหรับใช้เล่น การเล่นจะแบ่งผู้เล่นออกเป็นฝ่ายละเท่า ๆ กัน จำนวนแล้วแต่จะตกลงกัน ประกอบด้วยผู้เล่นทั้งชายและหญิง บางแห่งอาจแบ่งเป็นหมู่บ้านแข่งขันกัน</p>

ตารางที่ 17 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร (ต่อ)

ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จังหวัดชุมพร
หมวด 6 การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว (ต่อ)	<p>แข่งเรือชิงโล่และถ้วยพระราชทาน ชั่นโขนชิงธง (ชั่นบัญญัติมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ. 2561 สาขาการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว) เป็นมรดกทางวัฒนธรรมแห่งลุ่มน้ำหลังสวน ที่สืบทอดกันมายาวนานปีนี้เป็นปีที่ 175 และถือได้ว่าเป็น 1 ในสยาม ซึ่งจัดขึ้นในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี และมีกิจกรรมที่สำคัญคือการแห่เรือพระบก เรือพระน้ำพร้อมชมริ้วขบวนอัญเชิญโล่และถ้วยพระราชทานอย่างยิ่งใหญ่ ทั้งนี้การแข่งขันเรืออำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร แตกต่างออกไปจากที่อื่น ซึ่งโดยทั่วไปจะแข่งขันกันด้วยความเร็ว เรือลำใดพายเข้าเส้นชัยก่อนก็จะเป็นฝ่ายชนะ แต่การแข่งขันเรือยาวหลังสวน เป็นการแข่งขันแบบชั่นโขนชิงธง ฝีพายคนแรกที่อยู่ตำแหน่งหัวเรือ เรียกว่านายหัวเรือ ต้องทำหน้าที่ป็นชั่นโขนเรือและคว่ำธงชัยมาให้ได้ หากคว่ำธงพลาดหรือคว่ำได้แต่ตัวตักน้ำก็จะถูกปรับแพ้เช่นกัน ดังนั้นการแข่งขันเรือยาวของอำเภอหลังสวน ไม่เป็นการแข่งขันที่พละกำลังหรือความเร็วของฝีพายเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องอาศัยความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียว ความแม่นยำในจังหวะ และทิศทางของการบังคับเรือ เป็นเสน่ห์ที่หาชมที่ไหนได้ยากจนกระทั่งได้รับตรา Unseen Thailand และธงหนึ่งในสยาม มาอยู่ด้วยกัน อีกทั้งยังเป็นความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งของชาวหลังสวน ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ พระราชทานโล่และถ้วยในการแข่งขันเรือชั่นโขนชิงธง ซึ่งนับเป็นการแข่งขันเรือยาวแห่งเดียวในประเทศไทย ที่มีโล่และถ้วยพระราชทานครบทุกพระองค์</p>

จากการศึกษารวบรวมข้อมูล จัดหมวดหมู่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร, 2561) โดยใช้เกณฑ์การจัดหมวดหมู่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 โดยใช้การแบ่งประเภทเป็นออกเป็น 6 ประเภท ประกอบด้วย 1. วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา จำนวน 9 รายการ 2. ศิลปะการแสดง จำนวน 7 รายการ 3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณีและเทศกาล จำนวน 35 รายการ 4. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและ

จักรวาล จำนวน 27 รายการ 5. งานช่างฝีมือดั้งเดิม จำนวน 7 รายการ 6. การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว จำนวน 4 รายการ ซึ่งสามารถสรุปแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพรได้ดังตารางที่ 18 ดังนี้

ตารางที่ 18 สรุปแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร			
ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	อนุรักษ์	ฟื้นฟู	ส่งเสริม
1. วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา			
ตำราหมอพร		✓	✓
เพลงนา		✓	✓
เพลงกล่อมลูก	✓	✓	✓
เพลงเรือ		✓	✓
2. ศิลปะการแสดง			
เพลงกรรมดัก		✓	✓
เพลงเห่		✓	✓
นิทาน	✓		✓
ไทยดำ	✓	✓	✓
สวดมาลัย	✓		✓
โนรา	✓	✓	✓
หนังตะลุง	✓	✓	✓
เรือบก	✓	✓	✓
ระบำร้อนแร่		✓	✓
กลองยาว			✓
ลำตัดพื้นบ้าน (ลำตัดป่า)	✓	✓	✓
ฟ้อนแคน ไทยทรงดำ	✓	✓	✓
3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณีและเทศกาล			
การทำบุญขึ้นถ้ำรับร้อ	✓	✓	✓
การแห่พระแข่งเรือ	✓	✓	✓
ประเพณีขึ้นถ้ำเขาพลู	✓	✓	✓
ประเพณีวันตรุษไทย	✓	✓	✓
ประเพณีชักพระลากหัวเข้	✓	✓	✓
ประเพณีไทยทรงดำ	✓	✓	✓
ประเพณีห่มผ้าพระธาตุเจดีย์เขาน้อย	✓	✓	✓
ถวายสลากภัต	✓	✓	✓

ตารางที่ 18 สรุปแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร (ต่อ)

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร			
ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	อนุรักษ์	ฟื้นฟู	ส่งเสริม
3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณีและเทศกาล (ต่อ)			
งานประจำปีที่วัดเจ้าฟ้าศาลาลอย	✓	✓	✓
ประเพณีชักพระลากหัวเข้	✓	✓	✓
ประเพณีไทยทรงดำ	✓	✓	✓
ประเพณีห่มผ้าพระธาตุเจดีย์เขาน้อย	✓	✓	✓
ถวายสลากภัต	✓	✓	✓
งานประจำปีที่วัดเจ้าฟ้าศาลาลอย	✓	✓	✓
ประเพณีขึ้นถ้ำเขาเงิน	✓	✓	✓
ประเพณีขึ้นเบญจา	✓	✓	✓
ประเพณีวิ่งแหวกทะเลสู่เกาะพิทักษ์	✓	✓	✓
การแข่งขันเรือไม้โดนด	✓	✓	✓
งานวันผลไม้หลังสวน	✓	✓	✓
งานโลกทะเลชุมพร	✓	✓	✓
ล่องแพพะโต๊ะ	✓	✓	✓
พิธีไหว้ผีคอก	✓	✓	✓
งานเทศกาลเกียรติกกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์		✓	✓
ประเพณีขึ้นผ้าพระราชทานห่มพระปราสาทวัดประเดิม	✓	✓	✓
ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง โล้และถั่วพระราชทาน	✓	✓	✓
ประเพณีแห่ผ้าพระราชทานในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ขึ้นห่มพระบรมธาตุสวี	✓	✓	✓
ประเพณีส่งตายตามสายน้ำ	✓	✓	✓
ประเพณีตักบาตรเทโว วัดเขาเจดีย์	✓	✓	✓
ประเพณีสงฆ์พระธาตุมูจลินทร์	✓	✓	✓
ประเพณีเปิดทองรอยพระพุทธรูปจำลอง	✓	✓	✓
ประเพณีห่มผ้าพระเจดีย์ เขาน้อย	✓	✓	✓
ประเพณีร้อยชั้นปิ่นโต	✓	✓	✓
ประเพณีไหว้ครูโนรา		✓	✓
การเหยียบเสนา		✓	✓
ประเพณีจับปี๊บเดือน		✓	✓
การทำขวัญข้าว		✓	✓
ประเพณีสวดหาดลอยแพ		✓	✓

ตารางที่ 18 สรุปแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร (ต่อ)

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร			
ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	อนุรักษ์	ฟื้นฟู	ส่งเสริม
3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณีและเทศกาล (ต่อ)			
ประเพณีไหว้แม่ย่านาง		✓	✓
ประเพณีทำขวัญเรือยาว		✓	✓
ประเพณีเรียกครุโนราห์		✓	✓
4. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล			
อาหารและโภชนาการ			
เมนูใบเหลียง		✓	✓
เคยคั่ว		✓	✓
แกงหมงพร้าว		✓	✓
แกงเคยเกลือ		✓	✓
ปลากระบอกทอดขมิ้น		✓	✓
ยำหรั่ง		✓	✓
หมึกต้มหวาน		✓	✓
หลนไต่ปลา		✓	✓
แกงเนื้อย่างหัวตาลอ่อน		✓	✓
แกงหมูกล้วยดิบ		✓	✓
แกงหอยกกล้วยหมูสามชั้น		✓	✓
ข้าวเหนียวอุบ		✓	✓
เมี่ยงคำโบราณจัด		✓	✓
ปลาเค็มฝึงทราย	✓	✓	✓
แกงส้มทุเรียนกุ้งสด		✓	✓
จันทน์เทศแปรรูป		✓	✓
ปลาทุ้มหวาน		✓	✓
ห่อหมกปลา			✓
ขนมศิลาอ่อน			✓
น้ำตาลมะพร้าว			✓
กล้วยเล็บมือนางชุบแป้งทอด			✓
ข้าวต้มใบกะพ้อกับกล้วยเล็บมือนาง		✓	✓
ขนมจากป้ามิก			✓
ขนมกล้วยโบราณ			✓
กล้วยหอมทองฉาบ			✓

ตารางที่ 18 สรุปแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร (ต่อ)

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร			
ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	อนุรักษ์	ฟื้นฟู	ส่งเสริม
4. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล			
อาหารและโภชนาการ (ต่อ)			
การหุงข้าวด้วยกระบอกล้อมไม้ไผ่กับใบเร็ด			✓
ไข่เจียวใบเตย			✓
5. งานช่างฝีมือดั้งเดิม			
ช่างแกะสลักหนังตะลุง	✓	✓	✓
ผลิตภัณฑ์จากเชือกกล้วย		✓	✓
การจักรสาน			✓
การทำไม้พายเรือยาว	✓	✓	✓
ช่างต่อเรือโบราณ	✓	✓	✓
งานช่างไม้			✓
ผ้าทอสันตินิมิต	✓	✓	✓
6. การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว			
รำแม่ศรี	✓	✓	✓
การเล่นลูกช่วง	✓	✓	✓
ตีคลี			✓
การทำลูกกลม			✓

จากตารางที่ 18 สรุปแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร จากการศึกษารวบรวมข้อมูล จัดหมวดหมู่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร, 2561) โดยใช้เกณฑ์การจัดหมวดหมู่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 โดยใช้ในการแบ่งประเภทเป็นออกเป็น 6 ประเภท ประกอบด้วย 1. วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา จำนวน 4 รายการ แนวทางการจัดการ ได้แก่ อนุรักษ์ จำนวน 1 รายการ ฟื้นฟู จำนวน 4 รายการ และส่งเสริม จำนวน 4 รายการ 2. ศิลปะการแสดง จำนวน 12 รายการ แนวทางการจัดการ ได้แก่ อนุรักษ์ จำนวน 8 รายการ ฟื้นฟู จำนวน 9 รายการ และส่งเสริม จำนวน 12 รายการ 3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณีและเทศกาล จำนวน 35 รายการ แนวทางการจัดการ ได้แก่ อนุรักษ์ จำนวน 26 รายการ ฟื้นฟู จำนวน 35 รายการ และส่งเสริม จำนวน 35 รายการ 4. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล จำนวน 27 รายการ แนวทางการ

จัดการ ได้แก่ อนุรักษ์ จำนวน 1 รายการ พื้นฟู จำนวน 18 รายการ และส่งเสริม จำนวน 27 รายการ
 5. งานช่างฝีมือดั้งเดิม จำนวน 7 รายการแนวทางการจัดการ ได้แก่ อนุรักษ์ จำนวน 4 รายการ พื้นฟู
 จำนวน 5 รายการ และส่งเสริม จำนวน 7 รายการ 6. การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการ
 ต่อสู้ป้องกันตัว จำนวน 4 รายการ แนวทางการจัดการ ได้แก่ อนุรักษ์ จำนวน 2 รายการ พื้นฟู
 จำนวน 2 รายการ และส่งเสริม จำนวน 4 รายการ

สรุปจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร สามารถจัด
 ประเภทมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพรได้ 2 ประเภท ดังนี้ 1.มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้
 (Tangible Cultural Heritage) ทั้งสิ้น 26 มรดกทางวัฒนธรรม และ 2.มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้อง
 ไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ทั้งสิ้น 54 มรดกทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ จากการศึกษารวบรวม
 ข้อมูล จัดหมวดหมู่ แนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ทั้งสิ้น 89 มรดก
 ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ใช้ใน
 การศึกษาเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)

รูปแบบการท่องเที่ยวที่สามารถให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจใน
 คุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง โดยผ่านการทำกิจกรรม
 และได้รับประสบการณ์ร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือชุมชน ทั้งนี้นักท่องเที่ยวจะได้ลงมือปฏิบัติในการทำ
 กิจกรรมนั้นด้วยตนเองนอกเหนือจากการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ นั่นคือ การท่องเที่ยวเชิง
 สร้างสรรค์ (Creative Tourism)

คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” ถูกกล่าวถึงครั้งแรกในปี พ.ศ. 2543 โดย Greg
 Richards และ Crispin Raymond ซึ่งเป็นผู้ร่วมริเริ่ม บัญญัติศัพท์ โดยได้แรงบันดาลใจจากการรับฟัง
 ประสบการณ์การท่องเที่ยวอันน่าประทับใจของนักท่องเที่ยวผู้หนึ่งคือ Eliza Raymond บุตรสาวของ
 Crispin ในปลายปี พ.ศ. 2542 ระหว่างการเดินทางกลับภูมิลำเนาที่ประเทศนิวซีแลนด์ได้แวะท่องเที่ยว
 หลายประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ ประเทศไทย พม่า อินโดนีเซีย และออสเตรเลีย การ
 ท่องเที่ยวครั้งนี้ Eliza ได้มีโอกาสเรียนการนวดแผนไทยที่จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย ก่อนจะเดินทางไป
 บาห์ลี ประเทศอินโดนีเซียเพื่อเรียนรู้วิธีการทำอาหารมังสะวิรัตพื้นเมือง จากนั้นเดินทางต่อไปยังประเทศ
 ออสเตรเลียและเข้าอบรมหลักสูตรสั้นๆ เกี่ยวกับการเป็นปศุสัตว์หรือผู้ดูแลฝูงสัตว์ Crispin ให้ความสนใจ
 การท่องเที่ยวรูปแบบนี้มาก จนกระทั่งในช่วงต้นปี พ.ศ. 2543 Crispin เข้าร่วมงานสัมมนานานาชาติ
 เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ประเทศโปรตุเกสและมีโอกาสเข้าฟังการบรรยายของ Greg ในหัวข้อ “การเติบโต
 ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในทวีปยุโรป” (The rapid growth of cultural tourism in Europe) ซึ่ง

Greg Richards ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมที่กำลังจะเสื่อมถอยทั้งในแง่ความน่าสนใจและความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว บางแห่งกำลังจะกลายเป็นการท่องเที่ยวมวลชน (Mass Tourism) (นนทวรรณ ส่งเสริม, 2558)

Crispin Raymond และ Greg Richards ได้คิดคำนี้อขึ้นมาในการประชุมสัมมนาในประเทศนิวซีแลนด์ที่เริ่มขึ้นปี ค.ศ. 2000 ได้มีความพยายามให้ความหมายแก่การท่องเที่ยวเพื่อความต้องการมีประสบการณ์อันจริงแท้ด้วยการได้มีส่วนร่วมในการเรียนศิลปะ มรดกวัฒนธรรมหรือเรียนรู้ลักษณะพิเศษ อย่างใดอย่างหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือน ได้พัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านการมีส่วนร่วมในหลักสูตรและประสบการณ์การเรียนรู้ มรดกภูมิปัญญาอย่างใดอย่างหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวปลายทาง ลักษณะเช่นนี้จึงเห็นได้ชัดว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยววัฒนธรรม กระนั้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ก็ไม่ได้ ถือว่าการท่องเที่ยวอื่นเป็นคู่แข่งแต่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีบทบาทส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบอื่นให้ได้ เพิ่มและเติมเต็มความต้องการของผู้มาเยือนได้อีกช่องทางหนึ่ง

แม้คำนียามและแนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้รับการเผยแพร่ออกไปเป็นครั้งแรก แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง จนกระทั่ง ในปี พ.ศ.2547 องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) ได้สนับสนุนนโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโลก (Global Alliance for Cultural Diversity) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการพิทักษ์รักษาวัฒนธรรม โดยเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่อง “เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์” (The Creative City Network) ซึ่งมีเป้าหมายที่จะสนับสนุนความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาในระดับนานาชาติและเชื่อมโยงเมืองต่างๆ ทั่วโลกเข้าด้วยกัน โดยเน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries) ที่จะนำไปสู่รูปแบบใหม่ของการร่วมมือในระดับนานาชาติ ในภาคประชาชนเอกชน สาธารณะ และประชาคมเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก มีทั้งหมด 7 กลุ่ม เมืองหนึ่งเมืองใดที่จะเข้าร่วมเป็นเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) ภายใต้การประกาศรับรองโดยยูเนสโกจะต้องเลือกเสนอตนเองได้เพียงประเภทเดียวเท่านั้นจากกลุ่มต่างๆ ได้แก่ (1) วรรณกรรม (Literature) (2) งานหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Crafts and Folk art) (3) งานออกแบบ (Design) (4) ดนตรี (Music) (5) อาหาร(Gastronomy) (6) ภาพยนตร์ (Cinema) และ (7) สื่อศิลปะ (Media Arts)

เครือข่ายดังกล่าวได้นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับทิศทางของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ยูเนสโกเชื่อว่าการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของความหลากหลายในวัฒนธรรมซึ่งนอกจากจะเป็นการเสริมแรงให้กับการตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนของตนเองแล้ว ขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของการสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยวเองเพื่อที่จะนำประสบการณ์ที่ได้จากการเดินทางท่องเที่ยวไปใช้ในวิถีชีวิตของตนเองอีกด้วย (นนทวรรณ ส่งเสริม, 2558)

สำหรับประเทศไทยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังคงเป็นเรื่องใหม่ แม้จะมีหลายหน่วยงานเริ่มให้ความสำคัญแต่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังคงไม่เป็นที่รู้จักกันในหมู่นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว นักองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ถือเป็นองค์กรที่บุกเบิกด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย โดยพันเอก ดร. นาฬิกาติภักดิ์ แสงสนิท (2552) ผู้อำนวยการ อพท. ได้กำหนดคำนิยามเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานขององค์กรฯ ไว้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์สถานที่ โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม และมีโอกาสได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับเจ้าของสถานที่ และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นรายได้ของชุมชน แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเท่านั้น” (นาฬิกาติภักดิ์ แสงสนิท, 2552)

Rhodes กล่าวถึง ความสร้างสรรค์ในการท่องเที่ยวว่าจะต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญที่เรียกว่า “4Ps” ของความสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย ตัวบุคคล (person) กระบวนการต่างๆ (process) ตัวสินค้าและบริการ (product) และสิ่งแวดล้อมต่างๆ (press/environment) ที่เกี่ยวข้อง (Rhodes, 1961)

แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่มุ่งหวังการท่องเที่ยว ที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง โดยผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของวัฒนธรรม ไม่เน้นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่เป็นกิจกรรมที่เน้น “คุณค่า” ของชุมชนเป็นสำคัญ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) จึงเป็นทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวของโลกปัจจุบัน ที่มีจุดหมายเพื่อการสนทนา แลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม และเชื่อว่าจะช่วยให้การท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของความหลากหลายในวัฒนธรรม ซึ่งนอกจากจะเป็นการ เสริมแรงให้กับการตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนของตนเองแล้ว ขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของการสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยวเอง เพื่อที่จะนำประสบการณ์ที่ได้จากการเดินทางท่องเที่ยวไปใช้ในวิถีชีวิตของตนเองอีกด้วย (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2554)

3.1 คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่สำคัญจากค่านิยมขององค์กร ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ ที่ทำให้การท่องเที่ยวสร้างสรรค์แตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไป ดังนี้ (นนทวรรณ ส่งเสริม, 2558)

ตารางที่ 19 คุณลักษณะสำคัญการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ลำดับ	คุณลักษณะสำคัญการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
1.	ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน(Each engaging the other)
2.	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมระหว่างผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้าน (Cross-cultural engagement /cultural experience)
3.	ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ท่องเที่ยว (Spirit of place/ deep meaning/ understanding of the specific cultural of the place)
4.	ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม (Hands-on experience)
5.	ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน/ส่งผ่าน-ส่งต่อประสบการณ์ (Exchange information/transformation and transformative experiences)
6.	ผู้ท่องเที่ยวเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม (More participate than observe)
7.	ผู้ท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับเจ้าของพื้นที่ (Co-creating tourism experience)
8.	เป็นความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิตและผลิตภัณฑ์, ประสบการณ์จริง (Authentic both process and product/genuine experience)

จากแนวคิดข้างต้นสามารถประมวลลักษณะเฉพาะที่ทำให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แตกต่างจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม โดย Greg Richards (2010) ได้สรุปไว้ 6 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (Richards, 2010)

ตารางที่ 20 คุณลักษณะสำคัญการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ลำดับ	คุณลักษณะสำคัญการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
1.	เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาทักษะของนักท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้จากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว
2.	เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีสินค้าหลัก คือ ทักษะและประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว ประสบการณ์จะกลายเป็นสินค้า

ตารางที่ 20 คุณลักษณะสำคัญการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

ลำดับ	คุณลักษณะสำคัญการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
3.	เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากการขายทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องได้สู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ เปลี่ยนจากการขายสินค้าที่เป็นวัตถุไปสู่การขายสินค้า ที่เรียกว่า ประสบการณ์
4.	เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากสินค้าที่เป็นวัฒนธรรมระดับสูงไปสู่สินค้าที่เป็นวัฒนธรรมประจำวันเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ สัมผัสถึงความเป็นท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น โดยวัฒนธรรมระดับสูง เป็นวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องไปเยี่ยมชม ได้แก่ พิพิธภัณฑสถาน อาคาร แสดงผลงานศิลปะ อนุสาวรีย์ต่างๆ ส่วนวัฒนธรรมประจำวันจะเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริงที่มีอยู่ตามชนบทในวิถีชีวิตประจำวัน เช่น ตลาดนัดท้องถิ่น ร้านอาหารพื้นบ้านตามชนบท สภากาแฟ เป็นต้น
5.	เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงโดยแต่ละกิจกรรมจะมีชาวบ้านในท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรม
6.	เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต้องมีความโดดเด่นแตกต่างกันด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเดิมกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่

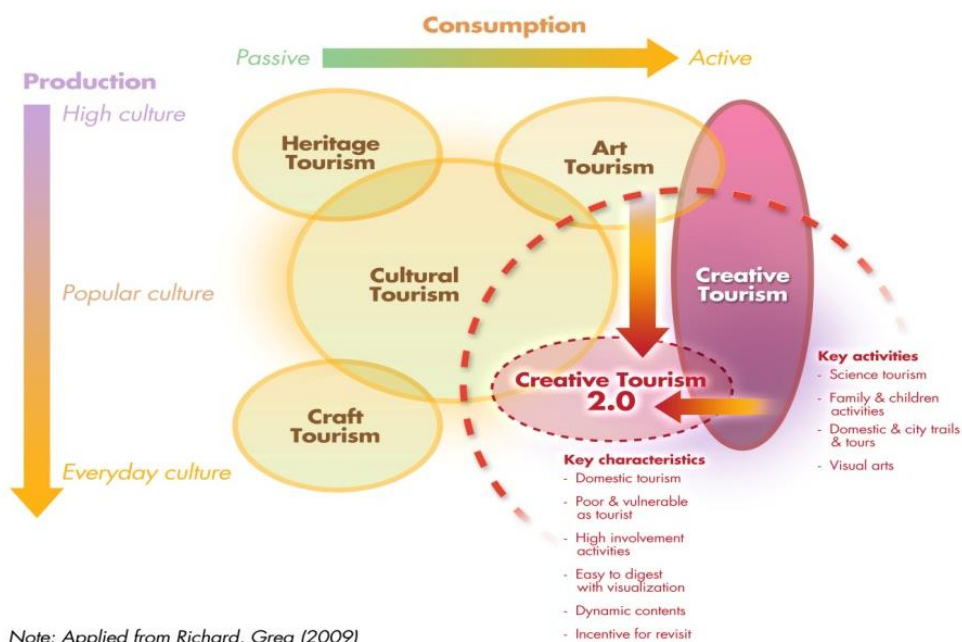
Greg Richards หนึ่งในผู้ก่อตั้งแนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบของการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” (Creative Tourism) แม้จะเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ก็จริงอยู่ แต่ก็เป็นการปรับเปลี่ยนไปจากการท่องเที่ยวแบบเดิมที่นานวันเข้าก็ยิ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพต่ำลง เนื่องจากกลายเป็นการท่องเที่ยวมวลชนที่ใช้เวลาเดินทางไปกับการเข้าชมและถ่ายภาพตามสถานที่ที่น่าสนใจและมีความสำคัญในทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็มหาตตทราย มรดกทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถาน อนุสรณ์สถาน แต่นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่มีความปรารถนาที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ตนเองไปเที่ยว หรือในอัตลักษณ์ของพื้นที่ท่องเที่ยววนั้น ๆ ในภาพรวม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีความสนใจเลื่อนไปจากเดิมคือ จากวัฒนธรรมที่จับ

ต้องได้ (Tangible Cultural Resources) ไปสู่ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม (Intangible Cultural Resources) (Richards, 2010)

ภาพที่ 5 การเคลื่อนของวัฒนธรรมการท่องเที่ยวจากแบบเดิมสู่แบบใหม่
ที่มา: ปรับปรุงจาก (Richards, 2010)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) จึงมีคุณค่า 2 ด้าน คือ 1) นักท่องเที่ยวได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึง “จิตวิญญาณ” ของพื้นที่ท่องเที่ยว ได้สัมผัสคุณค่าของชุมชน ในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม งานศิลปะ หัตถกรรม ประเพณี ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชุมชน สามารถถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยวของตนได้อย่างถูกต้อง ในขณะเดียวกันประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ได้รับผ่านการลงมือปฏิบัติโดยตรงก็จะช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเอง 2) ชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางธรรมชาติหรือทางวัฒนธรรมชุมชนที่สืบทอดกันมา การที่นักท่องเที่ยวภายนอกต่างวัฒนธรรมได้ให้ความสนใจต่อมรดกทางธรรมชาติหรือวัฒนธรรมก็จะช่วย ยืนยันในความสำคัญของมรดกดังกล่าว และเป็นแรงเสริมให้ชุมชนสามารถดำรงรักษาคุณค่าของความเป็น ชุมชนในด้านนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม งานศิลปะ หัตถกรรม ประเพณี ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชุมชน ให้คงอยู่คู่ชุมชนตลอดไป และการที่ชุมชนยืนยันและพร้อมที่จะสืบทอด “คุณค่า” ของมรดกชุมชน ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้าง “มูลค่า” ให้กับสมาชิกโดยรวมในชุมชนโดย ที่ยังคงรักษาความสมดุลในทางสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมไว้ได้ ซึ่งจะเพิ่มโอกาสในการปลูก จิตสำนึกของความรักและหวงแหนมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนสู่เยาวชนรุ่นต่อไปได้อย่างยั่งยืน (สุดแดนวิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2554)

ภาพที่ 6 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)
ที่มา: (Trendnovation Southeast, 2018)

จากภาพที่ 6 ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคณะ ได้เปรียบเทียบลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับรูปแบบการท่องเที่ยวแบบอื่นๆ โดยอ้างอิงมิติภาคผู้ผลิตและผู้บริโภค หากมองในภาคผู้ผลิตแล้วนั้นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มในการท่องเที่ยว จากการนำเสนอวัฒนธรรมระดับสูง (High Culture) ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ “จำเป็นต้องไปชม” เช่น พระบรมมหาราชวัง พิพิธภัณฑสถาน และอื่นๆ มาสู่สถานที่ท่องเที่ยวแบบหายากและยังไม่ค่อยมีผู้ใดได้ชื่นชม (Unseen Destinations) ซึ่งสามารถเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวัฒนธรรมประจำวัน (Everyday Culture) ของคนในพื้นที่มากขึ้น เช่น ร้านอาหารท้องถิ่นหรือสถานที่ที่ผู้คนใช้ในชีวิตประจำวัน ในขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวก็เริ่มมีความอยากที่จะเข้าไปสัมผัสกับวัฒนธรรมถิ่น ให้ความรู้สึกเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่ที่ตนได้ไปเยี่ยมชม (Active Consumption) มากกว่าที่จะเป็นเพียงนักท่องเที่ยวที่เหมือนคนนอกผู้มาเยือน เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ และไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ (Passive Consumption) (Richards, 2010) อ้างถึงใน (ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคณะ , 2553)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ได้เสนอองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การขับเคลื่อนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อาศัยการบูรณาการองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

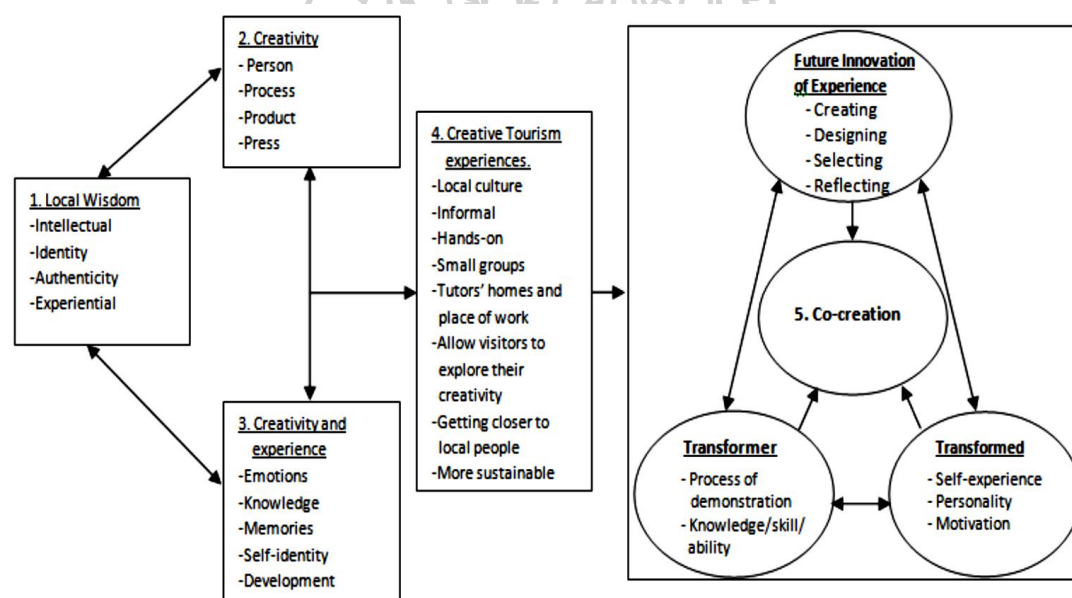
ตารางที่ 21 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

องค์ประกอบ	คำอธิบาย
ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital)	ทุนทางวัฒนธรรมคือพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทุนทางวัฒนธรรม เป็นการอธิบายความหมายในมิติเชิงเศรษฐศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจจากวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านจากยุคที่เน้นการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมไปสู่ยุคที่เน้นการบริการซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับการเสือนัยทางวัฒนธรรมได้
ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)	การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการนำความคิดสร้างสรรค์เข้ามาผสมผสานในธุรกิจเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม และก่อให้เกิดการต่อยอดผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เกิดความแตกต่าง โดดเด่นเหนือคู่แข่ง และยากต่อการลอกเลียนแบบ จนเป็นความมีเอกลักษณ์ (Uniqueness) ของบริษัท การใช้ชั้นเชิงความคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งมอบ “ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์” (Creative Experience) ให้แก่นักท่องเที่ยวหรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นการสร้างนิเวศวิทยาความคิดสร้างสรรค์
ทักษะเฉพาะตัว (Specialized Skills)	ทักษะเฉพาะตัวของคนเกิดจากการหล่อหลอมทางวัฒนธรรม โดยมีทุนความคิดสร้างสรรค์ เป็นรากฐานที่สำคัญ ทักษะเฉพาะตัวสามารถแสดงออกได้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นงานผลิตศิลปกรรม การสร้างสรรค์งานศิลปกรรมประเภทต่างๆ ศิลปะการแสดง ศิลปะการเล่าเรื่องและสื่อความหมายหรือแม้แต่ความมีอัธยาศัยไมตรีจิตและความโอปอ้อมอารีซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการให้บริการแบบไทยที่มีมูลค่าสูงและมีชื่อเสียงในระดับโลก
เทคโนโลยี (Technology)	องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในด้านเทคโนโลยี หมายถึง การใช้เทคโนโลยีเพื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสในด้านต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดประสบการณ์ในเชิงสุนทรียภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ เทคโนโลยีเพื่อสร้างสื่อใหม่ (New Media) สำหรับการท่องเที่ยว แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดทางการตลาดยุคใหม่ที่เรียกว่า “การตลาดเชิงประสาทสัมผัส”

ตารางที่ 21 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

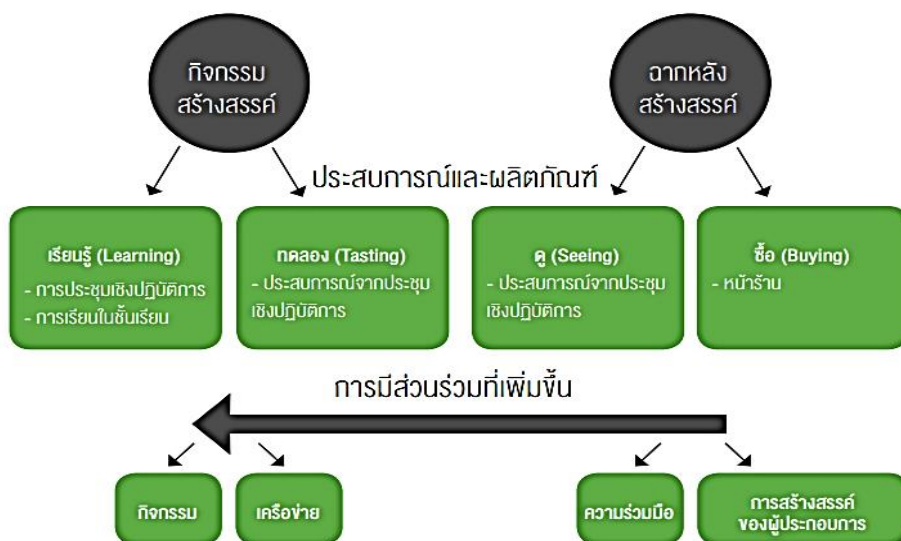
องค์ประกอบ	คำอธิบาย
เทคโนโลยี (Technology) (ต่อ)	(Sensory Marketing) ที่เน้นการสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา (ดู) หู (ฟัง) จมูก (กลิ่น) ปาก (รสชาติ) และกาย (สัมผัส) ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ การใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อที่นำเสนอภาพลักษณ์ ของแหล่งท่องเที่ยวและกระตุ้นให้เกิดความต้องการเดินทางไปสัมผัสบรรยากาศที่พบเห็นในภาพยนตร์นั้น

Tan, Kung และ Luh ได้นำเสนอรูปแบบของประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ในการวิจัยเรื่องรูปแบบของประสบการณ์สร้างสรรค์ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังภาพต่อไปนี้ (Tan, Kung, & Luh, 2013)

ภาพที่ 7 โมเดลของประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ A model of "creative experience"
ที่มา: (Tan et al., 2013)

นันทวรรณ ส่งเสริม ได้พัฒนาแบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวแนวคิดใหม่ เพื่ออธิบายกรอบแนวคิดของการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และรูปแบบประสบการณ์พื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังแผนภาพที่ 8 (Richards, 2010) อ้างถึงใน (นันทวรรณ ส่งเสริม, 2558)

ภาพที่ 8 แบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ที่มา: (นนทวรรณ ส่งเสริม, 2558)

จากแบบจำลองอธิบายว่า รูปแบบพื้นฐานของการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวและการสร้างสรรค์เป็นฉากหลังของการท่องเที่ยว อธิบายได้ ดังนี้

1. ใช้การสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยว (Using creativity as a tourist activity) เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ทักษะและประสบการณ์ จากการท่องเที่ยว โดย กิจกรรมสร้างสรรค์ ประกอบด้วย กิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) และกิจกรรมที่เกิดจากการทดสอบหรือทดลองปฏิบัติ (Testing) เช่น การเรียนในห้องเรียน การอบรมในห้องประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการลงมือทำ ในสถานที่จริง เป็นต้น

2. ใช้การสร้างสรรค์เป็นฉากหลังของการท่องเที่ยว (Using creativity as backdrop for tourism) หรือการนำเอาความสร้างสรรค์ มาสร้างบรรยากาศ เพื่อทำให้สถานที่ท่องเที่ยวมีเสน่ห์มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ นำไปสู่การสร้างประสบการณ์ใน 2 ลักษณะ คือ การดู (Seeing) และการซื้อ (Buying) เช่น การเดินทางเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวและซื้อของที่ระลึกจากหน้าร้านของสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีอยู่ในการท่องเที่ยวอยู่แล้ว

3.2 เกณฑ์คุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1. คุณสมบัติในเชิงพื้นที่

- 1.1. มีความหลากหลายและโดดเด่นทางวัฒนธรรมและ/หรือธรรมชาติ
- 1.2. มีความตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนโดยเจ้าของวัฒนธรรม

2. คุณสมบัติในเชิงกระบวนการ

- 2.1 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม
- 2.2 มีประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม
- 2.3 มีกระบวนการที่จะนำไปสู่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว
- 2.4 ไม่ทำลายคุณค่าของชุมชนและนำไปสู่สมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

กล่าวคือ ในพื้นที่ใดที่มีคุณสมบัติในสองประการนี้ ก็ถือได้ว่ามีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ คุณสมบัติในเชิงพื้นที่ นอกจากพื้นที่นั้นจะมีลักษณะที่โดดเด่นในทางใดทางหนึ่งแล้วยังต้องมีการตระหนักรู้ในคุณค่าของกิจกรรมหรือมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองหรือชุมชนด้วยเนื่องจากการที่จะสามารถพัฒนาขึ้นเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้น นักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างกันผ่านการลงมือปฏิบัติซึ่งจะเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน อันจะทำให้เกิดความเข้าใจอันลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยที่คุณสมบัติในเชิงพื้นที่และกระบวนการนี้ มีความสอดคล้องกับนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามที่ได้กำหนดไว้

3.3 ประเภทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ได้แบ่งประเภทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

ตารางที่ 22 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ประเภทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	คำอธิบาย
ประเภทมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage)	เป็นกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อันเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ สถาปัตยกรรม แบ่งเป็นกลุ่มย่อยคือ กลุ่มแสดงออกทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม (Traditional Cultural Expression) เช่น ศิลปะงานฝีมือ เทศกาล งานประเพณีต่างๆ กลุ่มที่ตั้งทางวัฒนธรรม (Cultural sites) พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น
ประเภทศิลปะ (Arts)	เป็นกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของศิลปวัฒนธรรม แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ งานศิลปะ (Visual arts) เช่น การวาดภาพ รูปปั้น และวัตถุโบราณ เป็นต้น ศิลปะการแสดง (Performing arts) เช่น การแสดงดนตรีพื้นบ้าน การแสดงนาฏศิลป์ การแสดงละคร เป็นต้น

ตารางที่ 22 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ประเภทการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์	คำอธิบาย
ประเภทวิถีชีวิต (Lifestyles)	<p>เป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิต การดำรงชีวิตหรือวิธีการทำมาหากินของคนในชุมชนท้องถิ่นหรือชาวพื้นเมือง แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ</p> <p>วิถีชีวิตของสังคมเมือง เช่น ย่านการค้าโบราณ ย่านสาเพ็ง ย่านเยาวราช ย่านบางลาพู ย่านเมืองเก่า น่าน ย่านเมืองเก่าแปดริ้ว ย่านถนนนางงาม สงขลา เป็นต้น</p> <p>วิถีชีวิตสังคมชนบท เช่น หมู่บ้านข้างตากกลาง อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก การเลี้ยงนกเขา อ.จะนะ จ.สงขลา การทอผ้า การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น</p>
ประเภทสื่อ (Media)	<p>เป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสื่อสารกับกลุ่มคนกลุ่มใหญ่หรือสื่อสารกับนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ</p> <p>งานสื่อสิ่งพิมพ์ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Publishing and Printed Media) เช่น คู่มือท่องเที่ยว นิตยสารการท่องเที่ยว หรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่มีส่วนสร้างความน่าสนใจเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจและสามารถสื่อในสิ่งที่มีคุณค่าให้เกิดความน่าสนใจ เป็นต้น</p> <p>งานโสตทัศน (Audiovisual) สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจการเป็นมาของต้นแบบ (Originality) ความเป็นของแท้ดั้งเดิม (Authenticity) ของแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่นั้นๆ เป็นต้น</p>
ประเภทการตอบสนองความต้องการ ของลูกค้า (Functional creation)	<p>เป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการแตกต่างกัน แบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยคือ</p> <p>กลุ่มการออกแบบ (Design) เช่น การออกแบบห้องพักในโรงแรม รีสอร์ท การออกแบบสินค้าของที่ระลึก ให้มีอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ</p> <p>กลุ่มสื่อสมัยใหม่ (New media) เช่น ระบบดิจิทัล ซอฟต์แวร์ เกมส์ต่างๆ</p> <p>กลุ่มบริการทางความคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism Services) เช่น การบริการทางสถาปัตยกรรม โฆษณา นันทนาการ และบริการแนวคิดเชิงสร้างสรรค์อื่นๆ</p>

3.4 หลักเกณฑ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Basic of Creative Tourism)

หากจะพิจารณาว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใดเข้าหลักเกณฑ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สามารถพิจารณาจากหลักเกณฑ์ 5 ข้อ (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2554) ได้แก่

1. เป็นความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่ได้เลียนแบบใครและเป็นต้นแบบอย่างแท้จริง (Originality) และมีความเป็นของแท้ดั้งเดิม (Authenticity)
2. มีการจินตนาการ (Imagination) และมีความจรรโลงใจ (Inspiration) ที่แสดงออกเป็นความคิดอย่างสร้างสรรค์
3. มีองค์ความรู้ (Knowledge) ผ่างไว้ด้วยศิลปะ (Arts) และกลิ่นอายของวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. เกิดจากการฉลาดคิด (Ingenuity) กลายมาเป็นประดิษฐกรรม (Inventiveness)
5. เป็นทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual assets)

ดังนั้น “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)” จึงหมายถึง การท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้พัฒนาศักยภาพในด้านการสร้างสรรค์ผ่านการมีส่วนร่วม ตลอดจนประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะและเอกลักษณ์ของสถานที่ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางพร้อมทั้ง “การมีส่วนร่วม” หรือได้สนทนาพูดคุย และชิมชั๊บ “วัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์” ของพื้นที่ที่ได้ไปเยือนเป็นสำคัญ (Richards, 2008) นอกจากนี้ UNESCO ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า “เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของสถานที่ผ่านประสบการณ์ตรงและการมีส่วนร่วมกับผู้คนเจ้าของวัฒนธรรม โดยการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ จะช่วยสร้างให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้มาเยือนและเจ้าบ้าน” (UNESCO, 2003)

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวเพื่อศึกษาคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 11 คุณลักษณะ ได้แก่ ประสบการณ์ (Hand-on Experience) การมีส่วนร่วม (Participation) ความจริงแท้ทางวัฒนธรรม (Authentic) ความผูกพัน (Engaged) การเรียนรู้ และทักษะ (Learning and Skill) การทดลองปฏิบัติ (Testing) กิจกรรม (Activity) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) วัฒนธรรมและชุมชน (Culture and Community) ความตื่นตัวของผู้นำ (Leadership Alert) จินตนาการ (Imagination) โดยสามารถแสดงที่มาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ลำดับ	คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ที่มา
1.	ประสบการณ์ (Hand-on Experience)	Greg and Crispin , Greg (2010) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) นาฬิกอดิจิทัล แสงสนิท (2552) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ (2554) Tan, Kung and Luh (2013) UNESCO (2008) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2558)
2.	การมีส่วนร่วม (Participation)	Greg and Crispin, Greg (2010) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) นาฬิกอดิจิทัล แสงสนิท (2552) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ (2554) Tan, Kung and Luh (2013) UNESCO (2008) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2558)
3.	ความจริงแท้ทางวัฒนธรรม (Authentic)	UNESCO (2008) Greg and Crispin Greg (2010) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ (2554) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2558) Tan, Kung and Luh (2013)
4.	ความผูกพัน (Engaged)	ยูเนสโก (2547) Warzburger (2009)
5.	การเรียนรู้ และทักษะ (Learning and Skill)	Crispin and Raymon (2001) Crispin (2005) Warzburger (2009) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ (2554) Greg (2010) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2558) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) Tan, Kung and Luh (2013)
6.	การทดลองปฏิบัติ (Testing)	Greg (2010) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2558) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) Tan, Kung and Luh (2013)
7.	กิจกรรม (Activity)	ยูเนสโก (2547) Crispin and Raymon (2001) Greg (2010) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2558) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) Tan, Kung and Luh (2013)
8.	ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)	Catriona Cambell (2010) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) Rhodes M. (1961) Richards, G. (2010) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) Tan, Kung and Luh (2013)
9.	วัฒนธรรมและชุมชน (Culture and Community)	Crispin and Raymon (2001) Richards, G. (2010) Trendnovation Southeast (2018) UNESCO (2008) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคณะ (2553)

ตารางที่ 23 คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

ลำดับ	คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ที่มา
10.	ความตื่นตัวของผู้นำ(Leadership Alert)	สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ (2554)
11.	จินตนาการ (Imagination)	สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ (2554) Tan, Kung and Luh (2013)

4. การพัฒนาตัวบ่งชี้ (Indicator)

ตาม Webster's Ninth New Collegiate Dictionary อธิบายคำว่า Indicator ว่าเป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน in = in to + dicase = declase, point out (Webster, 1991) ดังนั้นคำว่า Indicator มีความหมายถึงเครื่องชี้หรือตัวชี้ (Pointer) ไต ๆ สำหรับบันทึกหรือแสดง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535) ความหมายอีกนัยหนึ่งของ Indicator หมายถึงกลุ่มค่าสถิติที่นำมารวมกันเพื่อบ่งชี้สภาพเศรษฐกิจหรือสภาพที่ต้องการศึกษาสำหรับคำที่ใช้เรียกในภาษาไทย คำว่า ดัชนี ใช้คำว่าเครื่องชี้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2530) คณะครุศาสตร์ในหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถิติแห่งชาติ ใช้คำว่า ดัชนีบ่งชี้ นักวิชาการสาขาสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา ใช้คำว่า เครื่องชี้วัด (สุภางค์ จันทวนิช และ วิศนี ศิลตระกูล, 2539) นักประเมินทางการศึกษา ใช้คำว่า ตัวชี้วัด (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2550) และใช้คำว่า ตัวบ่งชี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551)

4.1 ประเภทของตัวบ่งชี้ แบ่งได้หลายวิธี

ตารางที่ 24 ประเภทของตัวบ่งชี้

ประเภทของตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
แบ่งประเภทตามทฤษฎีระบบ (Johnstone, 1981)	มองการศึกษาเป็นระบบที่ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ปัจจัยนำเข้าหมายถึง สิ่งเริ่มต้นที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน เช่น นักศึกษา ครูอาจารย์ สิ่งอำนวยความสะดวก ฯลฯ กระบวนการหมายถึง การกระทำที่สถาบันการศึกษาดำเนินการเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า เช่น โปรแกรมการเรียน กระบวนการเรียนการสอน ได้แก่หลักสูตรเป็นต้น ผลลัพธ์หมายถึง ด้านพุทธิปัญญาได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ และมูลค่าเพิ่มที่เกิดแก่

ตารางที่ 24 ประเภทของตัวบ่งชี้

ประเภทของตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
แบ่งประเภทตามทฤษฎีระบบ (Johnstone, 1981) (ต่อ)	นักศึกษา และผลด้านที่ไม่ใช่พุทธิปัญญา ที่มีต่อผู้เรียน เช่น ทักษะเจตคติ พฤติกรรม ดังนั้นแบ่งตัวบ่งชี้เป็น ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Indicators) ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ (Process Indicators) และตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต (Output Indicators)
แบ่งตามลักษณะค่าของตัวบ่งชี้	แบ่งเป็น ตัวบ่งชี้สัมบูรณ์ (Absolute Indicators) หมายถึงตัวบ่งชี้ที่มีค่าบอกปริมาณที่แท้จริง มีความหมายในตัวเอง เช่น จำนวนโรงเรียน จำนวนครู และตัวบ่งชี้สัมพัทธ์ (Relative Indicators) หมายถึงตัวบ่งชี้ที่มีค่าเป็นปริมาณเทียบกับค่าอื่น เช่น จำนวนนักเรียนต่อครู 1 คน
แบ่งตามลักษณะตัวแปรที่นำมาใช้เป็นตัวบ่งชี้ (Johnstone : 1981 ; พรปรียา คัตตพันธ์. 2544)	ตัวบ่งชี้ตัวแทน (Representative Indicators) คือ ตัวบ่งชี้ที่เป็นตัวแปรเดี่ยวได้มาจากการคัดเลือกจากตัวแปรต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวแทนในการสะท้อนถึงแง่มุมบางอย่างของระบบการศึกษา เช่น อัตราการรู้หนังสือ
	ตัวบ่งชี้เดี่ยว (Disaggregate Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่กำหนดจากตัวแปรองค์ประกอบแต่ละตัว เพื่อใช้ในการอธิบาย หรือสะท้อนให้เห็นในแต่ละเรื่องแต่ละส่วนแต่ละตัวแปรองค์ประกอบจะเป็นอิสระจากกัน เพื่อป้องกันการซ้ำซ้อนของข้อมูลในชุดตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ในที่นี้เป็นเพียงตัวแปรที่ถูกจำแนกออกมาเป็นตัวเดี่ยว ๆ ซึ่งให้ข้อมูลที่ชัดเจนของแต่ละเรื่อง แต่ละองค์ประกอบ หรือแต่ละส่วนของระบบการศึกษา
	ตัวบ่งชี้ผสม หรือ ตัวบ่งชี้อรวม (Composite Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่ได้จากการรวมตัวแปรทางการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันจำนวนหนึ่งเข้าด้วยกันซึ่งจะช่วยอธิบายลักษณะทางการศึกษาได้ดีกว่าตัวบ่งชี้เดี่ยว (ตัวแปรตัวเดียว) ค่าตัวบ่งชี้อรวมเป็นค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่นำมา รวมกัน ซึ่งถ้าตัวแปรเหล่านั้นมีค่าน้ำหนักความสำคัญไม่เท่ากัน ต้องมีการถ่วงน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัว แล้วคำนวณค่าดัชนีรวม ซึ่งอาจใช้วิธีการบวก (Adding Method) หรือวิธีการคูณ (Multiplying) ตัวบ่งชี้ผสมนี้มีความเหมาะสมในการนำมาใช้มากกว่าในงานวิจัยนี้ใช้แนวคิดตัวบ่งชี้การศึกษาตามการวิเคราะห์เชิงระบบของจอห์นสตัน

4.2 กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้

ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษามีวิธีการในการพัฒนาหลายแนวทาง แต่ทุกวิธีจะมีสิ่ง
ที่ผู้พัฒนาจะต้องพิจารณาตัดสินใจ อยู่ 4 ประการคือ (Johnstone, 1981)

ตารางที่ 25 สิ่งที่ควรพิจารณาในการพัฒนาตัวบ่งชี้

สิ่งที่ควรพิจารณาในการพัฒนาตัวบ่งชี้
วิธีการในการกำหนดหรือนิยามตัวบ่งชี้
การเลือกตัวแปรที่จะใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้
วิธีการรวมตัวแปรให้เป็นตัวบ่งชี้ที่เหมาะสม
การกำหนดน้ำหนักให้กับตัวแปรแต่ละตัวที่จะนำมารวมเป็นตัวบ่งชี้

นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช ได้สรุปกระบวนการดำเนินงานในการพัฒนาตัวบ่งชี้
เป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้ (นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช, 2541)

ตารางที่ 26 ขั้นตอนในการพัฒนาตัวบ่งชี้

ขั้นตอน	การพัฒนาตัวบ่งชี้
ขั้นตอนที่ 1	การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ นักวิจัยต้องกำหนดล่วงหน้าว่าจะนำ ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในเรื่องอะไรและอย่างไร
ขั้นตอนที่ 2	การนิยามตัวบ่งชี้ ขั้นตอนนี้จะเป็นตัวชี้ว่าวิธีการที่ต้องใช้ในขั้นตอนต่อไปของ กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ เนื่องจากตัวบ่งชี้หมายถึง องค์ประกอบที่ประกอบด้วย ตัวแปรย่อย ๆ รวมกันเพื่อแสดงสารสนเทศของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ ดังนั้นในขั้นตอนนี้ นอกจากจะเป็นการกำหนดนิยามในลักษณะเดียวกับการนิยามตัวแปรในการวิจัย ทั่วไปแล้วนักวิจัยยังต้องกำหนดด้วยว่า ตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และ รวมตัวแปรย่อยเป็นตัวบ่งชี้ได้อย่างไร ในการนิยามตัวบ่งชี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1. การกำหนดกรอบความคิดหรือการสร้างแนวคิด (Conceptualization) เป็นการ ให้ความหมายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้โดยการกำหนดรูปแบบหรือโมเดล แนวคิด (Conceptual model) ของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ว่า มีส่วนประกอบแยกย่อย เป็นกิมิติ (Dimension) และแต่ละมิติประกอบด้วยแนวคิดอะไรบ้าง 2. การพัฒนาตัวแปรส่วนประกอบหรือตัวแปรย่อย (Development of Component Measures) การสร้างและการกำหนดมาตร (Construction and Scaling) เป็นการกำหนดนิยามปฏิบัติการของตัวแปรย่อยตามโมเดลแนวคิด และ การกำหนดการรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 26 ขั้นตอนในการพัฒนาตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ขั้นตอน	การพัฒนาตัวบ่งชี้
<p>ขั้นตอนที่ 2 (ต่อ)</p>	<p>2.1 การกำหนดส่วนประกอบหรือตัวแปรย่อย (Component Variables) ของตัวบ่งชี้ นักวิจัยต้องอาศัยความรู้จากทฤษฎีและประสบการณ์ ศึกษาตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ (Relate) และตรง (Relevant) กับตัวบ่งชี้ แล้วตัดสินใจคัดเลือกตัวแปรย่อยเหล่านั้นว่าจะใช้ตัวแปรย่อยจำนวนเท่าใด ใช้ตัวแปรประเภทใดในการพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยต้องเลือกตัวแปรให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของตัวบ่งชี้ที่กำหนด และไม่ควรมีตัวแปรมากเกินไป การลดจำนวนตัวแปรอาจทำได้โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ถ้าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์กันสูง ก็คัดเลือกมาเพียงตัวเดียว</p> <p>2.2 การกำหนดวิธีการรวม (Combination Method) ตัวแปรย่อย นักวิจัยต้องศึกษาและตัดสินใจเลือกวิธีการรวมตัวแปรย่อยให้ได้ตัวบ่งชี้ ซึ่งมีวิธีการทำได้ 2 แบบคือ</p> <p>2.2.1 การรวมเชิงบวก (Additive) เป็นวิธีการที่มีแนวคิดที่ว่าตัวแปรแต่ละตัวสามารถทดแทนหรือชดเชยกันได้ด้วยตัวแปรอีกตัวหนึ่ง ซึ่งทำให้ค่าตัวบ่งชี้อรวมที่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ถ้าค่าตัวแปรย่อย V1 มีค่าต่ำ V2 มีค่าสูง ค่า V1 สามารถทดแทนด้วยค่า V2 เป็นผลให้ตัวบ่งชี้อรวมไม่เปลี่ยนแปลงตัวอย่างเช่น กรณีที่ 1 $V1 = 20$, $V2 = 20$ จะมีค่าตัวบ่งชี้อรวมเท่ากับ กรณีที่ $V1 = 5$, $V2 = 35$ เมื่อ $I = V1 + V2$ ในการรวมตัวแปรองค์ประกอบด้วยวิธีบวกนี้ แบ่งเป็น 2 วิธีตามน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรองค์ประกอบและการคำนวณค่าตัวบ่งชี้อรวมโดยใช้ค่าเฉลี่ยดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การรวมกรณีน้ำหนักตัวแปรเท่ากัน <p>สมการ $I = V1 + V2 + V3 + \dots + Vn$ และ ค่าเฉลี่ยตัวบ่งชี้ $I = (V1 + V2 + V3 + \dots + Vn) / n$ เมื่อ $I =$ ตัวบ่งชี้อรวม , $V1 =$ ตัวแปรที่ 1 , $V2 =$ ตัวแปรที่ 2 , $n =$ จำนวนตัวแปร</p> <p>ดังนั้น สมการในการสร้างตัวบ่งชี้ คือ $I = W1 Z1 + W2 Z2 + \dots + Wn Zn$ เมื่อ $I =$ ตัวบ่งชี้อรวมของตัวแปร $Wn =$ น้ำหนักของตัวแปร ตัวที่ n $Zn =$ คะแนนมาตรฐานของตัวแปรตัวที่ n</p>

ตารางที่ 26 ขั้นตอนในการพัฒนาตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ขั้นตอน	การพัฒนาตัวบ่งชี้
ขั้นตอนที่ 2 (ต่อ)	<p>2.3 การกำหนดน้ำหนักของตัวแปร ในการรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้ผู้วิจัย ต้องกำหนดน้ำหนักแทนความสำคัญของตัวแปรย่อยแต่ละตัว ซึ่งสามารถทำได้ 2 วิธี คือ กำหนดให้ตัวแปรแต่ละตัวมีน้ำหนักความสำคัญเท่ากัน (Equal Weight) และกำหนดให้ตัวแปรแต่ละตัวมีน้ำหนักแตกต่างกัน (Differential Weight) ซึ่งทำได้หลายวิธีดังนี้</p> <p>2.3.1 วิธีการพิจารณาตัดสินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgments) เป็นการพิจารณาลงความเห็นในหมู่ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ต้องการศึกษานั้นๆ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเสนอค่าน้ำหนักของตัวแปร พิจารณาหาข้อยุติด้วยการใช้ค่าเฉลี่ย หรือการอภิปรายลงความเห็น หรืออาจใช้แบบสอบถามเพื่อหาค่าร้อยละที่ผู้ตอบเห็นด้วยกับน้ำหนักความสำคัญของแต่ละตัวแปร หรืออาจใช้วิธีที่เป็นระบบมากขึ้น เช่น การใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อสำรวจหาฉันทามติจากผู้เชี่ยวชาญโดยไม่ต้องเผชิญหน้ากัน แล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาหาค่าน้ำหนักความสำคัญของแต่ละตัวแปรต่อไป</p> <p>2.3.2 วิธีวัดความสำคัญของตัวแปร (Measure Effort Required) โดยพิจารณาจากเวลา (Time Taken) หรือค่าใช้จ่าย (Cost) ที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรมใดๆที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนั้น เช่น สมมติว่า ถ้าเวลาหรือค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการกระทำเกี่ยวกับตัวแปรที่ 1 มากกว่าตัวแปรที่ 2 ตัวแปรที่ 1 จะมีน้ำหนักความสำคัญมากกว่า (หรือน้อยกว่า) ตัวแปรที่ 2 ขึ้นอยู่กับบริบทของสิ่งที่จะศึกษา</p> <p>2.3.3 วิธีการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) เป็นการใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดน้ำหนักความสำคัญของแต่ละตัวแปร โดยอาจใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) การวิเคราะห์จำแนก (Discriminant Analysis) หรือการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัล (Canonical Correlation Analysis) เป็นต้น</p> <p>ขั้นตอนนิยามตัวบ่งชี้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการพัฒนาตัวบ่งชี้เพราะเป็นขั้นตอนที่เป็นเหมือนแผนของการดำเนินการขั้นต่อไป โดยทั่วไปจะทำได้ 3 วิธี (Johnstone, 1981 อ้างถึงในงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวานิช, 2541)</p>

ตารางที่ 26 ขั้นตอนในการพัฒนาตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ขั้นตอน	การพัฒนาตัวบ่งชี้
<p>ขั้นตอนที่ 2 (ต่อ)</p>	<p>1) การนิยามตามแนวปฏิบัติ (Pragmatic Reduction) เป็นวิธีการนิยามที่ใช้ในกรณีที่มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ไว้พร้อมแล้ว มีฐานข้อมูลหรือมีการสร้างตัวแปรประกอบจากตัวแปรย่อยๆหลายตัวไว้แล้ว ผู้วิจัยเพียงแต่พิจารณาคัดเลือกตัวแปรจากฐานข้อมูลที่มีอยู่ นำมาพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย และกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อย วิธีการนิยามตัวบ่งชี้วิธีนี้อาศัยการตัดสินใจ และประสบการณ์ของนักวิจัยเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ได้นิยามที่ลำเอียงเพราะไม่มีการอ้างอิงทฤษฎี หรือตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่อย่างใด จึงเป็นการนิยามที่มีจุดอ่อนมากที่สุดเมื่อเทียบกับแบบอื่น และไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้ ถ้าจำเป็นต้องใช้ ผู้วิจัยควรพยายามปรับปรุงจุดอ่อนโดยใช้การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือการใช้กรอบทฤษฎีประกอบกับวิจารณ์ญาณในการเลือกตัวแปร</p> <p>2) การนิยามตามทฤษฎี (Theoretical Definition) เป็นวิธีที่ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีรองรับสนับสนุนการตัดสินใจของผู้วิจัย ใช้วิจารณ์ญาณน้อยกว่าการนิยามแบบอื่น เป็นวิธีที่ผู้วิจัยกำหนดตัวแปร และ ให้ค่าน้ำหนักของตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้จากทฤษฎีแล้วใช้วิธีการรวมตัวแปรเป็นตัวบ่งชี้ด้วยวิธีการทางรวมทางเลขคณิต ซึ่งการนิยามวิธีนี้อาจทำได้ 2 แบบ คือ</p> <p>แบบที่ 1 ใช้ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนทั้งหมดตั้งแต่การกำหนดตัวแปรย่อย การกำหนดวิธีการรวมตัวแปร และการกำหนดน้ำหนักตัวแปร ผู้วิจัยใช้โมเดลหรือสูตรในการสร้างตัวบ่งชี้ตามที่ผู้พัฒนาไว้แล้วทั้งหมด</p> <p>แบบที่ 2 ใช้ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนในการคัดเลือกตัวแปรย่อย และกำหนดวิธีการรวมตัวแปรเท่านั้น ส่วนในขั้นตอนการกำหนดน้ำหนักตัวแปรแต่ละตัว นักวิจัยใช้ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประกอบการตัดสินใจ ซึ่งวิธีนี้ใช้ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ใดกำหนดสูตรหรือตัวบ่งชี้ไว้ก่อน</p> <p>3) การนิยามตามข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Definition) เป็นลักษณะการนิยามที่ใกล้เคียงกับการนิยาม ตามทฤษฎี เพราะเป็นการนิยามที่ผู้วิจัยกำหนดว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และกำหนดรูปแบบวิธีการรวบรวมตัวแปรให้ได้ตัวบ่งชี้โดยอ้างอิงทฤษฎี เอกสารวิชาการ หรืองานวิจัยเป็นพื้นฐานแต่การกำหนดน้ำหนักตัวแปรแต่ละตัวที่จะนำมารวมกันในการพัฒนาตัวบ่งชี้ขึ้น อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นวิธีการนิยามที่มีความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ</p>

ตารางที่ 26 ขั้นตอนในการพัฒนาตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ขั้นตอน	การพัฒนาตัวบ่งชี้
ขั้นตอนที่ 3	การรวบรวมข้อมูล (Data Collection) คือ การดำเนินการวัดตัวแปรย่อยได้แก่ การสร้างเครื่องมือสำหรับการทดลองใช้ และการปรับปรุงเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การออกภาคสนามเพื่อใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่เป็นตัวแปรย่อย ซึ่งนำมารวมเป็นตัวบ่งชี้
ขั้นตอนที่ 4	การสร้างตัวบ่งชี้ (Construction) และการสร้างสเกลตัวบ่งชี้ (Scaling) ตามนิยามที่ได้กำหนดไว้ว่าประกอบด้วยตัวแปรอะไรรวมกันในลักษณะใดและมีการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรในการรวมกันอย่างไรโดยการนำตัวแปรย่อยที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์รวมให้ได้ตัวบ่งชี้ใช้วิธีการรวมตัวแปรที่มีการกำหนดน้ำหนักความสำคัญตามที่ได้นิยามไว้แล้ว
ขั้นตอนที่ 5	<p>การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ (Quality Check) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น ครอบคลุมถึงการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรย่อย และตัวบ่งชี้ด้วย ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น จะมีคุณภาพดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมตามเกณฑ์ต่อไปนี้ อย่างไรก็ตาม ได้แก่ ความเที่ยง (Reliability) และความตรง (Validity) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเป็นประโยชน์ (Utility) ความเหมาะสม (Appropriateness) และความเชื่อถือได้ (Credibility) ความคงเส้นคงวา (Consistency) ความเป็นมาตรฐานที่เปรียบเทียบกันได้ (Standardization) ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยหลักสำคัญ 2 ประการ (ศักดิ์ชาย เพชรช่วย, 2541)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ ภายใต้กรอบแนวคิดทางทฤษฎี ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ถือว่าสำคัญมาก เพราะหากการพัฒนาตัวบ่งชี้ เริ่มต้นจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ที่ขาดคุณภาพแล้วไม่ว่าจะใช้เทคนิคทางสถิติที่ได้อย่างไรผลที่ได้จากการพัฒนา ก็ย่อมด้อยคุณภาพไปด้วย 2. การตรวจสอบด้วยวิธีการทางสถิติ สำคัญน้อยกว่าขั้นแรก เพราะเป็นเพียงการนำข้อมูลที่ได้ มาสนับสนุนคุณภาพของตัวบ่งชี้เท่านั้น
ขั้นตอนที่ 6	การวิเคราะห์ตามบริบทที่ต้องศึกษาและการนำเสนอรายงาน (Contextualization and Presentation) เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากเช่นกัน เพราะเป็นการสื่อสารระหว่างผู้พัฒนาตัวบ่งชี้ กับผู้ใช้ตัวบ่งชี้หลังจากที่ได้สร้างและตรวจสอบตัวบ่งชี้แล้ว

ตารางที่ 26 ขั้นตอนในการพัฒนาตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ขั้นตอน	การพัฒนาตัวบ่งชี้
ขั้นตอนที่ 6 (ต่อ)	ผู้วิจัยต้องวิเคราะห์ให้ได้ค่าของตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับบริบท (Context) เช่น อาจวิเคราะห์แยกตามระดับเขตการศึกษา จังหวัด อำเภอ โรงเรียน หรือแยกตามประเภทของบุคลากร หรืออาจวิเคราะห์ตีความในระดับมหภาค แล้วจึงรายงานค่าของตัวบ่งชี้ให้ผู้บริโภค/ ผู้บริหาร / นักวางแผน / นักวิจัย / นักการศึกษา ได้ทราบและใช้ประโยชน์ จากตัวบ่งชี้ได้อย่างถูกต้องต่อไป

เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวบ่งชี้ จากรายงานการประชุมการจัดทำตัวบ่งชี้สุขภาพ (Reproductive Health Indication for Global Monitoring) เมื่อวันที่ 9-11 เมษายน พ.ศ. 2540 โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) และจากการสรุปของสถาบันนานาชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีการกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวบ่งชี้ไว้ดังนี้

ตารางที่ 27 เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวบ่งชี้

เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
ความแกร่งแบบวิทยาศาสตร์ (Scientifically robust)	ตัวบ่งชี้ต้องมีความถูกต้อง (Valid) มีความไว (sensitive) คงที่ (Stable) และสะท้อนให้เห็นสิ่งที่ต้องการจะวัด
ความถูกต้อง (Valid) เชื่อถือได้ (Reliable)	ตัวบ่งชี้ต้องวัดองค์ประกอบหรือสิ่งที่ต้องการวัดได้ตรงและถูกต้อง ตัวบ่งชี้ต้องให้ค่าเดียวกันเมื่อใช้วิธีการวัดเหมือนกันในการวัด ประชากร กลุ่มที่เหมือนกันในเวลาที่เกิดเป็นเวลาเดียวกัน
ความไว (Sensitive)	ตัวบ่งชี้ต้องสามารถทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงแม้เพียงเล็กน้อยที่เกิดขึ้นในองค์ประกอบที่สนใจนั้นได้
มีความเฉพาะเจาะจง (Specific)	ตัวบ่งชี้ต้องแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในประเด็นที่สนใจเพียงประเด็นเดียวเท่านั้น
ใช้ประโยชน์ได้ (Useful)	
มีความเป็นตัวแทน (Representative)	ตัวบ่งชี้ต้องครอบคลุมทุกประเด็นหรือประชากรทุกกลุ่มที่คาดหวังให้ครอบคลุม
เข้าใจได้ (Understandable)	ตัวบ่งชี้ต้องง่ายที่จะนิยามและค่าของตัวชี้วัดต้องแปลความหมายได้ง่าย
เข้าถึงได้ (Accessible)	ข้อมูลที่ต้องการต้องหาได้ง่าย โดยใช้วิธีการเป็นข้อมูลที่สะดวก ทำได้จริง

ตารางที่ 27 เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวบ่งชี้ (ต่อ)

เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
มีคุณธรรม (Ethical)	ตัวบ่งชี้ที่มีคุณธรรม หมายถึงในการรวบรวม วิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลที่ต้องการ ต้องเป็นไปอย่างมีคุณธรรมในรูปของสิทธิของบุคคล ความมั่นใจเสรีภาพในการเลือกที่จะให้ข้อมูลหรือไม่ โดยต้องมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการนำข้อมูลไปใช้

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้มีขั้นตอนคล้ายกับขั้นตอนในกระบวนการวัดตัวแปร แต่มีขั้นตอนเพิ่มมากขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับการรวมตัวแปรเข้าเป็นตัวบ่งชี้ และการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น ขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่นักวิชาการกำหนดไว้มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีส่วนแตกต่างกันในบางขั้นตอน (Johnstone, 1981; Burstein, Oakes, and Guiton, 1992; Blank, 1993; Nardo, et al, 2005 อ้างใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551) ซึ่งสามารถสรุปรวมเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ การนิยามตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูล การสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ และการนำเสนอรายงาน รายละเอียดแต่ละขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 28 กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
การกำหนดวัตถุประสงค์	แรกของการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ นักประเมินต้องกำหนดล่วงหน้าว่าจะนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในเรื่องอะไร และอย่างไร วัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นให้ได้ตัวบ่งชี้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์โดยที่ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ต่างกัน มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินคุณภาพการศึกษา ควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทอิงเกณฑ์ ตัวบ่งชี้เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทอิงเกณฑ์ ตัวบ่งชี้เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทอิงตน และตัวบ่งชี้เพื่อใช้จัดจำแนกระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ ควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทอิงกลุ่ม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ นักประเมินที่ต้องการพัฒนาตัวบ่งชี้จึงต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ให้ชัดเจนว่าจะพัฒนาตัวบ่งชี้ไปใช้ประโยชน์ทำอะไร และเป็นประโยชน์ในการ

ตารางที่ 28 กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ (ต่อ)

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
การกำหนดวัตถุประสงค์ (ต่อ)	ดำเนินการอย่างไร การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนย่อมส่งผลให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพสูง และเป็นประโยชน์สมตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
การนิยามตัวบ่งชี้	<p>หลังจากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้แล้ว งานสำคัญชิ้นแรกในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ การกำหนดนิยามตัวบ่งชี้ เพราะนิยามตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้นนั้นจะเป็นตัวชี้แนววิธีการที่จะต้องใช้ในขั้นตอนต่อไปของกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ เนื่องจากตัวบ่งชี้ หมายถึง องค์ประกอบที่ประกอบด้วยตัวแปรย่อย ๆ รวมกันเพื่อแสดงสารสนเทศ หรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ ดังนั้นในขั้นตอนการนิยามตัวบ่งชี้ นอกจากจะเป็นการกำหนดนิยามในลักษณะเดียวกับการนิยามตัวแปรในการวิจัยทั่วไปแล้ว นักประเมินต้องกำหนดด้วยว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และรวมตัวแปรย่อยเป็นตัวบ่งชี้ชื่ออย่างไร Burstein, Oakes and Guiton แยกการนิยามตัวบ่งชี้เป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือ การกำหนดกรอบความคิดหรือการสร้างสัจกับ (conceptualization) เป็นการให้ความหมายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้โดยการกำหนด รูปแบบหรือโมเดลแนวคิด (conceptual model) ของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ก่อนว่ามีส่วนประกอบแยกย่อยเป็นกิมิติ (dimension) และกำหนดว่าแต่ละมิติประกอบด้วยสัจกับ (concept) อะไรบ้าง ส่วนที่สองยังแยกได้เป็นสองส่วนย่อย คือ การพัฒนาตัวแปรส่วนประกอบ หรือตัวแปรย่อย (development of component measures) และการสร้างและกำหนดมาตร (construction and scaling) การนิยามในส่วนนี้ เป็นการกำหนดนิยามปฏิบัติการตัวแปรย่อยตามโมเดลแนวคิด และการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้</p> <p>จากการนิยามตัวบ่งชี้ นักประเมินจะได้รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้าง (structural relationship model) ของตัวบ่งชี้ เนื่องจากรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างของตัวบ่งชี้ คือ โครงสร้าง (struc-</p>

ตารางที่ 28 กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ (ต่อ)

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
การนิยามตัวบ่งชี้ (ต่อ)	<p>ture) ที่อธิบายว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร ตัวแปรย่อยมีความสัมพันธ์กับตัวบ่งชี้อย่างไร และตัวแปรย่อยแต่ละตัวมีน้ำหนักความสำคัญต่อตัวบ่งชี้ต่างกันอย่างไร ดังนั้นการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้จึงประกอบด้วยข้อกำหนดรายละเอียด 3 ประการ ประการแรก คือ การกำหนดส่วนประกอบ (components) หรือตัวแปรย่อย (component variables) ของตัวบ่งชี้ นักประเมินต้องอาศัยความรู้จากทฤษฎี และประสบการณ์ศึกษาตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ (relate) และตรง (relevant) กับตัวบ่งชี้ แล้วตัดสินใจคัดเลือกตัวแปรย่อยเหล่านั้นว่าจะใช้ตัวแปรย่อยจำนวนเท่าใด ใช้ตัวแปรย่อยประเภทใดในการพัฒนาตัวบ่งชี้ ประการที่สอง คือ การกำหนดวิธีการรวม (combination method) ตัวแปรย่อย นักประเมินต้องศึกษา และตัดสินใจเลือกวิธีการรวมตัวแปรย่อยให้ได้ตัวบ่งชี้ ซึ่งโดยทั่วไปทำได้เป็น 2 แบบ คือ การรวมตัวแปรย่อยด้วยการบวก (addition) และการคูณ (multiplication) ส่วนประการที่สาม คือ การกำหนดน้ำหนัก (weight) การรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้ นักประเมินต้องกำหนดน้ำหนักแทนความสำคัญของตัวแปรย่อยแต่ละตัวในการสร้างตัวบ่งชี้โดยอาจกำหนดให้ตัวแปรย่อยทุกตัวมีน้ำหนักเท่ากัน หรือต่างกันได้การกำหนดรายละเอียดทั้งสามประกอบสำหรับการนิยามตัวบ่งชี้ Johnstone อธิบายว่าทำได้ 3 วิธี แต่ละวิธีมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ และมีวิธีการในการพัฒนาตัวบ่งชี้แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้</p> <p>2.1 การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงปฏิบัติการ (Pragmatic Definition) นิยามเชิงปฏิบัติการ เป็นนิยามที่ใช้ในกรณีที่มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ไว้พร้อมแล้ว มีฐานข้อมูลแล้ว หรือมีการสร้างตัวแปรประกอบจากตัวแปรย่อยๆ หลายตัวไว้แล้ว นักประเมินเพียงแต่ใช้วิจารณ์ญาณคัดเลือกตัวแปรจากฐานข้อมูลที่มีอยู่และนำมาพัฒนาตัวบ่งชี้โดยกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย และกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อย วิธีการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้วิธีนี้อาศัยการตัดสินใจ และ</p>

ตารางที่ 28 กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ (ต่อ)

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
การนิยามตัวบ่งชี้ (ต่อ)	<p>ประสบการณ์ของนักประเมินซึ่งอาจทำให้ได้นิยามที่ลำเอียงเพราะไม่มีการอ้างอิงทฤษฎี หรือตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่อย่างใด จึงเป็นนิยามที่มีจุดอ่อนมากที่สุดเมื่อเทียบกับนิยามแบบอื่น และไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้</p> <p>2.2 การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงทฤษฎี (Theoretical Definition) นิยามเชิงทฤษฎี เป็นนิยามที่นักประเมินใช้ทฤษฎีรองรับ สนับสนุนการตัดสินใจของนักวิจัยโดยตลอด และใช้วิจารณ์ญาณของนักวิจัยน้อยกว่าการนิยามแบบอื่น การนิยามตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงทฤษฎีนั้นอาจทำได้สองแบบ แบบแรกเป็นการใช้ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนทั้งหมดตั้งแต่การกำหนดตัวแปรย่อย การกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย และการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อย โดยอาจใช้โมเดลหรือสูตรในการสร้างตัวบ่งชี้ตามที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วทั้งหมด แบบที่สอง เป็นการใช้ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนในการคัดเลือกตัวแปรย่อย และการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยเท่านั้น ส่วนในขั้นตอนการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยแต่ละตัวนั้น เป็นการใช้ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประกอบในการตัดสินใจ วิธีแบบนี้ใช้ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ใดกำหนดสูตรหรือโมเดลตัวบ่งชี้ไว้ก่อน</p> <p>2.3 การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ (Empirical Definition) นิยามเชิงประจักษ์ เป็นนิยามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับนิยามเชิงทฤษฎี เพราะเป็นนิยามกำหนดว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และกำหนดรูปแบบวิธีการรวมตัวแปรให้ได้ตัวบ่งชี้โดยมี ทฤษฎี เอกสารวิชาการ หรืองานวิจัยเป็นพื้นฐาน แต่การกำหนดน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัวที่จะนำมารวมกันในการพัฒนาตัวบ่งชี้ นั้นมิได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีโดยตรง แต่อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ การนิยามแบบนี้มีความเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับกันอยู่มาจนถึงทุกวันนี้ เมื่อพิจารณาวิธีการนิยามตัวบ่งชี้ทั้ง 3 วิธีของ Johnstone ที่กล่าวข้างต้นเปรียบเทียบกับวิธีการนิยามตัวแปร 2 วิธีที่ใช้ในการวิจัยทั่วไป จะเห็นได้ว่า Johnstone ให้ความสำคัญกับการ</p>

ตารางที่ 28 กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ (ต่อ)

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
การนิยามตัวบ่งชี้ (ต่อ)	<p>นิยามระดับนามธรรมตามทฤษฎี หรือการนิยามโครงสร้างที่มีทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานในการนิยาม วิธีการนิยามตัวบ่งชี้ทั้ง 3 วิธี โดยเฉพาะสองวิธีหลังของ Johnstone ล้วนแต่ต้องมีทฤษฎีเป็นหลักทั้งสิ้น จึงกล่าวได้ว่าการนิยามทุกวิธีในส่วนของข้อกำหนดตัวแปรย่อย และการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรเป็นนิยามโครงสร้างตามทฤษฎีทั้งสิ้น ส่วนการแบ่งประเภทวิธีการนิยามนั้นเป็นเพียงการแบ่งโดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดว่าน้ำหนักตัวแปรย่อยจะใช้ทฤษฎี หรือข้อมูลเชิงประจักษ์เท่านั้น สรุปได้ว่านิยามเชิงประจักษ์มีลักษณะเทียบเคียงได้กับนิยามเชิงทฤษฎี ต่างกันที่การกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยในวิธีแรกใช้ทฤษฎี ส่วนในวิธีหลังใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์</p> <p>ในจำนวนวิธีการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้ทั้ง 3 วิธีของ Johnstone ที่กล่าวข้างต้นนั้น วิธีการนิยามเชิงประจักษ์ เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด ประเด็นที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ คือ การกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยนั้น ในความเป็นจริงมิใช่การกำหนดนิยามจากการศึกษาเอกสารและทฤษฎี แต่เป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อเปรียบเทียบการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ซึ่งต้องใช้ในการวิจัยในการนิยาม กับการวิจัยที่มีการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น หรือโมเดลลิสเรล (linear Structural relationship model or LISREL model) จะเห็นได้ว่ามีวิธีการสอดคล้องกัน เนื่องจากการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้มีงานสำคัญสองส่วน</p> <p>ส่วนแรก เป็นการกำหนดโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และอย่างไร โดยมีทฤษฎีเป็นพื้นฐานรองรับ โมเดลที่ได้เป็น โมเดลการวัด (measurement model) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรย่อยซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้ (observed variables) กับตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นตัวแปรแฝง (latent variables)</p>

ตารางที่ 28 กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ (ต่อ)

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
การนิยามตัวบ่งชี้ (ต่อ)	<p>งานส่วนที่สอง คือ การกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อยจากข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการวิจัย งานส่วนนี้เป็นงานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์โมเดลอิสระนั่นเอง กล่าวคือ นักวิจัยต้องรวบรวมข้อมูลได้แก่ตัวแปรย่อยทั้งหลายตามโมเดลที่พัฒนาขึ้น แล้วนำมาวิเคราะห์ให้ได้ค่าน้ำหนักตัวแปรย่อยที่จะใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้ วิธีการวิเคราะห์ที่นิยมใช้กันมากที่สุด คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ใช้เมื่อมีทฤษฎีรองรับโมเดลแบบหนักแน่นเข้มแข็ง และสามารถตรวจสอบความตรงของโมเดลโดยพิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูล เมื่อพบว่าโมเดลมีความตรง จึงนำสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อยมาสร้างตัวแปรแฝง</p>
การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)	<p>ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ การดำเนินการวัดตัวแปรย่อย ได้แก่ การสร้างเครื่องมือสำหรับวัด การทดลองใช้และการปรับปรุงเครื่องมือ ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การออกภาคสนามเพื่อใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่เป็นตัวแปรย่อยซึ่งจะนำมารวมเป็นตัวบ่งชี้ ในขั้นตอนนี้มีวิธีการดำเนินงานแล้ว</p>
การสร้างตัวบ่งชี้	<p>ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยสร้างสเกล (scaling) ตัวบ่งชี้โดยนำตัวแปรย่อยที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์รวมให้ได้เป็นตัวบ่งชี้ โดยใช้วิธีการรวมตัวแปรย่อย และการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยตามที่ได้นิยามตัวบ่งชี้ไว้</p>
การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Check) ตัวบ่งชี้	<p>การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมถึงการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรย่อย และตัวบ่งชี้ด้วย โดยตรวจสอบทั้งเรื่องความเที่ยง (reliability) ความตรง (validity) ความเป็นไปได้ (feasibility) ความเป็นประโยชน์ (utility) ความเหมาะสม (appropriateness) และความเชื่อถือได้ (credibility)</p>

ตารางที่ 28 กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ (ต่อ)

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
การจัดเข้าบริบท และการนำเสนอรายงาน (Contextualization and Presentation)	ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนหนึ่งในการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการสื่อสาร (Communication) ระหว่างนักประเมินที่เป็นผู้พัฒนากับผู้ใช้ตัวบ่งชี้ หลังจากสร้างและตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้แล้ว นักประเมินต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ค่าของตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับบริบท (context) โดยอาจวิเคราะห์ตีความแยกตามระดับเขตการศึกษา จังหวัด อำเภอ โรงเรียน หรือแยกตามประเภทของบุคลากร หรืออาจวิเคราะห์ตีความในระดับมหภาค แล้วจึงรายงานค่าของตัวบ่งชี้ ให้ผู้บริหาร/ผู้บริหาร/นักวางแผน/นักวิจัย ตลอดจนนักการศึกษาทั่วไปได้ทราบและใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้ได้อย่างถูกต้องต่อไป

ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพซึ่งจะใช้เป็นสารสนเทศในการบริหารและการจัดการระบบการศึกษาควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการ (UNESCO, 1993, Johnstone, 1981 อ้างใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551 : 15) ประการแรก ตัวบ่งชี้ควรมีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ เหมาะสมกับเวลาและสถานที่สารสนเทศที่ได้จากตัวบ่งชี้ต้องสามารถบอกถึงสถานะ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง หรือสภาพปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ทันเวลาให้ผู้บริหารสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ทันท่วงที ประการที่สอง ตัวบ่งชี้ควรตรงกับความต้องการหรือจุดมุ่งหมายของการใช้งาน ตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายการศึกษาไม่ควรจะมีลักษณะเป็นแบบเดียวกับตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการบรรยายสภาพของระบบการศึกษา แต่อาจจะมีตัวบ่งชี้ย่อยบางตัวเหมือนกันได้ ประการที่สาม ตัวบ่งชี้ควรมีคุณสมบัติตามคุณสมบัติของการวัด คือ มีความตรง ความเที่ยง ความเป็นปรนัย และใช้ปฏิบัติได้จริง คุณสมบัติข้อนี้มีความสำคัญมาก ในการสร้างหรือการพัฒนาตัวบ่งชี้จึงต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ทุกครั้ง ประการสุดท้าย ตัวบ่งชี้ควรมีกฎเกณฑ์การวัด (Measurement rules) ที่มีความเป็นกลาง มีความเป็นทั่วไป และให้สารสนเทศเชิงปริมาณที่ใช้เปรียบเทียบกันได้ไม่ว่าจะเป็นการเปรียบเทียบระหว่างจังหวัด ระหว่างเขตในประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือการเปรียบเทียบระหว่างประเทศ

ในทางปฏิบัติ นักประเมินนิยมตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) โดยมีทฤษฎีหรือนิยามตัวบ่งชี้รองรับโมเดลแบบหนักแน่นเข้มแข็ง และสามารถตรวจสอบความตรงของโมเดลโดยพิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูล ด้วยโปรแกรมการ

วิเคราะห์ข้อมูลลิสเรล (Linear Structural Relationship = LISREL) นอกจากนี้ยังนิยมตรวจสอบความตรงเชิงทำนาย (predictive validity) และความตรงร่วมสมัย (concurrent validity) โดยการใช้ผลการวัดด้วยเครื่องมือชนิดอื่นเป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบ นักประเมินหลายคนนิยมตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจึงพิจารณานำมาประยุกต์ใช้เป็นระเบียบวิธีวิจัย โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร รวมทั้งพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

5. เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

เทคนิคการวิจัยแบบอนาคต EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) มีความเชื่อพื้นฐานที่ว่าอนาคตเป็นเรื่องที่สามารถทำการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ความเชื่อของมนุษย์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในอนาคต มนุษย์จึงสามารถสร้างอนาคตได้ ทั้งนี้จุดมุ่งหมายของการวิจัยในอนาคตมิใช่การทำนายที่ถูกต้อง แต่เป็นการสำรวจเพื่อศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้ ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ เพื่อที่จะหาทางทำแนวโน้มที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นและขจัดแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ให้หมดไป หรือลดน้อยลง การวิจัยอนาคตจึงมีประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจในการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การสร้างอนาคตอันพึงประสงค์ (ธงชัย ทองมา, 2558)

เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) ความเป็นมาและความหมายของเทคนิคเดลฟาย เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย เป็นเทคนิคที่ได้รับการยอมรับในหมู่นักวิชาการทางการศึกษาอย่างมาก ในปัจจุบัน ถูกค้นพบและพัฒนาโดย โอลาฟ เฮลเมอร์ (Olaf Helmer) และ นอร์แมน ดาลกี (Norman Dalkey) นักวิจัยของ บริษัท แรนด์ (Rand Cooperation) เมื่อต้นปี ค.ศ. 1960 เพื่อใช้ในการถามและเก็บความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพยากรณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อเล็กซ์ เจ. ดูคานิส (Alex J. Ducanis, 1970) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า เป็นการทำนายเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะเป็นไปได้ในอนาคต เทคนิคนี้ มุ่งที่จะลดผลกระทบหรืออิทธิพลของบุคคลอื่น ๆ ในกรณีที่ต้องมีการเผชิญหน้ากัน ในขณะเดียวกันก็เป็นการลดผลกระทบทางด้านความคิดระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้วยกัน หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า เทคนิคเดลฟาย เป็นวิธีการรวบรวมคำตอบที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องที่เรา ต้องการจะศึกษาในขณะที่ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ได้เกี่ยวข้องจะถูก จำกัดลงด้วย อัลเฟรด รัสป์ จูเนียร์ (Rasp, 1973) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า เป็นเทคนิคของการรวบรวมการพิจารณาการตัดสินใจที่มุ่งเพื่อเอาชนะจุดอ่อนของการตัดสินใจแต่เดิม ที่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะหรือความคิดเห็นของกลุ่มหรือมติของที่ประชุม อีกทั้ง โอลาฟ เฮลเมอร์และนิโคลัส เรส

เซอร์ (Olaf Helmer and Nicholas Rescher) ได้ให้คำนิยามของเทคนิคเดลฟายว่า เป็นโครงการจัดทำอย่างละเอียดรอบคอบในการที่จะสอบถามบุคคล ด้วยแบบสอบถามในเรื่องต่างๆ เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลและความคิดเห็นกลับมา สำหรับจุดมุ่งหมายของเทคนิคเดลฟายนั้น มุ่งที่จะรวบรวมการพิจารณาการตัดสินใจและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคต ในส่วนที่เกี่ยวกับเวลา ปริมาณ หรือสภาพการณ์ที่ต้องการจะให้เป็น ทั้งนี้ทอร์นตัน และคณะ (Thornton and Others, 1975) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ เป็นวิธีการที่จะเป็นการขัดเกลาและได้รับความความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

จุมพล พูลภัทรชีวิน เป็นผู้พัฒนาเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) จากการผสมผสานเทคนิคการวิจัยอนาคตรูปแบบเดิมของเดลฟาย (Delphi) และ EFR (Ethnographic Futures Research) โดยนำจุดเด่นของทั้งสองวิธีมาพัฒนาเป็นเทคนิคใหม่ ที่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายและความเชื่อพื้นฐานของการวิจัยอนาคต และได้ข้อมูลที่เป็นระบบและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2551)

หลักการของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR เป็นการผสมผสานเทคนิคการวิจัยแบบ Delphi และ EFR ขั้นตอนของการวิจัยจะคล้ายกับวิธีของ Delphi แต่จะมีความยืดหยุ่นและเหมาะสมมากยิ่งขึ้นเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR จะเริ่มต้นจากการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคที่ปรับปรุงมาจากวิธีการสัมภาษณ์แบบ EFR ขั้นตอนต่อไปคือการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล และนำไปสร้างเครื่องมือโดยทั่วไปมักอยู่ในรูปของแบบสอบถาม หลังจากนั้น ให้ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบตามเทคนิคของ Delphi เพื่อกรองความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและหาฉันทามติ โดยทำซ้ำประมาณ 2 - 3 ครั้งแล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้ง เพื่อหาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้และสอดคล้องภายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสรุปเขียนเป็นภาพอนาคตขั้นตอนหลักๆ ของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 29 หลักการของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

หลักการของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR	คำอธิบาย
ขั้นตอนที่ 1	การกำหนดและการเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญและความจำเป็น เนื่องจากถ้าผู้วิจัยสามารถหากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษาจะช่วยให้ผลการวิจัยมีความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ในส่วนของการเตรียมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจำเป็นต้องสื่อสารกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่ออธิบายจุด

ตารางที่ 29 หลักการของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

หลักการของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR	คำอธิบาย
<p>ขั้นตอนที่ 1 (ต่อ)</p>	<p>มุ่งหมายของการวิจัยกระบวนการ ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละรอบ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย รวมทั้งเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการใช้ผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนวิจัย จากนั้นจึงขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านและนัดวันเวลาในการสัมภาษณ์อีกครั้งหากไม่ได้รับความร่วมมือจะต้องหาผู้เชี่ยวชาญคนอื่นต่อไป การเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญช่วยให้ผู้วิจัยมั่นใจว่าจะได้รับความร่วมมือจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างดี และจะได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือเนื่องจากผู้เชี่ยวชาญมีเวลาในการเตรียมตัวล่วงหน้า</p>
<p>ขั้นตอนที่ 2</p>	<p>การสัมภาษณ์ (EDFR รอบที่ 1) ในขั้นตอนนี้จะคล้ายกับเทคนิคการสัมภาษณ์แบบ EFR แต่จะมีความยืดหยุ่นมากกว่า ผู้วิจัยสามารถเลือกรูปแบบการสัมภาษณ์ได้เองตามจุดมุ่งหมาย ระยะเวลา งบประมาณ และสถานการณ์ในการวิจัย โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบ EFR เรียงลำดับตามอนาคตภาพ 3 ภาพ คือ Optimistic-Realistic (O-R) Pessimistic-Realistic (P-R) และ Most-Probable (M-P) หรืออาจใช้เทคนิคเลือกสัมภาษณ์เฉพาะแนวโน้มที่ผู้ให้ข้อมูลหลักคาดว่าจะเป็นไปได้และน่าจะเป็น ทั้งแนวโน้มทางดีและทางร้ายและถ้าผู้วิจัยต้องการแยกศึกษาอนาคตภาพ 3 ภาพ ก็สามารถทำได้โดยการสร้างแบบสอบถามในการทำ EDFR รอบที่สองและรอบที่สาม</p>
<p>ขั้นตอนที่ 3</p>	<p>การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อสร้างเครื่องมือในการทำเดลฟาย</p>
<p>ขั้นตอนที่ 4</p>	<p>การสร้างเครื่องมือ</p>
<p>ขั้นตอนที่ 5</p>	<p>การทำเดลฟาย (EDFR รอบที่ 2 หรือรอบที่ 3 หรือจนกว่าจะได้ฉันทามติ)</p>
<p>ขั้นตอนที่ 6</p>	<p>การเขียนภาพอนาคต</p>

นอกจากขั้นตอนการทำวิจัยแบบ EDFR ที่กล่าวมาข้างต้น จุมพล พูลภัทรชีวิน ยังได้อธิบายเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR เพิ่มเติมดังนี้ การแบ่งช่วงเวลาของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2548)

เวลาเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากสำหรับการวิจัยอนาคต เนื่องจากงานวิจัยทั่วไปละเลยมิติของเวลาและผู้วิจัยยังนำผลของการวิจัยในอดีตหรือในปัจจุบันไปใช้อธิบายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยผู้วิจัยอนาคตจะแบ่งช่วงเวลาหรือช่วงการวางแผนเป็น 4 ช่วงใหญ่ ซึ่งแต่ละคนอาจกำหนดระยะเวลาในแต่ละช่วงแตกต่างกัน โดยปกติจะแบ่งช่วงระยะเวลา 5 ปี ดังนี้

ช่วงระยะเวลา 5 ปี เรียกว่า การทำนายหรือการวางแผนในระยะกระชั้นชิดหรือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (Immediate Problem Solving หรือ Immediate Forecasting หรือ Immediate Planning)

ช่วงระยะเวลา 5 - 10 ปี เรียกว่า การทำนาย การวางแผนหรือการศึกษาอนาคตในระยะสั้น (Short Range Forecasting หรือ Short Range Planning)

ช่วงระยะเวลา 10 - 15 ปี และอาจถึง 20 ปี เรียกว่า การทำนาย การวางแผนหรือการศึกษาอนาคตในระยะกลาง (Middle Range Forecasting หรือ Middle Range Planning) ซึ่งเป็นช่วงที่นักวิจัยอนาคตนิยมศึกษากันมากที่สุด เนื่องจากหากนำผลการวิจัยไปใช้ปฏิบัติจะเกิดประโยชน์กับคนในรุ่นปัจจุบัน และยังสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงกับคนในรุ่นหลังได้อีกด้วย

ช่วงระยะเวลา 20 ปี หรือ 25 ปี ขึ้นไป เรียกว่า การทำนาย การวางแผนหรือการศึกษาอนาคตในระยะยาว มีนักอนาคตนิยมบางกลุ่มแบ่งช่วงเวลานี้ ออกเป็น 50 หรือ 100 ปีขึ้นไป ในขณะที่เดียวกันกลับถูกมองว่าช่วงเวลาดังกล่าวยาวนานเกินไป เนื่องจากผลการวิจัยเป็นเรื่องที่ไกลตัวทำให้เรื่องราวขาดความน่าสนใจ

อย่างไรก็ตามการแบ่งช่วงเวลาหรือการกำหนดระยะในการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการวิจัย องค์กรประกอบต่างๆ หรือความสนใจของคนในหน่วยงานซึ่งไม่มีข้อจำกัด

5.1 การเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแบบ EDFR

การเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เป็นเรื่องสำคัญมากที่สุดเรื่องหนึ่งสำหรับการวิจัยอนาคต สาเหตุที่การวิจัยอนาคตนิยมใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากเชื่อว่าผู้เชี่ยวชาญจะสามารถคาดการณ์อนาคตได้อย่างชัดเจนและมีความถูกต้องมากกว่าคนทั่วไป นอกจากนั้นผู้เชี่ยวชาญยังเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ในสังคมหรือภายในหน่วยงาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาอนาคตเพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการรับรู้ข้อมูลแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน จะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ การวางแผนและการกำหนดนโยบายการวิจัยอนาคตต้องเน้นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นเกณฑ์การเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจึงมีลักษณะที่เป็นแบบเจาะจงเลือก (Purposive) ซึ่งจะแตกต่างจาก

การวิจัยทั่วไปที่ใช้การสุ่ม (Random Sampling) เพื่ออ้างอิงกลุ่มตัวอย่างไปยังประชากรที่ต้องการศึกษาโดยผู้วิจัยอนาคตจะต้องเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกำหนดสัดส่วนของผู้เชี่ยวชาญเองตามจุดเน้นของเรื่องที่ต้องการศึกษา

5.1.1 เกณฑ์การเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

วิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญของเทคนิค EDFR กรณีที่ผู้วิจัยรู้ว่าใครเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษา สามารถเลือกแบบเจาะจงกำหนดผู้ให้ข้อมูลได้เลย อีกวิธีหนึ่งจะใช้ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่รู้ว่าใครเป็นผู้เชี่ยวชาญ อาจจะใช้วิธีโยนลูก (Snowball) โดยเริ่มต้นจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นคนในหน่วยงานนั้น เช่น ผู้บริหาร จากนั้นจึงขอให้ผู้เชี่ยวชาญคนดังกล่าวบอกชื่อผู้เชี่ยวชาญคนอื่นอีก 3 หรือ 5 คน ผู้วิจัยจึงไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น และขอให้บอกชื่อผู้เชี่ยวชาญคนอื่นอีก 3 หรือ 5 คน และใช้วิธีดังกล่าวในการหากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อไป หรือผู้วิจัยอาจจะใช้วิธีให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ ในกลุ่มเอง โดยการเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญคนอื่นพูดถึง 3 หรือ 5 คนขึ้นไป ซึ่งจะช่วยให้การเลือกผู้เชี่ยวชาญมีระบบมากขึ้น และลดปัญหาเรื่องความลำเอียง

5.1.2 จำนวนผู้เชี่ยวชาญของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

จำนวนผู้เชี่ยวชาญในการทำวิจัยอนาคตแบบ EDFR แต่ละรอบไม่จำเป็นต้องเท่ากันเสมอไป เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านอาจไม่สะดวกในการให้ข้อมูลทุกครั้ง และผู้วิจัยอาจมีข้อจำกัดด้านเวลาหรืองบประมาณ หากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละรอบมีจำนวนคงที่จะช่วยให้มีความสะดวกในการคำนวณมากขึ้นในกรณีที่จำนวนผู้เชี่ยวชาญแต่ละรอบไม่เท่ากัน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในรอบแรกควรมีจำนวนมาก และในรอบที่สองควรมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญไม่น้อยกว่า 17 คน ส่วนรอบที่สามนั้น เป็นรอบสำคัญที่จะช่วย ยืนยันผลการศึกษาวิจัย ดังนั้น จึงสามารถเพิ่มผู้เชี่ยวชาญที่ไม่สะดวกให้สัมภาษณ์ในรอบที่สองกลับเข้ามาได้ ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต ไม่ใช่การทำนายที่ถูกต้องตามหลักทางการทางสถิติเหมือนการวิจัยทั่วไป แต่มุ่งเน้นการสำรวจทางเลือกและแนวโน้มในอนาคตที่เป็นไปได้มากที่สุด เพื่อสร้างอนาคตที่พึงประสงค์และลดโอกาสการเกิดอนาคตอันไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละรอบที่เป็นมาตรฐานอย่างชัดเจน โดยทั่วไปมักใช้จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างน้อย 17 คน ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาของ Thomas T. Macmillan (1971: 1-24) ได้วิจัยโดยใช้เทคนิคของ Delphi และพบว่าถ้ามีจำนวนผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 17 คนขึ้นไป ค่าความคลาดเคลื่อนของการวิจัยจะลดลง (Macmillan, 1971)

ตารางที่ 30 จำนวนผู้เชี่ยวชาญและการลดลงของความคลาดเคลื่อน

จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก	ความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1-5	1.20-0.70	0.5
5-9	0.70-0.58	0.12
9-13	0.58-0.54	0.04
13-17	0.54-0.50	0.04
17-21	0.50-0.48	0.02
21-25	0.48-0.46	0.02
25-29	0.46-0.44	0.02

ที่มา : (Macmillan, 1971)

5.2 การสัมภาษณ์ของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

เทคนิคการสัมภาษณ์แบบ EDFR ทำได้ 3 วิธี ได้แก่ วิธีที่หนึ่ง การสัมภาษณ์ตามรูปแบบของ EFR โดยเรียงตามอนาคตภาพ 3 ภาพ Optimistic-Realistic (O-R) Pessimistic-Realistic (P-R) และ Most-Probable (M-P) ข้อดีของวิธีนี้จะช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญมองอย่างรอบด้านและเป็นระบบ กล่าวคือ อย่างน้อยต้องพิจารณาทั้ง 3 ด้าน และเรียงลำดับความคิดจากด้านดีด้านร้ายและด้านที่น่าจะเป็นมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญไม่ฝังใจกับด้านใดด้านหนึ่ง ส่วนข้อเสียของวิธีนี้ผู้เชี่ยวชาญบางท่านอาจจะให้ข้อมูลเน้นหนักไปด้านใดด้านหนึ่งจนไม่มีข้อมูลสำหรับด้านอื่น ซึ่งผู้วิจัยจะต้องมีเทคนิคในการสัมภาษณ์เพื่อดึงประเด็นที่เหลือออกมาให้ได้มากที่สุด วิธีที่สอง การเลือกสัมภาษณ์เฉพาะแนวโน้มที่เป็นไปได้หรือมีความน่าจะเป็นทั้งแนวโน้มที่ดีและไม่ดี การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจะมีอิสระในการให้ข้อมูลโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจะเป็นด้านบวกหรือลบหรือจะพูดหัวข้อใดก่อนก็ได้ ผู้วิจัยสามารถหาอนาคตที่พึงประสงค์ได้ โดยใช้สถิติอย่างง่ายในการทำ EDFR รอบที่สองและสามหรือสี่ โดยขอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่าแนวโน้มนั้นพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ ซึ่งก็คือภาพดีและไม่ดี ผู้วิจัยหลายคนมักนิยมสัมภาษณ์วิธีนี้เป็นเรื่องจากสะดวกกว่าวิธีแรก วิธีที่สาม การเลือกสัมภาษณ์เฉพาะเรื่องที่คุณเชี่ยวชาญมีความเชี่ยวชาญจริงๆ โดยผู้วิจัยจะต้องส่งข้อมูลย้อนกลับทั้งหมดให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาอีกครั้ง ในการทำ EDFR รอบที่สองและสามหรือสี่ นอกจากนี้ ผู้วิจัยหรือผู้สัมภาษณ์ยังสามารถเพิ่มข้อมูลหรือแนวโน้มจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญคนอื่นๆ รวมเข้าไปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญต่อไปได้ตลอดเวลาเพื่อหาแนวโน้มที่มีโอกาสเกิดขึ้น ให้มากที่สุด

5.3 การเขียนแนวโน้มในแบบสอบถามของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

การเขียนแนวโน้มในแบบสอบถามมีข้อควรพิจารณา 3 ประเด็น ประเด็นแรก คือ การใช้ภาษา ควรใช้ภาษาที่สั้น กะทัดรัด และชัดเจน โดยคงความหมายเดิมของผู้เชี่ยวชาญไว้ให้ได้มากที่สุด ถ้าผู้เชี่ยวชาญใช้ภาษาที่ไม่ชัดเจนและผู้วิจัยเข้าใจความหมายที่แท้จริงก็สามารถแก้ไขให้ตรงประเด็นมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยควรใช้ภาษาที่เป็นกลาง โดยหลีกเลี่ยงภาษาที่สื่อถึงทัศนคติหรืออคติของผู้วิจัย โดยปกติการสัมภาษณ์ ในขั้นตอน EDFR รอบที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างหรือตรงข้ามกัน ซึ่งผู้วิจัยจะต้องใส่ความคิดเห็นทั้งสองด้านลงไป หากในรอบสุดท้ายความคิดเห็นใดที่ไม่มีผลสอดคล้องหรือมีแนวโน้มความเป็นไปได้ต่ำ ผู้วิจัยจะไม่นำมาอภิปรายและความคิดเห็นนั้นจะถูกตัดทิ้งออกไป อาจกล่าวได้ว่าการเขียนแนวโน้มในแบบสอบถาม คือ การสังเคราะห์และการตีความภาษาที่ใช้ในงานวิจัย ให้ตรงตามที่ต้องการมากที่สุด

ประเด็นที่สองคือ การเขียนประเด็นแนวโน้ม แบบสอบถามแต่ละข้อต้องมีประเด็นแนวโน้มเดียวใน 1 ข้อ ไม่ควรมีแนวโน้มย่อยอยู่ในแนวโน้มใหญ่ เพราะจะเป็นอุปสรรคในการตีค่าคะแนน เนื่องจากผู้วิจัยจะไม่รู้ว่าผู้เชี่ยวชาญตอบเพราะแนวโน้มย่อยข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อรวมกัน

ประเด็นที่สาม คือ หลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำที่คลุมเครือ เช่น ดีขึ้นหรือเลวลง เพิ่มขึ้นหรือลดลง ผู้วิจัยต้องหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำที่คลุมเครือหรือขยายให้มีความชัดเจนมากขึ้น หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ก็ให้คงเอาไว้ ในกรณีที่พบว่า แบบสอบถามมีความยาวมาก ผู้วิจัยควรแบ่งประเด็นที่ต้องการศึกษาออกเป็นส่วนหรือตอนย่อยๆ โดยศึกษาประเด็นในส่วนแรกและสรุปผลการวิจัยส่งให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ก่อน จากนั้นจึงนัดสัมภาษณ์อีกครั้ง เพื่อขอข้อมูลในส่วนที่เหลือต่อไป นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสามารถลดความยาวของแบบสอบถามในการทำ EDFR รอบที่ 3 ได้ โดยนำผลจากการคำนวณค่าสถิติทั้งหมดในการทำ EDFR รอบที่ 2 มาใช้พิจารณาตัดแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในระดับต่ำออกไป ดังนั้น แบบสอบถามการทำ EDFR รอบที่ 3 จึงจะเหลือเฉพาะแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในระดับมากเท่านั้น เช่น แนวโน้มที่มีค่า Median ระดับ 3.5 ขึ้น ไปจากมาตราวัด 5 ระดับ จากนั้นจึงขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญให้ประเมินหรือคาดการณ์ความเป็นไปได้เฉพาะแนวโน้มเหล่านั้นอีกครั้ง เพื่อหาความสอดคล้องหรือยืนยันผลการคาดการณ์ของผู้วิจัย

5.4 จำนวนรอบในการทำ EDFR

เทคนิคการทำวิจัยแบบ EDFR ไม่มีการระบุจำนวนรอบและจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการวิจัย งบประมาณ ระยะเวลาและกำลังคน โดยจะพิจารณาว่าฉันทามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษาหรือไม่ โดยทั่วไปจะทำ EDFR จำนวน 2 รอบ 3 รอบ หรือ 4 รอบ แต่ถ้าข้อมูลที่ได้จากรอบที่ 2 มีความหนักแน่นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับแนวโน้มนั้น ซึ่งสามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายการวิจัยก็สามารถหยุดได้ หรือจะเรียกว่า Mini EDFR การทำซ้ำ

รอบที่ 3 ก็เพื่อยืนยันความหนักแน่นของข้อมูล อาจกล่าวได้ว่า จุดมุ่งหมายมีอิทธิพลต่อจำนวนรอบ อย่างไรก็ตามจำนวนรอบก็มีส่วนช่วยในด้านสถิติ ในการกรองความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ถ้าความเห็นยังกระจัดกระจายจำนวนรอบในการทำ EDFR อาจเพิ่มมากขึ้น หรือผู้วิจัยจะทำ EDFR เพียงสามรอบแม้ว่าข้อมูลยังไม่สอดคล้องกันก็สามารถทำได้ ซึ่งจะทำให้การอภิปรายผลวิจัยแตกต่างกันออกไป โดยอาจอภิปรายแบบกว้างๆ โดยเน้นว่าประเด็นที่ศึกษาอาจมีความซับซ้อนมากจนทำให้ความคิดเห็นกระจัดกระจาย และต้องอภิปรายวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อผลการวิจัย เช่น ความเชี่ยวชาญหรือระดับความแตกต่างของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และสัดส่วนของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่อาจทำให้ผลการวิจัยออกมาอย่างใดอย่างหนึ่ง

5.5 การเขียนรายงานการวิจัยอนาคตแบบ EDFR

การเขียนรายงานการวิจัยอนาคตแบบ EDFR มีความยืดหยุ่น โดยอาจทำได้ 2 วิธี คือ การเขียนรายงานเป็นอนาคตภาพ 3 ภาพ คือ ภาพทางบวก ภาพทางลบ และภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด โดยเลือกประเด็นแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้สูงระดับหนึ่ง ผู้วิจัยอาจกำหนดเกณฑ์ในการเลือกแนวโน้มมารายงาน เช่น แนวโน้มที่มีค่า Median ระดับมาก 3.5 ขึ้น ไปจาก 5 ระดับ จากนั้นจึงพิจารณาความสอดคล้องของคำตอบ จากค่า Interquartile Range (Q3-Q1) ไม่เกิน 1.5 บวก และ Mode-Median ไม่เกิน 1 หรืออาจพิจารณาความสอดคล้องของคำตอบโดยใช้เพียงวิธีเดียวก็ได้ เป็นการใช้สถิติเพื่อเป็นเกณฑ์ในการรายงานผลได้อย่างเป็นระบบ เชื่อถือได้อีกวิธีหนึ่งคือ การเขียนรายงานแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น ระดับมากหรือมากที่สุด และอาจจะบรู้อยละของจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักที่เห็นว่าแนวโน้มนั้นไม่พึงประสงค์

ภาษาในการเขียนรายงานการวิจัย อาจใช้ภาษาที่เป็นทางการเหมือนการเขียนรายงานวิจัยทั่วไป หรืออาจใช้ภาษาธรรมดาที่ไม่เป็นภาษาวิชาการมากเกินไป คนทั่วไปอ่านแล้วรู้เรื่องเข้าใจ

5.6 รูปแบบต่างๆ ของ EDFR

การทำ EDFR มีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการวิจัย งบประมาณ และระยะเวลา รูปแบบแรก คือ การสัมภาษณ์ และมีแบบสอบถาม 2 หรือ 3 รอบ จุดมุ่งหมายของจำนวนรอบนั้นเพื่อต้องการหาฉันทามติและกรองการคาดการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ ถ้าครอบคลุมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของงานวิจัยก็สามารถหยุดได้

รูปแบบที่สอง คือ Mini EDFR โดยสัมภาษณ์แบบ EDFR และใช้แบบสอบถามอีก 1 รอบ ซึ่งผู้วิจัยควรให้ข้อมูลป้อนกลับให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจในรอบที่ 2 ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย อย่างน้อยควรแสดงผลในค่าความถี่ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์และรายงานผลเช่นเดียวกับแบบ EDFR เต็มรูป แต่จะประหยัดงบประมาณและเวลามากกว่า

รูปแบบที่สาม คือ แบบ EDFR เต็มรูป แต่จะมีการปรับแบบสอบถามรอบที่ 3 ให้สั้นลง โดยเริ่มต้นจากการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลและรายละเอียดในรอบแรก และทำแบบสอบถามในรอบที่สอง จากนั้น ผู้วิจัยจะพิจารณาเลือกเฉพาะแนวโน้มที่มีระดับความเป็นไปได้มากหรือมากที่สุดเพื่อนำมาใช้ศึกษาในรอบที่สาม ซึ่งจะทำให้แบบสอบถามสั้นลง ทั้งนี้ควรกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์สามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายการวิจัยแต่ควรเลือกเผื่อเอาไว้ เช่น หากสนใจศึกษาเฉพาะแนวโน้มระดับ 3.5 ผู้วิจัยควรเลือกแนวโน้มที่มีค่าตั้งแต่ 3.25 ขึ้นไป เพราะแนวโน้มที่เลือกเผื่อไว้นี้อาจมีค่าเพิ่มในรอบที่สาม แต่หากลดลงหรือเพิ่มไม่ถึง 3.5 ก็ตัดทิ้งออกไป หรืออาจเลือกเฉพาะแนวโน้มที่เกือบถึงเกณฑ์มาทำ EDFR รอบสุดท้าย

การสรุปผลในการเขียนรายงานการวิจัย EDFR นอกจากแนวโน้มที่เป็นไปตามเกณฑ์ซึ่งส่วนใหญ่จะเลือกเฉพาะแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ระดับตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป ผู้วิจัยสามารถนำผลวิเคราะห์จากรอบที่สอง โดยเลือกแนวโน้มในระดับปานกลางค่อนข้างสูงมาประกอบการพิจารณา รายงานและอภิปรายผลได้ กล่าวได้ว่ารูปแบบและระเบียบวิธีการวิจัยแบบ EDFR จะตอบสนองปรัชญาและแนวคิดพื้นฐานของอนาคตนิยมที่มีความยืดหยุ่นสูงภายใต้ระบบที่เป็นระบบและเน้นความเป็นองค์รวม ซึ่งสามารถตอบสนองและสอดคล้องธรรมชาติของมนุษย์และความเป็นไปในสังคม โดยไม่ได้สร้างอุดมคติหรืออุดมการณ์ของการวิจัยที่อยู่กับที่เป็นระเบียบวิธีวิจัยที่เป็นระบบมากที่สุดภายใต้สถานการณ์ที่ไม่มั่นคงและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

จากเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า หลักการของเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR เป็นการผสมผสานเทคนิคการวิจัยแบบ Delphi และ EFR ขั้นตอนของการวิจัยจะคล้ายกับวิธีของ Delphi แต่จะมีความยืดหยุ่นมากกว่า โดยเริ่มต้นจากการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคที่ปรับปรุงมาจากวิธีการสัมภาษณ์แบบ EFR และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อนำไปสร้างเครื่องมือ เช่น แบบสอบถาม และจะส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบอีกครั้ง เพื่อกรองความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและหาฉันทามติ โดยการทำซ้ำ ประมาณ 2 – 3 ครั้ง แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้และสอดคล้องภายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและสรุปเขียนเป็นภาพอนาคต เพื่อศึกษาหาความเป็นไปได้และคาดการณ์แนวโน้มที่น่าจะเกิดขึ้น ของเรื่องที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงพิจารณานำมาประยุกต์ใช้เป็นระเบียบวิธีวิจัย ได้แก่ การใช้เทคนิค EDFR การหาค่ามัธยฐาน (Median) ที่ 3.5 ขึ้นไป และพิจารณาความสอดคล้องของคำตอบโดยพิจารณาจาก ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) (Q3-Q1) เพื่อการเขียนภาพอนาคตครั้งนี้

6. การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี MTMM (Multitrait - Multimethod Analysis)

การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าการพัฒนาแบบวัด ดังนั้นก่อนจะนำแบบวัดไปใช้จำเป็นต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดก่อน เพื่อให้แน่ใจว่าแบบวัดนั้นมีคุณภาพสูง คุณภาพของแบบวัดที่สำคัญที่สุด คือ ความตรง ซึ่งเป็นความถูกต้องแม่นยำของเครื่องมือในการวัดคุณลักษณะที่ต้องการศึกษา ความตรงประเภทหนึ่งคือความตรงเชิงโครงสร้างการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างมีอยู่หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า หรือลักษณะข้อมูลที่ศึกษา ซึ่งหากต้องการศึกษาคคุณลักษณะหลายอย่างด้วยวิธีวัดหลายวิธี การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี ซึ่งเรียกว่า การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM) (วรภาพ เอรารวรรณ์, 2554)

การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี เป็นวิธีการนำเสนอโดย Campbell และ Fiske ค.ศ.1959 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเส้นตรง จากผลการวัดหลายลักษณะ (Multitrait) ด้วยวิธีการวัดหลายวิธี (Multimethod) โดยแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เหล่านี้ในรูปของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ หรือเรียกว่า เมทริกซ์พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait – Multimethod Matrix) ซึ่ง Multitrait คือ คุณลักษณะต่างๆ เช่น ความสามารถด้านต่างๆ เจตคติ พฤติกรรมหรือบุคลิกภาพ ขณะที่ Multimethod หมายถึง รูปแบบของแบบสอบถาม วิธีการประเมิน หรือจำนวนครั้งในการสอบ เป็นต้น (Marsh & Grayson, 1995 อ้างถึงในวรภาพ เอรารวรรณ์, 2554)

การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี 2 ระดับมีพัฒนาการมาเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ (Campbell and Fiske 1959, อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548) ได้เสนอการวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (multitrait-multimethod) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเส้นตรงจากผลการวัดหลายลักษณะ (multitrait) ด้วยวิธีการวัดหลายวิธี (multimethod) ต่อมา Schmitt and Stults (1986, อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548: 129) ได้เสนอการใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนสำหรับเมทริกซ์พหุลักษณะ-พหุวิธี และวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสำหรับการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง และปัจจุบันมีการนำเทคนิคการวิเคราะห์พหุระดับ (multi-level analysis) มาประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในโมเดลพหุลักษณะ-พหุวิธี (multi-level CFA in multitrait-multimethod analysis) หรือเรียกว่าการวิเคราะห์พหุลักษณะพหุวิธีหลายระดับ (multi-level multitraitmultimethod analysis) (Coromina Soler, Coenders, & Kogovsek, 2004; Hox & Kleiboer, 2007) ซึ่งจะทำได้สารสนเทศที่ละเอียดขึ้นและผลการวัดมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ทำให้ทราบค่าความเที่ยงและความตรงของแต่ละคุณลักษณะและแต่ละวิธีการในแต่ละระดับที่ศึกษา

ศิริชัย กาญจนวาสี การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (MTMM) การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี จะให้ค่าความตรงเชิงคู่เข้าความตรงเชิง

จำแนก (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548) ซึ่งการตรวจสอบค่าดังกล่าวจะดำเนินการหลังจากทดสอบแล้วว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการทดสอบความถี่เข้านั้นจะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของลักษณะ (B) ของลักษณะที่มีค่าสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของ (B) ของวิธีการวัด และแนวคิดของของแคมป์เบล และฟิสค์ กล่าวว่า วิธีการการวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (MTMM) มุ่งตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือหลายประเภทสำหรับการวัดลักษณะหนึ่งที่น่าสนใจกว่าเป็นการตรวจสอบยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างการวัดลักษณะหลายอย่างตามคำทำนาย (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) และยังไม่สามารถสรุปความตรงของวิธีการวัดต่างๆ ได้อย่างชัดเจน แต่ได้สารสนเทศเกี่ยวกับภาพรวมของความตรงแบบลู่เข้า และความตรงเชิงจำแนกของวิธีการวัดแต่ละลักษณะ และสำหรับความตรงเชิงจำแนก จะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะ (trait) ที่ซึ่งควรมีค่าต่ำส่วนค่าความเที่ยงจะพิจารณาจากค่า R^2 ของตัวแปรสังเกตได้ซึ่งเป็นความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนร่วมในตัวแปรแฝง (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2541)

การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี 2 ระดับ ซึ่งถือว่าการวิเคราะห์ขั้นสูง และยังไม่ปรากฏในงานวิจัยในประเทศไทย ผลการวิเคราะห์ทำให้ได้สารสนเทศที่ละเอียดขึ้น คือ ทำให้ทราบความตรงเชิงลู่เข้า ความตรงเชิงจำแนก และความเที่ยงของแบบวัดที่หลายระดับ ซึ่งทำให้สามารถเลือกใช้วิธีการวัด (method) ที่เหมาะสมกับลักษณะ (trait) ที่ต้องการศึกษาในแต่ละระดับ (วราพร เอรารวรรณ์ และคณะ, 2555) ดังนั้นจึงควรนำการวิเคราะห์ดังกล่าวไปใช้ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของคุณลักษณะอื่นๆ หรือวิเคราะห์ให้มากกว่า 2 ระดับ เช่น 3 ระดับ กล่าว คือ ศึกษากับนักศึกษาที่อยู่ในคณะวิชาต่างกัน และในมหาวิทยาลัยที่ต่างกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายขยายแดนความรู้ของการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดผลต่อไป

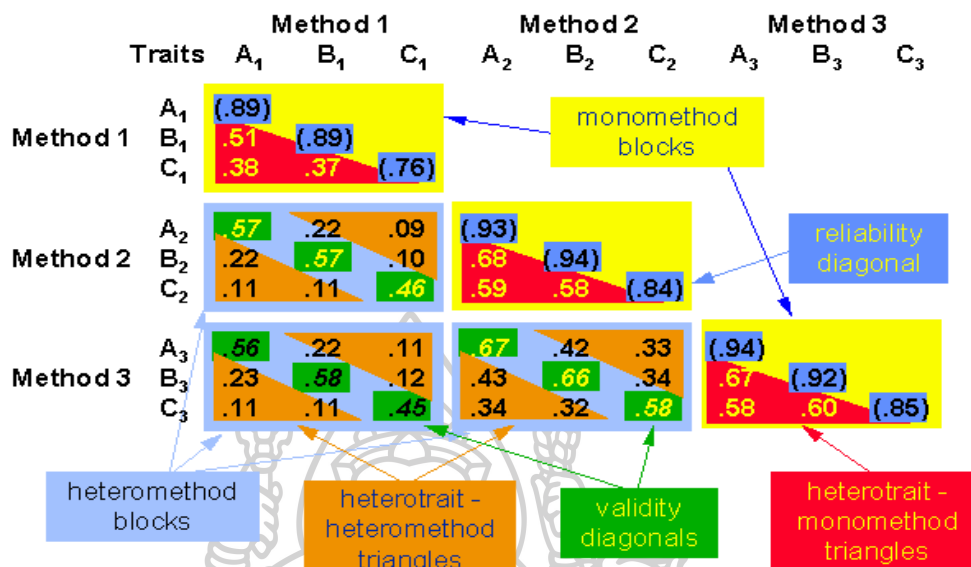
Coromina Soler et al. พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความตรงจากการวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี 2 ระดับ มีค่าเท่ากับ 1 เช่นกันเนื่องจากความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมีค่าต่ำ มากจนถึงติดลบ เกิดจากความแตกต่างของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างมีน้อยมาก (Coromina Soler et al., 2004) ซึ่งอาจเป็นเพราะคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยศึกษามีความแตกต่างกันน้อยมาก หรืออาจเป็นเพราะเครื่องมือวัด RQ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นยังไม่สามารถจำแนกนักศึกษาได้จริง เพราะจากผลการวิเคราะห์อำนาจจำแนกและการวิเคราะห์ความตรงเชิงจำแนก พบว่ามีค่าต่ำจึงกำหนดค่าเริ่มต้นในการวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นศูนย์ ส่งผลให้สัมประสิทธิ์ความตรงมีค่าเท่ากับ 1 ทุกค่า ทั้งนี้ Cora J. et al., 2009 อ้างถึงใน (ธงชัย ทองมา, 2558) กล่าวว่า พื้นฐานของ multitrait-multimethod (MTMM) เมทริกซ์สามารถดูเป็นสองมิติ คือ การจำแนกประเภทของลักษณะและวิธีการทั่วไป วิธีการวิเคราะห์ เช่น การสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างและทฤษฎี generalizability วิเคราะห์ความเป็นไปได้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล MTMM เทียบเท่ากับรูปแบบ

องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยข้อจำกัด เพิ่มเติมที่กำหนดโดยพารามетริกความซับซ้อนเพิ่มเติม เช่น ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะหรือการวิเคราะห์ทุกระดับของข้อมูล MTMM มีเครื่องมือในการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นกับความเป็นไปได้

MTMM เมื่ออยู่ในรูปของเมทริกซ์ หรือตารางแสดงความสัมพันธ์แล้ว การประเมินความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างก็จะง่ายขึ้น ภายใน MTMM จะแสดงชุดของข้อมูลที่วัดในแต่ละคุณลักษณะ (traits) ที่หลากหลาย โดยใช้วิธีการวัดหลายวิธี (เช่น การสอบแบบเขียนตอบ (paper and pencil test) การสังเกตโดยตรง (direct observation) การวัดการปฏิบัติ (performance measure)) แต่ MTMM ก็เป็นวิธีที่มีข้อจำกัด คือจะต้องวัดแต่ละคุณลักษณะในทุกวิธีการที่กำหนดโครงสร้างของ MTMM มีลักษณะเป็นเมทริกซ์สหสัมพันธ์ ดังรูปภาพ 2-15 แสดง MTMM สำหรับ 3 คุณลักษณะ (คุณลักษณะ A, B และ C) แต่ละคุณลักษณะจะวัดด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน 3 วิธี (วิธีที่ 1 2 และ 3) สังเกตว่าค่าที่แสดงในกรอบแต่ละกรอบ คือ วิธีการแต่ละวิธี MTMM จะแสดงเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดข้อมูล ยกเว้นในแนวไดอะกอนอลของเมทริกซ์ ซึ่งโดยปกติควรมีค่าเป็น 1 เพราะสหสัมพันธ์ระหว่างตัวมันเองมีค่าเป็น 1.00 เสมอ จะแทนที่ค่านี้ด้วยค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ แต่ละชุดข้อมูล ก่อนที่ผู้วิจัยจะแปลความหมายของ MTMM จะต้องทำความเข้าใจในส่วนต่างๆ ของเมทริกซ์เสียก่อน อันดับแรก จะสังเกตว่าค่าในเมทริกซ์จะแสดงค่าสหสัมพันธ์ มีลักษณะเป็นเมทริกซ์สมมาตร ดังนั้นเราจะมองเพียงครึ่งหนึ่งของเมทริกซ์ (ในรูปภาพ 2-15 จะแสดงเพียงครึ่งล่าง) อันดับที่สอง สหสัมพันธ์จะแยกออกเป็น 3 กลุ่มใหม่แสดงด้วยรูปแบบ 3 แบบ คือ ไดอะกอนอล สามเหลี่ยม และสี่เหลี่ยม (Campbell and Fiske, 1959 อ้างถึงใน ธงชัย ทองมา, 2558)

แนวคิดของ MTMM เป็นวิธีการประเมินความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างในเมทริกซ์ หนึ่งๆ มันเป็นไปได้ที่เราจะตรวจสอบทั้งความเที่ยงตรงเชิงเหมือนและเชิงจำแนกพร้อมกันแม้จะมีประโยชน์ MTMM ก็ยังมีผู้นำไปใช้น้อย มีเหตุผลด้วยกันหลายประการ ประการแรก คือ เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ (purest form) MTMM จะต้องมีการวัด การวัดทั้งภายในกลุ่มและข้ามกลุ่ม คือ มีการวัดคุณลักษณะที่หลากหลายโดยใช้วิธีการวัดหลายแบบ ขณะที่ Campbell และ Fiske กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าสามารถใช้รูปแบบที่ไม่สมบูรณ์ได้ โดยจะเน้นหนักความสำคัญของรูปแบบจำลองของคุณลักษณะเดียวกันที่ใช้วิธีการแตกต่างกันในการประยุกต์ใช้กับเนื้อหาในการวิจัย มันเป็นไปได้ที่การวัดคุณลักษณะทั้งหมดจะใช้วิธีการที่แตกต่างกัน ทั้งหมดในการนำไปใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยมาก เป็นไปไม่ได้ที่จะใช้วิธีการที่กำหนดแน่นอนในทุกๆ ส่วนของรูปแบบการวิจัย ประการที่สอง การตัดสินใจ โดยธรรมชาติของ MTMM อาจจะถูกตัดสินทวนซ้ำใหม่จนได้ผลสรุปที่ถูกต้อง ผู้วิจัยบางคนต้องการทดสอบสำหรับความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยให้ผลเป็นสัมประสิทธิ์ทางสถิติเพียงตัวเดียวในการทดสอบ ซึ่งจะเหมือนกับสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มันเป็นไปได้ในการใช้ MTMM ที่จะแสดงปริมาณของความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยค่าเพียงค่าเดียว ในที่สุดการตัดสินใจ

โดยธรรมชาติของ MTMM ก็คือ ผู้วิจัยที่แตกต่างกันจะมีการสรุปผลความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่แตกต่างกัน ตัวอย่างของเมทริกซ์ MTMM ใช้ตัวอย่างของ (Trochim, 2006) ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 โครงสร้างของ MTMM ใช้ตัวอย่างของ Trochim
ที่มา : (Trochim, 2006)

จากภาพที่ 9 เมทริกซ์ MTMM เป็นเมทริกซ์สมมาตร (Symmetric Matrix) ซึ่งพิจารณาเพียงเมทริกซ์สามเหลี่ยมบน (Upper Triangular Matrix) หรือเมทริกซ์สามเหลี่ยมล่าง (Lower Triangular Matrix) ก็ได้สำหรับส่วนประกอบของเมทริกซ์ MTMM อธิบายได้ ดังนี้

ไดอะกอนอลที่แสดงความเชื่อมั่น (The Reliability Diagonal) (คุณลักษณะเดียวกัน-วิธีการเดียวกัน) การประมาณค่าความเชื่อมั่นสำหรับเครื่องมือวัดแต่ละชุด ผู้วิจัยสามารถเลือกวิธีประมาณค่าความเชื่อมั่นได้หลายวิธี (เช่น สอบซ้ำ ความสอดคล้องภายใน เป็นต้น) เนื่องจากเครื่องมือมี 9 ชุด เราจึงมีความเชื่อมั่น 9 ค่าความเชื่อมั่นค่าแรกในตัวอย่าง (.89) เป็นค่าความเชื่อมั่นระหว่างคุณลักษณะ A วิธีการที่ 1 กับคุณลักษณะ A วิธีการที่ 1 (ต่อไปนี้จะเรียกย่อๆว่า A1-A1) หรือก็คือความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดคุณลักษณะ A ที่วัดด้วยวิธีการที่ 1 นั่นเอง ค่าความเชื่อมั่นค่าที่สอง (.89) เป็นค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดคุณลักษณะ B ด้วยวิธีการที่ 1 ที่นี้ลองพิจารณาค่าความเชื่อมั่นอื่นๆ แล้วลองตอบดูว่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดคุณลักษณะ C ที่วัดด้วยวิธีการที่ 3 มีความเชื่อมั่นเท่าไร

ไดอะกอนอลที่แสดงความเที่ยงตรง (The Validity Diagonals) (คุณลักษณะเดียวกัน-วิธีการต่างกัน) สหสัมพันธ์ระหว่างการวัดของคุณลักษณะที่เหมือนกันโดยใช้วิธีการที่แตกต่างกัน MTMM จะแสดงค่าสหสัมพันธ์ภายในกล่องสี่เหลี่ยม นั่นคือความเที่ยงตรงจะแสดงในเมทริกซ์ ไดอะกอนอลที่อยู่ภายในกล่องสี่เหลี่ยมแต่ละกล่อง ในรูปภาพ 1 ดูที่ A1-A2 สหสัมพันธ์เป็น 0.57 นั่นคือ สหสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด 2 วิธี (1 และ 2) ที่วัดคุณลักษณะเดียวกัน (A) ค่าเหล่านี้เราคาดหวังว่าจะมีความสัมพันธ์กันสูง

นั่นหมายถึงว่ายังมีค่าสหสัมพันธ์กันสูงยิ่งจะทำให้มีความเที่ยงตรงสูง ความเที่ยงตรงในที่นี้ก็คือ "ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน" ที่นี่ลองพิจารณา ค่าอื่นๆ ในคุณลักษณะเดียวกันแต่วิธีการต่างกัน

สามเหลี่ยมที่แสดงคุณลักษณะต่างกันแต่วิธีการเดียวกัน (The Heterotrait-Monomethod Triangles) เป็นสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดคุณลักษณะต่างกันแต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน ตัวอย่าง เช่น A1-B1 = 0.51 อยู่ในส่วนบนทางซ้ายของสามเหลี่ยมคุณลักษณะต่างกัน-วิธีการเดียวกันสังเกตว่าเป็นสหสัมพันธ์ของคุณลักษณะที่ต่างกัน (คุณลักษณะ A และ B) แต่วิธีการเดียวกัน (วิธีการที่ 1) ค่าเหล่านี้เราคาดหวังว่าจะมีความสัมพันธ์กันต่ำ ซึ่งหมายถึงมี "ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก" สูงถ้าสหสัมพันธ์มีค่าสูง นั่นคงเป็นเพราะประสิทธิภาพของวิธีที่ใช้วัด

สามเหลี่ยมที่แสดงคุณลักษณะต่างกันและวิธีการต่างกัน (The Heterotrait Heteromethod Triangles) สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น A1-B2 มีค่าสหสัมพันธ์ 0.22 โดยทั่วไปสหสัมพันธ์ของการวัดคุณลักษณะที่ต่างกันด้วยวิธีการที่ต่างกันย่อมมีค่าต่ำที่สุดในเมทริกซ์

กล่องสี่เหลี่ยมที่แสดงวิธีการเดียวกัน (The Monomethod Blocks) ค่าสหสัมพันธ์ทั้งหมดเกิดจากวิธีการวัดที่เหมือนกัน นั่นคือ กล่องสี่เหลี่ยมที่อยู่ในแนวทแยงแต่กล่องจะคลุมวิธีการวัดเดียวกัน กล่องสี่เหลี่ยมที่แสดงวิธีการวัดต่างกัน (The Heteromethod Blocks) ค่าสหสัมพันธ์ทั้งหมดเกิดจากวิธีการวัดต่างกัน นั่นคือจะมี $(K(K-1))/2$ กล่องที่แสดง ค่าสหสัมพันธ์ของวิธีการวัดต่างกัน เมื่อ $K =$ จำนวนวิธีการวัด ในตัวอย่างนี้มีวิธีการวัด 3 วิธีดังนั้นจะได้กล่องสี่เหลี่ยมที่แสดงค่าสหสัมพันธ์ของวิธีการวัดต่างกันจำนวน $(3(3-1))/2 = (3(2))/2 = 6/2 = 3$ กล่อง ก็คือกล่อง 3 กล่องที่อยู่ครึ่งล่างของเมทริกซ์ (Trochim, 2006 อ้างถึงในธงชัย ทองมา, 2558)

สรุปได้ว่าการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเส้นตรงจากผลการวัดหลายลักษณะ (multitrait) ด้วยวิธีการวัดหลายวิธี (multimethod) เพื่อให้ให้นักวิจัยสามารถนำไปใช้ได้อย่างเที่ยงตรงแบบใหม่ 2 แบบคือ ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (convergent) และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (discriminant) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ผลการวิเคราะห์ทำให้ได้สารสนเทศที่ละเอียดขึ้น คือ ทำให้ทราบความตรงเชิงลู่เข้า ความตรงเชิงจำแนก และความเที่ยงของแบบวัดที่หลายระดับ ซึ่งทำให้สามารถเลือกใช้วิธีการวัด ที่เหมาะสมกับลักษณะ ผู้วิจัยจึงพิจารณานำมาประยุกต์ใช้เป็นระเบียบวิธีวิจัย ได้แก่ การจัดกลุ่มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ใช้วิธีทดสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยวิธีเมตริกซ์หลายคุณลักษณะหลายวิธี โดยการนำผลจากการตอบแบบสอบถามใน EDRF รอบที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวัด 2 วิธี ได้แก่ การวัดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) และการวัดแบบคำคุณลักษณะที่แตกต่าง (Semantic Differential scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 31 สรุปแนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง	แนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์					
	สนับสนุนความสำคัญ และปัญหาของงานวิจัย	พัฒนากรอบแนวคิดใน การวิจัย	สร้างเครื่องมือในการ วิจัย	การเลือกใช้สถิติสำหรับ การวิจัย	ใช้เป็นแบบแผนในการ วิเคราะห์ข้อมูล	สนับสนุนการอภิปราย ผลการวิจัย
1. มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage)						
องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ	✓	✓	✓			
วศิน อิงคพัฒนากุล (2548)	✓	✓	✓			
วีระ โรจน์พจนรัตน์ (2551)	✓	✓	✓			
1.1 ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรม						
UNESCO (2003)	✓	✓	✓			
กรมศิลปากร, 2542	✓	✓	✓			
Feilden and Jukka (1998)	✓	✓	✓			
ธนิก เลิศชาญฤทธ์ (2554)	✓	✓	✓			
สาयนต์ ไพรัชญจจิตร (2550)	✓	✓	✓			
ศรีศักร วัลลิโภดม (2543)	✓	✓	✓			
วีระ โรจน์พจนรัตน์ (2551)	✓	✓	✓			
ชินะกานต์ แสงอำนาจ (2554)	✓	✓	✓			
สามารถ สุวรรณรัตน์ (2557)	✓	✓	✓			
กรวรรณ สังขกร และอากร บัวคล้าย (2557)						
ชาคริต สิทธิฤทธิ (2559)	✓	✓	✓			
สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552)	✓	✓	✓			
1.2 คุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม						
Feilden and Jukka (1998)	✓	✓	✓			
William Lipe (1984)	✓	✓	✓			
สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และอิสระ ชูศรี (2560)	✓	✓	✓			
1.3 การจัดการมรดกทางวัฒนธรรม						
วรภัทร์ ภูเจริญ (2544)	✓	✓	✓			

ที่มา : (Lipe, 1984; UNESCO, 2003; กรมศิลปากร, 2542; ชาคริต สิทธิฤทธิ, 2559; ชินะกานต์ แสงอำนาจ, 2554; ธนิก เลิศชาญฤทธ์, 2554; วรภัทร์ ภูเจริญ, 2544; วศิน อิงคพัฒนากุล, 2548; วีระ โรจน์พจนรัตน์, 2551; ศรีศักร วัลลิโภดม, 2543; สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ, 2557; สาयนต์ ไพรัชญจจิตร, 2550; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และอิสระ ชูศรี, 2560)

ตารางที่ 31 สรุปแนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (ต่อ)

ประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง	แนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์					
	สนับสนุนความสำคัญ และปัญหาของงานวิจัย	พัฒนากรอบแนวคิดใน การวิจัย	สร้างเครื่องมือในการวิจัย	การเลือกใช้สถิติสำหรับ การวิจัย	ใช้เป็นแบบแผนในการ วิเคราะห์ข้อมูล	สนับสนุนการอภิปราย ผลการวิจัย
วีริชัญญ์ เลิศไทยตระกูล (2554)	✓	✓	✓			
กระทรวงศึกษาธิการ (2540)	✓	✓	✓			
ชนิกานต์ เขียรสูตร (2551)	✓	✓	✓			
ชนัญญ์ วงษ์วิภาค (2560)	✓	✓	✓			
สายันต์ ไพเราะญจจิตร (2550)	✓	✓	✓			
Lenzerini (2011)	✓	✓	✓			
สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ (2560)	✓	✓	✓			
กนกวรรณ ชูชาญ (2552)		✓	✓			
1.4 มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Intangible Cultural Heritage)						
ความหมายมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Intangible Cultural Heritage)						
UNESCO (2003)	✓	✓	✓			
Mounir Bouchenaki (2003)	✓	✓	✓			
Aikawa-Faure (2009)	✓	✓	✓			
Lixinskin (2013)	✓	✓	✓			
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2552)	✓	✓	✓			
สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม (2559)	✓	✓	✓			
สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ (2560)	✓	✓	✓			
2.มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร	✓	✓			✓	✓

ที่มา : (Aikawa-Faure, 2009; Bouchenaki, 2003; Lenzerini, 2011; Lixinski, 2013; กนกวรรณ ชูชาญ, 2552; ชนัญญ์ วงษ์วิภาค, 2560; ชนิกานต์ เขียรสูตร, 2551; วีริชัญญ์ เลิศไทยตระกูล, 2554; สายันต์ ไพเราะญจจิตร, 2550; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2552; สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, 2559; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2560; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์, 2560)

ตารางที่ 31 สรุปแนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (ต่อ)

ประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง	แนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์					
	สนับสนุนความสำคัญ และปัญหาของงานวิจัย	พัฒนากรอบแนวคิดใน การวิจัย	สร้างเครื่องมือในการวิจัย	การเลือกใช้สถิติสำหรับ การวิจัย	ใช้เป็นแบบแผนในการ วิเคราะห์ข้อมูล	สนับสนุนการอภิปราย ผลการวิจัย
3.แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)						
ความหมายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์						
นนทวรรณ ส่งเสริม (2558)	√	√	√			
นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท (2552)	√	√	√			
Rhodes (1961)	√	√	√			
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2559)	√	√	√			
สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2554)	√	√	√			
3.1 คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์						
นนทวรรณ ส่งเสริม(2558)	√	√	√			
Greg (2010)	√	√	√			
สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2554)	√	√	√			
Tan, Kung and Luh (2013)	√	√	√			
Greg (2011) (อ้างถึงในนนทวรรณ ส่งเสริม, 2558)	√	√	√			
3.2 ประเภทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)						
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2559)	√	√	√			
3.3 หลักเกณฑ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Basic of Creative Tourism)						
สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ (2554)	√	√	√			

ที่มา : (Rhodes, 1961; Richards, 2010; Tan et al., 2013; นนทวรรณ ส่งเสริม, 2558; นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท, 2552; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2554; องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559)

ตารางที่ 31 สรุปแนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (ต่อ)

ประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง	แนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์					
	สนับสนุนความสำคัญ และปัญหาของงานวิจัย	พัฒนากรอบแนวคิดใน การวิจัย	สร้างเครื่องมือในการ วิจัย	การเลือกใช้สถิติสำหรับ การวิจัย	ใช้เป็นแบบแผนในการ วิเคราะห์ข้อมูล	สนับสนุนการอภิปราย ผลการวิจัย
4. การพัฒนาตัวบ่งชี้ (Indicator)						
ความหมายของตัวบ่งชี้						
4.1 ประเภทของตัวบ่งชี้						
Johnstone (1981: 24–26)		✓	✓	✓	✓	✓
กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ Johnstone (1981)		✓	✓	✓	✓	✓
4.2 การพัฒนาตัวบ่งชี้						
นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2541)		✓	✓	✓	✓	✓
(Blank, 1993 ; Johnstone, 1981 ; Burstein, Oakes, and Guiton, 1992 ;		✓	✓	✓	✓	✓
Nardo, et al,2005 อ้างถึงในนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551)						
5. เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures)		✓	✓	✓		
ธงชัย ทองมา (2558)	✓	✓	✓	✓	✓	
Alfred Rasp Jr.(1973)	✓	✓	✓	✓	✓	
จุมพล พูลภัทรชีวิน (2551)	✓	✓	✓	✓	✓	
6. แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี MTMM (Multitrait - Multimethod Analysis)						
วราพร เอรารวรรณ์ (2554)		✓	✓	✓	✓	
Campbell and Fiske 1959 (อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548)		✓	✓	✓	✓	
Coromina, Coenders, & Kogovšek, 2004: ; Hox & Kleiboer (2007)		✓	✓	✓	✓	
ศิริชัย กาญจนวาสี (2552)		✓	✓	✓	✓	

ที่มา : (D. T. Campbell & Fiske, 1959; Hox & Kleiboer, 2007; Johnstone, 1981; Rasp, 1973; จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2551; ธงชัย ทองมา, 2558; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551; นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2541; วราพร เอรารวรรณ์, 2554; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548, 2552)

ตารางที่ 31 สรุปแนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (ต่อ)

ประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง	แนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์					
	สนับสนุนความสำคัญ และปัญหาของงานวิจัย	พัฒนากรอบแนวคิดใน การวิจัย	สร้างเครื่องมือในการวิจัย	การเลือกใช้สถิติสำหรับ การวิจัย	ใช้เป็นแบบแผนในการ วิเคราะห์ข้อมูล	สนับสนุนการอภิปราย ผลการวิจัย
นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542)		✓	✓	✓	✓	
วราพร เอรารวรรณ์ และคณะ (2555)		✓	✓	✓	✓	
Coromina et al. (2004)		✓	✓	✓	✓	
Campbell and Fiske 1959 (อ้างถึงใน ธงชัย ทองมา, 2558)		✓	✓	✓	✓	
Trochim (2006)		✓	✓	✓	✓	

ที่มา : (Coromina Soler et al., 2004; Trochim, 2006; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, 2551; วราพร เอรารวรรณ์ และคณะ, 2555)

ตารางที่ 31 สามารถอธิบายได้ว่าจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาใช้ประโยชน์ในการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยมีรายละเอียดดังนี้ แนวคิดการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม นำมาใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนความสำคัญและปัญหาของงานวิจัย พัฒนาการอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างเครื่องมือในการวิจัย มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร นำมาใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนความสำคัญและปัญหาของงานวิจัย แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นำมาใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนความสำคัญและปัญหาของงานวิจัย พัฒนาการอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างเครื่องมือในการวิจัย การพัฒนาตัวบ่งชี้ นำมาใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนความสำคัญและปัญหาของงานวิจัย พัฒนาการอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างเครื่องมือในการวิจัย เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR นำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย การเลือกใช้สถิติสำหรับการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนความสำคัญและปัญหาของงานวิจัย พัฒนาการอบแนวคิดในการวิจัย สร้างเครื่องมือในการวิจัย การเลือกใช้สถิติสำหรับการวิจัย ใช้เป็นแบบแผนในการวิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนการอภิปรายผลการวิจัย และแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี MTMM นำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย การเลือกใช้สถิติสำหรับการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนความสำคัญและปัญหาของงานวิจัย พัฒนาการอบแนวคิดในการวิจัย สร้างเครื่องมือในการวิจัย การเลือกใช้สถิติสำหรับการวิจัย ใช้เป็นแบบแผนในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 3

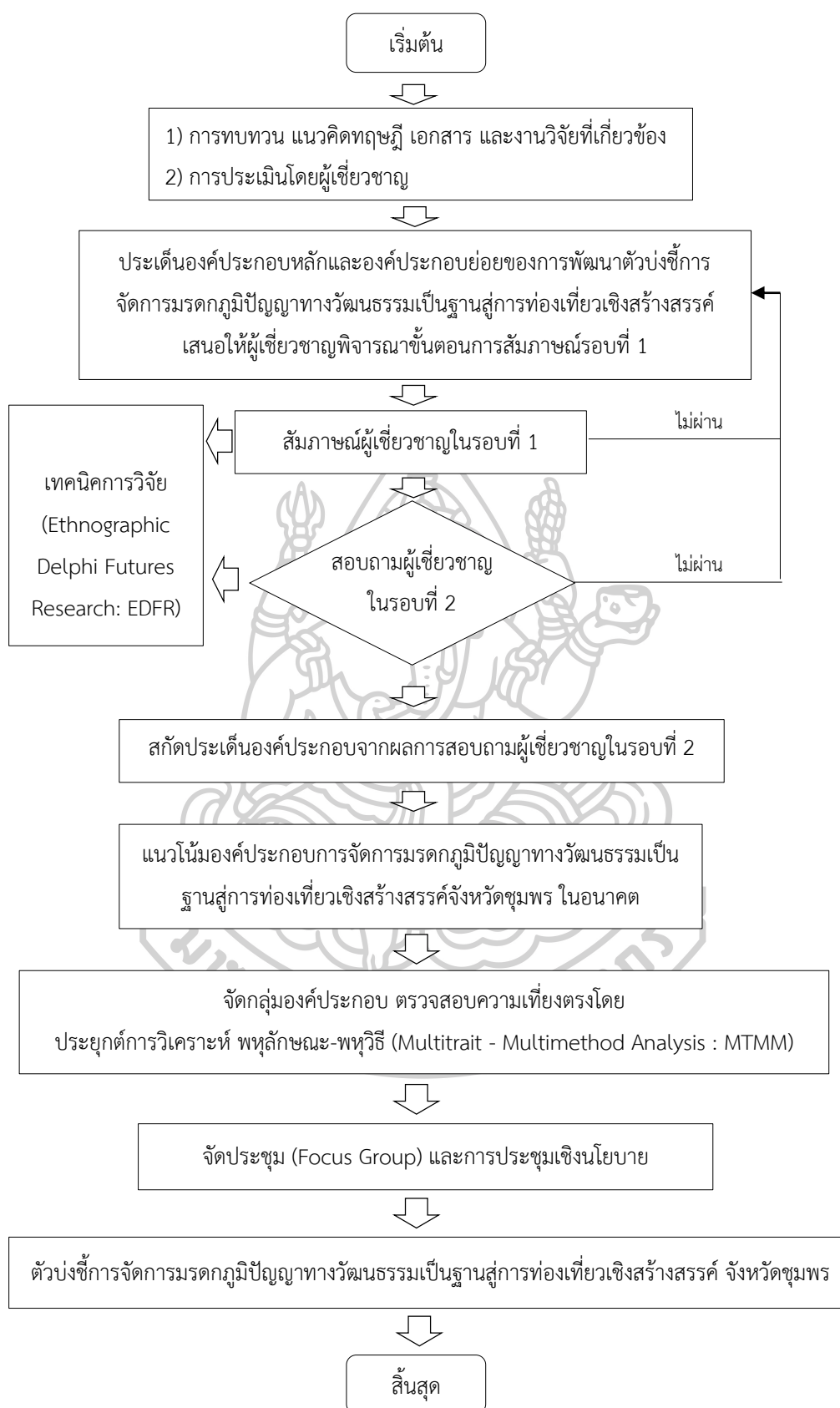
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยใช้วิธีการศึกษาการวิจัยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory Study) เป็นปฏิบัติการเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบของการรวบรวมข้อมูลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลเป็นเอกสารวิชาการ และงานวิจัยทั้งภายในและต่างประเทศ และประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัย (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร รวม 17 คน รอบที่ 2 โดยการส่งแบบสอบถามให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักจะได้รับรู้ข้อมูลแนวโน้มทั้งหมด และเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการประยุกต์การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM) เพื่อการจัดกลุ่มองค์ประกอบ การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพรและการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมเชิงนโยบายการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

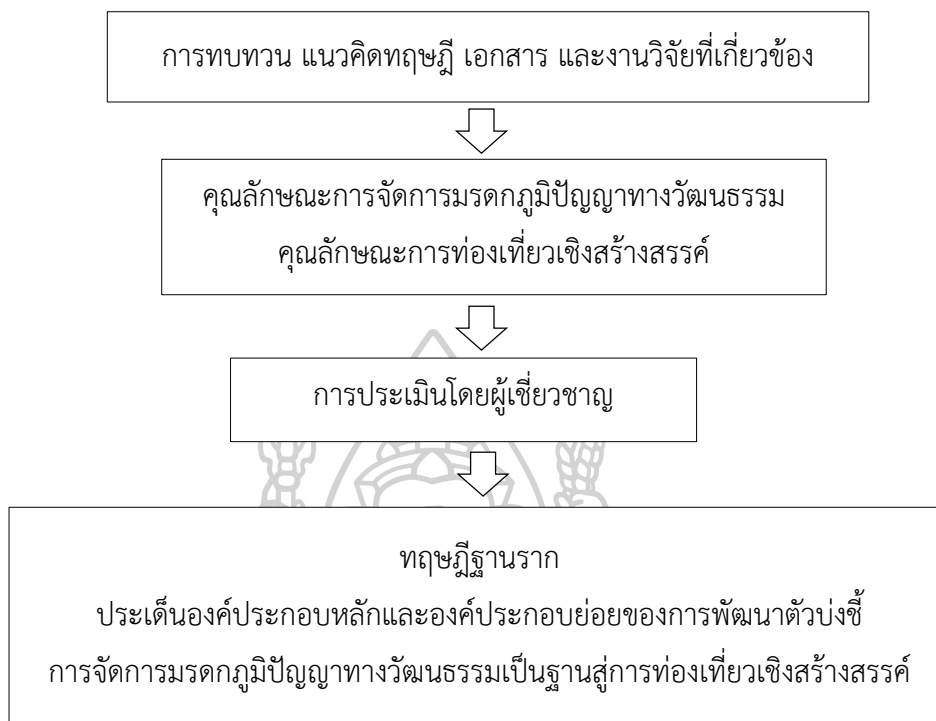
ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 แผนผังขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย (Flow Chart)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะการ
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ภาพที่ 11 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะ
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะ
การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยขอบเขตด้าน
แหล่งข้อมูลเป็นเอกสารวิชาการ และงานวิจัยทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ ประสงค์และประเด็นของการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องกับการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมรดกภูมิ
ปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร

2. ค้นหาและคัดเลือกเอกสารจากตำรา หนังสือวารสารวิชาการ รายงานการวิจัยและ
คู่มือ เกี่ยวข้องกับการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมรดก
ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร หลังจากนั้นจึงนำมาพิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้องตาม
วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด วิเคราะห์คุณลักษณะการจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมรดกภูมิปัญญาทาง
วัฒนธรรมจังหวัดชุมพร รวมทั้งพิจารณาใจความสำคัญของเอกสาร ระเบียบวิธีวิจัย และสรุปการวิจัย

4. จัดบันทึกข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดแยกประเด็นสำคัญแต่ละประเด็นเพื่อความสะดวกในการเรียงข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

5. วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา จำแนกประเด็น และกำหนดขอบเขตเพื่อให้ได้คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

6. นำคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณลักษณะ โดยประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

เมื่อได้คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 คน ในการจัดองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยและทำการตรวจประเมินความเที่ยงตรง (IOC) เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย โดย นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผู้วิจัยนำร่างองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย และปรับปรุงการพัฒนาร่างองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยกับวัตถุประสงค์การวิจัย และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ตามเทคนิค IOC เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยอนาคต (EDFR) ต่อไป มีรายละเอียด ดังนี้ การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) นำแบบสอบถามมาสร้างให้อยู่ในลักษณะของแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณา คือ

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน	-1

การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมสอดคล้องของแบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ในการศึกษาความต้องการโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คำนวณตามสูตร (Hemphill & Westie, 1950; พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ค่า IOC ของคำถามที่ใช้ องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยในการพัฒนาตัวบ่งชี้จัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \frac{IOC}{N} &= \frac{\sum R}{N} \\ \sum R &= \text{ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ} \\ N &= \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ} \end{aligned}$$

นำข้อมูลที่รวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งนี้ผู้วิจัยเลือก องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้และปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับรายละเอียดขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยให้มีความชัดเจนสามารถสื่อความหมายได้ง่ายและนำแบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ศึกษาความต้องการที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

7. ได้ทฤษฎีฐานราก ของประเด็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

การศึกษาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการศึกษาการวิจัยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory Study) เป็นปฏิบัติการเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบของการรวบรวมข้อมูล การจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวด (categories/ themes) และการเชื่อมโยงหมวดเหล่านั้น เพื่อนำเสนอเป็นทฤษฎี (theory) 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษา โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) รวม 17 คน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ และกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ภาควิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กลุ่มที่ 2 ภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กลุ่มที่ 3 ภาคชุมชน ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

ภาพที่ 12 ผังขั้นตอนการดำเนินงาน (Flow Chart) ศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มนำองค์ประกอบ การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

จากภาพที่ 12 สามารถอธิบายได้ดังนี้ การวิจัยอนาคตแบบ EDFR ประกอบด้วย ขั้นตอนย่อย 7 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดและเตรียมผู้ให้ข้อมูลหลัก การสัมภาษณ์ หรือ EDFR รอบที่ 1 การถอดเทปสัมภาษณ์และการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล การสร้างแบบสอบถาม การทำ EDFR รอบที่ 2 และการเขียนร่างแนวโน้มนำการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

ขั้นตอนที่ 2.1 การกำหนดและเตรียมผู้ให้ข้อมูลหลัก

การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก การวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีบทบาทและเกี่ยวข้องกับจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และแบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 17 คน ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ภาควิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กลุ่มที่ 2 ภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กลุ่มที่ 3 ภาคชุมชน ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

การเตรียมผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นในเบื้องต้นผู้วิจัยต้องติดต่อผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นการส่วนตัว อธิบายถึงจุดมุ่งหมาย ขั้นตอนต่างๆของการวิจัย เวลาที่ต้องใช้โดยประมาณและประโยชน์ของการวิจัย ย้ำถึงความจำเป็นและความสำคัญของการใช้ผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นจึงขอความร่วมมือ และดำเนินการนัดวันและเวลาสำหรับการสัมภาษณ์ โดยส่งประเด็นสำคัญงานวิจัย แนวคำถาม คำโครงวิทยานิพนธ์และหัวข้อการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อผู้ให้ข้อมูลหลักได้ศึกษาประเด็น วางแผน และเตรียมข้อมูลประกอบให้สัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2.2 การสัมภาษณ์ หรือ EDFR รอบที่ 1

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดและไม่ชี้แนะ โดยมุ่งเน้นตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพรผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านด้วยตนเอง พร้อมทั้งจดบันทึก บันทึกเสียงและบันทึกภาพ โดยได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลหลัก และในขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้เทคนิค Cumulative Summarize ในการสรุปประเด็นให้ผู้ให้ข้อมูลหลักฟังเป็นระยะ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทบทวนและปรับข้อความที่ให้สัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ (EDFR รอบที่ 1) โดยกำหนดกรอบในสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2.3 การถอดเทปสัมภาษณ์ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามกรอบจากการศึกษาเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลและจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในประเภทเดียวกันเข้าไว้ด้วยกัน และรักษาคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ให้มากที่สุด จากนั้น จึงจัดกลุ่ม จัดประเด็น และจัดทำความถี่ของประเด็น แนวโน้มที่ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวถึง

ขั้นตอนที่ 2.4 การสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมาวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างเป็นข้อคำถามมาตราประเมินค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ตั้งแต่ 1 - 5 คือ จากน้อยที่สุดไปถึงมากที่สุดแทนค่าเป็นตัวเลขจาก 1 2 3 4 และ 5 ตามลำดับ โดยนำแนวโน้มทุกแนวโน้มจากการสัมภาษณ์บรรจุในแบบสอบถามทั้งหมด ตามกรอบข้อคำถามจากการสัมภาษณ์จำนวน

ขั้นตอนที่ 2.5 การทำ EDFR รอบที่ 2

เมื่อสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในการทำ EDFR รอบที่ 1 แล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย EDFR รอบที่ 2 โดยการส่งแบบสอบถามให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักจะได้รับรู้ข้อมูลแนวโน้มทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคน รวมทั้งคำตอบเดิมของตนเอง

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) และคำนวณหาค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับควอไทล์ที่ 3 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ของแนวโน้มใดที่มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักสอดคล้องกัน (Consensus) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแนวโน้มใด มีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น ไม่สอดคล้องกัน โดยผลการวิจัยคือผลที่ผ่านเกณฑ์ที่มีค่า Interquartile Range หรือค่า $Q3-Q1$ มีค่าไม่เกิน 1.5 โดยกำหนดเกณฑ์แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้น้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง แนวโน้มตัวบ่งชี้จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริงน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง แนวโน้มตัวบ่งชี้จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริงน้อย
- 3 หมายถึง แนวโน้มตัวบ่งชี้จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริงปานกลาง
- 4 หมายถึง แนวโน้มตัวบ่งชี้จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริงมาก
- 5 หมายถึง แนวโน้มตัวบ่งชี้จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริงมากที่สุด

ค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก พิจารณาจากแนวโน้มตัวบ่งชี้ที่จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริงในระดับมากและมากที่สุด ค่าคะแนนมัธยฐานตั้งแต่ 3.50-5.00 โดยแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

- 1.00-1.49 ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าตัวบ่งชี้มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อยที่สุด
- 1.50-2.49 ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าตัวบ่งชี้มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อย
- 2.50-3.49 ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าตัวบ่งชี้มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ปานกลาง
- 3.50-4.49 ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าตัวบ่งชี้มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มาก
- 4.50-5.00 ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าตัวบ่งชี้มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มากที่สุด

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยคำนวณหาค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 (Q1) กับควอไทล์ที่ 3 (Q3) พิจารณาจากตัวบ่งชี้ที่มีความสอดคล้องทางความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 หากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของตัวบ่งชี้ใดมีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นไม่สอดคล้องกันตัวบ่งชี้ พิจารณาจากค่าคะแนนความถี่ที่คิดเป็นร้อยละ (Percentage) 85 ขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 2.6 การเขียนแนวโน้มนโยบายประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร ในอนาคต

การเขียนแนวโน้มนโยบายประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นขั้นตอนการวิเคราะห์เพื่อหาแนวโน้มนโยบายที่จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริงมากที่สุดและมาก และเป็นตัวบ่งชี้ที่มีความสอดคล้องทางความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมไปถึงเป็นตัวบ่งชี้ที่พิจารณาจากร้อยละ 85 ขึ้นไป และนำตัวบ่งชี้ที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณามาเรียบเรียงและสรุปเป็นแนวโน้มนโยบายการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร

ขั้นตอนที่ 2.7 การจัดกลุ่มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร

ใช้การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการประยุกต์การวิเคราะห์ พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM) การหาค่าสหสัมพันธ์ จากการวัดลักษณะ (Traits) สองลักษณะหรือมากกว่าสอง ลักษณะ และมีวิธีวัดสองวิธีหรือมากกว่าสองวิธี ซึ่งเป็นวิธีที่พัฒนาขึ้นโดยแคมป์เบลล์ (Campbell) และฟิสต์ (Fiske) ในปี 1959 (Allen and Yen) ซึ่งจะพิจารณาค่าความเที่ยงตรง 2 ชนิด คือ

1. ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent (Validity) หมายถึง ความเที่ยงตรงที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างผลการวัดลักษณะเดียวกันใช้วิธีวัดต่างวิธีกันควรมีค่าความสัมพันธ์กันสูง
2. ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) หมายถึงความเที่ยงตรงที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างผลการวัดที่ต่างลักษณะกันจะใช้วิธีวัดเดียวกันหรือต่างวิธีกันก็ตาม จะมีค่าความสัมพันธ์กันต่ำ และควรมีค่าต่ำกว่าความเที่ยงตรงเชิงเหมือน

ด้วยการประยุกต์เทคนิค MTMM กระบวนการประเมินค่าความตรง (Assess Validity) ใช้วิธีทดสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยวิธีเมตริกซ์หลายคุณลักษณะหลายวิธี (Multitrait-Multimethod Matrix: MTMM) ถูกพัฒนาโดย Campbell และ Fiske ผู้ที่ได้พยายามคิดค้นวิธีดำเนินการในทางปฏิบัติเพื่อให้นักวิจัยสามารถนำไปใช้ได้ ในเมตริกซ์หลายคุณลักษณะหลายวิธีนี้ Campbell และ Fiske ได้เสนอแนะความตรง 2 แบบคือ ความตรงเชิงเหมือน (Convergent Validity) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ผู้วิจัยสามารถประเมินได้ทั้งความเที่ยงตรงเชิงเหมือนและเชิงจำแนกโดยใช้ MTMM และความตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) เมื่อ

เมตริกซ์หลายคุณลักษณะหลายวิธีอยู่ในรูปของเมตริกซ์หรือตารางแสดงความสัมพันธ์และการประเมินความตรงเชิงโครงสร้างจะมีความง่ายขึ้น ซึ่งภายในเมตริกซ์หลายคุณลักษณะหลายวิธี จะแสดงชุดข้อมูลที่วัดในแต่ละคุณลักษณะ (Traits) หรือองค์ประกอบที่ต้องการศึกษา และวิธีการวัดหลายวิธี โดยเมตริกซ์หลายคุณลักษณะหลายวิธี (D. T. Campbell & Fiske, 1959)

ขั้นตอนนี้กระทำโดยนำมาตรวัดทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าวข้างต้นมาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละองค์ประกอบและวิเคราะห์เมตริกซ์หลายคุณลักษณะหลายวิธี โดยภายในเมตริกซ์หลายคุณลักษณะหลายวิธี จะแสดงชุดข้อมูลที่วัดในแต่ละองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวิธีการวัดหลายวิธี ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวัด 2 วิธี ได้แก่ การวัดแบบลิเคอร์ทสเกล (Likert scale) และการวัดแบบคำคุณลักษณะที่แตกต่าง (Semantic Differential scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยพิจารณา 3 เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1) พิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกันโดยใช้วิธีการแตกต่างกัน หรือก็คือไดอะกอนที่แสดงความตรง (The Validity Diagonals) (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่นอกสามเหลี่ยมใดๆ) โดยคาดหวังให้มีความสัมพันธ์กันสูง นั่นหมายถึง ยังมีค่าสหสัมพันธ์กันสูงยิ่งทำให้มีความตรงสูง ความตรงในที่นี้ก็คือ ความตรงเชิงเหมือนนั่นเอง

2) พิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกันแต่ใช้วิธีการวัดเดียวกันที่อยู่ในสามเหลี่ยมแสดงตัวชี้วัดต่างกันแต่วิธีเดียวกัน (The Heterotrait-Monomethod Triangles) (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่ในสามเหลี่ยมเส้นทึบ) โดยคาดหวังให้มีค่าสหสัมพันธ์ต่ำและมีค่าต่ำกว่าไดอะกอนที่แสดงความตรง ซึ่งหมายความว่ามีความตรงเชิงจำแนก

3) พิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและวิธีการที่แตกต่างกันที่อยู่ในสามเหลี่ยมแสดงตัวชี้วัดต่างกันและวิธีการต่างกัน (The Heterotrait-Heteromethod Triangles) (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่ในสามเหลี่ยมเส้นประ) โดยให้ค่าสหสัมพันธ์ทุกตัวมีค่าต่ำที่สุดในเมตริกซ์แสดงถึง ความตรงเชิงจำแนก ทั้งนี้กำหนดเกณฑ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Hair, Ringle, & Sarstedt, 2011) ดังนี้

ค่าความสัมพันธ์ $\pm (0.91 - 1.00)$ ถือว่ามีความสัมพันธ์สูงมาก

ค่าความสัมพันธ์ $\pm (0.71 - 0.90)$ ถือว่ามีความสัมพันธ์สูง

ค่าความสัมพันธ์ $\pm (0.41 - 0.70)$ ถือว่ามีความสัมพันธ์ปานกลาง

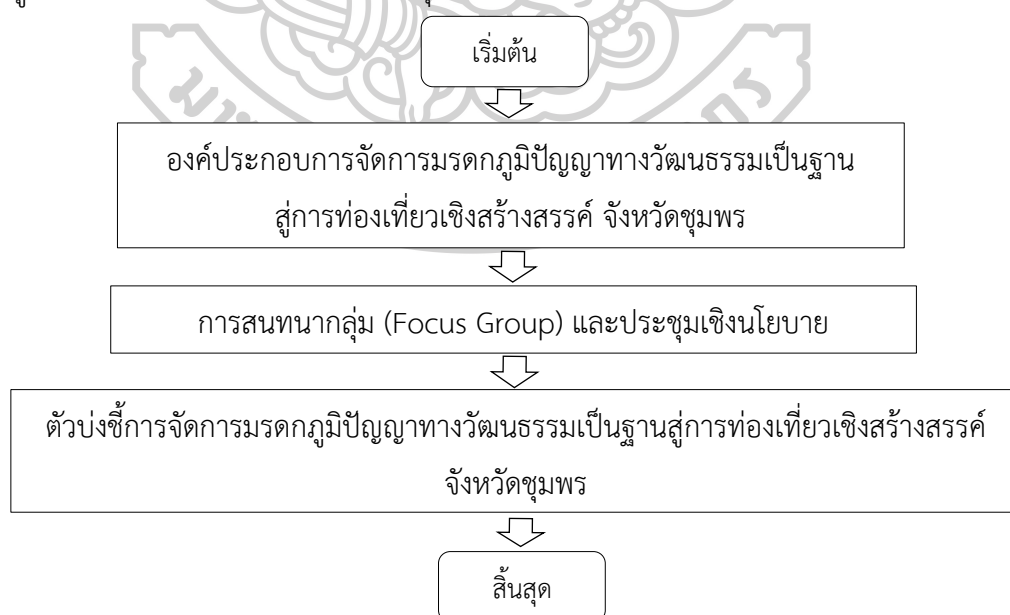
ค่าความสัมพันธ์ $\pm (0.21 - 0.40)$ ถือว่ามีความสัมพันธ์ต่ำ

ค่าความสัมพันธ์ $\pm (0.00 - 0.20)$ ถือว่ามีความสัมพันธ์ต่ำมาก

โดยในการวิจัยนี้ใช้การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการประยุกต์การวิเคราะห์ พหุลักษณะ-พหุวิธีใช้วิธีทดสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยวิธีเมตริกซ์หลายคุณลักษณะหลายวิธี ไม่ได้เป็นการทดสอบสมมติฐานแต่อย่างใด โดยการนำผลจากการตอบแบบสอบถามใน EDFR รอบที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวัด 2 วิธี ได้แก่ การวัดแบบลิเคอร์ทสเกล (Likert scale) และการวัดแบบค่าคุณลักษณะที่แตกต่าง (Semantic Differential scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดย และนำเสนอค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกันโดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (VD) ค่า r สูงสุด ในบทที่ 4 และตารางสรุปพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกันแต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait-Monomethod Triangles : HM) ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกันใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกันโดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals : VD) ทั้ง 12 องค์ประกอบในภาคผนวก ง

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

การวิจัยในขั้นตอนที่ 3 เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 13 ผังขั้นตอนการดำเนินงาน (Flow Chart) พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

เมื่อได้องค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร จากนั้นใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และประชุมเชิงนโยบาย ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 3 ของการวิจัย ผู้วิจัยเลือกประยุกต์ใช้เทคนิค การวิจัยแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) และประชุมเชิงนโยบายเพื่อยืนยันองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่

3.1 ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 20 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ภาควิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มที่ 2 ภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มที่ 3 ภาคชุมชน ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาจากความคิดเห็นของภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน โดยวิธีการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group) และการสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมตามประเด็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร และการจัดประชุมเชิงนโยบาย ตามประเด็นองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ในการนำตัวบ่งชี้สู่การดำเนินงานเชิงนโยบายทั้ง 3 ภาคส่วน โดยมีการดำเนินการดังนี้

3.2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย

3.2.2 คัดเลือกผู้เข้าร่วมให้ข้อมูล ประกอบด้วย นักวิชาการในสถาบันการศึกษา บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ และชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร

3.2.3 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย โดยกำหนดจัดขึ้นในวันอังคารที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 เวลา 13.00 -16.00 น. ณ ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

3.2.4 จัดทำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย

3.2.5 การจัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย ผู้วิจัยใช้แนวคำถามปลายเปิด (Open ended question) ประกอบกับเอกสารประกอบการสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย เพื่อการนำเสนอประเด็นเฉพาะเจาะจงที่เกี่ยวข้องกับ

องค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยมีผู้ดำเนินรายการ (Moderator) ทำหน้าที่เป็นและจุดประเด็นภายในขอบเขตที่กำหนด เพื่อให้ผู้ร่วมสนทนาเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือโต้แย้งกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้จัดบันทึกและสังเกตการณ์ ผู้วิจัยใช้เครื่องบันทึกเสียงเพื่อบันทึกบทสนทนาทั้งหมดที่เกิดขึ้นโดยมีการแจ้งล่วงหน้าและใช้สมุด ปากกา ในการจดบันทึกความคิดเห็นประเด็นต่างๆ จากผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม เพื่อนำไปถอดบทสนทนา แยกแยะ จัดเรียงประเด็น และหาฉันทมติร่วมจากการสนทนากลุ่ม

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในการสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย โดยวิธีการถอดเทปการสนทนากลุ่มโดยละเอียด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้อง จากนั้นจึงจำแนกความคิดเห็นออกเป็นประเด็นและสรุปผลพร้อมข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมของทั้ง 3 ภาคส่วน นำข้อมูลที่ได้มาสรุปจำแนกตามความคิดเห็นออกเป็นประเด็นและสรุปผลพร้อมข้อเสนอแนะทางการดำเนินงานเชิงนโยบายทั้ง 3 ภาคส่วน ประกอบด้วย ภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อศึกษาแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร และเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยสามารถแสดงผลการศึกษาได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ได้แก่

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลเป็นเอกสารวิชาการ และงานวิจัยทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1.1 กำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นของการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร

1.2 ค้นหาและคัดเลือกเอกสารจากตำรา หนังสือวารสารวิชาการ รายงานการวิจัย และคู่มือ เกี่ยวข้องกับการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร หลังจากนั้นจึงนำมาพิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด วิเคราะห์คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร รวมทั้งพิจารณาใจความสำคัญของเอกสาร ระเบียบวิธีวิจัย และสรุปการวิจัย

1.4 จัดบันทึกข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดแยกประเด็นสำคัญแต่ละประเด็นเพื่อความสะดวกในการเรียงข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.5 วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา จำแนกประเด็น และกำหนดขอบเขตเพื่อให้ได้คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.6 นำคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณลักษณะ โดยประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.7 ได้ทฤษฎีฐานราก ของประเด็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

การศึกษาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการศึกษาการวิจัยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory Study) เป็นปฏิบัติการเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบของการรวบรวมข้อมูล การจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวด (categories/ themes) และการเชื่อมโยงหมวดเหล่านั้น เพื่อนำเสนอเป็นทฤษฎี (Theory)

2.1 การทำ EDFR รอบที่ 1 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษา โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) รอบที่ 1 รวม 17 คน

2.2. การทำ EDFR รอบที่ 2 เมื่อสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในการทำ EDFR รอบที่ 1 แล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย EDFR รอบที่ 2 โดยการส่งแบบสอบถามให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักจะได้รับรู้ข้อมูลแนวโน้มทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคน รวมทั้งคำตอบเดิมของตนเอง จากนั้นดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

2.3. การเขียนแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพรในอนาคต

2.4. การจัดกลุ่มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร ใช้การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการประยุกต์วิธีวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM)

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

เมื่อได้องค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร จากนั้นใช้การประยุกต์เทคนิคการวิจัยแบบอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมเชิงนโยบาย โดยผู้เชี่ยวชาญภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน ด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 20 คน เพื่อหาฉันทามติร่วมจากการสนทนากลุ่ม และนำเสนอตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร จากการประชุมเชิงนโยบายสู่การดำเนินงานตามนโยบายในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาต่างๆ อาทิ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 – 2560 ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. 2561 – 2564 แผนพัฒนาจังหวัดชุมพร พ.ศ.2561-2564 แผนปฏิบัติงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร พ.ศ. 2560

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ขั้นตอนย่อยที่ 1 การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้สนับสนุนงานวิจัยและประยุกต์ใช้ในการ ร่างองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยออกเป็น คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวน 11 องค์ประกอบ คือ PAC² K-MUST และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 11 องค์ประกอบ คือ LAC² PHIET ซึ่งสามารถแสดงได้ ดังนี้

ตารางที่ 32 คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ลำดับ	คุณลักษณะการมรดก ภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม	ที่มา	จำนวน
1.	ผู้สืบทอด (Successor)	Comer (1994) Lip (2000) วศิน อิงคพัฒนากุล (2548) กรมศิลปากร (2542) Feilden and Jukka (1998) ศรีสักรวัลลิโหมดม (2544) วีระ โรจน์พจนรัตน์ (2551) ชินะกานต์ แสงอำนาจ (2554) สามารถ สุวรรณรัตน์ กรวรรณ สังขกร และอากร บัวคล้าย (2557) ชาคริต สิทธิฤทธิ์ (2559) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) Lenzerini (2011) คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2552) Cang (2007) Intangible Cultural Heritage Committee of the Minister of Culture and Fine Arts (2004)	15
2.	การประเมิน (Assessment)	Comer (1994) ธนิก เลิศชาญฤทธ์ (2559) Lipe W.D. (2000) วรภัทร์ ภูเจริญ (2544) วีรวิชญ์ เลิศไทยตระกูล (2554) กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ชนิกานต์ เขียรสูตร (2551)	7
3.	การวางแผน (Planning)	Comer (1994) Lipe W.D. (2000) ธนิก เลิศชาญฤทธ์(2559) วรภัทร์ ภูเจริญ (2544) วีรวิชญ์ เลิศไทยตระกูล (2554) กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ชนิกานต์ เขียรสูตร (2551)	6
4.	การมีส่วนร่วม (Participation)	Levinson and Amber (1996) Lip (2000) ธนิก เลิศชาญฤทธ์. (2559). Levinson and Amber (1996 อ้างถึงใน ปรีดา พูลสิน, 2554) กนกวรรณ ชูชาญ (2552) Cang (2007)	5
5.	การจัดการ (Management)	William Lipe, personal communication (2007) ธนิก เลิศชาญฤทธ์. (2559) Lipe W.D. (2000) ชนัญ วงษ์วิภาค (มปป.) ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์ และคณะ (2557) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ (2560) Levinson and Amber (1996 อ้างถึงใน ปรีดา พูลสิน, 2554) กนกวรรณ ชูชาญ (2552) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) วรภัทร์ ภูเจริญ (2544) วีรวิชญ์ เลิศไทยตระกูล (2554) กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ชนิกานต์ เขียรสูตร (2551)	13
6.	ชุมชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง (Community and Stakeholder)	Lip (2000) Levinson and Amber (1996) Unesco (2003) Feilden and Jukka (1998) ชาคริต สิทธิฤทธิ์ (2559) Lipe W.D. (2000) Levinson and Amber (1996 อ้างถึงใน ปรีดา พูลสิน, 2554) Cang (2007)	8

ตารางที่ 32 คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ต่อ)

ลำดับ	คุณลักษณะการมรดก ภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม	ที่มา	จำนวน
7.	เทคโนโลยี (Technology)	Levinson and Amber (1996) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552)	2
8.	องค์ความรู้ (Knowledge)	ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์ และคณะ (2557) สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม (2559) วีระ โรจน์พจนรัตน์ (2551) กรมศิลปากร (2542) Feilden and Jukka (1998) สามารถ สุวรรณรัตน์ กรวรรณ สังขกร และอากร บัวคล้าย (2557) ชาคริต สิทธิฤทธิ์ (2559) Feilden and Jukka (1998) J.E.Tunbridge and G.J.Ashworth (1995) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ (2560) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) UNESCO (2003) Mounir Bouchenaki (2003) คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2552) Cang (2007) Intangible Cultural Heritage Committee of the Minister of Culture and Fine Arts (2004)	16
9.	ความเข้าใจ (Understanding)	ชนัญ วงษ์วิภาค (มปป.) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ (2560) Feilden and Jukka (1998) ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์ และคณะ (2557) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ (2560) UNESCO (2003)	6
10.	ความสร้างสรรค์ (Creative)	Lenzerini (2011) สำนักกฎหมาย สำนักงานงานเลขาธิการวุฒิสภา (2559) ชินะกานต์ แสงอำนาจ (2554) ชาคริต สิทธิฤทธิ์ (2559) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) Mounir Bouchenaki (2003) คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2552)	7
11.	ความจริงแท้ทาง วัฒนธรรม (Authentic)	Lenzerini (2011) วีระ โรจน์พจนรัตน์ (2551) กรมศิลปากร (2542) ศรีศักร วัลลิโภดม (2544) สามารถ สุวรรณรัตน์ กรวรรณ สังขกร และอากร บัวคล้าย (2557) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) Feilden and Jukka (1998) J.E.Tunbridge and G.J.Ashworth (1995) ชนัญ วงษ์วิภาค (มปป.) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ (2560) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) UNESCO (2003) Mounir Bouchenaki (2003) Aikawa-Faure (2009) Cang (2007)	15

จากองค์ประกอบหลัก จำนวน 11 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้ตั้งชื่อองค์ประกอบหลัก คือ PAC² K-MUST

- P การวางแผน (Planning) การมีส่วนร่วม (Participation)
 A การประเมิน (Assessment) ความจริงแท้ทางวัฒนธรรม (Authentic)
 C ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Community and Stakeholder)
 ความสร้างสรรค์ (Creative)
 K องค์ความรู้ (Knowledge)
 M การจัดการ (Management)
 U ความเข้าใจ (Understanding)
 S ผู้สืบทอด (Successor)
 T เทคโนโลยี (Technology)

ตารางที่ 33 คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ลำดับ	คุณลักษณะการ ท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์	ที่มา	จำนวน
1.	ประสบการณ์ (Hand-on Experience)	Greg and Crispin , Greg (2010) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) นาฬิกาอดีต สแสงสนิท (2552) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) สุดแดน วิสุทธิ ลักษณ์และคณะ (2554) Tan, Kung and Luh (2013) UNESCO (2008) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2558)	8
2.	การมีส่วนร่วม (Participation)	Greg and Crispin, Greg (2010) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) นาฬิกาอติ ภักดิ์ สแสงสนิท (2552) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2554) Tan, Kung and Luh (2013) UNESCO (2008) สุด แดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2558)	8
3.	ความจริงแท้ทาง วัฒนธรรม (Authentic)	UNESCO (2008) Greg and Crispin Greg (2010) สุดแดน วิสุทธิ ลักษณ์และคณะ (2554) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2558) Tan, Kung and Luh (2013)	6
4.	ความผูกพัน (Engaged)	ยูเนสโก (2547) Warzburger (2009)	2

ตารางที่ 33 คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

ลำดับ	คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ที่มา	จำนวน
5	การเรียนรู้ และทักษะ (Learning and Skill)	Crispin and Raymon (2001) Crispin (2005) Warzburger (2009) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ (2554) Greg (2010) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2558) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) Tan, Kung and Luh (2013)	8
6.	การทดลองปฏิบัติ (Testing)	Greg (2010) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2558) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) Tan, Kung and Luh (2013)	4
7.	กิจกรรม (Activity)	ยูเนสโก (2547) Crispin and Raymon (2001) Greg (2010) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2558) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) Tan, Kung and Luh (2013)	7
8.	ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)	Catriona Cambell (2010) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) Rhodes M. (1961) Richards, G. (2010) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) Tan, Kung and Luh (2013)	6
9.	วัฒนธรรมและชุมชน (Culture and Community)	Crispin and Raymon (2001) Richards, G. (2010) Trendnovation Southeast (2018) UNESCO (2008) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) นนทวรรณ ส่งเสริม (2558) ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคณะ (2553)	7
10.	ความตื่นตัวของผู้นำ (Leadership Alert)	สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ (2554)	1
11.	จินตนาการ (Imagination)	สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ (2554) Tan, Kung and Luh (2013)	2

จากองค์ประกอบหลัก จำนวน 11 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้ตั้งชื่อองค์ประกอบหลัก คือ LAC² PHIET

L การเรียนรู้ และทักษะ (Learning and Skill) ความตื่นตัวของผู้นำ (Leadership Alert)

A ความจริงแท้ทางวัฒนธรรม (Authentic) กิจกรรม (Activity)

- C ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) วัฒนธรรมและชุมชน (Culture and Community)
- P การมีส่วนร่วม (Participation)
- H ประสบการณ์ (Hand-on Experience)
- I จินตนาการ (Imagination)
- E ความผูกพัน (Engaged)
- T การทดลองปฏิบัติ (Testing)

ทั้งนี้เมื่อได้คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและคุณลักษณะการ
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะทั้ง 2 ด้าน ในการจัดคุณลักษณะที่มีความสอดคล้อง
กัน เพื่อเป็นคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิง
สร้างสรรค์ ดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและคุณลักษณะการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ที่มีความสอดคล้องกัน

ลำดับ	คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม	คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
1.	ผู้สืบทอด (Successor)	ประสบการณ์ (Hand-on Experience)
2.	การประเมิน (Assessment)	การมีส่วนร่วม (Participation)
3.	การวางแผน (Planning)	ความจริงแท้ทางวัฒนธรรม (Authentic)
4.	การมีส่วนร่วม (Participation)	ความผูกพัน (Engaged)
5.	การจัดการ (Management)	การเรียนรู้ และทักษะ (Learning and Skill)
6.	ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Community and Stakeholder)	การทดลองปฏิบัติ (Testing)
7.	เทคโนโลยี (Technology)	กิจกรรม (Activity)
8.	องค์ความรู้ (Knowledge)	ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
9.	ความเข้าใจ (Understanding)	วัฒนธรรมและชุมชน (Culture and Community)
10.	ความคิดสร้างสรรค์ (Creative)	ความตื่นตัวของผู้นำ (Leadership Alert)
11.	ความจริงแท้ทางวัฒนธรรม (Authentic)	จินตนาการ (Imagination)

หมายเหตุ : หมายถึง คุณลักษณะที่มีความสอดคล้องกัน

ทั้งนี้จากการจัดคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ
 ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทำให้ได้องค์ประกอบหลักทั้งสิ้น 12 องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบ
 ย่อย 51 องค์ประกอบย่อย ได้ดังตารางที่ 35 ดังนี้
 ตารางที่ 35 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 เป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ที่มา
1. ความสร้างสรรค์ (Creative)	1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal) เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา	(Bouchenaki, 2003; C. Campbell, 2010; Lenzerini, 2011; Rhodes, 1961; Richards, 2010; Tan et al., 2013; ชาคริต สิทธิฤทธิ, 2559; ชินะกานต์ แสงอำนาจ, 2554; นนทวรรณ ส่งเสริม, 2558; สำนัก กฎหมาย สำนักงานงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติ, 2552; สำนักงานศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัย, 2552; องค์การบริหารการพัฒนา พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559)
	1.2 แรงบันดาลใจ และจินตนาการ (Inspiration and Imagination)	
	1.3 กระบวนการคิด (Thinking Process)	
	1.3.1 การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking)	
	1.3.2 การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking)	
	1.3.3 การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)	
	1.3.4 การคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking)	
1.4 ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์และการบริการ (Creative Product and Service)		
1.5 พื้นที่สร้างสรรค์ (Creative Space)		
2. ความแท้ (Authentic)	2.1 ความดั้งเดิม ธรรมเนียมปฏิบัติหรือ การใช้ชื่อยาวนาน (Originality)	(Bouchenaki, 2003; B. M. Feilden & J. Jokilehto, 1998; Lenzerini, 2011; Richards, 2010; Tan et al., 2013; Tunbridge & Ashworth, 1996; UNESCO, 2003; กรมศิลปากร, 2542; ชนัญ วงษ์วิภาค, 2560; วีระ โรจน์พจนรัตน์, 2551; ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม, 2543; สามารถ สุวรรณรัตน์ และ คณะ, 2557; สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วม สมัย, 2552; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2554, 2558; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และ เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์, 2560; องค์การบริหาร การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559) (N. Aikawa-Faure, 2009; Cang, 2007; A. UNESCO, 2008)
	2.2 ความแท้เชิงวัตถุ (Essence)	
	2.3 ความจริงแท้ในการสร้างสรรค์ทาง วัฒนธรรม และกระบวนการผลิต (Genuine)	
	2.4 ความแท้เชิงประสบการณ์	
	2.5 การยอมรับจากผู้ถือครองมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม ไม่ขัดแย้งกับมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเดิม และความ เหมาะสม	

ตารางที่ 35 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็น
ฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ที่มา
3. ประสบการณ์ (Experience)	3.1 ประสบการณ์ทางด้านการมีปฏิสัมพันธ์การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	(Richards, 2010; Tan et al., 2013; A. UNESCO, 2008; นนทวรรณ ส่งเสริม, 2558; นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท, 2552; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2554, 2558; องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559)
	3.1.1 ประสบการณ์ตรง (Direct Experience) เช่น การฝึกฝน การสอนโดยครูผู้สอน	
	3.1.2 ประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience) เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง	
	3.2 ประสบการณ์ทางด้านการเรียนรู้ และทักษะใหม่นักท่องเที่ยว	
	3.2.1 ประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติ (Active)	
	3.2.2 ประสบการณ์จากการรับชม (Passive)	
	3.2.3. ประสบการณ์ใหม่ (New Experience)	
4. กระบวนการดำเนินการ (Process)	4.1 การประเมินสภาพการณ์ ได้แก่ การหาข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	(Comer, 1994; Lipe, 2000; กระทรวงศึกษาธิการ, 2540; ชนิกานต์ เขียรสูตร, 2551; ธนิก เลิศชาญฤทธิ, 2554; วรภัทร์ ภูเจริญ, 2544; วีริวิชญ์ เลิศไทยตระกูล, 2554)
	4.2 การประเมินกระบวนการไปสู่เป้าหมายการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	4.3 การประเมินแนวโน้มการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	4.4 การพิจารณาผลที่คาดว่าจะได้รับการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
5. การมีส่วนร่วม (Participation)	5.1 การมีส่วนร่วมในการคิดศึกษา และค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนความต้องการในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	(Cang, 2007; Levinson & Ember, 1996; Lipe, 2000; Richards, 2010; Tan et al., 2013; A. UNESCO, 2008; กนกวรรณ ชูชาญ, 2552; ธนิก เลิศชาญฤทธิ, 2554; นนทวรรณ ส่งเสริม, 2558; นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท, 2552; ปรีดา พูลสิน, 2555; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2554, 2558)
	5.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดแผนงานในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	

ตารางที่ 35 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็น
ฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ที่มา
5. การมีส่วนร่วม (Participation) (ต่อ)	5.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการปรับปรุงระบบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย	(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559)
	5.4 การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชน	
	5.5 การมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการทำงานการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ของชุมชน	
6. การจัดการ (Management)	6.1 การวางแผน (Plan)	(Levinson & Ember, 1996; Lipe, 2000, 2007 ; กนกวรรณ ชูชาญ, 2552; กระทรวงศึกษาธิการ, 2540; ชนัญ วงษ์วิภาค, 2560; ชนิกานต์ เขียวสุตร, 2551; ธนิก เลิศชาญฤทธิ, 2554; ปรีดา พูลสิน, 2555; ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์ และคณะ, 2557; วรภัทร์ ภูเจริญ, 2544; วีริชัญ เลิศไทยตระกูล, 2554; สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2552; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2560)
	6.1.1 การกำหนดแผนงานการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.1.3 การประเมินวัตถุประสงค์และแผนการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.2 การดำเนินการ (Do)	
	6.2.1 การสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นข้อมูล และทราบถึงสภาพปัจจุบันของทรัพยากรวัฒนธรรม	
	6.2.2 การระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.2.3 การกำหนดเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.2.4 การประเมินความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและจัดลำดับความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และความต้องการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	

ตารางที่ 35 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็น
ฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ที่มา
6. การจัดการ (Management) (ต่อ)	6.2.5 กำหนดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนา ประยุกต์	
	6.2.6 การเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะ	
	เพื่อให้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสม และเกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง	
	6.2.7 การวิเคราะห์ผลกระทบและข้อขัดแย้งในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.3. การตรวจสอบ (Check)	
	6.3.1 การตรวจสอบการสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.3.2 การตรวจสอบการระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.3.3 การตรวจสอบเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.2.4 การประเมินความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและจัดลำดับความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และความต้องการสืบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.2.5 กำหนดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนา ประยุกต์	

ตารางที่ 35 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็น
ฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ที่มา
6. การจัดการ (Management) (ต่อ)	6.2.6 การเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะ เพื่อให้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสม และเกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง	
	6.2.7 การวิเคราะห์ผลกระทบและข้อขัดแย้งในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.3. การตรวจสอบ (Check)	
	6.3.1 การตรวจสอบการสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.3.2 การตรวจสอบการระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.3.3 การตรวจสอบเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.3.4 การตรวจสอบการประเมินความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และจัดลำดับความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และความต้องการสืบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.3.5 การตรวจสอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ประยุกต์	
	6.3.6 การตรวจสอบการเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	

ตารางที่ 35 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็น
ฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ที่มา
6. การจัดการ (Management) (ต่อ)	6.3.7 การตรวจสอบการวิเคราะห์ ผลกระทบและข้อขัดแย้งในการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.4 การปรับปรุงพัฒนา (Act)	
	6.4.1 การวิเคราะห์ผลสำเร็จของการ ดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม	
	6.4.2 การนำเสนอผลการดำเนินการ จัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	6.4.3 การจัดทำแผนขยายผล เพื่อต่อ ยอดการปรับปรุงการจัดการมรดก ภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม	
7. ความรู้ และ ทักษะ (Knowledge and Skill)	7.1 ความรู้ (Knowledge) และชัดเจน	(Bouchenaki, 2003; Cang, 2007; B. M. Feilden & J. Jokilehto, 1998; Tunbridge & Ashworth, 1996; UNESCO, 2003; กรมศิลปากร, 2542; ชาคริต สิทธิฤทธิ, 2559; ไพศาล สรรสรวิสุทธิ และคณะ, 2557; วีระโรจน์พนรัตน์, 2551; สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ, 2557; สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2552; สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, 2559; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรีย์ สิริศรีศักดิ์, 2560)
	7.1.1 มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง	
	7.1.2 สามารถบูรณาการความรู้	
	7.1.3 สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ได้	
	7.2 ทักษะ (Skill)	
	7.2.1 ทักษะทางด้านความคิด	
	7.2.2 ทักษะในการแสวงหาความรู้	
	7.2.3 ทักษะในการใช้เครื่องมือ	
	7.2.4 ทักษะในการออกแบบ และพัฒนา	
	7.2.5 ทักษะในการบูรณาการ	
	7.2.6 ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล	
	7.2.7 ทักษะในการแก้ปัญหา	
	7.2.8 ทักษะในการสร้าง สาธารณประโยชน์	

ตารางที่ 35 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็น
ฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ที่มา
8. วัฒนธรรม (Culture)	8.1 มรดกวัฒนธรรม (Cultural Heritage)	(Ministry of Culture and Fine Arts & UNESCO Office, 2004; Crispin Raymond, 2001; C.
	8.2 อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity)	Raymond & England, 2005; Richards, 2010; Tan et al., 2013; Trendnovation Southeast, 2018; A.
	8.3 ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity)	UNESCO, 2008; Wurzburger, 2009; นนทวรรณ ส่งเสริม, 2558; ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคณะ, 2553;
	8.4 สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Rights)	สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2554, 2558; องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559)
9. ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network)	9.1 ชุมชนวัฒนธรรมดั้งเดิม	(Cang, 2007; Feilden & Jokilehto, 1998; Levinson & Ember, 1996; Lipe, 2000; Crispin Raymond, 2001; Richards, 2010; Trendnovation Southeast, 2018; UNESCO, 2003; A. UNESCO, 2008; ชาคริต สิทธิฤทธิ์, 2559; นนทวรรณ ส่งเสริม, 2558; ปรีดา พูลสิน, 2555; ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคณะ, 2553;
	9.2 การเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกัน	องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559)
	9.3 การเป็นสมาชิกเครือข่ายวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว	
	9.4 ความร่วมมือกับองค์กรวัฒนธรรมและองค์กรการท่องเที่ยว	
10. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)	10.1 จุดมุ่งหมายของผู้เรียน (Goal)	(Feilden & Jokilehto, 1998; Crispin Raymond, 2001; C. Raymond & England, 2005; Richards, 2010; Tan et al., 2013; UNESCO, 2003;
	10.2 ความพร้อม (Readiness)	Wurzburger, 2009; ชนัญ วงษ์วิภาค, 2560; นนทวรรณ ส่งเสริม, 2558; ไพศาล สรรสรวิสุทธิ และคณะ, 2557;
	10.3 สถานการณ์ (Situation)	สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2554, 2558; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์, 2560)
	10.4 การแปลความหมาย (Interpretation)	
	10.5 ลงมือกระทำ (Action)	
	10.6 ผลที่ตามมา (Consequence)	
	10.7 ปฏิกริยาต่อความขัดแย้ง (Contradict)	

ตารางที่ 35 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็น
ฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ที่มา
11. กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity)	11.1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	(Crispin Raymond, 2001; Tan et al., 2013; UNESCO, 2003; นนทวรรณ ส่งเสริม, 2558; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2558; องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559)
	11.2 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง	
	11.3 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล	
	11.4 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	
	11.5 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม	
	11.6 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะ การต่อสู้ป้องกันตัว	
12. ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor)	12.1 ปัจจัยภายใน	(Cang, 2007; Comer, 1994; B. M. Feilden & J. Jokilehto, 1998; Lenzerini, 2011; Lipe, 2000; Ministry of Culture and Fine Arts & UNESCO Office, 2004; กรมศิลปากร, 2542; ชาคริต สิทธิฤทธิ์, 2559; ชินะกานต์ แสงอำนาจ, 2554; วศิน อิงคพัฒนากุล, 2548; วีระ โรจน์พจนรัตน์, 2551; ศรีศักร วัลลิโภดม, 2543; สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ, 2557; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2552; สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2552)
	12.1.1 มีผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการบ่มเพาะผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	12.1.2 ความต้องการในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	12.1.3 การกระตุ้นความรัก ห่วงแทนและความภาคภูมิใจในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	
	12.2 ปัจจัยภายนอก	
	12.2.1 นโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ	
	12.2.2 ผลจากการท่องเที่ยว	
	12.3 ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform)	

ตารางที่ 35 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็น
ฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ที่มา
12. ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) (ต่อ)	12.3.1 มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญผ่านงานเทศกาล ประเพณี ต่างๆที่จัดขึ้นในชุมชน	
	12.3.2 การจัดตั้งกลุ่มมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และขยายกลุ่มให้มีสมาชิกเพิ่มมากยิ่งขึ้น จำนวนสมาชิกมาก ย่อมหมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยเด็กและเยาวชนก็อาจให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นจากการชักชวน	
	12.2.3 การฝึกอบรมให้เด็กและเยาวชน เป็นการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นหลัง	
	12.3.4 การถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน	

เมื่อได้คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 คน ในการจัดองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยและทำการตรวจประเมินความเที่ยงตรง (IOC) เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย โดย นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผู้วิจัยนำร่างองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย และปรับปรุงการพัฒนาร่างองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย จากบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยกับวัตถุประสงค์การวิจัย และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ตามเทคนิค IOC เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยอนาคต (EDFR) ต่อไป มีรายละเอียด ดังนี้ การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) นำแบบสอบถามมาสร้างให้อยู่ในลักษณะของแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณา คือ

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน	-1

การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมสอดคล้องของแบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ในการศึกษาความต้องการโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คำนวณตามสูตร (Hemphill and Website, 1950; 325 – 342; พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ค่า IOC ของคำถามที่ใช้ องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยในการพัฒนาตัวบ่งชี้จัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

นำข้อมูลที่รวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้และปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับรายละเอียดขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยให้มีความชัดเจนสามารถสื่อความหมายได้ง่ายและนำแบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ศึกษาความต้องการที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 36 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
 มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ
 หลักที่ 1 ความสร้างสรรค์ (Creative)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
1. ความสร้างสรรค์ (Creative)	1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal) เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา	2	0.67	สอดคล้อง
	1.2 แรงบันดาลใจ และจินตนาการ (Inspiration and Imagination)	3	1	สอดคล้อง
	1.3 กระบวนการคิด (Thinking Process)	3	1	สอดคล้อง
	1.3.1 การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking)	3	1	สอดคล้อง
	1.3.2 การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking)	3	1	สอดคล้อง
	1.3.3 การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)	3	1	สอดคล้อง
	1.3.4 การคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking)	3	1	สอดคล้อง
	1.4 ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์และการบริการ (Creative Product and Service)	2	0.67	สอดคล้อง
	1.5 พื้นที่สร้างสรรค์ (Creative Space)	3	1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 36 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
 มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 1 ความ
 สร้างสรรค์ (Creative) มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) แรงบันดาลใจ และ
 จินตนาการ 3) กระบวนการคิด 4) ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์และการบริการ 5) พื้นที่สร้างสรรค์ พบว่า ทุก
 ข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่า
 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและ
 องค์ประกอบย่อยพิจารณานี้ไปจัดไว้เป็นแนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการทำ EDRF ต่อไป

ตารางที่ 37 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ
หลักที่ 2 ความแท้ (Authentic)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
2. ความแท้ (Authentic)	2.1 ความดั้งเดิม ธรรมเนียมปฏิบัติหรือการใช้ อย่างยาวนาน (Originality)	3	1	สอดคล้อง
	2.2 ความแท้เชิงวัตถุ (Essence)	2	0.67	สอดคล้อง
	2.3 ความจริงแท้ในการสร้างสรรค์ทาง วัฒนธรรม และกระบวนการผลิต (Genuine)	2	0.67	สอดคล้อง
	2.4 ความแท้เชิงประสบการณ์	2	0.67	สอดคล้อง
	2.5 การยอมรับจากผู้ถือครองมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม ไม่ขัดแย้งกับมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรมเดิม และความ เหมาะสม	3	1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 37 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้
(Authentic) มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ความดั้งเดิม ธรรมเนียมปฏิบัติหรือการใช้
อย่างยาวนาน 2) ความแท้เชิงวัตถุ 3) ความจริงแท้ในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการผลิต
4) ความแท้เชิงประสบการณ์ 5) การยอมรับจากผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ไม่ขัดแย้ง
กับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเดิม และความเหมาะสม พบว่า ทุกข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบ
หลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน
ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยพิจารณานี้ไปจัดไว้เป็น
แนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการทำ EDFR ต่อไป

ตารางที่ 38 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
 มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ
 หลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
3. ประสบการณ์ (Experience)	3.1 ประสบการณ์ทางด้านการมีปฏิสัมพันธ์ การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	3.1.1 ประสบการณ์ตรง (Direct Experience) เช่น การฝึกฝน การสอนโดย ครูผู้สอน	3	1	สอดคล้อง
3. ประสบการณ์ (Experience) (ต่อ)	3.1.2 ประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience) เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง	3	1	สอดคล้อง
	3.2 ประสบการณ์ทางด้านการเรียนรู้ และ ทักษะใหม่นักท่องเที่ยว	3	1	สอดคล้อง
	3.2.1 ประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติ (Active)	3	1	สอดคล้อง
	3.2.2 ประสบการณ์จากการรับชม (Passive)	3	1	สอดคล้อง
	3.2.3. ประสบการณ์ใหม่ (New Experience)	3	1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 38 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
 มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 3
 ประสบการณ์ (Experience) มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ประสบการณ์ทางด้านการมีปฏิสัมพันธ์
 การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 2) ประสบการณ์ทางด้านการเรียนรู้ และทักษะใหม่
 นักท่องเที่ยว พบว่า ทุกข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า
 0.5 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็น
 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยพิจารณานี้ไปจัดไว้เป็นแนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม
 ในการทำ EDFR ต่อไป

ตารางที่ 39 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ
หลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
4. กระบวนการ ดำเนินการ (Process)	4.1 การประเมินสภาพการณ์ ได้แก่ การหา ข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	4.2. การประเมินกระบวนการไปสู่เป้าหมาย การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	2	0.67	สอดคล้อง
	4.3 การประเมินแนวโน้มการจัดการมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	4.4 การพิจารณาผลที่คาดว่าจะได้รับการ จัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 39 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 3
กระบวนการดำเนินการ (Process) มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การประเมินสภาพการณ์ 2) การ
ประเมินกระบวนการไปสู่เป้าหมาย 3) การประเมินแนวโน้ม 4) การพิจารณาผลที่คาดว่าจะได้รับ
พบว่า ทุกข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้
เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลัก
และองค์ประกอบย่อยพิจารณานี้ไปเป็นแนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการทำ EDFR ต่อไป
ตารางที่ 40 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ
หลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
5. การมีส่วนร่วม (Participation)	5.1 การมีส่วนร่วมในการคิดศึกษา และ ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจน ความต้องการในการจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	5.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือ กำหนดแผนงานในการจัดการมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง

ตารางที่ 40 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ
หลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation) (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
5. การมีส่วนร่วม (Participation) (ต่อ)	5.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการ ปรับปรุงระบบการจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม และปฏิบัติงานให้บรรลุตาม เป้าหมาย	3	1	สอดคล้อง
	5.4 การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทาง วัฒนธรรมในชุมชน	3	1	สอดคล้อง
	5.5 การมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการทำงานการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน	3	1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 40 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 5 การมี
ส่วนร่วม (Participation) มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการคิดศึกษา และค้นหา
ปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนความต้องการในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 2)
การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดแผนงาน 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการปรับปรุง
ระบบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย 4) การมีส่วน
ร่วมในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชน 5) การมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และ
ประเมินผลการทำงานการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน พบว่า ทุกข้อความที่ใช้
เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมี
ความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย
พิจารณานี้ไปจัดไว้เป็นแนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการทำ EDFR ต่อไป

ตารางที่ 41 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
 มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ
 หลักที่ 6 การจัดการ (Management)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
6. การจัดการ (Management)	6.1 การวางแผน (Plan)	3	1	สอดคล้อง
	6.1.1 การกำหนดแผนงานการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.1.3 การประเมินวัตถุประสงค์และแผนการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.2 การดำเนินการ (Do)	3	1	สอดคล้อง
	6.2.1 การสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นข้อมูล และทราบถึงสภาพปัจจุบันของทรัพยากรวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.2.2 การระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.2.3 การกำหนดเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.2.4 การประเมินความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และจัดลำดับความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และความต้องการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.2.5 กำหนดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนา ประยุกต์	3	1	สอดคล้อง
	6.2.6 การเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะเพื่อให้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสม และเกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง	3	1	สอดคล้อง
	6.2.7 การวิเคราะห์ผลกระทบและข้อขัดแย้งในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง

ตารางที่ 41 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ
หลักที่ 6 การจัดการ (Management) (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
6. การจัดการ (Management) (ต่อ)	6.3. การตรวจสอบ (Check)	3	1	สอดคล้อง
	6.3.1 การตรวจสอบการสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.3.2 การตรวจสอบการระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.3.3 การตรวจสอบเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.3.4 การตรวจสอบการประเมินความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และจัดลำดับความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และความต้องการสืบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.3.5 การตรวจสอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ประยุกต์	3	1	สอดคล้อง
	6.3.6 การตรวจสอบการเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.3.7 การตรวจสอบการวิเคราะห์ผลกระทบและข้อขัดแย้งในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.4 การปรับปรุงพัฒนา (Act)	3	1	สอดคล้อง
	6.4.1 การวิเคราะห์ผลสำเร็จของการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.4.2 การนำเสนอผลการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	6.4.3 การจัดทำแผนขยายผล เพื่อต่อยอดการปรับปรุงการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 41 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management) มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การดำเนินการ 3) การตรวจสอบ 4) การปรับปรุงพัฒนา พบว่า ทุกข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยพิจารณานี้ไปจัดไว้เป็นแนวการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามในการทำ EDRF ต่อไป

ตารางที่ 42 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
7. ความรู้และทักษะ (Knowledge and Skill)	7.1 ความรู้ (Knowledge)	3	1	สอดคล้อง
	7.1.1 มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และชัดเจน	2	0.67	สอดคล้อง
	7.1.2 สามารถบูรณาการความรู้	2	0.67	สอดคล้อง
	7.1.3 สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้	3	1	สอดคล้อง
	7.2 ทักษะ (Skill)	3	1	สอดคล้อง
	7.2.1 ทักษะทางด้านความคิด	3	1	สอดคล้อง
	7.2.2 ทักษะในการแสวงหาความรู้	3	1	สอดคล้อง
	7.2.3 ทักษะในการใช้เครื่องมือ	3	1	สอดคล้อง
	7.2.4 ทักษะในการออกแบบ และพัฒนา	3	1	สอดคล้อง
	7.2.5 ทักษะในการบูรณาการ	3	1	สอดคล้อง
	7.2.6 ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	3	1	สอดคล้อง
	7.2.7 ทักษะในการแก้ปัญหา	3	1	สอดคล้อง
	7.2.8 ทักษะในการสร้างสาธารณประโยชน์	2	0.67	สอดคล้อง

จากตารางที่ 42 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ความรู้ 2) ทักษะ พบว่า ทุกข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่า

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยพิจารณาไปจัดไว้เป็นแนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการทำ EDFR ต่อไป

ตารางที่ 43 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
8. วัฒนธรรม (Culture)	8.1 มรดกวัฒนธรรม (Cultural Heritage)	2	0.67	สอดคล้อง
	8.2 อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity)	3	1	สอดคล้อง
	8.3 ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity)	2	0.67	สอดคล้อง
	8.4 สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Rights)	2	0.67	สอดคล้อง

จากตารางที่ 43 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture) มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1)มรดกวัฒนธรรม 2)อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม 3) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4)สิทธิทางวัฒนธรรม พบว่า ทุกข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยพิจารณาไปจัดไว้เป็นแนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการทำ EDFR ต่อไป

ตารางที่ 44 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
9. ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network)	9.1 ชุมชนวัฒนธรรมดั้งเดิม	3	1	สอดคล้อง
	9.2 การเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกัน	2	0.67	สอดคล้อง
	9.3 การเป็นสมาชิกเครือข่ายวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว	3	1	สอดคล้อง
	9.4 ความร่วมมือกับองค์กรวัฒนธรรมและองค์กรการท่องเที่ยว	3	1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 44 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชน และเครือข่าย (Community and Network) มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1)ชุมชนวัฒนธรรม ดั้งเดิม 2)การเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกัน 3)การเป็นสมาชิกเครือข่ายวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว 4) ความร่วมมือกับองค์กรวัฒนธรรมและองค์กรการท่องเที่ยว พบว่า ทุกข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบ หลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยพิจารณาไปจัดไว้เป็น แนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการทำ EDFR ต่อไป

ตารางที่ 45 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ หลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
10. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)	10.1 จุดมุ่งหมายของผู้เรียน (Goal)	3	1	สอดคล้อง
	10.2 ความพร้อม (Readiness)	3	1	สอดคล้อง
	10.3 สถานการณ์ (Situation)	3	1	สอดคล้อง
	10.4 การแปลความหมาย (Interpretation)	2	0.67	สอดคล้อง
	10.5 ลงมือกระทำ (Action)	3	1	สอดคล้อง
	10.6 ผลที่ตามมา (Consequence)	3	1	สอดคล้อง
	10.7 ปฏิกริยาต่อความขัดแย้ง (Contradict)	2	0.67	สอดคล้อง

จากตารางที่ 45 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) มี 7 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1)จุดมุ่งหมายของผู้เรียน 2) ความพร้อม 3)สถานการณ์ 4)การแปลความหมาย 5)ลงมือกระทำ 6)ผลที่ตามมา 7)ปฏิกริยาต่อความขัดแย้ง พบว่า ทุกข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบ หลักและองค์ประกอบย่อยพิจารณาไปจัดไว้เป็นแนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการทำ EDFR ต่อไป

ตารางที่ 46 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ
หลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
11. กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity)	11.1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านวรรณกรรม พื้นบ้านและภาษา	3	1	สอดคล้อง
	11.2 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้าน ศิลปะการแสดง	3	1	สอดคล้อง
	11.3 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านแนวปฏิบัติ ทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล	3	1	สอดคล้อง
	11.4 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านความรู้และ การปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	3	1	สอดคล้อง
	11.5 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านงานช่างฝีมือ ดั้งเดิม	3	1	สอดคล้อง
	11.6 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านการเล่น พื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ ป้องกันตัว	3	1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 46 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรม
ทางวัฒนธรรม (Cultural Activity) มี 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1)กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้าน
วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา 2)กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง 3)กิจกรรมทาง
วัฒนธรรมด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล 4)กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้าน
ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล 5)กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านงานช่างฝีมือ
ดั้งเดิม 6)กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว
พบว่า ทุกข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้
เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลัก
และองค์ประกอบย่อยพิจารณานี้ไปจัดไว้เป็นแนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการทำ EDRF
ต่อไป

ตารางที่ 47 ผลค่า IOC ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบ
หลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ความถี่	ค่า IOC	การพิจารณา
12. ผู้สืบทอดมรดก ภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม (Successor)	12.1 ปัจจัยภายใน	3	1	สอดคล้อง
	12.1.1 มีผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม และการบ่มเพาะผู้สืบทอดมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	12.1.2 ความต้องการในการสืบทอดมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	12.1.3 การกระตุ้นความรัก ห่วงแหน และ ความภาคภูมิใจในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม	3	1	สอดคล้อง
	12.2 ปัจจัยภายนอก	3	1	สอดคล้อง
	12.2.1 นโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ	3	1	สอดคล้อง
	12.2.2 ผลจากการท่องเที่ยว	3	1	สอดคล้อง
	12.3 ช่องทางการส่งผ่านจากรูานมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform)	3	1	สอดคล้อง
	12.3.1 มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมและการประชาสัมพันธ์ สร้างความ ตระหนักให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญ ผ่านงานเทศกาล ประเพณีต่างๆจัดขึ้นใน ชุมชน	3	1	สอดคล้อง
	12.3.2 การจัดตั้งกลุ่มมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม และขยายกลุ่มให้มีสมาชิกเพิ่มมาก ยิ่งขึ้น จำนวนสมาชิกมาก ย่อมหมายถึง การ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมาก ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยเด็กและเยาวชนก็ อาจให้ความสนใจมากขึ้นจากการชักชวน	3	1	สอดคล้อง
	12.3.3 การฝึกอบรมให้เด็กและเยาวชน เป็น การถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ให้กับคนรุ่นหลัง	3	1	สอดคล้อง
	12.3.4 การถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม โดยใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน	3	1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 47 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน 2) ปัจจัยภายนอก 3) ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform) พบว่า ทุกข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยพิจารณานี้ไปจัดไว้เป็นแนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการทำ EDRF ต่อไป

สรุปจากการตรวจประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ของการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้องค์ประกอบหลัก จำนวน 12 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อยในแต่ละองค์ประกอบหลัก จำนวน 51 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ องค์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์ (Creative) องค์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic) องค์ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience) องค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process) องค์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation) องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management) องค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) องค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture) องค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network) องค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) องค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity) และองค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) พบว่า ทุกองค์ประกอบหลักที่จะใช้เป็นตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร พิจารณาได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำองค์ประกอบหลักจะใช้เป็นตัวบ่งชี้ไปจัดทำแนวการสัมภาษณ์ใน EDRF รอบที่ 1 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวโน้มองค์ประกอบของคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยอนาคต (EDFR) ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

โดยการวิจัยอนาคตแบบ EDFR โดยแบ่งออกเป็น 2 รอบ คือ รอบที่ 1 เป็นผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและนำมาสร้างเป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร และผลการวิจัยอนาคตแบบ EDFR รอบที่ 2 เป็นผลที่ได้จากแบบสอบถามที่สร้างจากการเก็บข้อมูลในรอบที่ 1 และนำเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ต่อไป

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วย EDFR รอบที่ 1 ผู้วิจัยได้นำร่างแนวโน้มหลักและแนวโน้มย่อยของการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร มาใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสัมภาษณ์บุคคล 3 กลุ่ม คือ ภาควิชาการ จำนวน 6 คน ภาครัฐ จำนวน 6 คน และภาคชุมชน จำนวน 5 คน ด้วยเทคนิคการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นถึง ตัวย่อการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ควรมีองค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์ (Creative)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นในองค์ประกอบหลักความสร้างสรรค์ นับว่ามีผลต่อการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพราะส่วนใหญ่ศิลปิน หรือผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จะเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงานด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งการรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม และการต่อยอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 “ปัจจุบันความสร้างสรรค์นั้นเป็นสิ่งสำคัญมาก เป็นอย่างมาก เนื่องจากงานวัฒนธรรมถึงแม้จะมีการรักษาไว้ แต่ถึงแม้การรักษา และสืบทอดก็ยังคงต้องสร้างสรรค์ พัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเองอย่างต่อเนื่องท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนหันมาให้ความสนใจกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น โดยอาจนำสิ่งที่เยาวชนให้ความสนใจเป็นช่องทางในการส่งต่อ และเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 “การรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น หากขาดการต่อยอด หรือสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องอาจทำให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกิดการสูญหาย เนื่องจากขาดผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพราะการ

สร้างสรรค์ ต่อยอดจะสามารถทำให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสามารถดำรงอยู่ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้า และการเข้ามาของวัฒนธรรมจากชาติอื่น แต่อย่างไรการสร้างสรรคก็ควรอยู่บนฐานของความดั้งเดิม เพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสียอัตลักษณ์” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3* “การสร้างสรรค อาจเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสามารถดำรงอยู่ได้ เนื่องจากเป็นการทำให้วัฒนธรรมนั้นไม่เป็นวัฒนธรรมที่หยุดนิ่ง หรือเป็นวัฒนธรรมที่ตาย เพราะการที่วัฒนธรรมเกิดการหยุดนิ่ง อาจทำให้วัฒนธรรมนั้นๆเกิดการสูญหาย เพราะวัฒนธรรมจำเป็นต้องมีการปรับให้เข้ากับยุคสมัย โดยต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในวัฒนธรรมนั้นๆ เป็นผู้สร้างสรรค์” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4* “ทุกวันนี้ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจทำให้วัฒนธรรมบางอย่างไม่สามารถยืนหยัดได้ เพราะเกิดการแทรกแซงด้วยปัจจัยหลายอย่างทำให้ผู้สืบทอดจำเป็นต้องมีการปรับตัวในการรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้วยการสร้างสรรค์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8* “การสร้างสรรค จะช่วยสร้างความแตกต่างในงานศิลปะและงานวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนใคร หากยังเป็นการสร้างมิติใหม่ในงานศิลปะและงานวัฒนธรรมให้มีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น ”

องค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal) เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 2 3 4 5 6 8 9 แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ปัจจัยส่วนบุคคล อาจมีผลต่อความสร้างสรรค์ผลงาน หรือการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หรือมีผลต่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น เพศหญิง อาจสามารถถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้มากกว่าเพศชาย หรือช่วงอายุ คนที่มีอายุน้อยอาจสามารถเรียนรู้ได้ง่ายกว่าคนที่มีความมาก ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับกิจกรรมในการเรียนรู้ และความสามารถในการสื่อสาร *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 12* “อายุ อาจมีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานด้านวัฒนธรรม เพราะความคิดสร้างสรรค์อาจเกิดขึ้นจากการได้รู้ ได้เห็น ได้สัมผัส ซึ่งคนที่มีความอายุน้อยกว่าย่อมมีประสบการณ์มากกว่าตามไปด้วย ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ต่อยอด โดยการนำประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์ ” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 15* “ต้องคิดว่าจะมีวิธีใดที่จะสามารถลดช่องว่างในความสนใจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้ได้ โดยการหาวิธีการที่เหมาะสม ทั้งที่เป็นผู้ใหญ่กับเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีมุมมองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีคุณค่า แต่มีความล้าสมัยและไม่น่าสนใจ” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4 7* แสดงความคิดเห็นแตกต่างว่า ปัจจัยส่วนบุคคล อาจไม่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์ เพราะคนส่วนใหญ่ทุกชาติ ทุกภาษา สามารถเข้าใจคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสื่อ และวิธีการถ่ายทอดมากกว่า

องค์ประกอบย่อยที่ 1.2 แรงบันดาลใจและจินตนาการ(Inspiration and Imagination)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า โดยส่วนใหญ่ศิลปินหรือผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ก่อนจะมีการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องอาศัยแรงบันดาลใจจากการได้พบเห็น จากความชื่นชอบ และความประทับใจ ส่งผลต่อการเกิดจินตนาการในการนำความรู้ อารมณ์ ไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน และยังเป็นรากฐานในการรวบรวมประสบการณ์กับกระบวนการเรียนรู้เข้าด้วยกัน

องค์ประกอบย่อยที่ 1.3 กระบวนการคิด (Thinking Process)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า เมื่อผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีแรงบันดาลใจ จากการได้พบเห็น จากความชื่นชอบ และความประทับใจ ส่งผลต่อการเกิดจินตนาการในการนำความรู้ อารมณ์ ไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนั้น โดยเริ่มเข้าสู่กระบวนการคิด เริ่มจากการตีความ พิจารณา ไตร่ตรอง จากสิ่งที่ได้พบเห็น หรือได้ลองปฏิบัติ แล้วสรุปเป็นความรู้ อย่างหนึ่งอย่างใดสำหรับการเป็นความรู้เดิมเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบหรือการตัดสินใจ ซึ่งกระบวนการคิดในการสืบทอด รักษา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น จำเป็นต้องอาศัยการคิดเชิงระบบ โดยการเข้าใจธรรมชาติของวัฒนธรรม และเป็นระบบที่มีความสัมพันธ์กันทั้งกาลเวลา เทคโนโลยี รวมถึงข้อจำกัดในงานด้านวัฒนธรรมที่อาจส่งผลต่อสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 6 7 8 9 13 15 16 17 ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม ด้านกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ถือว่า ผู้ครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องมีความสามารถในการคิด แยกแยะส่วนต่างๆ ของข้อมูลหรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้เข้าใจในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเองอย่างลึกซึ้ง โดยสามารถวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบ ยกตัวอย่างเช่น

“การแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นนายหัวเรือ จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์คู่แข่งก่อนการแข่งขัน ทั้งวิธีการพาย วิธีการขึ้นโขนเรือ และความพร้อมของคู่แข่ง” (ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 16)

ทั้งนี้การคิดเชิงวิพากษ์ ก็นับว่ามีส่วนสำคัญในการที่จะเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการไม่เห็นคล้อยตามข้ออ้างที่น่าเสนอ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จะเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นจำเป็นต้องได้รับการถ่ายทอด ฝึกอบรม สั่งสอน และฝึกปฏิบัติโดยครูผู้สอน แต่อย่างไรก็ตามการเชื่อฟังในคำสอนของครูผู้สอนนั้น ก็ไม่ได้เป็นการปิดกั้นทางความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แต่กลับต่อยอดงานด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งอาจเป็นแนวทางความคิดออกสู่ทางต่างๆ ที่แตกต่าง ช่วยให้เชื่อในสิ่งที่ถูกต้องไม่ถูกหลอก โดยมีการคิดที่รอบคอบ นับเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์ต่อไป

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 3 4 5 6 8 10 11 12 13 14 15 16 ได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การสร้างสรรค์ผลงานด้านวัฒนธรรม จำเป็นต้องอาศัยการคิดเชิงนวัตกรรม ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยการคิดสิ่งใหม่ หรือพัฒนาสิ่งใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ด้วยการนำเสนอในรูปแบบใหม่ หรือกระบวนการใหม่ ที่มีคุณค่า และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้

องค์ประกอบย่อยที่ 1.4 ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์และการบริการ (Creative Product and Service)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ผลิตภัณฑ์และการบริการจะสามารถสร้างสรรค์ได้หรือไม่นั้น จำเป็นต้องเข้าใจบริบท และทฤษฎีในการจัดการ ซึ่งไม่สามารถใช้เพียงแค่ประสบการณ์เพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อใช้ในการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ อย่างลึกซึ้ง เพื่อสามารถเชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของบรรพบุรุษ และเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ที่สร้างมูลค่าและคุณค่าทางสังคม

องค์ประกอบย่อยที่ 1.5 พื้นที่สร้างสรรค์ (Creative Space)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า พื้นที่สร้างสรรค์นับว่า มีส่วนสำคัญในการเน้นการมีส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งหากมีพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมยังส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งอาจเป็นการนำพื้นที่เดิมให้กลับมาใช้งานได้เกิดประโยชน์สูงสุด และอาจเป็นพื้นที่พบปะกันใหม่ของคนในชุมชน และทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8 9 12 15 16 17 ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า จังหวัดชุมพร ส่วนใหญ่การจัดพื้นที่สร้างสรรค์ มักจัดในช่วงที่ตรงกับงานเทศกาลประเพณีต่างๆ อาทิ งานเทศกาลพระเกียรติเสด็จในกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ซึ่งภายในงานจะมีการจัดเวทีการแสดงด้านวัฒนธรรมต่างๆ ของจังหวัดชุมพร

องค์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ความแท้ เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทุกคนมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ รักษา ท่ามกลางการปรับเปลี่ยนด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างรวดเร็ว โดยทุกคนจะต้องเข้าใจหลักการสำคัญของความเป็นแก่นแท้ เข้าใจว่าอะไรคือแก่นแท้ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแต่ละประเภท อย่างไรก็ตามท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอาจจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความคงอยู่ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยต้องคำนึงว่าสามารถปรับเปลี่ยนได้มากน้อยแค่ไหน หากปรับเปลี่ยนแล้วจะเกิดผลกระทบในเชิงลบหรือไม่ ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5 “การรักษาอัตลักษณ์ หรือรากเหง้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น เป็นสิ่งสำคัญในการรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ เพราะหากมีการปรับเปลี่ยน หรือการพัฒนาโดยไม่คำนึงถึง

อัตลักษณ์เดิม อาจทำให้สิ่งที่สืบทอดกันต่อมาเกิดการผิดเพี้ยนไปจากเดิม ซึ่งเป็นการลดคุณค่าในงานวัฒนธรรม” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7 “ในปัจจุบันความแท้ จะสามารถดำรงอยู่ได้นั้นต้องอาศัยผู้ส่งต่อ และผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นๆ เนื่องจากทั้งผู้ส่งต่อย่อมต้องถ่ายทอดความดั้งเดิม ของแท้ให้กับผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และผู้สืบทอดก็จำเป็นต้องรักษาความแท้นั้นไว้ หากมีการต่อยอด พัฒนาก็ยังคงต้องรักษาความแท้นั้นไว้ด้วย” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 9 “การสืบทอดวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการรักษาอัตลักษณ์ ความดั้งเดิมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งจะแสดงออกถึงวิถีความเป็นตัวตนทั้งด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 “ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจำเป็นต้องรักษาอัตลักษณ์ของตนเอง เพื่อเป็นแบบแผนของความคิดความเชื่อ วิถีทาง และแนวปฏิบัติของตนเองไว้ โดยอาศัยกระบวนการในการสืบทอดทางวัฒนธรรมทั้งความจริงแท้ในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมและกระบวนการผลิตงานด้วยวัฒนธรรมที่มีความละเอียดอ่อน” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 14 “ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จะช่วยให้สามารถรักษาความดั้งเดิมทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ เนื่องจากความเข้าใจอย่างลึกซึ้งช่วยให้มองเห็นคุณค่า และความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6 13 15 16 17 ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ศิลปะการแสดงโนรา ปัจจุบันจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตามโอกาสงานที่ไปแสดง เช่น เวลาที่ใช้ในการแสดง เนื้อหาในการแสดง เป็นต้น การแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง ลักษณะในการแข่งขันก็ยังคงรักษาแบบดั้งเดิมไว้ คือ การตัดสินแพ้ชนะด้วยการขึ้นโขนชิงธง แต่อาจมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานให้มีความเหมาะสม

องค์ประกอบย่อยที่ 2.1 ความดั้งเดิม ธรรมเนียมปฏิบัติหรือการใช้อย่างยาวนาน (Originality)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ความดั้งเดิม ธรรมเนียมปฏิบัติหรือการใช้ อย่างยาวนาน เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษถ่ายทอด สืบส่งต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และเป็นสิ่งที่ยอมรับ ร่วมกันในการถือปฏิบัติ โดยสะท้อนถึงวิถีชีวิต วิถีปฏิบัติของคนในชุมชน ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 “การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอาจเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายอย่างทั้งในส่วนของนโยบายการพัฒนาชุมชนที่ไม่ชัดเจน ขาดการส่งเสริมการรักษาการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และอัตลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีมาอย่างยาวนาน เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของตนเอง” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4 “ความดั้งเดิม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการแสดงความเป็นชาติพันธุ์ของกลุ่มชนนั้น ที่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยเวลาจะเป็นการ พิสูจน์การดำรงอยู่ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 10 “การรักษาความดั้งเดิมเอาไว้วันนั้น ต้องปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่เป็นผู้สืบทอด รักษา มรดกภูมิปัญญา

ทางวัฒนธรรม โดยให้ผู้เฒ่า ผู้แก่ที่อยู่ในชุมชนช่วยเป็นกำลังสำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อให้เยาวชนเกิดความสนใจในวัฒนธรรมของตนเอง”

องค์ประกอบย่อยที่ 2.2 ความแท้เชิงวัตถุ (Essence)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า สิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนได้ดีที่สุด คือ ความเป็นแก่นแท้ ซึ่งในแต่ละชุมชนย่อมมีวัฒนธรรม หรือธรรมเนียมปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งความเป็นแก่นแท้เชิงวัตถุ สามารถปรากฏให้ทุกคนในชุมชนรับรู้ และมีความเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางตัวตนของชุมชนนั้น

องค์ประกอบย่อยที่ 2.3 ความแท้ในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการผลิต (Genuine)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ความแท้ในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการผลิต จะสามารถสร้างสรรค์ได้หรือไม่นั้น จำเป็นต้องเข้าใจบริบท และทฤษฎีในการจัดการ ซึ่งไม่สามารถใช้เพียงแค่ประสบการณ์เพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสรรค์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อใช้ในการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ อย่างลึกซึ้ง เพื่อสามารถเชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของบรรพบุรุษ และเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ที่สร้างมูลค่าและคุณค่าทางสังคม

องค์ประกอบย่อยที่ 2.4 ความแท้เชิงประสบการณ์

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ชุมชนที่มีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องรักษาแก่นแท้หรือรักษาอัตลักษณ์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ ทั้งนี้หากต้องมีการสร้างสรรค์เพื่อใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทางการท่องเที่ยว จำเป็นต้องรักษาความแท้ไว้ด้วย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงจากการเดินทางท่องเที่ยว หรือการทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งต้องอาศัยผู้ที่ถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญ

องค์ประกอบย่อยที่ 2.5 การยอมรับจากผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ไม่ขัดแย้งกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเดิม และมีความเหมาะสม

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การสร้างสรรค์จำเป็นต้องคำนึงความแท้ หรือความดั้งเดิม ทั้งนี้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอาจมีทั้งประเภทที่ไม่สามารถสร้างสรรค์ ประเภทที่สามารถสร้างสรรค์ได้ และ โดยประเภทที่สามารถไม่สามารถสร้างสรรค์ได้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอาจทำได้เพียงส่งเสริมการรักษา อนุรักษ์เพื่อให้คงอยู่อย่างดั้งเดิม ส่วนประเภทที่สามารถสร้างสรรค์ได้นั้น สิ่งที่สำคัญคือ การได้รับยอมรับจากผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในการสร้างสรรค์ ซึ่งไม่ขัดแย้งกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเดิม และมีความเหมาะสม *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 3 4 5 8 9 11 12 18* ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ในด้านการท่องเที่ยวนี้การนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทาง

วัฒนธรรม ทั้งยังต้องคงความดั้งเดิมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น และนำเสนอเนื้อหาให้มีความชัดเจน สามารถทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจได้ง่าย โดยการประยุกต์สื่อออนไลน์เข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง

องค์ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นในอดีตผู้ที่เป็นครู หรือผู้ที่ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นจะทำการถ่ายทอดหรือฝึกฝนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้กับบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลที่ฝากตัวเป็นศิษย์กับครูผู้นั้นเท่านั้น ทั้งนี้ประสบการณ์ที่ศิษย์ได้รับนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ประสบการณ์ทางตรง เช่น การฝึกฝน การสอนโดยครูผู้สอน และประสบการณ์ทางอ้อม เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือที่เรียกว่า ครูพักลักจำ *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8* “นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าถึงพื้นที่ หรือเดินทางไปร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว จำเป็นต้องได้รับประสบการณ์ต่อคุณค่าของกิจกรรม หรือมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้วยเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง ตระหนักถึงคุณค่า ประทับใจและเกิดการบอกต่อไปยังนักท่องเที่ยวอื่นๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเกิดประสบการณ์ดังกล่าวได้ด้วยในการทำกิจกรรม และความประทับใจในการเดินทางท่องเที่ยว” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 9* “การสร้างสรรคกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ให้ตรงตามความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงความหลากหลายและความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว จะช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสประสบการณ์ใหม่ๆ” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 10* “การท่องเที่ยวควรเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ และเรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกันกับคนในท้องถิ่นผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวแบบลงมือทำ โดยมุ่งเรื่องคุณค่า การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ลงลึกเพื่อสัมผัสประสบการณ์ที่แตกต่างโดยการนำเอาวัฒนธรรมในชุมชนมาใช้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยว” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 13* “ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้มีการสั่งสมประสบการณ์จากการลองผิดลองถูก เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือทำ โดยมีครูเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ ให้ และมีการพัฒนาต่อยอด สิ่งที่ตนเองได้รับการถ่ายทอดอีกต่อหนึ่ง”

องค์ประกอบย่อยที่ 3.1 ประสบการณ์ทางด้านการมีปฏิสัมพันธ์การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

3.1.1 ประสบการณ์ทางตรง (Direct Experience) เช่น การฝึกฝน การสอนโดยครูผู้สอน

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การได้รับประสบการณ์ผ่านการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น ในอดีตมักได้รับการถ่ายทอดโดยครู ในการอธิบาย สาธิต ฝึกสอน จนผู้ที่เป็นศิษย์นั้นสามารถทำได้ด้วยตนเอง ในบางครั้งผู้ที่เป็นครูจะลองให้ศิษย์ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

ก่อน หากเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยก็จะอธิบาย และแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมทั้งเทคนิคต่างๆ ที่ต้องอาศัยการฝึกฝน เช่น ศิลปะการแสดงโนรา ศิลปะการแสดงหนังตะลุง จำเป็นต้องอาศัยเทคนิคต่างๆ โดยการบอกของผู้สอน อาทิ การตัดตัว การกล่าวบท การเชิดตัวหนัง เป็นต้น

“ศิลปะการแสดง เช่น โนรา หนังตะลุง หรือ มรดกภูมิปัญญาในด้านต่างๆ จำเป็นต้องมีครูในการอบรม สั่งสอน เพื่อให้ศิษย์นั้นสามารถมีวิชา ความรู้ ติดตัว โดยหากฝึกฝนด้วยตนเองอาจเกิดความผิดพลาดและขาดการเข้าใจอย่างถ่องแท้ โดยที่วันหนึ่งหวังเพียงให้ศิษย์ช่วยสานต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นต่อไป ” (ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 14)

3.1.2 ประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience) เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การได้สัมผัสประสบการณ์ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ช่วยให้รู้จักคิด ช่วยทำให้เกิดความภูมิใจในความสำเร็จจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง และผ่านประสบการณ์ที่สำคัญจากการลองผิดลองถูก ซึ่งโดยส่วนใหญ่การเรียนรู้ด้วยตนเอง จะอยู่บนพื้นฐานของความชื่นชอบสิ่งเหล่านั้นเป็นส่วนตัว ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2* “การเรียนรู้ด้วยตนเอง มักจะเป็นสิ่งที่ตนเองชอบ และรักในสิ่งสิ่งนั้น โดยจะลองผิดลองถูกในการทำสิ่งสิ่งนั้น จนเกิดความชำนาญ” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7* “ในปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง สามารถทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ และการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ง่ายกว่า เมื่อเทียบกับในอดีตที่จะสามารถเรียนรู้กับครูซึ่งเป็นฝึกสอน” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 13* “ผมเป็นคนที่ชอบในด้านศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ทำให้ผมสนใจและศึกษามาด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา บางครั้งก็ถามจากคนแก่ในชุมชนบ้าง บางครั้งก็ถามจากคนในพื้นที่บ้าง ทำให้ตนเองได้รับประสบการณ์ด้วยตนเอง ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาในการสั่งสมประสบการณ์ต่างๆ เหล่านี้”

องค์ประกอบย่อยที่ 3.2 ประสบการณ์ทางด้านการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่ของนักท่องเที่ยว

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวนอกเหนือจากการเดินทางท่องเที่ยวเพียงแค่การพักผ่อนหย่อนเท่านั้น นักท่องเที่ยวยังให้ความสนใจในการที่เรียนรู้ และหาประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะความสนใจต่อวัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ผ่านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนท้องถิ่น ทั้งนี้การที่นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง และเป็นเครื่องมือในการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนในการนำเสนอมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ ทำให้เกิดการรักษาถ่ายทอด และฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

3.2.1 ประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติ (Active)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การเรียนรู้โดยการลงมือ เป็นแนวคิดหรือความเชื่อที่สนับสนุนให้คนเราปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามความถนัด และศักยภาพ ด้วยการศึกษา ค้นคว้า ฝึกปฏิบัติฝึกทักษะจนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ยิ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกประทับใจ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน หรือผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่เป็นผู้ถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8* “นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าถึงพื้นที่ หรือเดินทางไปร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว จำเป็นต้องได้รับประสบการณ์ต่อคุณค่าของกิจกรรม หรือมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเกิดประสบการณ์ดังกล่าวได้ด้วยการทำกิจกรรม และความประทับใจในการเดินทางท่องเที่ยว” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 10* “การท่องเที่ยวควรเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ และเรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกันกับคนในท้องถิ่นผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวแบบลงมือทำ”

“หากคนเราได้กระทำกิจกรรมจากการลงมือปฏิบัติ จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่น เป็นแรงจูงใจให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ และเกิดความสนุกสนานที่จะสืบค้นหาความรู้ต่อไป”

(*ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 12*)

3.2.2 ประสบการณ์จากการรับชม (Passive)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการใช้ชีวิตประจำวัน ดังนั้นนักท่องเที่ยวอาจเพียงแค่ต้องการรับชม ไม่ได้ต้องการลงมือปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากการรับชมนั้นทำให้เกิดความสะดวกสบาย และประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งเมื่อเทียบกับการลงมือปฏิบัติ นักท่องเที่ยวอาจคิดว่าต้องมีการเดินทางไปในสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนั้น และมีการใช้จ่ายเงินเพื่อให้เกิดประสบการณ์ อย่างไรก็ตามประสบการณ์จะเกิดในลักษณะไหนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

3.2.3. ประสบการณ์ใหม่ (New Experience)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การนำเสนอประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว นั้น ต้องสร้างการรับรู้ความรู้สึก พฤติกรรม และคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรู้และความเข้าใจในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ความรู้สึกและคุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับ เมื่อเลือกมาทำกิจกรรมท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าได้ประสบการณ์ใหม่ที่มีความแตกต่างจากเดิม *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 4 5 11 12 18* ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ประสบการณ์ในการทำกิจกรรมควบคู่กับการพักผ่อน เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความคาดหวังต่อประสบการณ์รวมจากทั้งสองด้านดังกล่าว เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่าย และเป็นการ

กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกตื่นเต้น และต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม นับเป็นการสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

องค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการในการดำเนินการ โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ การวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินผล ทั้งนี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น อาจเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการของตัวผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยไม่รู้ตัว โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนด้านสืบทอด การวางแผนด้านการเรียนรู้ การวางแผนด้านการจัดการ และการวางแผนด้านบุคลากร แต่ในการวางแผนนั้นอาจไม่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมมากนัก อีกทั้งในการปฏิบัติงานด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจำเป็นต้องอาศัยความละเอียดถี่ถ้วนในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ทั้งนี้อาจถูกปรับเปลี่ยนด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการสืบทอดของเยาวชนรุ่นหลัง อีกทั้งการที่ผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีการปรับปรุง พัฒนา ต่อยอด โดยเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลแล้วนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาแก้ไขนั้น ซึ่งกระบวนการดำเนินการต่างๆ เหล่านี้ จำเป็นที่ผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต้องมีส่วนร่วมอยู่ในกระบวนการดำเนินการทุกขั้นตอน

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 “การดำเนินงานด้านวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน หากจะต้องมีการจัดการเพื่อสร้างมาตรฐานอาจเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา เพราะวัฒนธรรมหากจะได้รับการยอมรับร่วมกัน ย่อมต้องมีความคิดเห็นที่ตรงกันจากหลายภาคส่วน จากหลายมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 “ทุกภาคส่วนควรมีกระบวนการดำเนินการร่วมกันอย่างบูรณาการ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างสมดุล ได้รับฟังข้อคิดเห็น ปัญหาต่างๆ จากทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถจัดการและจัดทำแนวทางการดำเนินงานได้ตรงเป้าหมาย”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6 “กระบวนการดำเนินการด้านวัฒนธรรมทุกภาคส่วนควรเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น จนถึงขั้นสุดท้ายเพื่อให้การดำเนินครบถ้วนตามกระบวนการต่างๆ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนอาจเกิดปัญหาขึ้นระหว่างการดำเนินการ จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้”

องค์ประกอบย่อยที่ 4.1 การประเมินสภาพการณ์ ได้แก่ การหาข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การประเมินสภาพการณ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น เพื่อให้ทราบถึงสภาพโดยทั่วไป และเป็นการรวบรวมข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในดำเนินการจัดเก็บข้อมูล และจัดทำฐานข้อมูลด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 “การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมอาจทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการดำเนินการงานด้านวัฒนธรรมในระดับชุมชน เพื่อสังเคราะห์

ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิ เอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ บทสัมภาษณ์”

องค์ประกอบย่อยที่ 4.2. การประเมินกระบวนการไปสู่เป้าหมายการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินการต่างๆในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญที่มีผลต่อการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมบรรลุเป้าหมาย

องค์ประกอบย่อยที่ 4.3 การประเมินแนวโน้มการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า เป็นการวิเคราะห์แนวโน้มความเป็นไปได้ของการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดการ และการปรับเปลี่ยนกระบวนการจากขั้นตอนที่ 2 หากเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในระหว่างการจัดการ ทั้งนี้ การประเมินแนวโน้มการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อาจต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสม

องค์ประกอบย่อยที่ 4.4 การพิจารณาผลที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า เป็นการพิจารณาผลที่จะได้รับจากการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หากพิจารณาแล้วเกิดผลกระทบเชิงลบ ก็ไม่สามารถที่จะจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แต่หากพิจารณาแล้วเกิดผลกระทบเชิงบวก และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ก็สามารถจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ ทั้งนี้การพิจารณาผลที่คาดว่าจะได้รับดังกล่าว จำเป็นต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณา เพื่อให้เห็นมุมมองความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนร่วมกัน ส่งผลการเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการต่อไป *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5* “ชุมชนควรมีการจัดประชุมปรึกษา เพื่อระดมความเห็นจากทุกภาคส่วนในประเด็นต่างๆ ของงานด้านวัฒนธรรม ท้องถิ่น เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมรับรู้ และการรับผิดชอบร่วมกัน”

องค์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำเป็นที่ชุมชน หรือผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการทุกขั้นตอน ด้วยการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมินผล ทั้งนี้ยังเป็นการสร้างตระหนักและความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมกันของทุกคนในชุมชน เพื่อร่วมกำหนดทิศทาง ตัดสินใจ ตลอดจนการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน และร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1* “ควรมีการประสานอย่างต่อเนื่อง ผ่านการมีส่วนร่วม โดยได้มีการกำหนดภาวะ

งานให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประสานขอความร่วมมือไปยังชุมชนและชุมชนอื่นๆ เพื่อสร้างความร่วมมือร่วมกัน” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 3 4 5 6 7 8 9 11 12 18 ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การท่องเที่ยว สามารถเป็นเครื่องมือพัฒนาชุมชน และสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว รวมถึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมนี้เป็นกระบวนการสร้างการรับรู้ และรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างความรู้สึกรักในการเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งดึงดูดใจที่ทำให้นักท่องเที่ยว ต้องการที่จะเรียนรู้และเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน ทั้งยังเป็นการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงแก่นแท้ของชุมชนบนพื้นฐานความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยว สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 13 “หน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านวัฒนธรรมขาดการประสานระหว่างกัน ในบางพื้นที่มีปัญหาการดำเนินงาน มีการวางแผนและดำเนินการด้านวัฒนธรรมแบบแยกส่วนกัน ต่างคนต่างทำ ขาดการเชื่อมต่อระหว่างภาครัฐ เอกชน ชุมชน และองค์กรวัฒนธรรม ซึ่งต่างมีวาระและแผนงานของตนที่ไม่ได้มีการประสานกัน อีกทั้งประชาชนในชุมชนไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 15 “ทุกวันนี้ชุมชนอาจมีโอกาเข้าไปมีส่วนร่วมในการเข้าไปดำเนินการในส่วนของการวางแผน การตัดสินใจได้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากการดำเนินงานในบางส่วนอาจดำเนินการได้เฉพาะในส่วนของภาครัฐ หรือข้อจำกัดในการดำเนินงานในแต่ละหน่วยงาน ซึ่งบางครั้งชุมชนอาจเป็นเพียงผู้ดำเนินการตามเพียงเท่านั้น”

องค์ประกอบย่อยที่ 5.1 การมีส่วนร่วมในการคิดศึกษา และค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนความต้องการในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ต้องมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการคิดศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยทราบถึงสภาพการณ์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแต่ละประเภท เพื่อให้สามารถประเมินเบื้องต้นก่อนการตัดสินใจจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนความต้องการในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถเข้าใจปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ซึ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแต่ละประเภทอาจมีปัญหาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในการคิดศึกษา และค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนความต้องการในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ควรเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่างๆ ในชุมชน ประชาชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4 “ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การคิดศึกษา ปัญหา และความต้องการในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพราะชุมชนจะเป็นผู้ที่รู้เรื่องเหล่านี้ดีที่สุด และชุมชนจะเป็นกำลังสำคัญในการ

ร่วมแก้ไขปัญหาด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8 “ความต้องการในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญโดยภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอาจมีการสำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดการ เนื่องด้วยมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมบางอย่างอาจไม่สามารถจัดการเพื่อนำไปใช้ในสวนงานอื่นๆได้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อในแต่ละกลุ่มชน”

องค์ประกอบย่อยที่ 5.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดแผนงานในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้นแรก คือ การวางแผนและกำหนดแผนงานในการจัดการ เพื่อให้ทุกภาคส่วนรู้ทิศทางในการดำเนินงาน เมื่อทุกคนรู้ทิศทางการดำเนินงานก็สามารถประสานงานกันได้อย่างถูกต้อง โดยทุกภาคส่วนทราบว่าตนมีหน้าที่อะไร ควรทำอะไร และทำอย่างไร จึงจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพราะหากไม่มีการวางแผนอาจส่งผลกระทบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไหนก่อให้เกิดการสูญเสียหรือสิ้นเปลืองทรัพยากร โดยต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการจัดการว่าจะทำอย่างไร ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 “การวางแผน เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นขั้นตอนเริ่มต้นของการจัดการ และเป็นกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบว่าจัดการเพื่ออะไร ใครบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมทั้งผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดการ” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6 “การกำหนดแผนงานด้านการจัดการวัฒนธรรม จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อเกิดการดำเนินงานอย่างบูรณาการร่วมกัน โดยควรมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นวางแผน จนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการจัดการ”

องค์ประกอบย่อยที่ 5.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการปรับปรุงระบบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า กระบวนการที่สำคัญในการมีส่วนร่วม คือการตัดสินใจจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยในขั้นตอนนี้จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ พิจารณาอย่างถี่ถ้วน รอบคอบ เพื่อให้การตัดสินใจเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด โดยการตัดสินใจต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลจากการประเมินสภาพการณ์ การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการจัดการ และข้อมูลจากการประเมินด้านต่างๆ จำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบร่วมกัน ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7 “การตัดสินใจ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะหากการตัดสินใจนั้นส่งผลกระทบต่อในเชิงบวกย่อมเป็นสิ่งที่ดี แต่หากการตัดสินใจนั้นส่งผลกระทบต่อในเชิงลบ ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการจัดการด้านวัฒนธรรมที่อาจส่งผลต่อเจ้าของวัฒนธรรม หรือชุมชน” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 “การปรับปรุงระบบการจัดการมรดกภูมิ

ปัญหาทางวัฒนธรรม และปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถรับรู้ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น และจะได้เตรียมการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง ”

องค์ประกอบย่อยที่ 5.4 การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชน

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ชุมชนและผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต้องร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมแก้ไขปัญหา ในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมขึ้นในชุมชน เพราะการจัดกิจกรรม จะเป็นการกระตุ้นให้คนในชุมชนร่วมมือร่วมใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เสริมสร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม อาจมีการสลับหมุนเวียนกันไปตามช่วงเทศกาลงานประเพณี โดยกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจะสอดคล้องกับวิถีชีวิต การดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยเริ่มตั้งแต่การประชุมวางแผน มอบหมายงาน ควบคุม ประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยรัฐจำเป็นต้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบย่อยที่ 5.5 การมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ในขั้นตอนสุดท้ายทุกภาคส่วน ควรมีส่วนร่วม การควบคุม ติดตาม และประเมินผลการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน อยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาและพัฒนาคุณภาพการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งรูปแบบการประเมิน และสรุปผลการจัดการอาจทำในรูปแบบสัมภาษณ์ การพูดคุยแบบมีส่วนร่วม หรือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและนำผลที่ได้มาพัฒนาในครั้งต่อไป หรือการประเมินผลโดยภาพรวมซึ่งอาจทำการประเมินทุก 3 เดือน เพื่อตรวจสอบผลการจัดการ และนำผลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ว่าได้ผลตามที่กำหนดไว้เพียงใด

องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การทำให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การจัดการประกอบด้วยการวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินผล ซึ่งการจัดการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น อาจนำหลัก PDCA ประกอบด้วย Plan คือ การวางแผนงานจากวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น Do คือ การปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้ อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง Check คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนงานในขั้นตอนใด Action คือ การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา หรือถ้าไม่มีปัญหาใดๆ ก็ยอมรับแนวทางการปฏิบัติตามแผนงานที่

ได้ผลสำเร็จ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไป ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 “การเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมจากแบบอย่างที่เคยปฏิบัติกันมาแต่ดั้งเดิม ทำให้วัฒนธรรมบางอย่างที่มีอยู่ในชุมชนที่ควรสงวนและรักษาไว้ค่อยๆ เลือนหายหรือถูกทำลายไป ทั้งภูมิต้องวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาแทนที่อย่างรวดเร็ว จากปัญหาทำให้ต้องมีระบบการจัดการด้านวัฒนธรรมที่เหมาะสม ครอบคลุม เพื่อเป็นการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4 “การที่จะพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มจากฐานวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของชุมชน เป็นพลังผลักดันการพัฒนาชุมชนที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่ชุมชนสร้างขึ้น สืบทอด และยึดถือปฏิบัติมาอย่างยาวนาน และในแง่วิธีการพัฒนาจะต้องทำให้ชุมชนมีจิตสำนึกในความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 9 “ชุมชนต้องมีการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมของตนเอง และอนุรักษ์เผยแพร่ความรู้ ส่งเสริมและพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ อีกทั้งชุมชนต้องร่วมกันจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมร่วมกับ วัด บ้าน โรงเรียน พร้อมทั้งมีการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางวัฒนธรรมจะต้องมีการร่วมกำหนดแผนงานกิจกรรมด้านวัฒนธรรมร่วมกัน”

องค์ประกอบย่อยที่ 6.1 การวางแผน (Plan)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า กระบวนการวางแผนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นขั้นตอนแรกของการจัดการ เพื่อให้การจัดการการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งการวางแผนเป็นกำหนดทางเลือกในการดำเนินงานในอนาคต โดยจะต้องมีการจัดการอย่างรอบคอบ ครอบคลุม เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยการวางแผนนั้นควรมีการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน หรือแผนการจัดการที่เหมาะสม และวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยมีการกำหนดขอบข่ายจากการจัดการ ทั้งนี้การวางแผนการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ยังต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ชุมชนท้องถิ่น และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 “การจัดการงานวัฒนธรรม จำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ เพื่อไม่ให้เกิดการจัดการวัฒนธรรมส่งผลกระทบเชิงลบต่อวัฒนธรรมหรือเป็นการลดคุณค่าในวัฒนธรรมนั้น ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการทรัพยากรวัฒนธรรม” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6 7 “การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นการกำหนดเป้าหมายของแผนการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม กำหนดขอบเขตที่ชุมชนจะดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการ การใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว โดยการมอบหมายหน้าที่ตามความพร้อม และความเป็นไปได้ตามศักยภาพของชุมชน” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8 9 10 “การกำหนดแผนงานการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นการจัดการวางแผน เพื่อความสะดวกในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยแบ่งแผนออกเป็นส่วนย่อยของแผนตามลำดับขั้น ส่วนย่อยต่างๆจะเป็นขอบเขตในการ

จัดการอย่างเป็นระบบ ซึ่งการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอาจมีมีลักษณะการจัดที่อาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแต่ละประเภท” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 2 4 “การประเมินวัตถุประสงค์และแผนการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดการ และการปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ หากเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในระหว่างการจัดการ ทั้งนี้ การประเมินวัตถุประสงค์และแผนการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อาจต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสม”

องค์ประกอบย่อยที่ 6.2 การดำเนินการ (Do)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เมื่อผ่านขั้นตอนของการวางแผนแล้วนั้น ย่อมต้องดำเนินการตามแผนที่วางไว้ซึ่งมีการกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการดำเนินการ มีผู้รับผิดชอบในดำเนินการ มีการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน และสามารถดำเนินการตามระยะเวลา แต่ต้องไม่ถูกเร่งรัด กัดดัน ไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่ตายตัว ซึ่งกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการที่อาจแตกต่างกัน เพราะลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณค่า ความสำคัญ มีความแตกต่างกัน โดยการดำเนินการสามารถทำได้ ซึ่ง ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 12 “ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ เป็นความสัมพันธ์แบบการมีส่วนร่วมร่วมกันของคนในชุมชน มีการจัดแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีการประสานความร่วมมือ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม และการจัดฝึกอบรมในรูปแบบกิจกรรม โดยมุ่งเน้นกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไป” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 15 “การรักษา ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชน แต่ครั้งอดีตที่เลือนหายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์ในเชิงลึก ทำการสืบค้นสาระสำคัญที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ เช่น ประวัติศาสตร์ด้านภูมิศาสตร์ของชุมชนในแต่ละอำเภอ ตำบล ความเชื่อ วิถีชีวิต ศิลปะและประเพณีที่เคยถือปฏิบัติ และยังคงสืบทอดจนถึงปัจจุบัน เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลที่มีความสำคัญของชุมชน”

การสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นข้อมูล และทราบถึงสภาพปัจจุบันของทรัพยากรวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 3 4 “การสำรวจ หรือประเมินศักยภาพเบื้องต้นของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยชุมชนหรือผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอาจจะเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือขอให้ผู้เชี่ยวชาญนักวิชาการภายนอกพื้นที่มาเป็นผู้ร่วมประเมิน โดยพิจารณาในประเด็นต่างๆ เช่น สภาพปัจจุบัน การสืบทอด การจัดการ ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยอาจสร้างเป็นแบบสำรวจเพื่อวัดผลที่ชัดเจน โดยการจดบันทึกเพื่อเป็นหลักฐานรวบรวมเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการขั้นต่อไป” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 “ชุมชนควรร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์วัฒนธรรมของชุมชน เพราะสิ่งที่ชุมชนปฏิบัติมาช้านานนั้น การวิเคราะห์จะช่วยให้หรือพินิจค้นหาได้ว่า การปฏิบัติ ขนบ ธรรมเนียม ประเพณี มีที่มาอย่างไร ทำให้ชุมชนการการตื่นตัว

และรับรู้เอกลักษณ์และคุณค่าของตัวเอง และเกิดประโยชน์จากการรวมตัวของคนในชุมชน”
ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 12 “การสำรวจข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจะทำให้ทราบสภาพการณ์เบื้องต้นของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแต่ละประเภท ทั้งยังเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปใช้ของหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ที่สนใจศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอีกด้วย”

การระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6 7* “เมื่อทำการสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแล้วนั้น ควรมีการระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแต่ละประเภท เพื่อความสะดวกในการจัดทำเป็นฐานข้อมูลสำหรับการศึกษา ค้นคว้า โดยผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า อาจระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ประกอบด้วย หมวด 1 วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา หมวด 2 ศิลปะการแสดง หมวด 3 แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล หมวด 4 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล หมวด 5 งานช่างฝีมือดั้งเดิม หมวด 6 การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8 10* “การแบ่งประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอาจจัดทำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาวัฒนธรรมจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด เป็นผู้สำรวจ รวบรวมข้อมูล และจัดหมวดหมู่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการร่วมสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม”

การกำหนดเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7 8* “การกำหนดเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น อาจเป็นข้อกำหนดของชุมชน เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และเตรียมการสำหรับวิธีการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งอาจให้นักวิชาการ หน่วยงานต่างๆ และชุมชน มีส่วนในการร่างเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า หากผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหรือชุมชนต้องการเสนอเพื่อขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งผ่านพิจารณาโดยวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเสนอต่อกระทรวงวัฒนธรรมนั้น จำเป็นต้องศึกษาเกณฑ์ การคัดเลือกรายการเบื้องต้นเพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ประกอบด้วย (1) รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เรื่องการกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (2) เปนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่อยู่ในอาณาเขตประเทศไทย (3) มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และมีคุณลักษณะบ่งบอกความเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นหรือของชาติ (4) เปนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ยังมีการสืบทอดและปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต และอาจเสี่ยงต่อการสูญหาย (5) มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิชาการ ศิลปะ คุณค่าทางจิตใจ คุณค่าเชิงสร้างสรรค์ หรือผลงานควรค่าแก่การรักษาไว้ (6) มีการ

บันทึกหลักฐานหรือสามารถอ้างอิง/สืบค้นองค์ความรู้ดั้งเดิมของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น (7) เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยินยอมจากชุมชนให้ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม”

การประเมินความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และจัดลำดับความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และความต้องการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 3 “เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของแต่ละประเภท โดยเฉพาะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหาย จำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพื่อไม่ให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นสูญหาย” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6 7 8 11 12 “การวิเคราะห์ความพร้อมในการใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ของแบบสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ (1) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต (2) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เสี่ยงต่อการสูญหายและภัยคุกคาม (3) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เสี่ยงต่อการนำไปใช้อย่างไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม”

กำหนดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟู ประยุกต์ ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 12 15 16 ได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การกำหนดรูปแบบการจัดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะหากกำหนดรูปแบบการจัดการที่ไม่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ ซึ่งสามารถจัดการได้ในรูปแบบของ การอนุรักษ์ โดยการอนุรักษ์แบบรักษาของเดิมเอาไว้อย่างเหนียวแน่น ถอดแบบมาจากของเดิมหรือเป็นการอนุรักษ์แบบประยุกต์จากของเดิมให้เข้ากับสมัยใหม่ การฟื้นฟู การเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหายหรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม การส่งเสริม การส่งเสริมและการสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

การเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะเพื่อให้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสม และเกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 3 4 6 “คนในชุมชนหรือเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะผู้นำด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ในการจัดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งรู้วิธีการ และกระบวนการทำงานที่ตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ทั้งยังมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ เพื่อให้คนในชุมชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 13 14 15 “ผู้นำชุมชนจะมี

บทบาทสำคัญในการสร้างความตื่นตัวให้คนในชุมชน รักษาบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยการส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นในชุมชน เช่น การแข่งเรือขึ้นโขงชิงธง ลุ่มน้ำหลังสวน ที่ผู้นำในแต่ละพื้นที่จะมีส่วนร่วมในการแข่งขันเรือยาวของตำบล ซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้กับคนในชุมชนในการรักษาบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม”

การวิเคราะห์ผลกระทบและข้อขัดแย้งในการจัดการบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 2 3 4 6 ได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า “เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ผลกระทบ และข้อขัดแย้งในการจัดการบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรมที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการจัดการ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้จัดการบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม สามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รวมถึง ประเมินผลกระทบในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านสังคมและวัฒนธรรมที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆ”

องค์ประกอบย่อยที่ 6.3 การตรวจสอบ (Check)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ในขั้นตอนของการตรวจสอบการจัดการบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องมีการตรวจสอบตามกระบวนการในขั้นการดำเนินการทุกขั้นตอน เพื่อให้ตรวจสอบครบถ้วน ครอบคลุมผลการดำเนินงานตามแผนที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยกำหนดวิธี/รูปแบบการประเมิน มีรูปแบบของการประเมินเหมาะสมหรือไม่ ตรวจสอบผลของการประเมินตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ ตรวจสอบปัญหา หรือจุดอ่อนที่พบในการดำเนินการ และข้อดี หรือจุดแข็ง ของการดำเนินการด้านต่างๆ ประกอบด้วย การตรวจสอบการสำรวจบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม การตรวจสอบการระบุและจัดประเภทบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม การตรวจสอบเกณฑ์การประเมินบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม การตรวจสอบการประเมินความสำคัญของบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม และจัดลำดับความสำคัญของบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และความต้องการสืบทอดบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม การตรวจสอบการจัดการบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนา ประยุกต์ การตรวจสอบการเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม การตรวจสอบการวิเคราะห์ผลกระทบ และข้อขัดแย้งในการจัดการบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 2 “หากการดำเนินการในขั้น Do เป็นอย่างไร การตรวจสอบ Check ก็ควรดำเนินการตรวจสอบให้ครบถ้วนตามกระบวนการในขั้นนั้น เพื่อเป็นการตรวจสอบในทุกขั้นตอน เพื่อการปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานในขั้น Do” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5 9 “การตรวจสอบจะช่วยลดข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงาน หากมีขั้นตอนไหนที่เกิดปัญหาก็จะสามารถแก้ไขได้ก่อนที่จะดำเนินการในขั้นต่อไป”

องค์ประกอบย่อยที่ 6.4 การปรับปรุงพัฒนา (Act)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า หลังจากที่ได้ทำการตรวจสอบครบถ้วนตามกระบวนการดำเนินการแล้ว อาจมีการนำผลการประเมินการจัดการบรรทัดฐานปัญหาทางวัฒนธรรมมา

พัฒนาแผน โดยประเมินว่ามีขั้นตอนการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมใดที่ควรปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งที่ได้อยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นทั้งวิเคราะห์ว่าการดำเนินการเกิดปัญหาหรืออุปสรรคใด เพื่อเสนอรูปแบบการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยวิธีการใหม่ที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินการในครั้งต่อไป โดยอาจมีกระบวนการปรับปรุงพัฒนาดังนี้ การวิเคราะห์ผลสำเร็จของการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลการดำเนินงานที่ดี โดยเกิดจากการดำเนินงานตามขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกันทั้งระบบ การนำเสนอผลการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเป็นการนำเสนอข้อมูลผลการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในเชิงบวก และเชิงลบ รวมทั้งผลกระทบในด้านต่างๆที่อาจเกิดขึ้น โดยอาจนำเสนอต่อผู้นำชุมชนที่ ผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญในชุมชน สมาชิกในชุมชน และการจัดทำแผนขยายผล เพื่อต่อยอดการปรับปรุงการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะเพื่อให้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีความเหมาะสม เกิดผลกระทบจากการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมน้อยที่สุด ทั้งยังเป็น ผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน และเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ และสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน ทั้งนี้ความรู้และทักษะยังเป็นเครื่องมือในการส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา สืบ ทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2* “ความรู้และทักษะ เป็นสิ่งที่เกิดจากการสั่งสมภายในบุคคล ซึ่งในแต่ละบุคคลย่อมมีความรู้และทักษะที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยได้หลายอย่าง เช่น ประสบการณ์ การเรียนรู้ ความเข้าใจ” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4* “การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดการที่เหมาะสม ซึ่งทักษะเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้การจัดการประสบผลสำเร็จได้” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7* “ความรู้และทักษะ สามารถฝึกฝนเพิ่มเติมได้จากการสร้างสมประสบการณ์ ผ่านการทำกิจกรรม เพราะกิจกรรมจะ ช่วยเสริมสร้างทักษะให้กับผู้ทำกิจกรรมหรือนักท่องเที่ยวที่มาทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การทำงานศิลปะ การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนความ และยังช่วยให้ชุมชนได้เรียนรู้การอนุรักษ์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตนเอง ให้สามารถคงอยู่กับพื้นที่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 12* ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การใช้ความรู้ และทักษะของคนในชุมชนซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น จะเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว โดยสร้างการเรียนรู้

กิจกรรมการท่องเที่ยว และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในชีวิตเช่นเดียวกับสมาชิกในชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์จริงให้กับนักท่องเที่ยว

“นำเสนองานวิจัยชีวิต เช่น ความรู้และทักษะการทำผ้าบาติก เพื่อสร้างการเรียนรู้ และกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการทำผ้าบาติก” (ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 12)

องค์ประกอบย่อยที่ 7.1 ความรู้ (Knowledge)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นความรู้ที่ได้สั่งสมผ่านประสบการณ์ การลองผิดลองถูก ผึกฝน ปฏิบัติจากรุ่นสู่รุ่น มีการถ่ายทอดให้กับจากครูสู่ศิษย์ที่มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนในการศึกษา เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้และการเรียนรู้เพิ่มเติม อันนำไปสู่การปรับปรุง พัฒนา ต่อยอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 3 4 5* ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ว่าการแบ่งประเภทของความรู้สามารถแบ่งออก ได้เป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ความรู้ที่เขียนอธิบายออกมาเป็นตัวอักษร เช่น คู่มือปฏิบัติงาน หนังสือ ตำรา เว็บไซต์ และความรู้แฝงเร้น หรือความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) คือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน ไม่ได้ถอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือบางครั้งก็ไม่สามารถถอดเป็นลายลักษณ์อักษรได้ ความรู้ที่สำคัญส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นความรู้แฝงเร้น อยู่ในผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7 8* “ผู้เชี่ยวชาญมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแต่ละประเภท จึงต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความไว้วางใจกัน และถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันและกัน ด้านการจัดการท่องเที่ยว นั้น นักท่องเที่ยวต้องการศึกษาเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดตระหนักถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ นำไปสู่การบูรณาการทางความรู้จากอดีตสู่ปัจจุบัน เนื่องจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประกอบด้วยองค์ความรู้ในหลากหลายด้าน ที่สามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 3 4* “ชุมชนควรมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และชัดเจน โดยมีความรู้ความเข้าใจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง และชัดเจนเพื่อตระหนักถึงการส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของท้องถิ่น ทั้งในส่วนของเจ้าบ้าน และนักท่องเที่ยว” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5* “สามารถบูรณาการความรู้ สามารถบูรณาการความรู้ด้านมรดกภูมิปัญญา ร่วมกับการท่องเที่ยวได้ โดยการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบการแสดง การสาธิต และการให้ความรู้ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ ทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ศึกษาดูงาน โดยชุมชนสามารถบริหารจัดการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและความเหมาะสมกับทางชุมชนได้” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 16 17* “ปัจจุบันเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดชุมพร เป็นองค์กรที่เน้นการประสานความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนแก่สมาชิกเครือข่ายและขยายแนวคิดดังกล่าวสู่ชุมชนอื่นๆ เพื่อ

ทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง และมีชื่อเสียงกระจายอยู่ในชุมชนต่างๆ เช่น ชุมพรคาบาน่า โฮมสเตย์บ้านปากคลอง กลุ่มผลิตภัณฑ์ OTOP เป็นต้น องค์กรเหล่านี้ได้มารวมกัน เป็น เครือข่ายธุรกิจชุมชน ที่ดำเนินกิจกรรม ด้านการเกษตร,การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP การจัดการ โฮมสเตย์ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไปใช้ในการเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น หรือการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว”

องค์ประกอบย่อยที่ 7.2 ทักษะ (Skill)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำเป็นเป็น ต้องผู้มี ทักษะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อให้การจัดการมีความเหมาะสม เกิดผล กระทบจากการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมน้อยที่สุด ทั้งยังเป็นทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ และการแก้ปัญหา และการวิเคราะห์ที่นอกเหนือจากแบบแผนเดิม รวมไปถึงต้องมีความ เข้าใจและมีความรู้พื้นฐานด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 2* “ทักษะ ทางด้านความคิด โดยสามารถแยกแยะและกรองข้อมูลที่สำคัญ และเข้าใจว่าจะทำอย่างไรต่อการ จัดการองค์ความรู้ต่างๆ ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้ได้ประสิทธิภาพ ทั้งนักท่องเที่ยวยังได้ พัฒนาการด้านความคิดจากการสร้างสรรค์ผลงานผ่านการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7* “ผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจำเป็นต้องมีการแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็น การศึกษา เรียนรู้ พัฒนา ต่อยอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเองให้คงอยู่ โดยผู้ถือครอง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต้องสามารถเผชิญกับปัญหา และเข้าใจสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจาก การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 9* “ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม ควรมีความสามารถในการแสดงออกและออกแบบพัฒนาการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมด้วยความคิดสร้างสรรค์อย่างเหมาะสม รักษาความเป็นแก่นแท้ และได้รับการยอมรับจากผู้ ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสานต่อมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 12* “ผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ต้องมีการ ใช้เครื่องมือในการดูแล รักษา ถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีที่มี บทบาทสำคัญในปัจจุบัน” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 13* หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวและหน่วยงานด้าน วัฒนธรรม ต้องสามารถบูรณาการความรู้ด้านมรดกภูมิปัญญาาร่วมกับการท่องเที่ยวได้ โดยการ จัด กิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้อาจดึงจุดเด่นของมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมที่โดดเด่นมาสร้างกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 3 5 14* “ความผูกพัน ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของ ชุมชน รวมทั้งการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว ในการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวจะช่วยให้เกิดการพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 12* “ผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อาจ

เผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ผ่านการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว หรือการจัดการแสดงงานด้านวัฒนธรรมขึ้นในชุมชน รวมทั้งการให้ข้อมูลด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกับผู้ที่ต้องการศึกษา หรือผู้ที่สนใจ”

องค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งมนุษย์สร้างขึ้นนับตั้งแต่ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ศิลปะ จริยธรรม ตลอดจนวิทยาการและเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งเครื่องมือที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมา เพื่อช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงเป็นแบบแผนปฏิบัติร่วมกันในสังคม โดยการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ การศึกษาด้านวัฒนธรรมจะทำให้เข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยมของสังคม คติความเชื่อถือของคนในชุมชน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม และวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องที่ไม่เพียงแต่สัมพันธ์กับกลุ่มคนเท่านั้น หากยังเกี่ยวข้องกับสถานที่ และเวลาอีกด้วย รวมถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 4 5 ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ควรสร้างการตระหนักรู้ในชาติพันธุ์ของตนเองให้กับเยาวชน และวัยรุ่น ให้เห็นคุณค่าของการฟื้นฟู รักษา สืบทอด และอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ให้คงอยู่ และสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8 9 “วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญในวิถีชีวิตของชุมชน และสังคมที่แสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่น ประเพณี และความเชื่อ การดำรงชีวิต ขนบธรรมเนียม ซึ่งถือว่าเป็นมรดกของชุมชน และชุมชนได้มีการสั่งสม ปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งต้องมีการรักษา อนุรักษ์ และสืบทอดทางวัฒนธรรมโดยคนรุ่นหลังต่อไป” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 “วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน แต่บางครั้งวัฒนธรรมบางประเภทเกิดการสูญหาย เนื่องจากขาดการสืบทอดของคนรุ่นหลัง และขาดการให้ความสนใจของเยาวชน”

องค์ประกอบย่อยที่ 8.1 มรดกวัฒนธรรม (Cultural Heritage)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า มรดกวัฒนธรรม เป็นสิ่งสะท้อนถึงการเรียนรู้สั่งสม ความสามารถของผู้คนในท้องถิ่น อันเกิดจากการสั่งสมสติปัญญาความรู้ที่หลากหลาย และการปรับตัวผสมผสานให้เกิดความกลมกลืนกับธรรมชาติ สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของกลุ่มชน กระบวนการเหล่านี้ ได้ผ่านมาจากอดีตจนสืบทอดเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6 “ชุมชนได้ค้นพบวิธีการจัดระบบและส่งต่อความรู้ทักษะชีวิตและความสามารถจากรุ่นไปสู่อัน หรือมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีสืบต่อกันมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ผ่านธรรมชาติและสภาพความเป็นอยู่ในพื้นที่นั้น ผ่านการสั่งสม เรียนรู้ ด้วยประสบการณ์ของตนเอง จนตกผลึกเป็นภูมิปัญญาของตนเอง และมีการถ่ายทอดด้วยคนในครอบครัว ลูกศิษย์ หรือผู้ที่สนใจ” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 10 “การรักษาความดั้งเดิมเอาไว้ นั่น ต้องปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่เป็นผู้สืบทอด รักษา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยให้ผู้

เฉมา ผู้แก่ที่อยู่ในชุมชนช่วยเป็นกำลังสำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อให้เยาวชนเกิดความสนใจในวัฒนธรรมของตนเอง” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 13

องค์ประกอบย่อยที่ 8.2 อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่นเกิดจากสิ่งต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในละพื้นที่ โดยการสร้างสรรค์เกิดขึ้นบนพื้นฐานของขนบ ธรรมเนียม ความเชื่อที่ยึดปฏิบัติสืบต่อกันมาเช่น ศิลปะการแสดง การละเล่น ประเพณี การแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมได้สร้างขึ้นจนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 9 “การสืบทอดวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการรักษาอัตลักษณ์ ความดั้งเดิมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งจะแสดงออกถึงวิถีความเป็นตัวตนทั้งด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 “ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจำเป็นต้องรักษาอัตลักษณ์ของตนเอง เพื่อเป็นแบบแผนของความคิด ความเชื่อ วิถีทาง และแนวปฏิบัติของตนเองไว้ โดยอาศัยกระบวนการในการสืบทอดทางวัฒนธรรมทั้งความจริงแท้ในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมและกระบวนการผลิตงานด้วยวัฒนธรรมที่มีความละเอียดอ่อน” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 14 “ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จะช่วยให้สามารถรักษาความดั้งเดิมทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ เนื่องจากความเข้าใจอย่างลึกซึ้งช่วยให้มองเห็นคุณค่า และความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม”

องค์ประกอบย่อยที่ 8.3 ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ในชุมชนย่อมมีความหลากหลายทางด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเราควรศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่าง เพื่อให้ทราบความเป็นมาและเกิดความเข้าใจอันดีต่อ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นผู้เดินทางเข้าไปเยี่ยมชมนั้นจำเป็นต้องเข้าใจในความแตกต่างจากวัฒนธรรมของตนเอง และเคารพในวัฒนธรรมของผู้อื่น เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดการทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน

องค์ประกอบย่อยที่ 8.4 สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Rights)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นสิทธิของบุคคล กลุ่มสถานภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ ชุมชนในดำรงรักษาไว้ ประยุกต์ใช้พัฒนา และคุ้มครองอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ อันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างแท้จริง ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7 ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 43 กำหนดไว้ว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ อนุรักษ์ พัฒนา หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติรวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาวัฒนธรรมและภาพลักษณ์ที่ดีงามของประเทศนั้น เราประชาชนทุกคนและชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของมรดกภูมิ

ปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าว จึงควรร่วมมือกันสอดส่อง ดูแล คัดกรอง ป้องกันไม่ให้มีการกระทำอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีไว้ ตลอดจนให้ข้อมูล ความรู้ คำแนะนำแก่ผู้ที่จะนำไปใช้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้รู้คุณค่าและเป็นการอนุรักษ์ สืบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

องค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ชุมชนมีส่วนสำคัญในการรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เนื่องจากสิ่งซึ่งชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้น เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตนเอง ซึ่งมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง และยังเป็นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น อันส่งผลในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม องค์กรชุมชนและเจ้าของภูมิปัญญา อาจจัดตั้งกลุ่มในชุมชนที่เข้มแข็ง ประสานงานกันอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจอันดีต่อกัน รวมทั้งการบันทึกหรือจัดทำฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประเภทต่างๆ เพื่อนำความรู้ ความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ในตนเองออกมาถ่ายทอดให้กับผู้ที่มีความสนใจ และนักท่องเที่ยวที่มาเยือน *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 3* “ชุมชนกับการท่องเที่ยว จะช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และเกิดความหวงแหนในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ หาประสบการณ์ใหม่จากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นถึงการส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา สืบต่อประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของท้องถิ่น” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 4 5 6* ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างเป็นองค์รวม เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยว กับทรัพยากรที่ชุมชนใช้เป็นทรัพยากรเดียวกัน วัฒนธรรมธรรมและสังคมจะเป็นสิ่งขับเคลื่อนวิถีชีวิตในชุมชนชุมชน ทั้งยังเป็นการสร้างสัมพันธ์กันภายในชุมชนและการสัมพันธ์กับภายนอก ดังนั้นควรจะต้องเชื่อมโยงให้เห็นการพัฒนาที่ชุมชนการท่องเที่ยวอย่างเป็นองค์รวม โดยจำเป็นต้องมีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนในการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานการท่องเที่ยวมีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

องค์ประกอบย่อยที่ 9.1 ชุมชนวัฒนธรรมดั้งเดิม

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ชุมชนวัฒนธรรมดั้งเดิมย่อมมีความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชนแตกต่างกัน ทั้งมีคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมและมีความหมายต่อผู้คนในชุมชน *ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 11 12* “จังหวัดชุมพรมีมรดกทางศิลป ประเพณีและวัฒนธรรมที่งดงามผ่านวิถี

ชีวิตชุมชนท้องถิ่น มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงอันเป็นอัตลักษณ์ของเมืองชุมพร ที่เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร ทั้งนี้จังหวัดชุมพรยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เช่น ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นต้น” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 13 15 16* “ชุมพรเป็นดินแดนเก่าแก่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีมรดกและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นทั้งที่เป็นงานศิลปหัตถกรรม ภาษา วรรณกรรม การละเล่นพื้นบ้าน นาฏศิลป์ ดนตรี ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อ *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 17* “จังหวัดชุมพรมีชื่อปรากฏมาตั้งแต่ปี พ.ศ.1098 โดยมีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านของนครศรีธรรมราช ใช้รูปแพะเป็นตราเมือง เป็นเมืองในอาณาจักรฝ่ายใต้ของกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ในสมัยรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งเป็นมณฑลชุมพร ต่อมามีการยุบการปกครองระบอบมณฑล ชุมพรจึงมีฐานะเป็นจังหวัด”

องค์ประกอบย่อยที่ 9.2 การเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกัน

ผู้เชี่ยวชาญ ได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ความเป็นกลุ่มทางชาติพันธุ์ที่สมาชิกในกลุ่มจะมีวัฒนธรรมและการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศาสนา ความเชื่อ การแต่งกาย หรือการทำมาากินแบบเดียวกัน *ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 11 12* “จังหวัดชุมพรมีมรดกทางศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรมที่งดงามผ่านวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงอันเป็นอัตลักษณ์ของเมืองชุมพร ที่เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร ทั้งนี้จังหวัดชุมพรยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เช่น ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 13 15 16* “ชุมพรเป็นดินแดนเก่าแก่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีมรดกและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นทั้งที่เป็นงานศิลปหัตถกรรม ภาษา วรรณกรรม การละเล่นพื้นบ้าน นาฏศิลป์ ดนตรี ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อ

องค์ประกอบย่อยที่ 9.3 การเป็นสมาชิกเครือข่ายวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

ผู้เชี่ยวชาญ ได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การเป็นเครือข่ายวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ถือว่าเป็นการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยตรง และสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยว

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 14 “ควรมีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และวัฒนธรรมที่มีจิตอาสาในชุมชน มีการรวมกลุ่มกันในการให้ความช่วยเหลือ ประสานงาน และให้ข้อมูลซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว และด้านวัฒนธรรม” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 15*

เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร รางวัลดีเด่น : องค์กรสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว 2556 2558 เป็นองค์กรที่เน้นการประสานความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้ความความยั่งยืนแก่สมาชิกเครือข่ายและขยายแนวคิดดังกล่าวสู่ชุมชนอื่นๆ เพื่อทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน ให้ความความเข้มแข็ง และมีชื่อเสียงกระจายอยู่ในชุมชนต่างๆ มีแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมารองรับการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยมีเป้าหมายของเครือข่าย คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและปกป้องแหล่งอาหารท้องถิ่น” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 16 17* “หน่วยงานภาคการท่องเที่ยวอาจสร้างความร่วมมือกับ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อร่วมสืบสาน และอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีงามในจังหวัดให้คงอยู่สืบไป และเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมแก่ประชาชน เยาวชน นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพรให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย”

องค์ประกอบย่อยที่ 9.4 ความร่วมมือกับองค์กรวัฒนธรรมและองค์กรการท่องเที่ยว

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ความร่วมมือกับองค์กรวัฒนธรรมและองค์กรการท่องเที่ยว นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะเป็นการสร้างเครือข่ายในการทำงาน ทั้งหารวางแผน การปรึกษาหารือ หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เกิดการสร้างมาตรฐานด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เป็นมาตรฐาน การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาวิถีทางศิลปวัฒนธรรม *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 10* “ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน โดยมุ่งเน้นการนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมมาถ่ายทอด สืบทอด เพื่อให้เกิดผลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ได้นำมาทำประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม โดยหน่วยงานในชุมชนทุกภาคส่วน ต้องมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการถ่ายทอดสู่เด็กและเยาวชนในท้องถิ่น” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 16 17* “หน่วยงานภาคการท่องเที่ยวอาจสร้างความร่วมมือกับ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อร่วมสืบสาน และอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีงามในจังหวัดให้คงอยู่สืบไป และเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมแก่ประชาชน เยาวชน นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพรให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย”

องค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า เกิดจากความสามารถและความต้องการของคนในชุมชน ที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยไม่มีการจำกัดของระยะเวลา สถานที่ เพศ และอายุ เป็นการเปิดโอกาสให้คนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยที่แท้จริง ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 “สังคมโลกในปัจจุบันก้าวสู่ยุคดิจิทัล รูปแบบการเรียนรู้จึงต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อให้ก้าวทันต่อเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน ไม่อย่างนั้นอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ซึ่งอาจทำให้ศาสตร์ในแต่ละแขนงเกิดการสูญหายเนื่องจากขาดผู้สืบทอด” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 3 “กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบการแสดง การสาธิต และการให้ความรู้ จะเป็นสิ่งที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์

ซึ่งทางชุมชนสามารถบริหารจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและความเหมาะสมกับทางชุมชนได้” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7 “จังหวัดชุมพรมีชุมชนที่มีความโดดเด่นและมีลักษณะเฉพาะตัวในด้านอัตลักษณ์ได้ แต่อัตลักษณ์ของชุมชนยังไม่ได้ถูกนำเสนอผ่านการท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริงในปัจจุบัน ทั้งยังขาดการส่งเสริมการเรียนรู้ในกิจกรรมการท่องเที่ยว ความเจริญเข้ามา แทรกแซง การดำเนินชีวิตที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามสังคมสมัยใหม่ เช่น การประกอบอาชีพเทคโนโลยี”

องค์ประกอบย่อยที่ 10.1 จุดมุ่งหมายของผู้เรียน (Goal)

นักท่องเที่ยวมีเป้าหมายในการเรียนรู้ หรือการทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 “ปัจจุบันจุดประสงค์ของการเดินทางของนักท่องเที่ยวอาจมีความแตกต่างกันไป บ้างก็เดินทางไปเยี่ยมญาติแล้วถือโอกาสได้ไปท่องเที่ยว บ้างก็ไปเที่ยวพร้อมกับการเรียนรู้ ด้วยความต้องการที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้นทำให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 3 “นักท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีจุดมุ่งหมายในการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยการทำกิจกรรมที่มีในชุมชนจากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งนักท่องเที่ยวแต่ละคนอาจมีจุดมุ่งหมาย และความชื่นชอบที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ชุมชนอาจต้องทราบความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตรงความต้องการของนักท่องเที่ยว”

องค์ประกอบย่อยที่ 10.2 ความพร้อม (Readiness)

ความมีวุฒิภาวะ และความสามารถในการทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 2 “ผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ ในการรองรับการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และบุคลากรในการให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6 “ชุมชน อาจมีการตรวจสอบความพร้อมในการรองรับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทั้งด้านบุคลากร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 10 “อาจมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ในการให้คำแนะนำและความรู้ในเรื่องสถานที่ท่องเที่ยว และการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยจัดโครงการอบรมคนในชุมชนให้มีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เช่น โครงการมัคคุเทศก์น้อย โครงการอาสาสมัครนำเที่ยว”

องค์ประกอบย่อยที่ 10.3 สถานการณ์ (Situation)

เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยให้เลือกกระทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8 9 12 15 16 17 ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า จังหวัดชุมพรส่วนใหญ่การจัดพื้นที่สร้างสรรค์ มักจัดในช่วงที่ตรงกับงานเทศกาลประเพณีต่างๆ อาทิ งานเทิดพระเกียรติเสด็จในกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ซึ่งภายในงานจะมีการจัดเวทีการแสดงด้านวัฒนธรรมต่างๆ ของจังหวัดชุมพร ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 10 “โอกาสในการที่นักท่องเที่ยวจะได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น อาจเกิดขึ้นได้ในหลายโอกาสทั้งงานเทศกาลประเพณี หรือการเดินทางท่องเที่ยวแบบกลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมาร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน”

องค์ประกอบย่อยที่ 10.4 การแปลความหมาย (Interpretation)

วิธีการคิดแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่พอใจมากที่สุด สถานการณ์หนึ่ง ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 “การสร้างการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว การสร้างบรรยากาศในสถานที่การเรียนรู้จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกรักซึ่งในการทำกิจกรรม ทั้งการใส่เรื่องราวในพื้นที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเห็นความสำคัญของพื้นที่” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5 “ชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์สำหรับนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ และมีการเผยแพร่ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อป้องกันถึงอัตลักษณ์ของชุมชน”

องค์ประกอบย่อยที่ 10.5 ลงมือกระทำ (Action)

การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกสรรแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการของนักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4 “ชุมชนควรปลูกฝังเยาวชนในการส่งผ่านเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น เช่น มีการใช้ภาษาท้องถิ่นมากขึ้นหรือมีการนำเสนอวัฒนธรรมสอดแทรกในกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น เพื่อสร้างความเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นให้กับชุมชนและนำไปสู่ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อไป” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7 “ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ระหว่างที่นักท่องเที่ยวกำลังทำกิจกรรมนั้น ชุมชนหรือเจ้าของภูมิปัญญาต้องคอยให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยว ทั้งการสาธิต อธิบาย และแนะนำในทุกขั้นตอน และอาจให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติมในการทำกิจกรรม” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 9 “ในขั้นตอนของการลงมือปฏิบัติ นักท่องเที่ยวจะได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ชุมชนอาจนำอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนมาสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและยังเป็นการให้ชุมชนได้อนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมในท้องถิ่น และนำมาซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยว”

องค์ประกอบย่อยที่ 10.6 ผลที่ตามมา (Consequence)

ผลจากการกระทำหนึ่งๆ อาจได้ผลตามที่คาดหมายไว้ หรืออาจตรงกันข้ามกับความคาดหวังที่ตั้งใจไว้ของนักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 “เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชน

อาจทำการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นต่อไป” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2* “เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนอาจทำการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นต่อไป” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 12* “ในส่วนของ การตรวจสอบผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว อาจให้หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว เป็นผู้ทำการตรวจสอบผลให้ เพราะในบางครั้งชุมชนอาจไม่สามารถทำการตรวจสอบได้อย่างครอบคลุม ซึ่งหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวเมื่อมีการตรวจสอบแล้ว อาจเสนอเป็นแนวทางการปรับปรุง และพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว”

องค์ประกอบย่อยที่ 10.7 ปฏิกริยาต่อความขัดแย้ง (Contradict)

ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไปไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงต้องกลับมาแปลความหมาย ไตร่ตรอง เพื่อเลือกหาวิธีใหม่ๆ มาตอบสนองความต้องการ หรืออาจจะเลิกความต้องการไป เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถ *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4* “หลังจากที่มีการประเมินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกับชุมชน อาจมีการปรับปรุง พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเหมาะสมกับนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านกิจกรรม เวลา และสถานที่เพื่อเป็นการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 10* “หากวิธีการนำเสนอในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวยังไม่น่าสนใจ อาจมีการปรับรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือช่องทางในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวไม่เบื่อ และเกิดความสนใจ โดยอาจนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสร้างความแปลกใหม่ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว”

องค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า การที่นักท่องเที่ยวสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมคนท้องถิ่น เป็นตัวกระตุ้นอีกทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และมีชีวิตชีวาในการนำเสนอข้อมูล สามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้กับนักท่องเที่ยวในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตน สร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเยือน และทำให้เยาวชนคนรุ่นหลังเห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง และสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ๆ ในรูปแบบการท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีการใช้ชีวิตของคนในชุมชน นอกจากนี้เปิดประสบการณ์ใหม่ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ลองสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการลงมือทำกิจกรรมต่างๆ นอกจากจะสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังช่วยสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชนด้วย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของชุมชน *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2* “กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เป็นกิจกรรมที่เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กิจกรรมการล่องแพ ประเพณีแห่พระแข่งเรือ ประเพณีวิ่ง

แหวกทะเลสู่เกาะพิทักษ์ โดยการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านที่ถ่ายทอดภูมิปัญญา ให้นักท่องเที่ยว ได้รับความรู้และสามารถไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตหรือฝึกทักษะอาชีพต่างๆ ได้ตามความถนัดและ ความสนใจ” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4* “ควรจัดกิจกรรมรณรงค์และสร้างความตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์ วัฒนธรรมขึ้นในชุมชน เพื่อรักษาสภาพวิถีชุมชนให้สมบูรณ์ยั่งยืนต่อไป ทั้งยังให้เยาวชนหันมาสนใจใน วัฒนธรรมของตนเอง” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 16 17* “หน่วยงานภาคการท่องเที่ยวอาจสร้างความร่วมมือ กับ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อ ร่วมสืบสาน และอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีงามในจังหวัดให้คงอยู่สืบไป และเพื่อเป็นการ ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมแก่ประชาชน เยาวชน นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และ ชาวต่างชาติ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพรให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย”

ผู้เชี่ยวชาญ ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม อาจจัดแบ่ง ตามลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 โดยสามารถแบ่งกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้ 6 ประเภทดังนี้

องค์ประกอบย่อยที่ 11.1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา

วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ประกอบด้วย ประเภท โครงเรื่องของแต่ละสำนวน ลักษณะเด่นของแต่ละสำนวน และความสัมพันธ์และบทบาทในวิถีชีวิต ภาษา ประกอบด้วยระบบ ภาษา คำและความหมาย ระบบการเขียน/ภาษาเขียนดั้งเดิม ลักษณะการสื่อสาร การปรากฏ ใช้ วรรณกรรมมุขปาฐะ *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 12* “ซึ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ด้าน วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ได้แก่ ตำนานหมอพร เพลงนา เพลงกล่อมลูก เพลงเรือ”

องค์ประกอบย่อยที่ 11.2 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง

ประกอบด้วย ลักษณะการแสดง ประเภท พัฒนาการ ชนบ ความเชื่อ ลำดับขั้นตอนการ แสดง รูปแบบการจัดการแสดง โน้ตเพลง บทเพลง บทละคร อุปกรณ์ และกระบวนท่า *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 12* “ซึ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ด้านศิลปะการแสดง ได้แก่ เพลงกรรมดึก เพลงเห่ นิทาน ไทยดำ สวดมอลัย โนรา หนังตะลุง เรือบก ระเบ้าอ่อนแร่ กลองยาว ลำตัดพื้นบ้าน (ลำ ตัดป่า) และฟ้อนแคน ไทยทรงดำ”

องค์ประกอบย่อยที่ 11.3 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล

ประเภท สถานที่/แหล่งปฏิบัติ ระเบียบพิธีกรรม/การประเพณีปฏิบัติของการแสดงออก นั้นๆ ภูมิธรรม ภูมิปัญญา เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และความเชื่อ *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 12* “ซึ่งมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ได้แก่ การทำบุญขึ้นถ้ำรับร่อ การแห่พระแข่งเรือ ประเพณีขึ้นถ้ำเขาพลู ประเพณีวันตรุษไทยประเพณีชัก พระลากหัวเข้ ประเพณีไทยทรงดำ ประเพณีห่มผ้าพระธาตุเจดีย์เขาน้อย ถวายสลากภัตงานประจำปี

วัดเจ้าฟ้าศาลาลอย ประเพณีขึ้นถ้ำเขาเงิน ประเพณีขึ้นเบญจา ประเพณีวิ่งแหวกทะเลสู่เกาะพิทักษ์ การแข่งขันเรือไม้ไต้นด งานวันผลไม้หลังสวน งานโลกทะเลชุมพร ล่องแพพะโต๊ะ พิธีไหว้ผีคอก งานเทิดพระเกียรติกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ประเพณีขึ้นผ้าพระราชทานห่มพระปรางค์วัดประเดิม ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง โฉ่และถั่วพระราชทาน ประเพณีแห่ผ้าพระราชทานในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ขึ้นห่มพระบรมธาตุสวี ประเพณีส่งตายตามสายน้ำ ประเพณีตักบาตรเทโว วัดเขาเจดีย์ ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุมูจลินทร์ ประเพณีปิดทองรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ประเพณีห่มผ้าพระเจดีย์ เขาน้อย ประเพณีร้อยชั้นปิ่นโต ประเพณีไหว้ครูโนรา การเหยียบเสน ประเพณีจับปี๊บเดือน การทำขวัญข้าว ประเพณีสวดหาดลอยแพ ประเพณีไหว้แม่ย่านาง ประเพณีทำขวัญเรือยาว และประเพณีเรียกครูโนราห์

องค์ประกอบย่อยที่ 11.4 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาลประเภท ความเชื่อ วัสดุ และกระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการ ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 12 “ซึ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพรด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ได้แก่ อาหารและโภชนาการ เมนูใบเหลียง เคยกั่ว แกงหมงพร้าว แกงเคยกื่อ ปลากะบอกทอดขมิ้น ยำหรั่ง หมักต้มหวาน หลนไตปลา แกงเนื้อย่างหัวตาลอ่อน แกงหมูกล้วยดิบ แกงหยวกกล้วยหมูสามชั้น ข้าวเหนียวอบ เมี่ยงคำใบรางจืด ปลาเค็มฝงทราย แกงส้มทุเรียนกุ้งสด จันทน์เทศแปรรูป ปลาทุ้มหวาน ห่อหมกปลา ขนมหิลอ่อน น้ำตาลมะพร้าว กล้วยเล็บมือนางชุบแป้งทอด ข้าวต้มใบกะพ้อกับกล้วยเล็บมือนาง ขนมหิลจากป่ามิก ขนมหิล้วยโบราณ กล้วยหอมทองฉาบ การหุงข้าวด้วยกระบอกไม้ไผ่กับใบเร็ด ไข่เจียวใบเตย

องค์ประกอบย่อยที่ 11.5 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม

ประกอบด้วย ประเภท ลักษณะพิเศษหรือเอกลักษณ์ของงานช่างฝีมือดั้งเดิมเครื่องมือช่างฝีมือดั้งเดิม เครื่องมือช่างฝีมือดั้งเดิม กลวิธีการผลิตงานช่างฝีมือดั้งเดิม และกระบวนการจัดการองค์ความรู้ ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 12 “ซึ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพรด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม ได้แก่ ช่างแกะสลักหนังตะลุง ผลิตภัณฑ์จากเชือกกล้วย การจักสาน การทำไม้พายเรือยาว ช่างต่อเรือโบราณ งานช่างไม้ ผ้าทอสันตินิมิต

องค์ประกอบย่อยที่ 11.6 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

ประกอบด้วย ประเภท ความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ขนบ/ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง คุณค่าและวิธีการแข่งขัน ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11 12 “ซึ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพรด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ได้แก่ รำแม่ศรี การเล่นลูกช่วง ตีคี่ การทำลูกกลม การแข่งเรือยาวลุ่มน้ำหลังสวน

สามัคคีมีมาแต่อดีต	ชนบจารีตประเพณีที่สร้างสรรค์
แข่งเรือยาวขึ้นโขนชิงธงกัน	กติกานั้นบรรพชนผู้สร้างมา
สืบทอดมรดกรุ่นต่อรุ่น	เป็นงานบุญยิ่งใหญ่ให้เห็นค่า
ทั้งสายน้ำ ป่าไม้ ภูมิปัญญา	ทั้งพระศาสนาอันรุ่งเรืองเจริญใจ
จากไม้ใหญ่ในป่ามาเป็นสื่อ	เป็นเรือแข่งรำลือทุกสมัย
ต้องขึ้นโขนชิงธงจึงคว่ำชัย	ประกาศความเกรียงไกรไปทุกปี
แรม 1 ค่ำเดือน 11 เป็นวันนัด	มาทุกวัดมาแข่งเรือกันที่นี่
ลุ่มน้ำหลังสวนเป็นเวที	แข่งขันความสามัคคีของชุมชน
มรดกภูมิปัญญาอันล้ำค่า	ที่ปู่ย่าตายายขยายผล
ซึ่งสามัคคีที่เส้นหวายเพริศพรายกมล	อย่าบั่นแยกให้แตกผลจนปราศัย
	กฤษณะ ฉายากุล (2561)

องค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor)

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 “ปัญหาด้านการสืบทอดวัฒนธรรมไปยังกลุ่มคนรุ่นหลังที่ไม่ค่อยให้ความสนใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น ศิลปะการแสดงโนรา หนังตะลุงของชุมชน ในอดีตโดยชาวบ้านจะนิยมแสดงในงานบุญประเพณีต่างๆ แต่ปัจจุบัน พบว่าศิลปะการแสดงโนรา หนังตะลุงมีการแสดงลดน้อยลง เนื่องจากไม่มีผู้ใดได้รับการสืบทอด” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4 “เพื่อให้วัฒนธรรมได้รับการสืบทอดและมีแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้คงอยู่สืบไป จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5 “การสืบทอดทางวัฒนธรรม เป็นกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาของมนุษย์เพื่อที่จะรักษาอัตลักษณ์ของแบบแผนของความคิดความเชื่อ วิถีทาง และแนวปฏิบัติของตนเองไว้ โดยอาศัยกระบวนการในการ สืบทอดทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีลักษณะเป็นการไหลเวียนอย่างต่อเนื่องกันไปอย่างไม่รู้จบ” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 12 “การอพยพย้ายถิ่นฐานของคนพื้นที่อื่นหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่มาอาศัยในพื้นที่ของชุมชนและได้นำวัฒนธรรม วิถีชีวิตของตนเองมาแสดงในชุมชน ทำให้วัฒนธรรมมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 14 “ปัจจุบันวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และอัตลักษณ์ของคนชุมชนบางอย่างกำลังจะสูญหายไปเพราะขาดการถ่ายทอด เยาวชนรุ่นใหม่หันไปประกอบอาชีพอื่นๆ มากขึ้น ขาดการเรียนรู้ สืบทอดอัตลักษณ์ของตนเอง ทั้งนี้การประกอบอาชีพก็มีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ก็ให้เกิดปัญหาด้านการทำมาหากิน ด้านวิถีชีวิต ที่เปลี่ยนแปลงไป”

องค์ประกอบย่อยที่ 12.1 ปัจจัยภายใน

ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการป่มเพาะผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความต้องการในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การกระตุ้นความรัก ห่วงแทน และความภาคภูมิใจในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3* “สถาบันการศึกษา ควรปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความรัก ความห่วงแทน และรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้ต้นทุนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน ในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในชุมชน รวมทั้งเป็นกำลังสำคัญในด้านวิชาการ ให้กับชุมชน” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5* “สถานศึกษา จะเป็นกำลังสำคัญในการฝึกอบรม ให้ความรู้กับชุมชนในการรักษา ดูแลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน และแนะนำแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เหมาะสม ให้กับชุมชน” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6* “สถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ควรจัดรายวิชาที่สอนเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อเป็นการต่อยอดความรู้สึภาคภูมิใจและห่วงแทนในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 12* “ชุมชนอาจจัดให้มีมีคฤหาสน์น้อยขึ้นในชุมชน ในการให้ข้อมูลเรื่องราวในท้องถิ่นของตนเองกับนักท่องเที่ยว มีการจัดฝึกอบรมโดยสถาบันการศึกษาเป็นผู้ควบคุมดูแล เพื่อการกระตุ้นความรัก ห่วงแทน และความภาคภูมิใจในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง”

องค์ประกอบย่อยที่ 12.2 ปัจจัยภายนอก

นโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3* “ตามร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี ได้เสริมสร้างกิจกรรมการสร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการและทุกขั้นตอนของกิจกรรม เน้นการปฏิบัติจริงเรียนรู้ของจริงในพื้นที่จริงอย่างมีอิสระ เรียนรู้จากธรรมชาติ จินตนาการ ความงามและความจริงด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์มีการรายงานผล ตรวจสอบ ปรับปรุงนำเสนอและประเมินผล เพื่อการพัฒนา ทั้งนี้ การเสริมสร้างกิจกรรมทางวัฒนธรรมตามนโยบายของภาครัฐ จะช่วยเสริมสร้างให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นเพิ่มมากขึ้น” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5* “แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น และการส่งเสริมความสมดุลเชิงเวลาและฤดูกาลในการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างสรรค์กิจกรรมหรือเทศกาลประจำปีในพื้นที่ต่างๆ การสร้างสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ จากแผนพัฒนาของภาครัฐที่ให้การส่งเสริม จะช่วยให้แต่ละชุมชนดึงอัตลักษณ์ของชุมชน และนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว หรืองานเทศกาล ประเพณีที่จัดขึ้นในท้องถิ่น” *ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 13* “วัฒนธรรมชุมชนย่อมมีเปลี่ยนแปลงแต่ก็ยังคงดำรงอยู่มาทุกยุคทุกสมัย และมีถูกผลกระทบจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีทำให้วัฒนธรรมเกิดการ

สูญหาย เช่น ประเพณีต่าง ๆ ถูกปรับให้สนองตอบเนื่องในโอกาสต่างๆ หรือวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิต พิธีกรรมกลายมาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว”

องค์ประกอบย่อยที่ 12.3 ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform)

มีการเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญผ่านงานเทศกาล ประเพณีต่างๆที่จัดขึ้นในชุมชน การจัดตั้งกลุ่มมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และขยายกลุ่มให้มีสมาชิกเพิ่มมากยิ่งขึ้น จำนวนสมาชิกมาก ย่อมหมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยเด็กและเยาวชน ก็อาจให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นจากการชักชวน การฝึกอบรมให้เด็กและเยาวชน เป็นการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นหลัง การถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7 “ชุมชน ในฐานะเจ้าบ้านด้านการท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมของชุมชน และการเชื่อมโยงจากเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ซึ่งมีความเข้มแข็งจากการรวมกลุ่มเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการใช่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 12 “ชุมชนอาจจัดให้มีคฤศก์น้อยขึ้นในชุมชน ในการให้ข้อมูลเรื่องราวในท้องถิ่นของตนเองกับนักท่องเที่ยว มีการจัดฝึกอบรมโดยสถาบันการศึกษาเป็นผู้ควบคุมดูแล เพื่อการกระตุ้นความรัก ห่วงแหน และความภาคภูมิใจในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 15 “จังหวัดชุมพร ควรนำเสนอมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น เพื่อการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้” ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 16 “การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว อาจใช้ช่องทางสื่อออนไลน์ ทั้งเฟซบุ๊ก อินสตราแกรม ในการเผยแพร่ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร เพราะปัจจุบันนักท่องเที่ยวเลือกเดินทางท่องเที่ยวจากการโพสต์ข้อมูล ภาพการท่องเที่ยวลงในสื่อออนไลน์”

สรุปได้ว่า การพัฒนาแนวโน้มของตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร มีโอกาสนำมาพัฒนาเป็นตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร ตามความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ โดยสามารถแสดงให้เห็นถึงประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวโน้มการจัดองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย โดยเบื้องต้นสกัดองค์ประกอบหลักทั้งสิ้น 12 องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยได้ทั้งสิ้น 51 องค์ประกอบย่อย

การทำ EDFR รอบที่ 2 เมื่อสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในการทำ EDFR รอบที่ 1 แล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย EDFR รอบที่ 2 โดยการส่งแบบสอบถามให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักจะได้รับรู้ข้อมูลแนวโน้มทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคน รวมทั้งคำตอบเดิมของตนเอง จากนั้นดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นถึงองค์ประกอบแต่ละด้านนั้นมีส่วนสำคัญให้เกิดการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร มากน้อยเพียงใด โดยสามารถผลได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 48 สรุปลองค์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์ (Creative)

แนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md) ≥ 3.5	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์(Q3-Q1) ≤ 1.5	ความเหมาะสมขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล (Person) เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา	3.94	0.83	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 1.2 กระบวนการคิด	4.65	0.49	เหมาะสม
1.2.1 การคิดเชิงระบบ	4.29	0.77	เหมาะสม
1.2.2 การคิดเชิงวิเคราะห์	4.41	0.51	เหมาะสม
1.2.3 การคิดเชิงวิพากษ์	4.41	0.62	เหมาะสม
1.2.4 การคิดเชิงนวัตกรรม	4.35	0.70	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 1.3 ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ และการบริการ	4.35	0.49	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 1.4 พื้นที่สร้างสรรค์	4.35	0.49	เหมาะสม

จากตารางที่ 48 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 องค์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์ (Creative) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์ (Creative) และองค์ประกอบย่อย มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเหมาะสม สอดคล้องในทุกประเด็นโดยที่มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 3.94-4.59 ค่าฐานนิยม อยู่ระหว่าง 4-5 และค่า Q3-Q1 มีค่าระหว่าง 0.49-0.83

ตารางที่ 49 สรุปรองค้ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic)

แนวโน้มนองค้ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค้ประกอบ
องค้ประกอบย่อยที่ 2.1 ความดั้งเดิม ธรรมเนียมปฏิบัติหรือการใช้ที่ยาวนาน	4.35	0.49	เหมาะสม
องค้ประกอบย่อยที่ 2.2 ความแท้เชิงวัตถุ	4.12	0.49	เหมาะสม
องค้ประกอบย่อยที่ 2.3 ความจริงแท้ในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการผลิต	4.82	0.39	เหมาะสม
องค้ประกอบย่อยที่ 2.4 ความแท้เชิงประสบการณ์	4.59	0.51	เหมาะสม

จากตารางที่ 49 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 องค้ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค้ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic) และองค้ประกอบย่อย มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเหมาะสมสอดคล้องในทุกประเด็นโดยที่มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.12-4.59 ค่าฐานนิยม อยู่ระหว่าง 4-5 และค่า Q3-Q1 มีค่าระหว่าง 0.39-0.51

ตารางที่ 50 สรุปรองค้ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience)

แนวโน้มนองค้ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค้ประกอบ
องค้ประกอบย่อยที่ 3.1 ประสบการณ์ ทางด้านกรมีปฏิสัมพันธ์	4.35	0.49	เหมาะสม
3.1.1 ประสบการณ์ตรง	4.47	0.51	เหมาะสม
3.1.2 ประสบการณ์ทางอ้อม	4.47	0.51	เหมาะสม
องค้ประกอบย่อยที่ 3.2 ประสบการณ์ ทางการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่	4.47	0.51	เหมาะสม
3.2.1 การลงมือปฏิบัติ	4.47	0.51	เหมาะสม
3.2.2 การรับชม	4.29	0.59	เหมาะสม
3.2.3 ประสบการณ์ใหม่	4.47	0.51	เหมาะสม

จากตารางที่ 50 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 องค์ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience) และองค์ประกอบย่อย มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเหมาะสม สอดคล้องในทุกประเด็นโดยที่มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.06-4.47 ค่าฐานนิยม อยู่ระหว่าง 4-5 และค่า Q3-Q1 มีค่าระหว่าง 0.49-0.66

ตารางที่ 51 สรุปองค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process)

แนวโน้มน้องค์ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 4.1 การประเมิน สภาพการณ์ ได้แก่ การหาข้อมูลมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม	4.29	0.59	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 4.2. การประเมิน กระบวนการไปสู่เป้าหมายการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.24	0.66	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 4.3 การประเมินแนวโน้ม การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.41	0.51	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 4.4 การพิจารณาผลที่ คาดว่าจะได้รับจากการจัดการมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม	4.59	0.71	เหมาะสม

จากตารางที่ 51 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 องค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process) และองค์ประกอบย่อย มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเหมาะสม สอดคล้องในทุกประเด็นโดยที่มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.24-4.59 ค่าฐานนิยม อยู่ระหว่าง 4-5 และค่า Q3-Q1 มีค่าระหว่าง 0.49-0.71

ตารางที่ 52 สรุปองค์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation)

แนวโน้มน้องค์ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 5.1 การมีส่วนร่วมในการ คิดศึกษา และค้นหาปัญหาและสาเหตุของ ปัญหาตลอดจนความต้องการในการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.35	0.86	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 5.2 การมีส่วนร่วมในการ วางแผนหรือกำหนดแผนงานในการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.53	0.51	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 5.3 การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจหรือการปรับปรุงระบบการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และ ปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย	4.65	0.61	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 5.4 การมีส่วนร่วมในการ จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชน	4.53	0.51	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 5.5 การมีส่วนร่วมในการ ควบคุม ติดตาม และประเมินผลการทำงาน การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ของชุมชน	4.82	0.39	เหมาะสม

จากตารางที่ 52 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 องค์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation) และองค์ประกอบย่อย มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเหมาะสมสอดคล้องในทุกประเด็นโดยที่มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.35-4.82 ค่าฐานนิยม อยู่ระหว่าง 4-5 และค่า Q3-Q1 มีค่าระหว่าง 0.39-0.86

ตารางที่ 53 สรุปองค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management)

แนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 6.1 การวางแผน	4.24	0.44	เหมาะสม
6.1.1 การกำหนดแผนงานการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.35	0.70	เหมาะสม
6.1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.65	0.49	เหมาะสม
6.1.3 การประเมินวัตถุประสงค์และแผนการ จัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.35	0.70	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 6.2 การดำเนินการ	4.29	0.69	เหมาะสม
6.2.1 การสำรวจมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม เพื่อเป็นข้อมูล และทราบถึงสภาพ ปัจจุบันของทรัพยากรวัฒนธรรม	4.24	0.44	เหมาะสม
6.2.2 การระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม	4.35	0.70	เหมาะสม
6.2.3 การกำหนดเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม	4.41	0.51	เหมาะสม
6.2.4 การประเมินความสำคัญของมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม และจัดลำดับ ความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และ ความต้องการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม	4.41	0.62	เหมาะสม
6.2.5 กำหนดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ประยุกต์	4.12	0.70	เหมาะสม
6.2.6 การเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องมี ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะเพื่อให้การ จัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความ เหมาะสม และเกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง	4.47	0.62	เหมาะสม
6.2.7 การวิเคราะห์ผลกระทบและข้อขัดแย้ง ในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.35	0.49	เหมาะสม

ตารางที่ 53 สรุปองค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management) (ต่อ)

แนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 6.3 การตรวจสอบ	4.18	0.73	เหมาะสม
6.3.1 การตรวจสอบการสำรวจมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม	4.35	0.61	เหมาะสม
6.3.2 การตรวจสอบการระบุและจัดประเภท มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.47	0.51	เหมาะสม
6.3.3 การตรวจสอบเกณฑ์การประเมินมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.41	0.71	เหมาะสม
6.3.4 การตรวจสอบการประเมินความสำคัญ ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และ จัดลำดับความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และ ความต้องการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม	4.47	0.72	เหมาะสม
6.3.5 การตรวจสอบการจัดการมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ประยุกต์	4.12	0.33	เหมาะสม
6.3.6 การตรวจสอบการเลือกผู้รับผิดชอบใน การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	4.41	0.51	เหมาะสม
6.3.7 การตรวจสอบการวิเคราะห์ผลกระทบ และข้อขัดแย้งในการจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม	4.35	0.79	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 6.4 การปรับปรุงพัฒนา	4.65	0.49	เหมาะสม
6.4.1 การวิเคราะห์ผลสำเร็จของการ ดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม	4.41	0.51	เหมาะสม
6.4.2 การนำเสนอผลการดำเนินการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	3.76	0.56	เหมาะสม
6.4.3 การจัดทำแผนขยายผล เพื่อต่อยอดการ ปรับปรุงการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม	4.41	0.62	เหมาะสม

จากตารางที่ 53 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management) และองค์ประกอบย่อย มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเหมาะสม สอดคล้องในทุกประเด็นโดยที่มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 3.76-4.65 ค่าฐานนิยม อยู่ระหว่าง 4-5 และค่า Q3-Q1 มีค่าระหว่าง 0.33-0.81

ตารางที่ 54 สรุปองค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill)

แนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 7.1 ความรู้	4.18	0.53	เหมาะสม
7.1.1 มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และ ชัดเจน	4.35	0.61	เหมาะสม
7.1.2 สามารถบูรณาการความรู้	4.24	0.66	เหมาะสม
7.1.3 สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้	4.29	0.69	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 7.2 ทักษะ	4.53	0.51	เหมาะสม
7.2.1 ทักษะทางด้านความคิด	4.18	0.53	เหมาะสม
7.2.2 ทักษะในการแสวงหาความรู้	4.24	0.66	เหมาะสม
7.2.3 ทักษะในการใช้เครื่องมือ	4.41	0.62	เหมาะสม
7.2.4 ทักษะในการออกแบบ และพัฒนา	4.00	0.71	เหมาะสม
7.2.5 ทักษะในการบูรณาการ	4.41	0.51	เหมาะสม
7.2.6 ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล	4.24	0.56	เหมาะสม
7.2.7 ทักษะในการแก้ปัญหา	4.29	0.59	เหมาะสม
7.2.8 ทักษะในการสร้างสาธารณประโยชน์	4.65	0.49	เหมาะสม

จากตารางที่ 54 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 องค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) และองค์ประกอบย่อย มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเหมาะสม สอดคล้องในทุกประเด็นโดยที่มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.00-4.65 ค่าฐานนิยม อยู่ระหว่าง 4-5 และค่า Q3-Q1 มีค่าระหว่าง 0.49-0.75

ตารางที่ 55 สรุปองค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture)

แนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 8.1 มรดกวัฒนธรรม	4.24	0.83	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 8.2 อัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรม	4.59	0.51	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 8.3 ความหลากหลายทาง วัฒนธรรม	4.24	0.75	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 8.4 สิทธิทางวัฒนธรรม	4.29	0.47	เหมาะสม

จากตารางที่ 55 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 องค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture) และองค์ประกอบย่อย มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเหมาะสม สอดคล้องในทุกประเด็น โดยที่มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.24-4.59 ค่าฐานนิยม อยู่ระหว่าง 4-5 และค่า Q3-Q1 มีค่าระหว่าง 0.47-0.83

ตารางที่ 56 สรุปองค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network)

แนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 9.1 ชุมชนวัฒนธรรม ดั้งเดิม	4.35	0.61	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 9.2 การเป็นกลุ่มชาติ พันธุ์ร่วมกัน	4.35	0.49	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 9.3 การเป็นสมาชิก เครือข่ายวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว	4.47	0.62	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 9.4 ความร่วมมือกับ องค์กรวัฒนธรรมและองค์กรการท่องเที่ยว	4.53	0.51	เหมาะสม

จากตารางที่ 56 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 องค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย(Community and Network) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย(Community and Network) และองค์ประกอบย่อย มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเหมาะสม สอดคล้องในทุกประเด็นโดยที่มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.35-4.76 ค่าฐานนิยม อยู่ระหว่าง 4-5 และค่า Q3-Q1 มีค่าระหว่าง 0.44-0.62

ตารางที่ 57 สรุปองค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

แนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 10.1 จุดมุ่งหมายของ ผู้เรียน	4.35	0.61	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 10.2 ความพร้อม	4.29	0.59	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 10.3 สถานการณ์	4.24	0.44	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 10.4 การแปลความหมาย	4.29	0.59	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 10.5 ลงมือกระทำ	4.59	0.51	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 10.6 ผลที่ตามมา	4.41	0.51	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 10.7 ปฏิบัติต่อความ ผิดพลาด	4.29	0.59	เหมาะสม

จากตารางที่ 57 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 องค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) และองค์ประกอบย่อย มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเหมาะสม สอดคล้องในทุกประเด็นโดยที่มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.24-4.65 ค่าฐานนิยม อยู่ระหว่าง 4-5 และค่า Q3-Q1 มีค่าระหว่าง 0.44-0.61

ตารางที่ 58 สรุปองค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity)

แนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 11.1 กิจกรรมทาง วัฒนธรรมด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	4.94	0.24	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 11.2 กิจกรรมทาง วัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง	4.94	0.24	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 11.3 กิจกรรมทาง วัฒนธรรมด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล	4.41	0.51	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 11.4 กิจกรรมทาง วัฒนธรรมด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับ ธรรมชาติและจักรวาล	4.88	0.33	เหมาะสม

ตารางที่ 58 สรุปองค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity) (ต่อ)

แนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 11.5 กิจกรรมทาง วัฒนธรรมด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม	4.59	0.51	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 11.6 กิจกรรมทาง วัฒนธรรมด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	4.82	0.39	เหมาะสม

จากตารางที่ 58 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 องค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity) และองค์ประกอบย่อย มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเหมาะสม สอดคล้องในทุกประเด็นโดยที่มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.41-4.94 ค่าฐานนิยมอยู่ระหว่าง 4-5 และค่า Q3-Q1 มีค่าระหว่าง 0.24-0.51

ตารางที่ 59 สรุปองค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor)

แนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสม ขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 12.1 ปัจจัยภายใน	4.94	0.24	เหมาะสม
12.1.1 มีผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม และการบ่มเพาะผู้สืบทอดมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม	4.59	0.51	เหมาะสม
12.1.2 ความต้องการในการสืบทอดมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม	4.41	0.51	เหมาะสม
12.1.3 การกระตุ้นความรัก ห่วงแทน และความ ภาคภูมิใจในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม	4.88	0.33	เหมาะสม
องค์ประกอบย่อยที่ 12.2 ปัจจัยภายนอก	4.59	0.51	เหมาะสม
12.2.1 นโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ	4.41	0.51	เหมาะสม
12.2.2 ผลจากการท่องเที่ยว	4.24	0.56	เหมาะสม

ตารางที่ 59 สรุปองค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) (ต่อ)

แนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	มัธยฐาน (Md)≥3.5	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์(Q3-Q1)≤1.5	ความเหมาะสมขององค์ประกอบ
องค์ประกอบย่อยที่ 12.3 ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform)	4.59	0.51	เหมาะสม
12.3.1 มีการเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญ ผ่านงานเทศกาล ประเพณีต่างๆที่จัดขึ้นในชุมชน	4.41	0.51	เหมาะสม
12.3.2 การจัดตั้งกลุ่มมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และขยายกลุ่มให้มีสมาชิกเพิ่มมากยิ่งขึ้น จำนวนสมาชิกมาก ย่อมหมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยเด็กและเยาวชนก็อาจให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นจากการชักชวน	4.82	0.39	เหมาะสม
12.3.3 การฝึกอบรมให้เด็กและเยาวชน เป็นการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นหลัง	4.41	0.51	เหมาะสม
12.3.4 การถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน	4.94	0.24	เหมาะสม

จากตารางที่ 59 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 องค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่างค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) และองค์ประกอบย่อยมีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเหมาะสม สอดคล้องในทุกประเด็นโดยที่มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.24-4.94 ค่าฐานนิยม อยู่ระหว่าง 4-5 และค่า Q3-Q1 มีค่าระหว่าง 0.24-0.56

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นในข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งได้มีความคิดเห็นโดยส่วนใหญ่ตรงกันว่า

องค์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์ (Creative) ให้รวมเข้ากับองค์ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience) และปรับชื่อเป็น ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ (Creative Experience) เนื่องจากความสร้างสรรค์มีส่วนสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทั้งในตัวของผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและนักท่องเที่ยว องค์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic) ให้ปรับชื่อเป็น ความแท้บนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Authentic) องค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process) ให้รวมเข้ากับองค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management) เนื่องจากในขั้นตอนของกระบวนการดำเนินการนั้น เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ การวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินผล ซึ่งเป็นส่วนที่อยู่ในองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการอยู่แล้ว องค์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation) ให้รวมเข้ากับองค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network) โดยการมีส่วนร่วมเป็นส่วนที่ชุมชนและเครือข่ายต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการตั้งแต่ขั้นตอนแรก จึงถึงขั้นตอนสุดท้าย องค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture) รวมเข้ากับองค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity) และปรับชื่อเป็น กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Cultural Activity) องค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ให้รวมเข้ากับองค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้สามารถเป็นองค์ประกอบย่อยในหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ องค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) ให้นำประเด็นองค์ประกอบย่อยช่องทางส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform) ขึ้นเป็นองค์ประกอบหลัก เนื่องจากมีความสำคัญว่าปัจจุบันช่องทางส่งผ่านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ ช่องทางในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีบทบาทสำคัญสำหรับคนทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ปัจจุบันเยาวชนให้ความสนใจในเทคโนโลยี หรือสื่อออนไลน์โดยเฉพาะ Facebook ซึ่งนับว่าช่องทางส่งผ่านมีบทบาทสำคัญในการรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่

การจัดกลุ่มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร โดยการประยุกต์การวิเคราะห์ พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการประยุกต์การวิเคราะห์ พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM) กระบวนการประเมินค่าความตรง (Assess Validity) ใช้วิธีทดสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยวิธีเมตริกซ์หลายคุณลักษณะหลายวิธี โดยการนำผลจากการตอบแบบสอบถามใน EDFR รอบที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวัด 2 วิธี ได้แก่ การวัดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) และการวัดแบบค่าคุณลักษณะที่แตกต่าง (Semantic Differential scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยพิจารณา 3 เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1) พิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกันโดยใช้วิธีการแตกต่างกัน หรือก็คือไดอะกอนที่แสดงความตรง (The Validity Diagonals) (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่นอกสามเหลี่ยมใดๆ) โดยคาดหวังให้มีความสัมพันธ์กันสูง คือ ความตรงเชิงเหมือน

2) พิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกันแต่ใช้วิธีการวัดเดียวกันที่อยู่ในสามเหลี่ยมแสดงตัวชี้วัดต่างกันแต่วิธีเดียวกัน (The Heterotrait- Monomethod Triangles) (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่ในสามเหลี่ยมเส้นทึบ) โดยคาดหวังให้มีค่าสหสัมพันธ์ต่ำและมีค่าต่ำกว่าไดอะกอนที่แสดงความตรง ซึ่งหมายความว่ามีความตรงเชิงจำแนก

3) พิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและวิธีการที่ต่างกันที่อยู่ในสามเหลี่ยมแสดงตัวชี้วัดต่างกันและวิธีการต่างกัน (The Heterotrait-Heteromethod Triangles) (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่ในสามเหลี่ยมเส้นประ) โดยให้ค่าสหสัมพันธ์ทุกตัวมีค่าต่ำที่สุดในเมตริกซ์แสดงถึง ความตรงเชิงจำแนก ทั้งนี้กำหนดเกณฑ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Hair et al., 2011)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบที่ใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการประยุกต์การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (MTMM) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ดังแสดงผลตามตารางที่ 59

ตารางที่ 60 การประยุกต์การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (MTMM) การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกปัญหาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ด้วยวิธีการวัดองค์ประกอบเดียวกันโดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (VD)

องค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร	ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกันโดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (VD) ค่า r สูงสุด	เกณฑ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
องค์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์	.604	ความสัมพันธ์สูง
องค์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้	.781	ความสัมพันธ์สูง
องค์ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์	.721	ความสัมพันธ์สูง
องค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ	.673	ความสัมพันธ์ปานกลาง
องค์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม	.893	ความสัมพันธ์สูง
องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ	.932	ความสัมพันธ์สูงมาก
องค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ	.713	ความสัมพันธ์สูง
องค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม	.691	ความสัมพันธ์ปานกลาง
องค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย	.910	ความสัมพันธ์สูงมาก
องค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้	.671	ความสัมพันธ์ปานกลาง
องค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม	.654	ความสัมพันธ์ปานกลาง
องค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	.921	ความสัมพันธ์สูงมาก

จากตารางในภาคผนวก ง แสดงค่าตาราง MTMM matrix ซึ่งเป็นการวัดความตรงเชิงโครงสร้างแบบหลายลักษณะหลายวิธี (Multitrait Multimethod Validity) องค์ประกอบที่ใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกปัญหาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 ท่าน ซึ่งพบว่าทุกองค์ประกอบมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) อยู่ในเกณฑ์ความสัมพันธ์ตั้งแต่ปานกลางจนถึงสูงมาก นั่นคือ มีความสอดคล้องกันสำหรับการวัดต่างวิธี (ตามตารางสรุปองค์ประกอบหลักข้างต้น) แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 12 องค์ประกอบมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (D. T. Campbell & Fiske, 1959)

โดยทั้งนี้ให้จัดเรียงองค์ประกอบหลักโดยใช้หลักการกระแสตรรกะ (Logical Flow) เพื่อให้องค์ประกอบหลักเป็นไปตามการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จึงสามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบหลักที่เป็นแนวโน้มตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 32

องค์ประกอบย่อย ผู้วิจัยได้สรุปรูปแบบแนวโน้มตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร 8IC จากการสังเคราะห์เนื้อหาและการสรุปผลการวิจัย แสดงตามภาพที่ 14 ดังนี้

ภาพที่ 14 ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC)

จากการนำเสนอแนวโน้มตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตารางองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลัก 32 องค์ประกอบย่อย ดังตารางที่ 61 ดังนี้

ตารางที่ 61 องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
1. กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Cultural Activity)	1.1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา
	1.2 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง
	1.3 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล
	1.4 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
	1.5 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม
	1.6 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

ตารางที่ 61 องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
2. ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill)	2.1 ความรู้ (Knowledge)
	2.1.1 มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และชัดเจน
	2.1.2 สามารถบูรณาการความรู้
	2.1.3 สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้
	2.2 ทักษะ (Skill)
	2.2.1 ทักษะทางด้านความคิด
	2.2.2 ทักษะในการแสวงหาความรู้
	2.2.3 ทักษะในการใช้เครื่องมือ
	2.2.4 ทักษะในการออกแบบ และพัฒนา
	2.2.5 ทักษะในการบูรณาการ
	2.2.6 ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
	2.2.7 ทักษะในการแก้ปัญหา
	2.2.8 ทักษะในการสร้างสาธารณประโยชน์
	2.3 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)
	2.3.1 จุดมุ่งหมายของผู้เรียน (Goal)
	2.3.2 ความพร้อม (Readiness)
	2.3.3 สถานการณ์ (Situation)
2.3.4 การแปลความหมาย (Interpretation)	
2.3.5 ลงมือกระทำ (Action)	
2.3.6 ผลที่ตามมา (Consequence)	
2.3.7 ปฏิกริยาต่อความขัดแย้ง (Contradict)	
3. ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network)	3.1 ชุมชนวัฒนธรรมดั้งเดิม
	3.2 การเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกัน
	3.3 การเป็นสมาชิกเครือข่ายวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
	3.4 ความร่วมมือกับองค์กรวัฒนธรรมและองค์กรการท่องเที่ยว
	3.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน
	3.5.1 การมีส่วนร่วมในการคิดศึกษา และค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนความต้องการในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	3.5.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดแผนงานในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 61 องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
3. ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network) (ต่อ)	3.5.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการปรับปรุงระบบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย
	3.5.4 การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชน
	3.5.5 การมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการทำงานการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ของชุมชน
4. ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor)	4.1 ปัจจัยภายใน
	4.1.1 มีผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการบ่มเพาะผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	4.1.2 ความต้องการในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	4.1.3 การกระตุ้นความรัก ห่วงแทน และความภาคภูมิใจในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	4.2 ปัจจัยภายนอก
	4.2.1 นโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ
	4.2.2 ผลจากการท่องเที่ยว
5. ช่องทางการส่งผ่านจาก ฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform)	5.1 มีการเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญผ่านงานเทศกาล ประเพณี ต่างๆที่จัดขึ้นในชุมชน
	5.2 การจัดตั้งกลุ่มมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และขยายกลุ่มให้มีสมาชิกเพิ่มมากยิ่งขึ้น จำนวนสมาชิกมาก ย่อมหมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยเด็กและเยาวชนก็อาจให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นจากการชักชวน
	5.1.3 การฝึกอบรมให้เด็กและเยาวชน เป็นการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นหลัง
	5.1.4 การถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน
6. การจัดการ (Management)	6.1 การวางแผน (Plan)
	6.1.1 การกำหนดแผนงานการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.1.3 การประเมินวัตถุประสงค์และแผนการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 61 องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
6. การจัดการ (Management) (ต่อ)	6.2 การดำเนินการ (Do)
	6.2.1 การสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นข้อมูล และทราบถึงสภาพปัจจุบันของทรัพยากรวัฒนธรรม
	6.2.2 การระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.2.3 การกำหนดเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.2.4 การประเมินความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และจัดลำดับความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และความต้องการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.2.5 กำหนดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนา ประยุกต์
	6.2.6 การเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะเพื่อให้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสม และเกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง
	6.2.7 การวิเคราะห์ผลกระทบและข้อขัดแย้งในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.3. การตรวจสอบ (Check)
	6.3.1 การตรวจสอบการสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.3.2 การตรวจสอบการระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.3.3 การตรวจสอบเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.3.4 การตรวจสอบการประเมินความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และจัดลำดับความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และความต้องการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.3.5 การตรวจสอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนา ประยุกต์
	6.3.6 การตรวจสอบการเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.3.7 การตรวจสอบการวิเคราะห์ผลกระทบและข้อขัดแย้งในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.4 การปรับปรุงพัฒนา (Act)
	6.4.1 การวิเคราะห์ผลสำเร็จของการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 61 องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
6. การจัดการ (Management) (ต่อ)	6.4.2 การนำเสนอผลการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	6.4.3 การจัดทำแผนขยายผล เพื่อต่อยอดการปรับปรุงการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
7. ความแท้บนฐานมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Authentic)	7.1 ความดั้งเดิม ธรรมเนียมปฏิบัติหรือการใช้ที่ยาวนาน (Originality)
	7.2 ความแท้เชิงวัตถุ (Essence)
	7.3 ความจริงแท้ในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการผลิต (Genuine)
	7.4 ความแท้เชิงประสบการณ์
	7.5 การยอมรับจากผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ไม่ขัดแย้งกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเดิม แลความเหมาะสม
8. ประสบการณ์เชิง สร้างสรรค์ (Creative Experience)	8.1 ประสบการณ์ทางด้านการมีปฏิสัมพันธ์การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
	8.1.1 ประสบการณ์ตรง (Direct Experience) เช่น การฝึกฝน การสอนโดยครูผู้สอน
	8.1.2 ประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience) เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง
	8.2 ประสบการณ์ทางด้านการเรียนรู้ และทักษะใหม่นักท่องเที่ยว
	8.2.1 ประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติ (Active)
	8.2.2 ประสบการณ์จากการรับชม (Passive)
	8.2.3. ประสบการณ์ใหม่ (New Experience)
	8.3 ความสร้างสรรค์ (Creative)
	8.3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal) เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา
	8.3.2 แรงบันดาลใจ และจินตนาการ (Inspiration and Imagination)
	8.3.3 กระบวนการคิด (Thinking Process)
	8.3.3.1 การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking)
	8.3.3.2 การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking)
	8.3.3.3 การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)
	8.3.3.4 การคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking)
8.3.4 ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์และบริการ (Creative Product and Service)	
8.3.5 พื้นที่สร้างสรรค์ (Creative Space)	

จากตารางที่ 61 การรวบรวมแนวโน้มองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่ได้เป็นตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ได้ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลัก 32 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ มี 6 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ 2 ความรู้ และทักษะ มี 3 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ 3 ชุมชนและเครือข่าย มี 5 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ 4 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มี 2 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ 5 ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform) มี 4 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ มี 4 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ 7 ความแท้บนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มี 5 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ 8 ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ มี 3 องค์ประกอบย่อย

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

เมื่อได้องค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร จากนั้นใช้การประยุกต์เทคนิคการวิจัยแบบอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมเชิงนโยบาย โดยผู้เชี่ยวชาญภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน ด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 20 คน เพื่อหาฉันทามติร่วมจากการสนทนากลุ่ม และนำเสนอตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพรจากการประชุมเชิงนโยบาย สู่การดำเนินงานตามนโยบายในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาต่างๆ

จากการจัดสนทนากลุ่ม ตามประเด็นองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นถึงองค์ประกอบตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ตามองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Cultural Activity) กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ที่จัดขึ้นในพื้นที่นั้นย่อมต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดชุมพร เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในช่วงวันสำคัญต่างๆ หรือในโอกาสพิเศษต่างๆ เพื่อให้เยาวชน หรือนักศึกษาได้สัมผัสวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังสร้างความตระหนักในการสำนึกรักหวงแหนในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กำลังสูญหาย

หรือสูญหายไป ให้กลับมาฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้น เช่น เพลงเรือ เพลงนา เพลงบอก เป็นต้น ทั้งนี้กิจกรรมทางวัฒนธรรมจะเป็นส่วนช่วยสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และเยาวชน รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม หรือทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นความรู้ที่ได้สั่งสมผ่านประสบการณ์ การลองผิดลองถูก ฝึกฝน ปฏิบัติจากรุ่นสู่รุ่น มีการถ่ายทอดให้กับจากครูสู่ศิษย์ที่มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนในการศึกษา เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้และการเรียนรู้เพิ่มเติม อันนำไปสู่การปรับปรุง พัฒนา ต่อยอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งนี้การสร้างฐานข้อมูลด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัด จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่วัฒนธรรมจังหวัดจะเป็นหน่วยงานในการสำรวจ รวบรวม ข้อมูลทางวัฒนธรรมของจังหวัด เพื่อให้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปใช้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวที่สามารถนำข้อมูลด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด ทั้งยังเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษา หรือผู้ที่สนใจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดชุมพร ทั้งนี้อาจนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บข้อมูลและเป็นฐานข้อมูลในการสืบค้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดชุมพรต่อไป

องค์ประกอบที่ 3 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network) ภาครัฐและหน่วยงาน ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น อันส่งผลในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม องค์การชุมชนและเจ้าของภูมิปัญญา อาจจัดตั้งกลุ่มในชุมชนที่เข้มแข็ง ประสานงานกันอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจอันดีต่อกัน รวมทั้งความจริงใจในการทำงานร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ซึ่งในบางครั้งอาจขาดการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ขาดผู้ที่สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ขาดการแข่งขันท่างวัฒนธรรม ที่ทำให้วัฒนธรรมเกิดการการสูญหาย ทั้งนี้ผู้นำชุมชนนับว่ามีบทบาทสำคัญและเป็นกลไกที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนและการสร้างเครือข่ายด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร ที่มีบทบาทหน้าที่ประสานความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย รวมทั้งเป็นการร่วมกันสร้างภูมิคุ้มกันด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนแก่ชุมชนสมาชิก ภายในเครือข่าย และขยายแนวคิดดังกล่าวสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ จนได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย รางวัลดีเด่น องค์การสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว ในปี 2556 และ 2258

ชุมชนอาจมีการทำระบบเรื่องราวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ตำนาน นิทาน เพื่อส่งต่อให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้และเห็นคุณค่าในเรื่องราวของพื้นที่ นอกจากการมาท่องเที่ยวเพื่อการ

พักผ่อนหย่อนใจ โดยการตั้งเสน่ห์และความน่าสนใจของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาใช้เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เช่น เรือรบโบราณญี่ปุ่นสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่จมอยู่ใต้น้ำมาร่วมเกือบ 100 ปี ในพื้นที่หมู่ 11 บ้านทองโฆ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร และสวนมังคุดเก่าแก่ อายุกว่า 100 ปี อำเภอหลังสวน จ.ชุมพร ทั้งนี้เมื่อชุมชนมีเรื่องราวที่มีความน่าสนใจแล้ว อาจนำเสนอ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับเรื่องราว เช่น กิจกรรมการดำน้ำดูเรือรบโบราณที่จมอยู่ใต้น้ำ หรือกิจกรรมการรับประทานมังคุดของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่สวนมังคุดอายุกว่า 100 ปี เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 4 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) ความเข้าใจในผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ในปัจจุบันการสืบทอดอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความสนใจของคนรุ่นหลัง หรือการส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งโดยส่วนใหญ่ในอดีตการถ่ายทอดจะเป็นการถ่ายทอดโดยครูเป็นผู้ฝึกสอน และไม่ได้มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมบางอย่างเกิดการสูญหาย เพื่อปัจจัยดังกล่าวเกิดขึ้นน้อยที่สุด จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบ โดยการเริ่มต้นจากผู้สูงอายุในชุมชนที่เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยการเล่าให้กับลูกหลานฟัง เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจขึ้นพื้นฐานให้เยาวชน โดยหน่วยงานภาครัฐอาจรวบรวมข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อบันทึกเป็นข้อมูล และสถาบันการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย ควรจัดรายวิชาที่สอนเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อเป็นการต่อยอดความรู้สู่ภาคภูมิใจและหวงแหนในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง จากนั้นชุมชนอาจจัดให้มีภาคีเครือข่ายขึ้นในชุมชน ในการให้ข้อมูลเรื่องราวในท้องถิ่นของตนเองกับนักท่องเที่ยว มีการจัดฝึกอบรมโดยสถาบันการศึกษาเป็นผู้ควบคุมดูแล

องค์ประกอบที่ 5 ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform) ปัจจุบันช่องทางการส่งผ่านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ ช่องทางในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีบทบาทสำคัญสำหรับคนทุกเพศ ทุกวัย ดังนั้นเพื่อให้การส่งผ่านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ปัจจุบันเยาวชนให้ความสนใจลดน้อยลง กลับมาให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีหรือสื่อออนไลน์โดยเฉพาะ Facebook ในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งทั้งนี้ชุมชนอาจจะเปิดรับอาสาสมัครซึ่งเป็นผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในแต่ละตำบล แต่ละอำเภอ เพื่อจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายทางวัฒนธรรม เนื่องจากการมีสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้น ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

องค์ประกอบที่ 6 การจัดการ (Management) การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำเป็นที่ชุมชน หรือผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการทุกขั้นตอนด้วยการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมินผล ทั้งนี้ยังเป็น

การสร้างตระหนักและความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมกันของทุกคนในชุมชนเพื่อร่วมกำหนดทิศทาง ตัดสินใจ ตลอดจนการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน และร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ พิจารณาอย่างถี่ถ้วน รอบคอบ เพื่อให้การตัดสินใจเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด โดยการตัดสินใจต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลจากการประเมินสภาพการณ์ การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการจัดการ และข้อมูลจากการประเมินด้านต่างๆ จำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบร่วมกันอย่างไครั้นการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ในการเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และประสบความสำเร็จ โดยชุมชนต้องให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่เช่นกัน โดยเป็นผู้สอดส่อง ดูแล และสร้างความตระหนักในการรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้กับเยาวชนในท้องถิ่น ทั้งนี้การจัดการด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมบางครั้งหน่วยงานภาครัฐอาจไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้โดยตรง อาจต้องเป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในการจัดการทั้งนี้เนื่องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมบางอย่างเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายทอดได้เฉพาะคนในครอบครัวเท่านั้น จังหวัดชุมพรนั้นมีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย ดังนั้นการจัดการแต่ละประเภทอาจเป็นเรื่องยาก เนื่องจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแต่ละประเภทต่างมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน รวมทั้งการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาใช้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นจำเป็นต้องมีการคัดเลือก มีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน และการได้รับการยอมรับจากผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่ 7 ความแท้บนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Authentic) การรักษาความแท้ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่การรักษาความแท้โดยขาดการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยนั้น อาจทำให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมบางอย่างเกิดการสูญหายอาจเนื่องมาจากความสนใจที่ลดน้อยลง ทั้งนี้ผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เข้ายุคสมัยบนฐานของความแท้เดิม เพื่อความคงอยู่ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อไป เช่น การแสดงโนรา ในปัจจุบันอาจมีการปรับเปลี่ยนในเรื่องของเวลา เนื้อหาในการแสดงเพื่อให้สอดคล้องกับงานที่แสดง หรือความต้องการของผู้ชมมากขึ้น ความแท้ในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการผลิต จะสามารถสร้างสรรค์ได้หรือไม่นั้น จำเป็นต้องเข้าใจบริบท และทฤษฎีในการจัดการ ซึ่งไม่สามารถใช้เพียงแค่ประสบการณ์เพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสรรค์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อใช้ในการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ อย่างลึกซึ้ง เพื่อสามารถเชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของบรรพบุรุษ และเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ที่สร้างมูลค่าและคุณค่าทางสังคม

องค์ประกอบที่ 8 ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ (Creative Experience) ประสบการณ์จากการเรียนรู้ จากการลองผิดลองถูก ทำให้ผู้ที่ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกิดการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ผ่านช่วงเวลา จนกลายเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง การได้สัมผัสประสบการณ์ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ช่วยให้ผู้รู้จักคิด ช่วยทำให้เกิดความภูมิใจในความสำเร็จจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง และผ่านประสบการณ์ที่สำคัญจากการลองผิดลองถูก ซึ่งโดยส่วนใหญ่การเรียนรู้ด้วยตนเอง จะอยู่บนพื้นฐานของความชื่นชอบสิ่งเหล่านั้นเป็นส่วนตัว ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งผลในการต่อยอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเองผ่านความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้หากผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต้องมีการถ่ายทอด หรือเผยแพร่ ย่อมสร้างความภาคภูมิใจแก่ตนเอง ทั้งนี้ในด้านการท่องเที่ยวที่เวลานี้ปัจจุบันนักท่องเที่ยวยังให้ความสนใจในการที่เรียนรู้ และหาประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะความสนใจต่อวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ผ่านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนท้องถิ่น ทั้งนี้การที่นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง และเป็นเครื่องมือในการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนในการนำเสนอมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ ทำให้เกิดการรักษาค่าถ่ายทอด และฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

สรุปจากการสนทนากลุ่มตามประเด็นองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นในองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ สามารถเป็นตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยในแต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องตามประเด็นในการนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้ในแต่ละองค์ประกอบหลักนั้น มีองค์ประกอบย่อยหรือตัวชี้วัด ที่สามารถใช้ในการเป็นตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีครอบคลุม และสามารถชี้วัดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพรต่อไปได้

การจัดประชุมเชิงนโยบาย ตามประเด็นองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นถึงองค์ประกอบตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ในการนำตัวบ่งชี้สู่การดำเนินงานเชิงนโยบายทั้ง 3 ภาคส่วน ประกอบด้วย ภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน ได้ดังนี้

ภาควิชาการ

สถาบันการศึกษา ในฐานะเป็นผู้สร้างกำลังของชาติ ควรปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความรัก ความหวงแหน และรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้ต้นทุนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน ในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในชุมชน รวมทั้งเป็นกำลังสำคัญในด้านวิชาการ ให้กับชุมชน เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลวิชาการด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน

สถาบันการศึกษา จะเป็นกำลังสำคัญในการฝึกอบรม ให้ความรู้กับชุมชนในการรักษา ดูแลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน และแนะนำแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เหมาะสม ให้กับชุมชน

สถาบันการศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ควรจัดรายวิชาที่สอนเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อเป็นการต่อยอดความรู้สึภาคภูมิใจและหวงแหนในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง จากนั้นชุมชนอาจจัดให้มีมีคฤศกน้อยขึ้นในชุมชน ในการให้ข้อมูลเรื่องราวในท้องถิ่นของตนเองกับนักท่องเที่ยว มีการจัดฝึกอบรมโดยสถาบันการศึกษา เป็นผู้ควบคุมดูแล ในระดับมหาวิทยาลัย ควรมีการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว หรือการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเพื่อให้อสอดคล้องกับ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 และร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี

สถาบันการศึกษา มีส่วนในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการนำอัตลักษณ์ด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาใช้เป็นจุดดึงดูดใจในการเป็นสถาบันการศึกษาด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

สถาบันการศึกษา ส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา วิจัย บริหารจัดการความรู้ และสร้างนวัตกรรมด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น พัฒนาการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย ทันสมัยและน่าสนใจ รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาทางด้านวัฒนธรรม และการนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมด้านวัฒนธรรม

ภาครัฐ

ภาครัฐส่งเสริมให้ชุมชนใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่า สามารถนำมาใช้ประโยชน์บนพื้นฐานของความเหมาะสม และการเป็นต้นแบบการต่อยอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องตามร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมในระดับนานาชาติมี ภาพลักษณ์ ความสัมพันธ์ที่ดี และได้รับการยอมรับในเวทีทางวัฒนธรรมระดับสากล ผลักดัน

สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เอื้ออาทร มีความปรองดองสมานฉันท์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ประเทศไทยมีรายได้ และความมั่งคั่งจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และบริการทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น บนพื้นฐานของการมีสถาบันสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ซึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด จำเป็นต้องมีการบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อให้การขับเคลื่อนบรรลุผลอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมมุ่งไปสู่การสร้าง ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงสืบไป

ภาครัฐ ในส่วนงานรับผิดชอบของวัฒนธรรมจังหวัด โดยการดำเนินการร่วมกับชุมชน เพื่อสำรวจและจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประสานงานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน รวมทั้งระดมทรัพยากร เพื่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดำเนินมาตรการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดทั้งการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีเวทีในการนำเสนอ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง รวมทั้งให้ชุมชนได้เห็นถึงคุณค่าในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในการส่งเสริมกิจกรรม ประเพณีหรือเทศกาลสำคัญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนและชุมชน

“ขณะนี้ทางวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยกำลังดำเนินการค้นหาอัตลักษณ์จังหวัดชุมพร เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนต่อไป” (วิไล พรหมณี, 2561)

ภาครัฐ ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการที่ส่งเสริมสนับสนุน ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ดังที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว จากการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ว่าด้วย “แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน” มาตรา 78 (3) ซึ่งกำหนดว่า รัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นตัวเอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น อีกทั้งการมีส่วนร่วมของผู้นำ และการมีผู้นำที่เข้มแข็ง ทำให้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการจัดการการท่องเที่ยว สามารถดำเนินการได้โดยการร่วมมือกับชุมชน ส่งผลในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และการกำหนดเรื่องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้อยู่ในแผนการพัฒนาระดับท้องถิ่น

ภาครัฐ ในส่วนของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร การส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยอาจนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดชุมพรมาใช้ในการสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หรือสถานที่ท่องเที่ยวตลอดจนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอื่นที่มีความสำคัญ

ภาครัฐ ในส่วนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานชุมพร (ชุมพร ระนอง) โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของชุมชนใน อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิตชาวประมง การทำผ้าบาติก เป็นต้น รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ในด้านความงามของธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การ กีฬาและวิวัฒนาการของเทคโนโลยี ตลอดจนกิจการอย่างอื่นอันจะเป็นการชักจูงให้มีการเดินทาง ท่องเที่ยว ตามมาตรา ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานชุมพร (ชุมพร ระนอง) กำลัง ดำเนินการคัดเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของจังหวัดชุมพร เพื่อเป็นฐานสำหรับการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อไป โดยเฉพาะการส่งเสริมการท่องเที่ยวในโครงการ 12 เมืองต้องห้าม... พลาด หรือ 12 cities...You Can't Say No ซึ่งนำจุดเด่นและเอกลักษณ์ของเมืองต่างๆ ที่คนไทยยังไม่เคยรับรู้ เพื่อให้หลงรักประเทศไทยมากขึ้น และเปิดโอกาสให้คนไทยได้ท่องเที่ยวเมืองไทยด้วย ซึ่ง จังหวัดชุมพร คือ 1 ใน 12 เมืองต้องห้ามพลาด เมืองหาดทรายสวยสี่ร้อยลิ้น เมืองที่มีเสน่ห์พื้นทราย ไกลสุดสายตา

ภาคชุมชน

ชุมชน ในฐานะเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ต้องช่วยกันดูแลรักษามรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม รวมทั้งการฟื้นฟูวิถีชีวิตและการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม โดย การประสานงานร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา เพื่อเป็นการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกัน ซึ่งมีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการให้ ความร่วมมืออย่างเต็มที่กับหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. พ.ศ. 2559 การประสานงานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน รวมทั้งระดม ทรัพยากร เพื่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ชุมชน ในฐานะเจ้าบ้านด้านการท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมของชุมชน และการ เชื่อมโยงจากเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ซึ่งมีความเข้มแข็งจากการรวมกลุ่มเพื่อ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองความ ต้องการของนักท่องเที่ยวที่มุ่งหาประสบการณ์ผ่านการร่วมกิจกรรมกับชุมชน

ชุมชน ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นให้มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการจัดการการท่องเที่ยว การบริหารจัดการ และการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนเข้าใจตัวเองว่ามีดีอะไรและต่อยอดนำเสนอจากทรัพยากรที่มี ไม่จำเป็นต้องสร้างสิ่งใหม่ๆ ที่อาจจะไม่ใช่อัตลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งการเป็นเจ้าของที่ดี และการสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายให้สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนทรัพยากรความรู้และประสบการณ์ร่วมกันเพื่อทำงานเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็งได้ในระยะยาว โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการสนับสนุนของภาครัฐหรือภาคเอกชนเสมอไป การเล็งเห็นถึงโอกาสในการเชื่อมโยงชุมชนกับการท่องเที่ยว เป็นต้น

โดยทั้งภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ทั้งนี้เพื่อให้จังหวัดชุมพรสามารถมีตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นรูปธรรม สามารถเป็นต้นแบบด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยสามารถนำเสนอความเชื่อมโยงได้ ดังภาพที่ 15

ภาพที่ 15 ความเชื่อมโยงเชิงนโยบาย 3 ภาคส่วน ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8C)

จากตัวบ่งชี้ทั้ง 8 ตัวบ่งชี้ 31 ตัวชี้วัด เพื่อให้ตัวบ่งชี้สอดคล้องตามการดำเนินงานในเชิงนโยบาย ผู้วิจัยได้นำเสนอความสอดคล้องตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาต่างๆของประเทศประกอบด้วย

- ✓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12
- ✓ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. พ.ศ. 2559
- ✓ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564
- ✓ ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 – 2560
- ✓ ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี
- ✓ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. 2561 – 2564
- ✓ แผนพัฒนาจังหวัดชุมพร พ.ศ.2561-2564
- ✓ แผนปฏิบัติงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร พ.ศ. 2560
- ✓ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร

โดยสามารถนำเสนอในรูปแบบตารางความสอดคล้องตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาต่างๆ ได้ดังตารางที่ 62

ตารางที่ 62 ความสอดคล้องตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาต่างๆ

ตัวบ่งชี้	ความสอดคล้องตามแผน	แนวทาง
1. กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Cultural Activity)	การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง โดยเริ่มจากสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ 5 F คือ 1) อาหาร (Food) 2) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) 3) การออกแบบและแฟชั่น (Fashion) 4) มวยไทย (Fighting) และศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย และ 5) เทศกาล ประเพณี (Festival) (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	G1 G2 G3 G4
	เสริมสร้างกิจกรรมการสร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการและทุกขั้นตอนของกิจกรรม เน้นการปฏิบัติจริง เรียนรู้ของจริงในพื้นที่จริงอย่างมีอิสระ เรียนรู้จากธรรมชาติ จินตนาการ ความงามและความจริงด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์มีการรายงานผล ตรวจสอบ ปรับปรุงนำเสนอและประเมินผล เพื่อการพัฒนา (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 G1 G2 G3 G4

ตารางที่ 62 ความสอดคล้องตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาต่างๆ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ความสอดคล้องตามแผน	แนวทาง
1. กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Cultural Activity) (ต่อ)	พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ การสร้างสรรค์และการส่งเสริมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อสร้างอาชีพและสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 G1 G2 G3 G4
	ส่งเสริมกิจกรรม ประเพณี หรือเทศกาลสำคัญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนและชุมชน (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4
	การพัฒนาสินค้าและบริการที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น และการส่งเสริมความสมดุลเชิงเวลาและฤดูกาลในการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างสรรค์กิจกรรมหรือเทศกาลประจำปีในพื้นที่ต่างๆ การสร้างสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ (Man - Made Attractions) (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	เสริมสร้างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและหรือกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น (แผนพัฒนาจังหวัดชุมพร พ.ศ.2561-2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3C4 C5 C6
	ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบวิถีเมืองชุมชนในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน (เรียนรู้ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี อาหารพื้นบ้าน และ เรียนรู้ ด้านประวัติศาสตร์) (แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. 2561 - 2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4
	ความเชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ด้านศิลปะการแสดง ด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม ด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ด้านการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. พ.ศ. 2559)	G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6

ตารางที่ 62 ความสอดคล้องตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาต่างๆ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ความสอดคล้องตามแผน	แนวทาง
1. กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Cultural Activity) (ต่อ)	การพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม ทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564)	A1 A2 G1 G2 G3 G4
	การเติมเต็มด้วยวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา ต่อยอด ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 G1 G2 G3 G4
	นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาปรับใช้ในการพัฒนาต่อยอด การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของจังหวัดชุมพร วิจัยหรือนำผลการวิจัยพัฒนาสร้างนวัตกรรม (แผนพัฒนาจังหวัดชุมพร พ.ศ.2561-2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
2. ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill)	พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะ ความรู้ และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4
	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม รวมทั้งสร้างความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ(ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	พัฒนาการบริการการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย ทันสมัยและน่าสนใจ รวมทั้ง ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	จังหวัดชุมพร มีภูมิปัญญา ทักษะ หลากหลายทั้งด้านการเกษตรและประวัติศาสตร์มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลายกระจายอยู่ทุกอำเภอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน การเกษตรกรรม สมุนไพร และด้าน ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ เป็นต้น (แผนพัฒนาจังหวัดชุมพร พ.ศ.2561-2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	เพิ่มการใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วนในระดับพื้นที่ ท้องถิ่น และชุมชน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6

ตารางที่ 62 ความสอดคล้องตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาต่างๆ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ความสอดคล้องตามแผน	แนวทาง
2. ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) (ต่อ)	ส่งเสริมให้มีการวางหลักสูตรการเรียนรู้เสริมภายในท้องถิ่นนอกเหนือจากหลักสูตรการเรียนรู้หลักที่ให้แก่เด็กเยาวชนในสถานศึกษาได้ไปศึกษาองค์ความรู้และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ณ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น บ้านครุภูมิปัญญา บ้านปราชญ์ชาวบ้าน โดยผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4
	เสริมสร้างกิจกรรมการสร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการและทุกขั้นตอนของกิจกรรม เน้นการปฏิบัติจริง เรียนรู้ของจริงในพื้นที่จริงอย่างมีอิสระ เรียนรู้จากธรรมชาติ จินตนาการ ความงามและความจริงด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์มีการรายงานผล ตรวจสอบ ปรับปรุงนำเสนอและประเมินผล เพื่อการพัฒนา (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการดำเนินงานเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ในระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยและสังคมโลก (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4
	ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ การศึกษาดูงานทางด้านการเกษตร การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และวิถีชีวิตของชุมชน (แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. 2561 - 2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4
	พันธกิจด้านที่ 3 เสริมสร้าง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และสังคม (แผนปฏิบัติงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร 2560)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
3. ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network)	ใช้กลไกและเครื่องมือการพัฒนาของภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ เอกชน และสื่อมวลชนอย่างบูรณาการ ให้การขับเคลื่อนเกิดประสิทธิภาพ โดยกระบวนการสร้างเครือข่ายหรือคลัสเตอร์ที่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564)	G1 G2 G3 G4

ตารางที่ 62 ความสอดคล้องตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาต่างๆ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ความสอดคล้องตามแผน	แนวทาง
3. ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network) (ต่อ)	“ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มคนกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่ม ที่มีความรู้ มีการประพฤติปฏิบัติสืบทอดหรือมีส่วนร่วมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. พ.ศ. 2559)	C1 C2 C3 C4 C5 C6
	ประสานงานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน รวมทั้งระดมทรัพยากร เพื่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. พ.ศ. 2559)	G1 G2 G3 G4
	บูรณาการความร่วมมือในการดำเนินงานกับทุกภาคส่วน (ทีมไทยแลนด์) เพื่อรณรงค์เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของไทย และวัฒนธรรมไทยผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดเทศกาล ประกวดแข่งขันประชัน การผลิตและเผยแพร่สื่อ ฯลฯ (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	เสริมสร้างภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม รวมทั้งพัฒนาศักยภาพ และบูรณาการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	การส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบริการบนพื้นฐานของมรดกและวัฒนธรรมท้องถิ่น (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4
	สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกจังหวัดชุมพร (แผนพัฒนาจังหวัดชุมพร พ.ศ.2561-2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	วิสัยทัศน์ "ส่งเสริมความเป็นไทย สร้างเครือข่ายชุมชน พัฒนาสังคมให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน" (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6

ตารางที่ 62 ความสอดคล้องตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาต่างๆ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ความสอดคล้องตามแผน	แนวทาง
3. ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network) (ต่อ)	การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง จะต้องมีการบูรณาการและร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนตามแนวนโยบายพลังประชารัฐ เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการดังกล่าว ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลูกค้า (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการ ตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในเชิงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	พัฒนาบุคลากรและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายสร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าของบ้านที่ต้อนรับการท่องเที่ยว (ส่งเสริมพัฒนาเครือข่ายศูนย์การท่องเที่ยวในระดับจังหวัด พัฒนาสถานที่พักและราคาให้มีมาตรฐานสากล) (แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. 2561 - 2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
4. ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor)	ความรู้ การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติ หรือทักษะ ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือหรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยอาจมี การปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน)ส่งเสริมให้มีการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559	C1 C2 C3 C4 C5 C6
	เยาวชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม (ยุทธศาสตร์ กระทรวงวัฒนธรรม)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	ประชาชนมีคุณภาพ มีจิตสำนึกและดำรงชีวิตตามรากฐานทางวัฒนธรรมของตน (แผนปฏิบัติงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร พ.ศ. 2560)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6

ตารางที่ 62 ความสอดคล้องตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาต่างๆ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ความสอดคล้องตามแผน	แนวทาง
5. ช่องทางการ ส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform)	การส่งเสริมอัตลักษณ์ไทยและความเป็นไทย 1. ส่งเสริมการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ชาติไทยผ่านสื่อและกิจกรรมต่างๆ 2. รณรงค์ส่งเสริมความ เป็นไทยตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อเสริมสร้างความเป็นไทยสู่ประชาชน ประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศทั่วโลก (แผนปฏิบัติงานวัฒนธรรม จังหวัดชุมพร พ.ศ. 2560)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	การยกระดับการบริหารจัดการมรดกและทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ การนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมา เพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการของ ตลาด (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4
	กระทรวงวัฒนธรรมจะดำเนินการเพื่อสนองเป้าหมายดังกล่าวโดยการ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์ และสร้างค่านิยมความเป็นไทยที่ต้งาม การสืบสาน สร้างสรรค์มรดก ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย รวมทั้ง การดำเนินการเพื่อประชาชนกลุ่มเป้าหมายนำหลักธรรมทางศาสนาเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิต (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	อนุรักษ์ พัฒนาและสืบสานมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรม โดยการ บูรณะปฏิสังขรณ์ อนุรักษ์ พื้นฟู ซินทะเบียน ปกป้องคุ้มครอง เผยแพร่ พัฒนาและสืบสานมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรม (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
6. การจัดการ (Management)	รัฐบาลส่งเสริมให้จังหวัดชุมพร เป็นเมืองต้องห้ามพลาดของการท่องเที่ยว รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้จังหวัดชุมพร เป็น 1 ใน 12 เมืองหลักของ ประเทศที่ต้องห้ามพลาดด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมให้มีการทอง เที่ยวเชิงนิเวศและวิถีชุมชน (แผนพัฒนาจังหวัดชุมพร พ.ศ.2561-2564)	G1 G2 G3 G4
	การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความรัก ความหวงแหนและภาคภูมิใจ ในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
7. ความแท้บนฐาน มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม (Authentic)	การเสริมสร้างค่านิยม ส่งเสริมภาพลักษณ์ อัตลักษณ์ความเป็นไทย และ ประวัติศาสตร์ชาติไทย (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6

ตารางที่ 62 ความสอดคล้องตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาต่างๆ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ความสอดคล้องตามแผน	แนวทาง
7. ความแท้บนฐาน มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม (Authentic) (ต่อ)	ประเทศไทยได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยว Grand Travel Award จาก นิตยสาร Travel News นิตยสารธุรกิจท่องเที่ยวชื่อดังจากภูมิภาค สแกนดิเนเวีย ในปี 2554 ติดต่อกันเป็นเวลา 9 ปี เนื่องจากความมี เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและขีดความสามารถของประเทศไทยใน การเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมระดับโลก (แผนพัฒนาการท่องเที่ยว แห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564)	G1 G2 G3 G4
	การเติบโตบนพื้นฐานความเป็นไทยโดยเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการ ด้านการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถี ไทย เสริมสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนถึงอัตลักษณ์ ความเป็นไทย และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและการเป็น เจ้าบ้านที่ดีสำหรับประชาชนทุกระดับ (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	ส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรม โดยการเชิดชูและรักษาไว้ ซึ่งเอกลักษณ์ ของไทย คุณค่าดั้งเดิม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (แผนพัฒนาการท่องเที่ยว แห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	ส่งเสริมเอกลักษณ์ของประเทศไทยและของแต่ละท้องถิ่น ด้วยการสื่อสาร เอกลักษณ์ความเป็นไทยให้เป็นที่เข้าใจในเวทีโลก อาทิ การสร้างคุณค่า ความเป็นไทยในสินค้าและบริการต่างๆ ผ่านสัญลักษณ์ “Thainess” บน สินค้าและบริการที่คงอัตลักษณ์ความเป็นไทย การสื่อสารเอกลักษณ์ความ เป็นไทยผ่านสื่อสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางสื่อต่างๆ (แผนพัฒนาการ ท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์ รักษา ฟื้นฟู ถ่ายทอดวิถีชีวิตไทย และยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างค่านิยม จิตสำนึก และดำรงชีวิต ตามรากฐานทางวัฒนธรรมของ ตน (แผนปฏิบัติการงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร 2560)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6

ตารางที่ 62 ความสอดคล้องตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาต่างๆ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ความสอดคล้องตามแผน	แนวทาง
8. ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ (Creative Experience)	นักท่องเที่ยวมุ่งเน้นประสบการณ์และให้ความสำคัญกับความรู้เชิงลึกของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการแสวงหาประสบการณ์ที่มากกว่าการท่องเที่ยวรูปแบบเดิมๆ ทั่วไป โดยต้องการสัมผัสวิถีชีวิตผู้คนและประเพณีท้องถิ่นอย่างแท้จริง มากกว่าการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงในปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6
	การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายภาคประชาชนเจ้าของพื้นที่ จะช่วยเพิ่มเอกลักษณ์และความเป็นไทยให้กับประสบการณ์การท่องเที่ยว และเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ประชาชนอย่างแท้จริง (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564)	A1 A2 A3 G1 G2 G3 G4 C1 C2 C3 C4 C5 C6

จากการแสดงความเชื่อมโยงเชิงนโยบาย 3 ภาคส่วน ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร (8IC) ประกอบด้วย 1)ภาควิชาการ ส่งเสริม(A1) สนับสนุน(A2) อนุรักษ์(A3) โดยหลักทางวิชาการ 2)ภาครัฐ ส่งเสริม(G1) สนับสนุน(G2) ผลักดัน(G3) นำทุนวัฒนธรรมขับเคลื่อนประเทศ(G4) 3)ภาคชุมชน อนุรักษ์(C1) รักษา(C2) พัฒนา(C3) ต่อยอด(C4) ร่วมมือ(C5) สร้างความเข้มแข็ง(C6) ทั้งนี้ความสอดคล้องตามแผนการพัฒนาต่างๆ จะสามารถเป็นการนำตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร สู่การปฏิบัติของทั้ง 3 ภาคส่วน เพื่อเป็นกรอบและแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกันตามแนวทางนโยบายการส่งเสริมของประเทศ สู่แนวทางการส่งเสริมในระดับภูมิภาค และระดับจังหวัด เพื่อเป็นตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพรที่ประสบความสำเร็จ นำไปสู่การเป็นต้นแบบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) เพื่อศึกษาแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร และ 3) เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร โดยประยุกต์เทคนิคการวิจัย ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

วิธีดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการศึกษาการวิจัยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory Study) เป็นปฏิบัติการเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบของการรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลเป็นเอกสารวิชาการ และงานวิจัยทั้งภายในและต่างประเทศ และประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัย (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) โดยการทำ EDFR รอบที่ 1 ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษา รวม 17 คน การทำ EDFR รอบที่ 2 เมื่อสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในการทำ EDFR รอบที่ 1 แล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย EDFR รอบที่ 2 โดยการส่งแบบสอบถามให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักจะได้รับรู้ข้อมูลแนวโน้มทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคน รวมทั้งคำตอบเดิมของตนเอง จากนั้นดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) และการจัดกลุ่มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร ใช้การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการประยุกต์การวิเคราะห์ พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait – Multimethod Analysis : MTMM) ในขั้นตอนสุดท้าย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมเชิงนโยบาย โดยผู้เชี่ยวชาญภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน ด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 20 คน เพื่อหาฉันทามติร่วมจากการสนทนากลุ่ม และนำเสนอตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพรจาก

การประชุมเชิงนโยบาย สู่การดำเนินงานตามนโยบายในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาคูณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้สนับสนุนงานวิจัยและประยุกต์ใช้ในการร่างองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยออกเป็น คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวน 11 องค์ประกอบ คือ PAC2 K-MUST ประกอบด้วย 1)การวางแผน (Planning) 2)การมีส่วนร่วม (Participation) 3)การประเมิน (Assessment) 4)ความจริงแท้ทางวัฒนธรรม (Authentic) 5)ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Community and Stakeholder) 6)ความสร้างสรรค์ (Creative) 7)องค์ความรู้ (Knowledge) 8)การจัดการ (Management) 9)ความเข้าใจ (Understanding) 10)การสำรวจ (Survey) 11)เทคโนโลยี (Technology) และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 11 องค์ประกอบ คือ LAC2 PHIET ประกอบด้วย 1)การเรียนรู้ และทักษะ (Learning and Skill) 2)ความตื่นตัวของผู้นำ (Leadership Alert) 3)ความจริงแท้ทางวัฒนธรรม (Authentic) 4)กิจกรรม (Activity) 5)ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) 6)วัฒนธรรมและชุมชน (Culture and Community) 7)การมีส่วนร่วม (Participation) 8)ประสบการณ์ (Hand-on Experience) 9)จินตนาการ (Imagination) 10)ความผูกพัน (Engaged) 11)การทดลองปฏิบัติ (Testing)

ทั้งนี้เมื่อได้คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะทั้ง 2 ด้าน ในการจัดคุณลักษณะที่มีความสอดคล้องกัน เพื่อเป็นคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทำให้ได้องค์ประกอบหลักทั้งสิ้น 12 องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย 51 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์ (Creative) องค์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic) องค์ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience) องค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process) องค์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation)

องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management) องค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) องค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture) องค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชน และเครือข่าย (Community and Network) องค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) องค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity) องค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor)

เมื่อได้คุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ จำนวน 3 คน ในการจัดองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยและทำการตรวจประเมินความเที่ยงตรง (IOC) เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ พบว่า ทุกข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อความที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย 51 ข้อนี้ไปจัดไว้เป็นแนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการทำ EDRF ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาแนวโน้มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ จังหวัดชุมพร

ผลการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคต (EDRF รอบที่ 1) พบว่า จากการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้ให้ความเห็นที่มีโอกาสในการนำไปพัฒนาสร้างเป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ จังหวัดชุมพร จาก 12 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์ (Creative) องค์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic) องค์ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience) องค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process) องค์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation) องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management) องค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) องค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture) องค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network) องค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) องค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity) องค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) จากผลการศึกษาสามารถสรุปเป็นร่างองค์ประกอบขององค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ จังหวัดชุมพร ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบหลัก 51 องค์ประกอบย่อย

จากผลการสัมภาษณ์ โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคต (EDFR) ในรอบที่ 1 ผู้วิจัยได้สร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อนำกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณา สามารถมาสร้างเป็นองค์ประกอบหลักของตัวบ่งชี้ได้ดังนี้ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลัก 32 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Cultural Activity) มี 6 องค์ประกอบย่อย คือ 1) กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา 2) กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง 3) กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล 4) กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล 5) กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม 6) กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว องค์ประกอบหลักที่ 2 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ความรู้ 2) ทักษะ 3) กระบวนการเรียนรู้ องค์ประกอบหลักที่ 3 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network) มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ชุมชนวัฒนธรรมดั้งเดิม 2) การเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกัน 3) การเป็นสมาชิกเครือข่ายวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว 4) ความร่วมมือกับองค์กรวัฒนธรรมและองค์กรการท่องเที่ยว 5) การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์ประกอบหลักที่ 4 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ปัจจัยภายใน 2) ปัจจัยภายนอก องค์ประกอบหลักที่ 5 ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform) มี 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) มีการเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญผ่านงานเทศกาล ประเพณีต่างๆที่จัดขึ้นในชุมชน 2) การจัดตั้งกลุ่มมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และขยายกลุ่มให้มีสมาชิกเพิ่มมากยิ่งขึ้น จำนวนสมาชิกมาก ย่อมหมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยเด็กและเยาวชนก็อาจให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นจากการชักชวน 3) การฝึกอบรมให้เด็กและเยาวชน เป็นการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นหลัง 4) การถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management) มี 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การวางแผน 2) การดำเนินการ 3) การตรวจสอบ 4) การปรับปรุงพัฒนา องค์ประกอบหลักที่ 7 ความแท้บนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Authentic) มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ความดั้งเดิม ธรรมเนียมปฏิบัติหรือการใช้ชื่อยาวนาน 2) ความแท้เชิงวัตถุ 3) ความจริงแท้ในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการผลิต 4) ความแท้เชิงประสบการณ์ 5) การยอมรับจากผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ไม่ขัดแย้งกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเดิม แลความเหมาะสม องค์ประกอบหลักที่ 8 ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ (Creative Experience) มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ประสบการณ์ทางการมีปฏิสัมพันธ์การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 2) ประสบการณ์ทางการเรียนรู้ และทักษะใหม่นักท่องเที่ยว 3) ความสร้างสรรค์

การจัดกลุ่มองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร โดยการประยุกต์การวิเคราะห์ พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait -
Multimethod Analysis : MTMM) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งองค์ประกอบที่ใช้
ในการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
จังหวัดชุมพร ทุกองค์ประกอบมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้
วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) อยู่ในเกณฑ์ความสัมพันธ์ตั้งแต่ปานกลางจนถึงสูงมาก
นั่นคือ มีความสอดคล้องกันสำหรับการวัดต่างวิธี แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 12 องค์ประกอบมีความ
เที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

เมื่อได้องค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิง
สร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร จากนั้นใช้การประยุกต์เทคนิคการวิจัยแบบอนาคต (Ethnographic Delphi
Futures Research: EDFR) ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และ
การประชุมเชิงนโยบาย โดยผู้เชี่ยวชาญภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน ด้านการจัดการมรดกภูมิ
ปัญญาทาง และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 20 คน โดยผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นใน
องค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักที่ 1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิง
สร้างสรรค์ (Creative Cultural Activity) องค์ประกอบหลักที่ 2 ความรู้ และทักษะ (Knowledge
and Skill) องค์ประกอบหลักที่ 3 ชุมชน และเครือข่าย (Community and Network) องค์ประกอบ
หลักที่ 4 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) องค์ประกอบหลักที่ 5 ช่องส่งผ่าน
จากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform) องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ
(Management) องค์ประกอบหลักที่ 7 ความแท้บนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Authentic)
และองค์ประกอบหลักที่ 8 ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ (Creative Experience) สามารถเป็นตัวบ่งชี้
การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยใน
แต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องตามประเด็นในการนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้ในแต่ละ
องค์ประกอบหลักนั้น มีองค์ประกอบย่อยหรือตัวชี้วัด ที่สามารถใช้ในการเป็นตัวบ่งชี้การจัดการ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีครอบคลุม และสามารถชี้วัดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง
วัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพรต่อไปได้

การประชุมเชิงนโยบายนั้น ทั้ง 3 ภาคส่วน ประกอบด้วย ภาควิชาการ ภาครัฐ และภาค
ชุมชน ได้เสนอแนวทางการดำเนินงานเชิงนโยบาย ภาควิชาการ โดยสถาบันการศึกษา ในฐานะเป็น
ผู้สร้างกำลังของชาติ ควรปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความรัก ความหวงแหน และรักษามรดกภูมิปัญญา

ทางวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้ต้นทุนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน ในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในชุมชน รวมทั้งเป็นกำลังสำคัญในด้านวิชาการ ให้กับชุมชน เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลวิชาการด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน ภาครัฐ ส่งเสริมให้ชุมชนใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าสามารถนำมาใช้ประโยชน์บนพื้นฐานของความเหมาะสม และการเป็นต้นแบบการต่อยอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องตามร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี ภาคชุมชน ในฐานะเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ต้องช่วยกันดูแลรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมทั้งการฟื้นฟูวิถีชีวิตและการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม โดยการประสานงานร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา เพื่อเป็นการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกัน ซึ่งมีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยทั้ง 3 ภาคส่วน ต้องมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ทั้งนี้เพื่อให้จังหวัดชุมพรสามารถมีตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นรูปธรรม สามารถเป็นต้นแบบด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อสรุปขององค์ประกอบของการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่สนับสนุนองค์ประกอบต่างๆ ภายในองค์ประกอบของการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำเป็นทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการทุกขั้นตอนด้วยการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมินผล ทั้งนี้ยังเป็นการสร้างตระหนักและความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมกันของทุกคนในชุมชนเพื่อร่วมกำหนดทิศทาง ตัดสินใจ ตลอดจนการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน และร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่พบว่ามีมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวคลองร้อยสายเชิงสร้างสรรค์ของ (จิราพร ไชยเชนทร์ และคณะ, 2560) ที่พบว่า ชุมชนมีการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมที่อยู่ในรูปของทุนที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และทุนที่มนุษย์สร้างขึ้น มาเป็นตัวเชื่อมโยงในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การบริหารจัดการชุมชนโดยการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การสร้างเครือข่ายกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ศักยภาพของผู้นำ การรักษาวิถีชีวิตที่

ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน และยังสอดคล้องกับ (ณัฐพัชร มณีโรจน์, 2560) การมีส่วนร่วมของชุมชน สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวด้วยการมีส่วนร่วมแบบร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ โดยการมีส่วนร่วมนี้เป็นกระบวนการสร้างการรับรู้ และรับผิดชอบต่อรวมกันในการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของทรัพยากรในชุมชนซึ่งสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมได้รับผลกระทบทางบวก และทางลบ ทั้งทางตรง และอ้อม ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่ใช้เป็นตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Cultural Activity) สอดคล้องกับ (อุดม สมบูรณ์ผลและคณะ, 2560) ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ต่างๆที่มีลักษณะแตกต่างกัน มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตจากชุมชนอื่น และคุณค่าที่ควรอนุรักษ์และสืบสานแตกต่างกัน ทั้งด้านประเพณีที่สืบทอด ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเพื่อให้ตนเองได้รับประสบการณ์ที่มากกว่าการท่องเที่ยวเพื่อชมสถานที่ ดังนั้น จึงมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยชุมชนจะมุ่งเน้นนำเสนอรูปแบบของกิจกรรมที่มีความหลากหลาย และยังสอดคล้องกับ (อธิป จันทร์สุริย์ และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2561) ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินชีวิต การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว และการรวมกลุ่มของชุมชน แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจ เห็นถึงประโยชน์ส่วนรวม และต้องการที่จะพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเองรวมทั้งการเผยแพร่ความรู้ และประสบการณ์ของตนเอง

องค์ประกอบหลักที่ 2 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) สอดคล้องกับ (เสาวภา พรสิริพงษ์ และอภิญา บัวสรวง, 2551) กล่าวถึง องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมว่า ว่าเป็นส่วนสำคัญที่ในการจัดการทางวัฒนธรรม คือการคงสภาพเดิมไว้ เช่น ท้องถิ่นใดมีจิตรกรรมฝาผนัง ก็ไม่เข้าไปจับต้องให้สีของภาพหลุด การบูรณะซ่อมแซมศิลปวัตถุ การจัดกิจกรรม การเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์ การจัดบริการทางวัฒนธรรม การทำนุบำรุง และฟื้นฟูวัฒนธรรมพื้นบ้าน การเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม การเสริมสร้างความสำเร็จในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ (Richards, 2010) กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาทักษะของนักท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้จากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับ (สุชานาถ สิงหาปัด, 2561) การเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ชุมชนโดยการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและโฮมสเตย์ร่วมกับชุมชน (public relation) อย่างสร้างสรรค์ และยังสอดคล้องกับ (ธีรวิมล แสงศรี ณิชชา ขวลิท และอธิป จันทร์สุริย์, 2559) ผลการศึกษา

พบว่า ชุมพรคาบ่านารีสอร์ท ได้เป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน ให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถรักษาหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับระบบนิเวศ โดยใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพไม่ก่อให้เกิดผลเสียทั้งในระยะสั้นและระยะยาวจนถึงคนรุ่นต่อไป ซึ่งเครือข่ายจากการเข้าร่วมโครงการจากภูผา สุ่มหานที่ ยังส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบหลักที่ 3 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network) สอดคล้อง (กระทรวงวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม สถาบันวัฒนธรรมศึกษา, 2559) การส่งเสริมและรักษา การดำเนินการตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมเพื่อให้เกิดการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม โดยที่ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางทุกขั้นตอนและทุกด้านของการส่งเสริมและรักษา และสอดคล้องกับ (ณัฐพัชร์ มณีโรจน์, 2560) ชุมชนนำไปสู่การรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชน หรือ กลุ่มต่างๆ ในชุมชน มีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ทั้งนี้ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งสอดคล้องกับ (ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์ และคณะ, 2557) จากผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องส่งเสริม และสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้ เกิดศูนย์การเรียนรู้โดยเริ่มจากการปลูกฝังจิตสำนึกสร้างความ ตระหนักให้เห็นของวัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานีให้มากขึ้นส่งเสริมให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน การศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรู้เพื่อถ่ายทอดสืบต่อไปมีการร่วมมือกับหน่วยงาน ต่างภายในจังหวัดอุทัยธานี และยังสอดคล้อง (อชิป จันทร์สุรีย์ และ ประสพชัย พสุนนท์, 2558) ผล การศึกษาพบว่า การปรับใช้เพลงนาผ่านศิลปะการแสดง จะสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ได้ และเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพรอีกทางหนึ่งซึ่งทำ ให้จังหวัดชุมพรเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีบทบาทในการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกิดความภาคภูมิใจใน ศิลปวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งยังสอดคล้องกับ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2552) กล่าวว่ สถานศึกษาเป็นองค์กรที่เน้นการทำงานด้านวิชาการเป็นหลักจึงนับว่าเป็นเครือข่าย วัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพและประสบ ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างจริงจังในการร่วมกันดำเนินงานทะนุบำรุงรักษาถ่ายทอดและ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิตและรักษาความเป็นชาติด้วยการจัดกิจกรรมทาง วัฒนธรรมประเพณีโดยการมีส่วนร่วมของบ้านโรงเรียน และศาสนสถาน

องค์ประกอบหลักที่ 4 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) สอดคล้อง กับ (วลัย บุปผา, 2555) ผลการศึกษาพบว่า ผู้สืบทอดมรดกวัฒนธรรม เป็นผู้ได้รับค้ำคูณเคยรู้จักทำ หน้าที่ส่งต่อถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมตำนานมัสยิดกรือเซะ ในส่วนของมัสยิดกรือเซะ เป็นผู้ใช้ดูแล รักษาทำนุบำรุง และใช้ประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับ (จิราพร ขุนศรี, 2557) จาก

การศึกษาพบว่า ในอนาคตเพลงขอจำเป็นต้องมีการปรับตัวแบบวางแผน เพื่อสืบทอดให้สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตสมัยใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการปรับประสาน ที่ยังคงความพยายามให้มีการแสดงขอแบบดั้งเดิมอยู่ และในขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับขอแบบประยุกต์หรือขอซึ่งเป็นการสืบทอดโดยรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการปรับประยุกต์ โดยใช้หลักการใต้ “บันไดปลาโจนทางศิลปะ” สู่ผู้สืบทอดระดับคุณภาพทั้งผู้ชมและศิลปินช่างขอที่ ยึดโยงการสืบทอดทั้งสื่อการแสดง สื่อวัตถุ และสื่อพิธีกรรมไว้ด้วยกัน และยังคงคล้องกับ(ปรีชา ตั้งสุขชัยศิริ และอชิป จันทรสุรีย์, 2561) จากการศึกษาพบว่า ควรกระตุ้นให้ประชาชน นักเรียน นักศึกษาหันมามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ หวงแหวนมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยอาจขอความร่วมมือตลอดจนคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรหรือเจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยเพื่อให้การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและจะได้ส่งเป็นของขวัญให้สืบทอดสู่อนุชนรุ่นหลังต่อไปในอนาคต

องค์ประกอบหลักที่ 5 ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform) ยังสอดคล้องกับ (ณัฐพัชร์ มณีโรจน์, 2560) เจ้าของภูมิปัญญา หรือความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เพื่อนำความรู้ ความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ในตนเองออกมาถ่ายทอดให้ลูกหลานที่มีความสนใจ และนักท่องเที่ยวที่มาเยือนและยินดีที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกในชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนรู้สึกรหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือสิ่งต่างๆ ที่เป็นรากเหง้าของตนเอง ตลอดจนมีความพร้อมใจกันเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ (ปรีดา เหลืออบแล และคณะ, 2557) ผลการศึกษาพบว่า การจัดทำคู่มือแนะนำวัฒนธรรมในท้องถิ่น ควรจัดอบรมสัมมนาองค์ความรู้ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ควรส่งเสริมสนับสนุนให้แต่ละโรงเรียนจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น ควรกำหนดรูปแบบที่ชัดเจนในการจัดทำคู่มือข้อมูลวัฒนธรรมในท้องถิ่น ควรมีการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นและการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบการจัดกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสอดคล้องกับ (สมเกียรติ สัจจารักษ์ และ ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์, 2556) ผลการศึกษาพบว่า ด้านการสืบทอดอัตลักษณ์ ใช้วิธีการทำให้ดูฝึกให้ทำตาม ชี้แนะ พูดคุยบอกเล่ากันเป็นภาษามอแกน ไม่มีการจดบันทึกความรู้ใดๆ เป็นลายลักษณ์อักษรความเชื่อและพิธีกรรมถ่ายทอดผ่านผู้นำพิธีกรรม หรือโต๊ะหมอ และผู้อาวุโส

องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management) ซึ่งสอดคล้อง (ธนิช เลิศชาญฤทธ์ และ นิติ ภาวครพันธ์, 2559) กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ให้บรรลุเป้าหมายนักจัดการทรัพยากร วัฒนธรรมควรวางแผนการดำเนินการในลักษณะที่เป็นกระบวนการ (Processes) และมีขั้นตอน (Procedures) โดยทั่วไปการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมประกอบด้วย 3 กระบวนการ ได้แก่ การประเมินความสำคัญ การวางแผนการจัดการ และกำหนดรายการการจัดการวัฒนธรรม ทั้งนี้ยัง

สอดคล้องกับ (รวิวรรณ วรรณวิไชย, 2559) ผลการวิจัยพบว่า แนวการบริหารจัดการทางวัฒนธรรม กรณีศึกษางานศิลปะการแสดงพื้นบ้านจังหวัดอุดรดิตถ์ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่ตามความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง มีการประสานงานกันระหว่างสมาชิกในชุมชนและชุมชนภายนอกมีการให้อำนาจแก่ผู้นำกลุ่มการแสดงพื้นบ้าน โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมใน ความรับผิดชอบร่วมกัน ในด้านบทบาทและหน้าที่ในการอนุรักษ์ พัฒนา และถ่ายทอดภูมิปัญญา ควร สนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ และร่วมส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้มากขึ้น และยังสอดคล้องกับ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และชุมชนต้องจัดทำข้อตกลงความร่วมมือกัน เพื่อสร้าง ข้อตกลงกับท้องถิ่นเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติในกิจกรรมที่จะจัดในเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ เพื่อให้ กิจกรรมและวัตถุประสงค์ของงานสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเน้นกิจกรรมสำหรับ เยาวชนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ (ปริดา เหลือบแล และคณะ, 2557) ผลการศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตาก โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดการบริหารเชิงคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรม 2) ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟู วัฒนธรรม 3) ด้านการเผยแพร่และถ่ายทอดวัฒนธรรม 4) ด้านการเฝ้าระวังวัฒนธรรม

องค์ประกอบหลักที่ 7 ความแท้บนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Authentic) สอดคล้องกับ (เสริมศักดิ์ ขุนพล, 2558) อุดมการณ์ที่แสดงตัวตนของเกาะยอชัดเจนที่สุดและสามารถ นำไปสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวได้ซาบซึ้งและตระหนักถึงสำคัญของวัฒนธรรมของชุมชนได้ บาง ความเชื่อนอกจากสร้างความตระหนักรู้แล้วยังการสร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้มาเยือน ทุกอย่างจะ ปรับเปลี่ยนไปตามปัจจัยเหล่านั้นทั้งหมด การตั้งมั่นอยู่บนรากฐานของความเชื่อของชุมชนเกาะยอ ทั้ง ยังสอดคล้องกับ (สีกักสิทธิ์ พลสันติกุล, 2556) ผลการศึกษาพบว่า การรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม จะเกิดประโยชน์ต่อการสืบทอดประเพณีที่สามารถเป็นต้นทุนในการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิด การพยายามแสวงหาเอกลักษณ์ โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสภาวัฒนธรรมแต่ละอำเภอ ร่วมกันชี นาสังคมให้ตระหนักรู้ถึงเอกลักษณ์ดังกล่าวซึ่งได้รับความร่วมมือจากหลายชุมชน

องค์ประกอบหลักที่ 8 ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ (Creative Experience) ซึ่งสอดคล้อง กับ (ธัญยา พรหมบุรุษย์ และณฤมล กิมภากรณ์, 2558) การส่งมอบประสบการณ์ในกระบวนการระหว่าง การท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการส่งมอบประสบการณ์ เป็นจุดที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง กิจกรรมกับลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวการสร้างประสบการณ์ผ่านการเล่าเรื่องราว การให้ความรู้ มัคคุเทศก์ นำเที่ยวเป็นจุดสัมผัสที่สำคัญที่จะทำให้เกิดประสบการณ์ที่ประทับใจให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้ สถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาดมีบรรยากาศที่ดี ปลอดภัย การจัดสถานที่ในแต่ละแหล่งที่มี เอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น สร้างประสบการณ์ที่ดี ด้วยการนำเสนอความสุนทรีย์ผ่านการมองเห็น การได้ ยินเสียง การได้สัมผัส การได้รสชาติ และการได้กลิ่น ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจะมีหลาย

ประสบการณ์ในเวลาเดียวกันทั้งประสบการณ์ทางโสตสัมผัส ประสบการณ์ทางความรู้สึก ประสบการณ์ทางพฤติกรรมและวิถีชีวิต และประสบการณ์ในเชิงอัตลักษณ์สังคม จากการได้มีปฏิสัมพันธ์กันในระหว่างเดินทาง ในด้านความสร้างสรรค์ (Creative) องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล กระบวนการคิด และแรงบันดาลใจ จินตนาการ ซึ่งสอดคล้องกับ (คัชพล จันเพชร และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2560) กับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากมรดกศิลปวัฒนธรรม โดยนำมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดมรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่อย่างมีคุณค่า ทั้งยังสอดคล้อง (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559) กล่าวว่าการสร้างสรรค์ทั้งในมุมตัวชาวบ้านเอง ที่ต้องช่วยกันต่อยอดของดีในชุมชน และสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ๆ ในรูปแบบการท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีการใช้ชีวิตของคนในชุมชน นอกจากนี้ ยังต้องเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ลองสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการลงมือทำกิจกรรมต่างๆ

จากการอภิปรายผลการศึกษาทั้ง 8 องค์ประกอบหลัก ทำให้เห็นถึงความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร และเป็นส่วนขับเคลื่อนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป คือ องค์ประกอบผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นองค์ประกอบ ที่กำลังประสบปัญหา และต้องได้รับการจัดการอย่างเร่งด่วน เนื่องจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยส่วนใหญ่ขาดผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เนื่องด้วยขาดการให้ความสนใจของเยาวชนรุ่นหลัง และคนรุ่นก่อนไม่ได้มีการจดบันทึกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทำให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมบางอย่างเกิดการสูญหาย ทั้งนี้ในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องอาจพิจารณาและให้ความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุนผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง และเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า จากการศึกษาวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร สามารถเป็นแนวทางในการนำตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สู่การดำเนินงานในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและการส่งผลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในการก้าวสู่ความยั่งยืนของประเทศต่อไป ผู้วิจัยจึงสามารถเสนอแผนภาพตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่การดำเนินงานในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการก้าวสู่ความยั่งยืนตามแผนภาพที่ 16 ดังนี้

ภาพที่ 16 ความเชื่อมโยงตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่การดำเนินงานในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการก้าวสู่ความยั่งยืน

จากภาพที่ 16 การนำตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่การดำเนินงานตามนโยบายในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ภาควิชาการ มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการจัดการการท่องเที่ยว โดยหลักทางวิชาการ ภาครัฐมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุนผลักดัน นำทุนวัฒนธรรมขับเคลื่อนประเทศ และภาคชุมชนมีบทบาทในการอนุรักษ์ รักษา พัฒนา ต่อยอด ร่วมมือ สร้างความเข้มแข็งด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการจัดการการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาต่างๆ ของประเทศ อาทิ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. พ.ศ. 2559 (สำนักกฎหมาย สำนักงานงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559) และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ในการนำไปสู่ผลทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพ ด้านสังคม ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน เกิดเครือข่ายและสร้างความร่วมมือ ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ เกิดการอนุรักษ์รักษา พัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผลจากการดำเนินงานทั้ง 3 ด้าน จะนำไปสู่ความยั่งยืนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพร และส่งผลต่อการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการจัดการด้านการท่องเที่ยวของประเทศต่อไป สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. เพื่อให้ต่อบริบทต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 การพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม ทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 การพัฒนาสินค้าและบริการที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น และการส่งเสริมความสมดุลเชิงเวลาและฤดูกาลในการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างสรรค์กิจกรรมหรือเทศกาลประจำปีในพื้นที่ต่างๆ การสร้างสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ ซึ่ง 1 ในองค์ประกอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยในองค์ประกอบหลักที่ 1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ สามารถนำไปเป็นแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้ง 6 ประเภท ตามการแบ่งประเภทพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559

2. เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมควรมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนามาตรฐานด้านการให้บริการ โดยมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การให้สถาบันการศึกษาหรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการให้ความรู้และฝึกอบรม ด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแนวทางปฏิบัติให้กับชุมชนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านสถานที่ อุปกรณ์ในการจัดอบรมให้กับชุมชน นอกจากนี้ภาครัฐยังเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3. หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวสามารถใช้ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นแนวทางในการวิเคราะห์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และนำไปพัฒนาตัวบ่งชี้เพิ่มเติมในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมทั้งยังสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดนโยบายวางแผนดำเนินงาน และบริหารจัดการภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐและภาคชุมชนมีบทบาทสำคัญด้านการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจัดการให้กับชุมชนซึ่งถือเป็นเจ้าของมรดกวัฒนธรรมให้สามารถจัดการตนเองได้โดยตรง ด้วยวิธีการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ ที่ประกอบด้วยความรู้เรื่องคุณค่า ความสำคัญ และความแท้ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องร่วมมือกันส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนโดยเปิดโอกาสให้ภาคชุมชน เข้ามามีบทบาทในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยภาครัฐต้องไม่ผูกขาดการทำงานเพียงแค่ภาคส่วนเดียว อีกทั้งต้องพัฒนากระบวนการดำเนินงานเพื่อเพิ่มรายได้แก่ชุมชนที่มาจากการท่องเที่ยว โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าสามารถนำมาใช้ประโยชน์บนพื้นฐานของความเหมาะสม และการเป็นต้นแบบการต่อยอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องตามร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี

2. สถาบันการศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ควรจัดรายวิชาที่สอนเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในห้องเรียนของตนเอง เพื่อเป็นการต่อยอดความรู้สึภาคภูมิใจ และหวงแหนในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง จากนั้นชุมชนอาจจัดให้มีมีคฤศก์น้อยขึ้นในชุมชน ในการให้ข้อมูลเรื่องราวในห้องเรียนของตนเองกับนักท่องเที่ยว มีการจัดฝึกอบรมโดยสถาบันการศึกษาเป็นผู้ควบคุมดูแล ในระดับมหาวิทยาลัย ควรมีการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว หรือการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 และร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี

3. ชุมชน ในฐานะเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ต้องช่วยกันดูแลรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมทั้งการฟื้นฟูวิถีชีวิตและการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม โดยการประสานงานร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา เพื่อเป็นการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกัน ซึ่งมีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่กับหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. พ.ศ. 2559 การประสานงานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน รวมทั้งระดมทรัพยากร เพื่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สถาบันการศึกษา ควรปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความรัก ความหวงแหน และรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้ต้นทุนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน ในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในชุมชน สถาบันการศึกษา ควรสนับสนุนการฝึกอบรม ให้ความรู้กับชุมชนในการรักษา ดูแลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน และแนะนำแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เหมาะสม ให้กับชุมชน และสถาบันการศึกษา ส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา วิจัย บริหารจัดการความรู้ และสร้างนวัตกรรมด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น พัฒนาการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย ทันสมัยและน่าสนใจ รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาทางด้านวัฒนธรรม และการนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมด้านวัฒนธรรม

2. หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนคนในชุมชนมีความตระหนักร่วมกันในการอนุรักษ์ รักษา พัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยตัวของชุมชนเอง โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรม ให้ความรู้ ในเรื่องการจัดการต้นทุนทางวัฒนธรรม อีกทั้งยังต้องชี้ให้ชุมชนเห็นประโยชน์ทั้งในเชิงคุณค่า และเชิงมูลค่าที่เกิดจากการท่องเที่ยว ทั้งนี้การท่องเที่ยวอาจเป็นเครื่องมือหนึ่งในการอนุรักษ์ รักษา พัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วย ภาครัฐส่งเสริมให้ชุมชนใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่า สามารถนำมาใช้ประโยชน์บนพื้นฐานของความเหมาะสม และการเป็นต้นแบบการต่อยอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องตามร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมในระดับนานาชาติมีภาพลักษณ์ ความสัมพันธ์ที่ดี และได้รับการยอมรับในเวทีทางวัฒนธรรมระดับสากล ผลักดันสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เอื้ออาทร มีความปรองดองสมานฉันท์เพิ่มมากขึ้น และภาครัฐ ในส่วนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานในจังหวัด ควรให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของชุมชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิตชาวประมง การทำผ้าบาติก เป็นต้น รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในด้านความงามของธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การกีฬาและวิวัฒนาการของเทคโนโลยี ตลอดจนกิจการอย่างอื่นอันจะเป็นการชักจูงให้มีการเดินทางท่องเที่ยว

3. ชุมชน ในฐานะเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ต้องช่วยกันดูแลรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมทั้งการฟื้นฟูวิถีชีวิตและการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม โดยการประสานงานร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา เพื่อเป็นการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกัน ซึ่งมีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการให้

ความร่วมมืออย่างเต็มที่กับหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และชุมชนในฐานะเจ้าบ้านด้านการท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมของชุมชน และการเชื่อมโยงจากเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ซึ่งมีความเข้มแข็งจากการรวมกลุ่มเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มุ่งหาประสบการณ์ผ่านการร่วมกิจกรรมกับชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลจากการศึกษาองค์ประกอบที่ 1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ พบว่ากิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในช่วงวันสำคัญต่างๆ หรือในโอกาสพิเศษต่างๆ เพื่อให้เยาวชน หรือนักศึกษาได้ซึมซับวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังสร้างความตระหนักในการสำนึกรักหวงแหนในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งนี้ควรมีการศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหาย โดยการรวบรวมข้อมูลทั้งด้านเอกสาร การสัมภาษณ์ เพื่อเป็นฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหาย ทั้งยังเป็นการขยายความรู้ให้กับคนในชุมชนในการอนุรักษ์ รักษา พื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในจังหวัดชุมพรต่อไป

2. ผลจากการศึกษาองค์ประกอบที่ 2 ความรู้ และทักษะ พบว่าการสร้างฐานข้อมูลด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งวัฒนธรรมจังหวัดจะเป็นหน่วยงานในการสำรวจ รวบรวม ข้อมูลทางวัฒนธรรมของจังหวัด เพื่อให้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปใช้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวที่สามารถนำข้อมูลด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด ทั้งนี้อาจนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บข้อมูลและเป็นฐานข้อมูลในการสืบค้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดชุมพร โดยอาจทำการศึกษา วิเคราะห์การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดชุมพร

3. ผลจากการศึกษาองค์ประกอบที่ 3 ชุมชนและเครือข่าย พบว่าภาครัฐและหน่วยงานควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทั้งนี้ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หรือการมีส่วนร่วมด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดชุมพร เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาจังหวัดชุมพรในการมีส่วนร่วมด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หรือการมีส่วนร่วมด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดชุมพร

4. ผลจากการศึกษาองค์ประกอบที่ 4 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่าสถาบันการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย ควรจัดรายวิชาที่สอนเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง ทั้งนี้อาจมีการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐาน เพื่อการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย

5. ผลจากการศึกษาองค์ประกอบที่ 5 ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่า ปัจจุบันช่องทางการส่งผ่านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ ช่องทางในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีบทบาทสำคัญสำหรับคนทุกเพศ ทุกวัย ทั้งนี้อาจมีการศึกษาการพัฒนาเว็บไซต์ แอปพลิเคชันมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อการประชาสัมพันธ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร เพื่อสร้างระบบการจัดเก็บ ดาต้าไบโอสแควร์ สืบค้นข้อมูลสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร

6. ผลจากการศึกษาองค์ประกอบที่ 6 การจัดการ พบว่าการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำเป็นที่ชุมชน หรือผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการทุกขั้นตอนด้วยการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมินผล ทั้งนี้อาจมีการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และเพื่อสำรวจความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมทั้งการศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมร่วมกัน

7. ผลจากการศึกษาองค์ประกอบที่ 7 พบว่าความแท้บนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การรักษาความแท้ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่การรักษาความแท้โดยขาดการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยนั้น ทั้งนี้อาจมีการศึกษาการสื่อความหมายมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อสำรวจและศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสำหรับการสื่อความหมาย (Interpretation) และเพื่อศึกษาเนื้อหาและรูปแบบการสื่อความหมายที่สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในนโยบายการท่องเที่ยวและการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมในชุมชน

8. ผลจากการศึกษาองค์ประกอบที่ 8 ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ พบว่าด้านการท่องเที่ยวที่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวยังให้ความสนใจในการที่เรียนรู้ และหาประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะความสนใจต่อวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจมีการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว

ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ทั้งนี้หากทั้ง 3 ส่วน ประกอบด้วย ภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน ดำเนินงาน

ร่วมกันตามกรอบแผนพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อบริหารจัดการแบบบูรณาการทั้งกระบวนการ (ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ) เป็นห่วงโซ่ที่สอดคล้องกันทั้งระบบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดชุมพร ต้นน้ำ คือ ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร กลางน้ำ คือ การดำเนินงาน ทั้ง 3 ส่วน ประกอบด้วย ภาควิชาการ ส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์โดยหลักทางวิชาการ ภาครัฐ ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดัน นำทุนวัฒนธรรมขับเคลื่อนประเทศ และภาคชุมชน อนุรักษ์ รักษาฟื้นฟู ต่อยอด ร่วมมือ สร้างความเข้มแข็ง และปลายน้ำ คือ ผลทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพ ด้านด้านสังคม ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน เกิดเครือข่ายและสร้างความร่วมมือ ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ เกิดการอนุรักษ์รักษา ฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผลจากการดำเนินงานทั้ง 3 ด้าน จะนำไปสู่ความยั่งยืนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดชุมพรต่อไป

รายการอ้างอิง

- Aikawa-Faure. (2009). From the Proclamation of Masterpieces to the Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage. In N. Akagawa & L. Smith (Eds.), *Intangible Heritage* (pp. 13-44). New York: Roudlegde.
- Aikawa-Faure, N. (2009). La Convention de l'Unesco pour la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel et sa mise en oeuvre, en *Le Patrimoine culturel immatériel à la lumière de l'Extrême-Orient. Paris/Arles: Maison des cultures du monde, Actes Sud, coll.«Babel, 13-45.*
- Booyens, I., & Rogerson, C. M. (2015). *Creative tourism in Cape Town: an innovation perspective*. Paper presented at the Urban Forum.
- Bouchenaki, M. (2003). The interdependency of the tangible and intangible cultural heritage.
- Campbell, C. (2010). The creative tourism marketing specialist. เข้าถึงได้จาก <https://catrionacampbell.wordpress.com/2010/01/> (สืบค้นได้เมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2561)
- Campbell, D. T., & Fiske, D. W. (1959). Convergent and discriminant validation by the multitrait-multimethod matrix. *Psychological bulletin, 56*(2), 81.
- Cang, V. G. (2007). Defining intangible cultural heritage and its stakeholders: the case of Japan. *International Journal of Intangible Heritage, 2*(4), 45-55.
- Comer, D. C. (1994). The SPAFA Unified Cultural Resource Management Guidelines for Southeast Asia. Bangkok.
- Cooper, C. (2008). *Tourism: Principles and practice*: Pearson education.
- Coromina Soler, L., Coenders, G., & Kogovsek, T. (2004). Multilevel multitrait-multimethod model: application to the measurement of egocentered social networks. © *Metodološki zvezki, 2004, vol. 1, núm. 2, p. 323-349.*
- Feilden, & Jokilehto. (1998). *Management guidelines for world cultural heritage sites*. Rome: Ograro.
- Feilden, B. M., & Jokilehto, J. (1998). *Management guidelines for world cultural heritage sites*.

- Hair, J. F., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2011). PLS-SEM: Indeed a silver bullet. *Journal of Marketing theory and Practice*, 19(2), 139-152.
- Hemphill, J. K., & Westie, C. M. (1950). The measurement of group dimensions. *The Journal of Psychology*, 29(2), 325-342.
- Hox, J. J., & Kleiboeer, A. M. (2007). Retrospective questions or a diary method? A two-level multitrait-multimethod analysis. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 14(2), 311-325.
- Ivanovic, M. (2008). *Cultural tourism*: Juta and Company Ltd.
- Johnstone, J. N. (1981). *Indicators of education systems*: London: Kogan Page; Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).
- Kostopoulou, S. (2013). On the revitalized waterfront: Creative milieu for creative tourism. *Sustainability*, 5(11), 4578-4593.
- Lenzerini, F. (2011). Intangible cultural heritage: The living culture of peoples. *European Journal of International Law*, 22(1), 101-120.
- Levinson, D., & Ember, M. (1996). *Encyclopedia of cultural anthropology* (Vol. 2): Holt New York.
- Lipe, W. D. (1984). Value and meaning in cultural resources. *Approaches to the archaeological heritage*, 1-11.
- Lipe, W. D. (2000). Conserving the in situ archaeological record. *The Getty Conservation Institute Newsletter*, 15(1), 17-20.
- Lipe, W. D. (2007). *Bibliography of Reports and Publications Related to the Cedar Mesa Project*: Washington State University.
- Lixinski, L. (2013). *Intangible cultural heritage in international law*: OUP Oxford.
- Macmillan, T. T. (1971). *The Delphi Technique*. Paper presented at the annual meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development, Monterey, California.
- Ministry of Culture and Fine Arts, & UNESCO Office. (2004). *Inventory of intangible cultural heritage of Cambodia Methods and Approaches*. Phnom Penh: UNESCO Office, Phnom Penh / Ministry of Culture and Fine Arts.

- Mond, C. R. A. (2007). Creative Tourism New Zealand : The practical challenges of Developing creative tourism. In G. Richards & J. Wilson (Eds.), *Tourism, creativity and development*. London: Routledge: 145-157.
- Nzama A.T, Magi L.M., & N.R, N. (2005). *I Tourism Workbook For Educators : 2004 Curriculum Statement* Centre for Recreation & Tourism, UZ. and Touriam Kwazulu-Natal.
- Rasp, A., Jr. (1973). "Delphi : a Decision-maker's Dream". *Nations School*, 29(1).
- Raymond, C. (2001). *Members Matter*: Arts Council of England.
- Raymond, C., & England, A. C. o. (2005). *Essential Theatre: The Successful Management of Theatres and Venues which Present the Performing Arts*: Arts Council of England.
- Rhodes, M. (1961). An analysis of creativity. *The Phi Delta Kappan*, 42(7), 305-310.
- Richards, G. (2008). *Creative tourism and local development*. Paper presented at the Santa Fe International Conference on Creative Tourism, September.
- Richards, G. (2010). Creative Tourism and Local Development. In Wurzburger R. (Ed.), *Creative Tourism A Global Conversation* New Mexico. USA.: Santa Fe & UNESCO International Conference on Creative Tourism in Santa Fe.
- Richards, G., & Wilson, J. (2006). Developing creativity in tourist experiences: A solution to the serial reproduction of culture? *Tourism management*, 27(6), 1209-1223.
- Stefano, M., Davis, P., & Corsane, G. (2012). *Safeguarding Intangible Cultural Heritage*: Boydell Press.
- Stipanovic, C., Rudan, E., & Peršin, P. (2015). Festival Tourism in the repositioning of Croatian tourism destinations.
- Tan, S.-K., Kung, S.-F., & Luh, D.-B. (2013). A model of creative experience in creative tourism. *Annals of tourism research*, 41, 153-174.
- Trendnovation Southeast. (2018). Creative Tourism 2.0. Retrieved January 13, 2018 from <http://trendsoutheast.org/2011/all-issues/issue-20/creative-tourism-2-0/>
- Trochim, W. M. K. (2006). Research Methods Knowledge Base. Retrieved November 18, 2015 from <http://www.socialresearchmethods.net/kb/mtmmmat.php>
- Tunbridge, J. E., & Ashworth, G. J. (1996). *Dissonant heritage: The management of the past as a resource in conflict*: John Wiley & Sons.

UNESCO. (2003). *Convention for Safeguarding of Intangible Cultural Heritage*. Paris:

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).

UNESCO, A. (2008). Pacific Regional Bureau for Education. *UNESCO Institute for Lifelong Learning*.

Webster, M. (1991). *Webster's Ninth New Collegiate Dictionary*. U.S.A. : Springfield.

Wurzburger, R. (2009). *Creative Tourism, A Global Conversation*. English: Sunstone Press; Full-color First Edition edition.

กนกวรรณ ชูชาญ. (2552). การจัดการความรู้ทางทรัพยากรวัฒนธรรมโดยผู้นำชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านผาหมอน ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

กรมศิลปากร. (2542). งานช่างศิลปกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2560). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน. เข้าถึงได้จาก <https://ich.unesco.org/doc/src/34299TH.pdf> (สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561)

กรมอาเซียน. (2561). ประชาคมอาเซียน. เข้าถึงได้จาก www.mfa.go.th/internet/document/1808.doc (สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2561)

กระทรวงวัฒนธรรม. (2556). ตัวชี้วัดและเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการและภารกิจหลัก ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556: กระทรวงวัฒนธรรม.

กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). ร่างกรอบทิศทางการยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านวัฒนธรรม ตามกรอบทิศทางการยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี. เข้าถึงได้จาก https://www.m-culture.go.th/mculture_th60/download/article/article_20161115150015.pdf (สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561)

กระทรวงวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม สถาบันวัฒนธรรมศึกษา. (2559). การชี้แจงทำความเข้าใจ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559. เข้าถึงได้จาก http://www.culture.go.th/culture_th/download/ich59.pdf (สืบค้นเมื่อ เมษายน 2561)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา การบริหารระบบคุณภาพ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

โกวิท พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2542). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาจังหวัดชุมพร: จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2561, จาก www.nesdb.go.th

- คัชพล จันเพชร และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2560). การบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านซากแก้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 10(1).
- จิราพร ขุนศรี. (2557). การสื่อสารกับการปรับตัวเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น : ศึกษากรณีสี่พันบ้านเพลงขอล้านนาในบริบทของจังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จิราพร ไชยเซนทร์ และคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวคลองร้อยสายเชิงสร้างสรรค์. วารสาร *Veridian E-Journal* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(2).
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2548). การปฏิบัติกรวิจัยด้วย EDFR. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1((2)).
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). การวิจัยอนาคต. วารสารสมาคมการวิจัย, 13(2).
- ชญัญ วงษ์วิภาค. (2560). การจัดการมรดกวัฒนธรรม (CHM). จาก <https://www.slideshare.net/chaloempornchantong/ss-71952551>
- ชนิกานต์ เขียรสุตร. (2551). วงจร PDCA คืออะไร. เข้าถึงได้จาก http://eduserv.ku.ac.th/km/index.php?option=com_content&task=view&id=137&Itemid=1 (สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2561)
- ชาคริต สิทธิฤทธิ์. (2559). จับต้องได้ – จับต้องไม่ได้ : ความไม่หลากหลายในความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 8(2), 141-160.
- ชินะกานต์ แสงอำนาจ. (2554). การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมได้น้ำในบริเวณเขตเศรษฐกิจจำเพาะและบริเวณไหล่ทวีปของประเทศไทย. (ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 13(2).
- ธงชัย ทองมา. (2558). การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการประเมินความเสี่ยงในการบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพอาคารสำนักงาน. (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต), สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนิก เลิศชาญฤทธ์ และ นิติ ภาวีครพันธุ์. (2559). การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ธนิก เลิศชาญฤทธ์. (2554). การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 1 ed.). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

- ธัญญานันท์ วราภิงศ์. (2560). ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรกับงานวิเทศสัมพันธ์. จดหมายข่าวศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 19(93).
- ฉันทยา พรหมบุรุษย์ และนฤมล กิมภากรณ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม และสุขภาพ ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ของประเทศไทย : เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 10(1), 71-87.
- ธีรวุฒิ แสงศรี ณิชชา ขวลิต และอริป จันท์สุริย์. (2559). ความสำเร็จของธุรกิจบริการบนฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท. Paper presented at the งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 “พหุวัฒนธรรม โอกาสและความท้าทาย”, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3 ed.). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551). การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน. Paper presented at the การประชุมวิชาการเปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม วันที่ 29 สิงหาคม 2551, โรงแรมแอมบาสเตอร์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2541). การวิเคราะห์การจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชีย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- นนทวรรณ ส่งเสริม. (2558). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: คมนามนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว.
- นาฬิกาอดิศักดิ์ แสงสนิท. (2552). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. เข้าถึงได้จาก http://www.dasta.or.th/th/Sustain/sub_sustain.php?SystemModuleKey=Create&Active=Create_Guide
- ปรีชา ตั้งสุขชัยศิริ และอริป จันท์สุริย์. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัยต่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น. Paper presented at the งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2561 “Gastronomy, Hospitality and Culture in ASEAN”, สำนักงานใหญ่ บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน).
- ปรีดา พูลสิน. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส. วารสารวิจัยและพัฒนา, 4, 60-66.
- ปรีดา เหลือบแล และคณะ. (2557). แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตาก. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 4(6).
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัทธนันท์ ศรีพนม. (2560). บทเรียนภาคสนามของคณาจารย์ /C มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ : บทเรียนจากเพื่อนบ้าน. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

- ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์ และคณะ. (2557). การจัดการความรู้ด้านมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี: การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ.
- ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคณะ. (2553). ระบบนวัตกรรมรายสาขาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานความรู้และเชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (พิมพ์ครั้งที่ 1 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ยุพิน อุ้นแก้ว และโชคชัย สุเวชวัฒนกุล. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 11(1).
- รวีวรรณ วรรณวิไชย. (2559). การบริหารจัดการทางวัฒนธรรม กรณีศึกษางานศิลปะการแสดงพื้นบ้าน จังหวัดอุตรดิตถ์. วารสารกระแสวัฒนธรรม, 17(31), 18-30.
- รุ่งตะวัน อ่วมอินทร์. (2560). จดหมายข่าวศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). 19, 93.
- วนิดา อินทรอำนวย. (2560). พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559. เข้าถึงได้จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_nla2557/law19-010359-1.pdf (สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561)
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2544). แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ.
- วราพร เอรารวรรณ. (2554). การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี 2 ระดับ: หลักการและการประยุกต์. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 24(3).
- วราพร เอรารวรรณ และคณะ. (2555). การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดภูมิทัศน์ทางอารมณ์และจิตใจเชิงสถานการณ์สำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต โดยการวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี 2 ระดับ. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 6(1).
- วลัย บุปผา. (2555). การจัดการมรดกวัฒนธรรมในพื้นที่ขัดแย้ง กรณีศึกษา ตำนานมัสยิดกรือเซะ สาขาการบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วศิน อิงคพัฒนากุล. (2548). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- วิกิตต์ หินแก้ว. (2553). การจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิผลการปฏิบัติงานของทีมผู้ตรวจสอบอาคาร. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีรวิทย์ เลิศไทยตระกูล. (2554). ปรัชญา วงจร PDCA เข้าถึงได้จาก <https://www.east.spu.ac.th/logistics/admin/knowledge/201801101686901525.pdf> (สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2561)
- วีระ โรจน์พจนรัตน์. (2551). การจัดการวัฒนธรรมกับความเจริญของประเทศ. *Suranaree Journal of Social Science*, 2(2).

- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2543). ทศวรรษนอกรีต : สังคม-วัฒนธรรม ในวิถีการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- ศักดิ์ชาย เพชรช่วย. (2541). การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการทดสอบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 6 ed.). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 30(2-3), 63-79.
- สมเกียรติ สัจจารักษ์ และ ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์. (2556). แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาวเลมอแกน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1).
- ศักดิ์สิทธิ์ พลสันติกุล. (2556). การจัดการประเพณีท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาประเพณีแข่งเรือ จังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ. (2557). โครงการการศึกษาและถอดองค์ความรู้การดำเนินการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมโดยภาคประชาชนในภาคเหนือตอนบน: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สายันต์ ไพรชาญจิตร. (2550). การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โครงการหนังสือโบราณคดีชุมชน.
- สำนักกฎหมาย สำนักงานงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2559). พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559: สำนักการพิมพ์ สำนักงานงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2535). แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2552). คู่มือศูนย์วัฒนธรรมในสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2554). นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559). เข้าถึงได้จาก <http://www.nuic.nu.ac.th/nuic2016/wp-content/uploads/2015/09/1.1.pdf> (สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2561)
- สำนักงานจังหวัดชุมพร กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2559). แผนพัฒนาจังหวัด ชุมพร 2561-2564. เข้าถึงได้จาก <http://www.chumphon.go.th> (สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561)
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร. (2561). สื่อวีดิโอการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบล.
- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. (2552). รายงานประจำปี 2552 สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. นนทบุรี: กระทรวงวัฒนธรรม.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2530). รายงานผลการสำรวจการทำงานและการว่างงานของกำลังคนระดับกลางและระดับสูง พ.ศ. 2530: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักแผ้วถางวัฒนธรรม. (2559). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สมบัติล้ำค่าที่ควรอนุรักษ์. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2561, จาก <http://www.m-culture.go.th>
- สุชานาด สิงหาปัด. (2561). ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม: กิจกรรมสร้างรายได้เพิ่มแก่ชุมชนผู้ไ้บ้านโพหนองจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 5(1).
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. (2546). การจดจำและการโยกย้ายความทรงจำ : เข้มมองจากปารีส. จุลสารหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์, ฉบับที่ 7(มิถุนายน 2546-พฤษภาคม 2547).
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. (2560). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ : บทเรียนจากเพื่อนบ้าน. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2554). ต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2559, จาก <http://doc.qa.tu.ac.th/documente/8.soc>
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2558). องค์ความรู้ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : คู่มือและแนวทางปฏิบัติ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และเทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์. (2560). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ : บทเรียนจากเพื่อนบ้าน. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และและอิสระ ชูศรี. (2560). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ : บทเรียนจากเพื่อนบ้าน. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- สุภางค์ จันทวานิช และ วิศนี ศิลตระกูล. (2539). แนวคิดและเครื่องชี้วัดการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของประเทศไทย: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เสริมศักดิ์ ขุนพล. (2558). การศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ. วารสารปาริชาติฉบับพิเศษ 2559, 28(3), 82-103.
- เสาวภา พรสิริพงษ์ และอภิญา บัวสว่าง. (2551). กระบวนการวัฒนธรรมชุมชนกับการพัฒนาภูมิปัญญาการนวดสู่ตลาดธุรกิจ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2559). นิยามการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. เข้าถึงได้จาก <http://www.dasta.or.th/creativetourism/th/> (สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2559)
- อชิป จันท์สุรย์. (2559). ปันเรียนรู้ งดงามศิลป์ ถิ่นปราสาทใต้ : กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์. Paper presented at the งานประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 5 ประจำปี 2559, สำนักงานใหญ่ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน).

อธิป จันทร์สุริย์ และ ประสพชัย พสุนนท์. (2558). เพลงนา : การปรับใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านผ่านศิลปะการแสดงเพื่อสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว จังหวัดชุมพร. วารสารที่ทัศนวัฒนธรรม, 13, 126-136.

อธิป จันทร์สุริย์ และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). เรื่องเล่าความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยกระบวนการทัศน์การใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สวนลุงนิล อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 8(1).

อนุวัตร อินทนา. (2559). การเตรียมความพร้อมด้านการตลาดสำหรับชุมชนท่องเที่ยว. เข้าถึงได้จาก

<http://www.cbti.org> (สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2559)

อุดม สมบูรณ์ผลและคณะ. (2560). รูปแบบการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐาน
สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

1. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งขณะดำเนินการวิจัย
1.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดสันต์ สุทธิพิศาล	ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
2.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาธระกูล	หัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
3.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน	อาจารย์ภาควิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ผู้เชี่ยวชาญการวิจัยแบบอนาคต EDFR รอบที่ 1 และรอบที่ 2

ภาควิชาการ

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งขณะดำเนินการวิจัย
1.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์	หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2.	อาจารย์ ดร.ภัททิยา ยิมเรวัต	อดีตอาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
3.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดแดน วิสุทธิลักษณ์	อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4.	อาจารย์ ดร.ประเมษฐ์ บุญนำศิริกิจ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
5.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ รักษาพล	อาจารย์ประจำหลักสูตรพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร
6.	อาจารย์กฤษณะ ฉายากุล	อดีตประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร และอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

ภาครัฐ

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งขณะดำเนินการวิจัย
1.	นางสาวฐิติพร ลิ้มปิสวัสดิ์	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ กลุ่มมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
2.	นางประภัสสร วรธนะภูติ	หัวหน้างานท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)
3.	นายคัชพล จันเพชร	เจ้าหน้าที่บริหารยุทธศาสตร์ ศูนย์ความเป็นเลิศด้าน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การบริหารการพัฒนา พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การ มหาชน)
4.	นางวิริยา แก่นแก้ว	ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงาน ชุมพร-ระนอง
5.	นางวิไล พรหมณี	วัฒนธรรมจังหวัดชุมพร
6.	นางสุธิดา พัฒราช	ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทาง วัฒนธรรม จังหวัดชุมพร

ภาคชุมชน

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งขณะดำเนินการวิจัย
1.	อาจารย์กัญญานารถ สังขมรรทร	ครุผู้คิดประดิษฐ์นาฏศิลป์และระบำพื้นบ้านจังหวัด ชุมพร
2.	อาจารย์ประชา ดึงสุวรรณ	ผู้เชี่ยวชาญด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จังหวัด ชุมพร
3.	นายสรวิทย์ กาญจนสวัสดิ์	นายหัวเรือ ทีมเรือพระนเรศวร ประเพณีแห่พระแข่ง เรือขึ้นโขงชิงธง จังหวัดชุมพร และนายกองค์การ บริหารส่วนตำบลพ้อแดง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
4.	อาจารย์นิพัฒน์ วรชาติ	ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะท้องถิ่น จังหวัดชุมพร
5.	คุณอำพล ธานีครุฑ	นายกสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคใต้ และนายก สมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร

3. ผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งขณะดำเนินการวิจัย	ภาคส่วน
1.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลตรงค์ ทองสง	รองประธานอาจารย์ประจำหลักสูตรพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ - ชุมพร	วิชาการ
2.	อาจารย์ฉันทวรรณ เอ็งฉ้วน	ประธานอาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ - ชุมพร	วิชาการ
3.	อาจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.อนิรุต หนูปลอด	ประธานอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ - ชุมพร	วิชาการ
4.	อาจารย์ภัทราพร ทิพย์มงคล	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี	วิชาการ
5.	อาจารย์ภควรรณ ขวาสีหิ	อาจารย์คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชานันทนาการและการท่องเที่ยว สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชุมพร	วิชาการ
6.	นางวิไล พรหมณี	วัฒนธรรมจังหวัดชุมพร	รัฐ
7.	นางจุฑารัตน์ แผงษ์จันทร์	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ วัฒนธรรมจังหวัดชุมพร	รัฐ
8.	นายชนะชล ขาดเจริญ	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ วัฒนธรรมจังหวัดชุมพร	รัฐ
9.	นางภัสรินทร์ สมนาค	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ วัฒนธรรมจังหวัดชุมพร	รัฐ
10.	นางวิริยา แก่นแก้ว	ผู้อำนวยการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงาน ชุมพร-ระนอง	รัฐ
11.	นายวริช วิจิต	รองผู้อำนวยการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานชุมพร-ระนอง	รัฐ
12.	นายอชมา แดงกนิษฐ	นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองหลังสวน จังหวัดชุมพร	รัฐ
13.	นายพิศิษฐ์ ชำมะนาด	รองนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองหลังสวน จังหวัดชุมพร	รัฐ
14.	นายสมพงษ์ สุขสวัสดิ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	รัฐ
15.	อาจารย์กฤษณา วิสัยรัตน์	ครูสอน และผู้สืบทอดศิลปะการแสดงโนรา โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา	ชุมชน
16.	อาจารย์กฤษณะ ฉายากุล	อดีตประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร	ชุมชน
17.	คุณวรรณภัสสร สันติธรรมสุทธิ	ประชาสัมพันธ์ สมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร	ชุมชน
18.	อาจารย์นิพัฒน์ วรชาติ	ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะท้องถิ่น จังหวัดชุมพร	ชุมชน
19.	อาจารย์ ว่าที่ร.ต. ดร.ชุมพล แก้วสม	เลขานุการอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ชุมพร	ผู้ดำเนิน รายการ
20.	อาจารย์อธิป จันทรสุรีย์	ผู้วิจัย	
21.	อาจารย์นิตินุช จินดาอ่อน	ผู้ช่วยวิจัย	

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างภาพการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ตัวอย่างภาพการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัย ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเป็นอย่างดี ในการให้ทัศนะ แนวคิด แนวโน้มเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้เชี่ยวชาญในการบันทึกเสียง และบันทึกภาพขณะดำเนินการสัมภาษณ์ และผู้เชี่ยวชาญได้อนุญาตให้ทำการบันทึกภาพได้ ดังภาพต่อไปนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์
หัวหน้าภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ ดร.ภัททิยา ยิมเรวัต
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรม และอดีตอาจารย์ประจำ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดแดน วิสุทธิลักษณ์
 อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์ ดร.ประเมษฐ์ บุญนำศิริกิจ
 อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว
 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ รักษาพล
 อาจารย์ประจำหลักสูตรพัฒนาการท่องเที่ยว
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้- ชุมพร

คุณฐิตพร ลิ้มปัสวส์ดี
 นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
 กลุ่มมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ
 กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
 กระทรวงวัฒนธรรม

คุณประภัสสร วรรณะภูติ

หัวหน้างานท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ องค์การบริหาร
การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(องค์การมหาชน)

คุณคัชพล จันเพชร

เจ้าหน้าที่บริหารยุทธศาสตร์ ศูนย์ความเป็นเลิศด้าน
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การบริหารการพัฒนา
พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(องค์การมหาชน)

คุณวิริยา แก่นแก้ว

ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานชุมพร ระนอง

นางวิไล พรหมณี และ นางสุธิตา พัฒราช

(เจ้าหน้าที่)

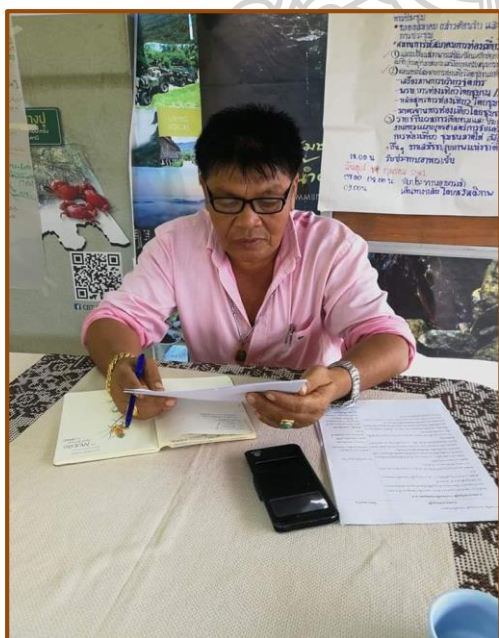
(ผู้อำนวยการ)

กลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม จังหวัดชุมพร

ครูกัญญานารถ สังขมรรทร
อดีตครูชุมนุมนาฏศิลป์ โรงเรียนศรียาภัย
และผู้ประดิษฐ์ระบำอุทุมพัตศนา ระบำ
ประจำจังหวัดชุมพร

คุณอำพล ธานีครุฑ
นายกสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคใต้

นายสรารวุฒิ กาญจนสวัสดิ์

นายหัวเรือ ทีมเรือพระนเรศวร ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง
จังหวัดชุมพร และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพ้อแดง

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

อาจารย์กฤษณะ ฉายากุล

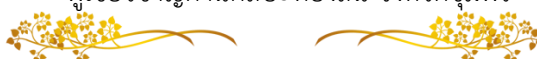
อดีตประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร

อาจารย์ประชา ดิ่งสุวรรณ

ผู้เชี่ยวชาญด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จังหวัดชุมพร

อาจารย์นิวัฒน์ วรชาติ

ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะท้องถิ่น จังหวัดชุมพร

แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณลักษณะ

เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

คำชี้แจง แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการวิจัย ซึ่งจะทำการประเมินความเที่ยงตรง โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

+1	แน่ใจว่าองค์ประกอบมีความเหมาะสม
0	ไม่แน่ใจองค์ประกอบมีความเหมาะสมหรือไม่
-1	แน่ใจว่าองค์ประกอบไม่มีความเหมาะสม

โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านว่าข้อความมีความสอดคล้องหรือถูกต้องเพียงใด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คุณลักษณะการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	องค์ประกอบย่อย	ผลการ พิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
		1. ความสร้างสรรค์ (Creative)			
	1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal) เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา				
	1.2 แรงบันดาลใจ และจินตนาการ (Inspiration and Imagination)				
	1.3 กระบวนการคิด (Thinking Process)				
	1.3.1 การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking)				
	1.3.2 การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking)				
	1.3.3 การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)				
	1.3.4 การคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking)				
	1.4 ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์และการบริการ (Creative Product and Service)				
2. ความแท้ (Authentic)					
	2.1 ความดั้งเดิม ธรรมเนียมปฏิบัติหรือการใช้ อย่างยาวนาน (Originality)				
	2.2 ความแท้เชิงวัตถุ (Essence)				
	2.3 ความจริงแท้ในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการผลิต (Genuine)				
	2.4 ความแท้เชิงประสบการณ์				

คุณลักษณะการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	องค์ประกอบย่อย	ผลการ พิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
		3. ประสบการณ์ (Experience)			
	3.1 ประสบการณ์ทางด้านการมีปฏิสัมพันธ์การ จัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม				
	3.1.1 ประสบการณ์ตรง (Direct Experience) เช่น การฝึกฝน การสอนโดยครูผู้สอน				
	3.1.2 ประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience) เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง				
	3.2 ประสบการณ์ทางด้านการเรียนรู้ และทักษะ ใหม่นักท่องเที่ยว				
	3.2.1 ประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติ (Active)				
	3.2.2 ประสบการณ์จากการรับชม (Passive)				
	3.2.3. ประสบการณ์ใหม่ (New Experience)				
4. กระบวนการดำเนินการ (Process)					
	4.1 การประเมินสภาพการณ์ ได้แก่ การหาข้อมูล มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม				
	4.2. การประเมินกระบวนการไปสู่เป้าหมายการ จัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม				
	4.3 การประเมินแนวโน้มการจัดการมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม				
	4.4 การพิจารณาผลที่คาดว่าจะได้รับจากการ จัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม				
5. การมีส่วนร่วม (Participation)					
	5.1 การมีส่วนร่วมในการคิดศึกษา และค้นหา ปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนความ ต้องการในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม				

คุณลักษณะการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	องค์ประกอบย่อย	ผลการ พิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
		5.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนด แผนงานในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม			
5.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการ ปรับปรุงระบบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม และปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย					
5.4 การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทาง วัฒนธรรมในชุมชน					
5.5 การมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และ ประเมินผลการทำงานการจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมของชุมชน					
6. การจัดการ (Management)					
6.1 การวางแผน (Plan)					
6.1.1 การกำหนดแผนงานการจัดการมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม					
6.1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
6.1.3 การประเมินวัตถุประสงค์และแผนการ จัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
6.2 การดำเนินการ (Do)					
6.2.1 การสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นข้อมูล และทราบถึงสภาพปัจจุบันของ ทรัพยากรวัฒนธรรม					
6.2.2 การระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม					
6.2.3 การกำหนดเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม					

คุณลักษณะการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	องค์ประกอบย่อย	ผลการ พิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
		6.2.4 การประเมินความสำคัญของมรดก ภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม และจัดลำดับความสำคัญ ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความพร้อม			
6.2.5 กำหนดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนา ประยุกต์					
6.2.6 การเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องมีความรู้ ความ เชี่ยวชาญ และทักษะเพื่อให้การจัดการมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสม และเกิด ประโยชน์อย่างกว้างขวาง					
6.2.7 การวิเคราะห์ผลกระทบและข้อขัดแย้งใน การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
6.3. การตรวจสอบ (Check)					
6.3.1 การตรวจสอบการสำรวจมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม					
6.3.2 การตรวจสอบการระบุและจัดประเภท มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
6.3.3 การตรวจสอบเกณฑ์การประเมินมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
6.3.4 การตรวจสอบการประเมินความสำคัญ ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และจัดลำดับ ความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และความต้องการสืบ ทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
6.3.5 การตรวจสอบการจัดการมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ประยุกต์					

คุณลักษณะการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	องค์ประกอบย่อย	ผลการ พิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
		6.3.6 การตรวจสอบการเลือกผู้รับผิดชอบใน การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม			
6.3.7 การตรวจสอบการวิเคราะห์ผลกระทบ และข้อขัดแย้งในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทาง					
6.4 การปรับปรุงพัฒนา (Act)					
6.4.1 การวิเคราะห์ผลสำเร็จของการ ดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
6.4.2 การนำเสนอผลการดำเนินการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม					
6.4.3 การจัดทำแผนขยายผล เพื่อต่อยอดการ ปรับปรุงการจัดการมรดก ภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม					
7. ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill)					
7.1 ความรู้ (Knowledge)					
7.1.1 มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และ ชัดเจน					
7.1.2 สามารถบูรณาการความรู้					
7.1.3 สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้					
7.2 ทักษะ (Skill)					
7.2.1 ทักษะทางด้านความคิด					
7.2.2 ทักษะในการแสวงหาความรู้					
7.2.3 ทักษะในการใช้เครื่องมือ					
7.2.4 ทักษะในการออกแบบ และพัฒนา					
7.2.5 ทักษะในการบูรณาการ					
7.2.6 ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล					
7.2.7 ทักษะในการแก้ปัญหา					
7.2.8 ทักษะในการสร้างสาธารณประโยชน์					

คุณลักษณะการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	องค์ประกอบย่อย	ผลการ พิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
		8. วัฒนธรรม (Culture)			
	1. มรดกวัฒนธรรม (Heritage)				
	2. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity)				
	3. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity)				
	4. สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Rights)				
9. ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network)					
	9.1 ชุมชนวัฒนธรรมดั้งเดิม				
	9.2 การเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกัน				
	9.3 การเป็นสมาชิกเครือข่ายวัฒนธรรมและการ ท่องเที่ยว				
	9.4 ความร่วมมือกับองค์กรวัฒนธรรมและองค์กร การท่องเที่ยว				
	9.1 ชุมชนวัฒนธรรมดั้งเดิม				
10. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)					
	1. จุดมุ่งหมายของผู้เรียน (Goal)				
	2. ความพร้อม (Readiness)				
	3. สถานการณ์ (Situation)				
	4. การแปลความหมาย (Interpretation)				
	5. ลงมือกระทำ (Action)				
	6. ผลที่ตามมา (Consequence)				
	7. ปฏิกริยาต่อความขัดแย้ง (Contradict)				
11. กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity)					
	11.1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านวรรณกรรม พื้นบ้านและภาษา				
	11.2 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง				

คุณลักษณะการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	องค์ประกอบย่อย	ผลการ พิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
		11. กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity)			
	11.3 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านแนวปฏิบัติทาง สังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล				
	11.4 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านความรู้และการ ปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล				
	11.5 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านงานช่างฝีมือ ดั้งเดิม				
	11.6 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว				
12. ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor)					
	12.1 ปัจจัยภายใน				
	12.1.1 มีผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม และการบ่มเพาะผู้สืบทอดมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม				
	12.1.2 ความต้องการในการสืบทอดมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม				
	12.1.3 การกระตุ้นความรัก ห่วงแทน และ ความภาคภูมิใจในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม				
	12.2 ปัจจัยภายนอก				
	12.2.1 นโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ				
	12.2.2 ผลจากการท่องเที่ยว				
	12.3 ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม (Platform)				
	12.3.1 มีการเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมและการประชาสัมพันธ์ สร้างความ ตระหนักให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญ ผ่านงานเทศกาล ประเพณีต่างๆที่จัดขึ้นในชุมชน				

คุณลักษณะการจัดการ มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมเป็นฐานสู่การ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	องค์ประกอบย่อย	ผลการ พิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
	12.3.2 การจัดตั้งกลุ่มมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม และขยายกลุ่มให้มีสมาชิกเพิ่มม ากยิ่งขึ้น จำนวนสมาชิกมาก ย่อมหมายถึง การเปิด โอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่ง ขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยเด็กและเยาวชนก็อาจให้ ความสนใจมากยิ่งขึ้นจากการชักชวน				
	12.3.3 การฝึกอบรมให้เด็กและเยาวชน เป็น การถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้กับ คนรุ่นหลัง				
	12.3.4 การถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม โดยใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์สัมภาษณ์ EDFR รอบที่ 1

1. จากการวิจัยเอกสารจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสร้าง
 แนวโน้มองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่
 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร จาก 11 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1
 ความสร้างสรรค์ (Creative) องค์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic) องค์ประกอบหลักที่ 3
 ประสบการณ์ (Experience) องค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process) องค์ประกอบ
 หลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation) องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management)
 องค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) องค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม
 (Culture) องค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network) องค์ประกอบ
 หลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) องค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม
 (Cultural Activity) จากผลการศึกษาศาสามารถสรุปเป็นร่างองค์ประกอบขององค์ประกอบจัดการ
 มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ประกอบด้วย 12
 องค์ประกอบหลัก 51 องค์ประกอบย่อย

2. ผู้เชี่ยวชาญมีทัศนะอย่างไรเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการ
 มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร จาก 12
 องค์ประกอบหลัก (กรณีผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วย หรือมีประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับ องค์ประกอบหลัก
 และองค์ประกอบย่อย ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงทัศนะ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่างๆ ในแนวนอนนี้ๆ
 เพื่อเพิ่มเติม หรือปรับลดแนวโน้มตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถาม EDFR รอบ 2

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

คำชี้แจงแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดนี้เกิดขึ้นจากผลการศึกษาสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการ การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ ได้ประเมินว่าองค์ประกอบแต่ละด้านนั้นมีส่วนสำคัญให้เกิดการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร มากน้อยเพียงใด ซึ่งประกอบด้วย 1.ความสร้างสรรค์ 2.ความแท้ 3. ประสบการณ์ 4.เป้าหมาย 5.กระบวนการมีส่วนร่วม 6.การจัดการ 7. ความรู้ และทักษะ 8. วัฒนธรรม 9.ชุมชนและเครือข่าย 10.กระบวนการเรียนรู้ 11.กิจกรรมทางวัฒนธรรม และองค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) จากนั้นผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล จัดทำเป็นร่างแนวทางการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพรต่อไป

แบบสอบถามนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนประกอบไปด้วย

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบที่ใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

และตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามนี้

นายอธิป จันทร์สุริย์ นักศึกษาปริญญาเอก

สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบที่ใช้ในการการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร

คำชี้แจง : ท่านเห็นด้วยกับข้อความต่อไปนี้เพียงใด โปรดตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อคิดเห็น	ความเหมาะสม		ระดับความคิดเห็น				
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
องค์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์							
องค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล (Person) เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา							
องค์ประกอบย่อยที่ 1.2 กระบวนการคิด							
1.2.1 การคิดเชิงระบบ							
1.2.2 การคิดเชิงวิเคราะห์							
1.2.3 การคิดเชิงวิพากษ์							
1.2.4 การคิดเชิงนวัตกรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 1.3 ผลลัพธ์ สร้างสรรค์และการบริการ							
องค์ประกอบย่อยที่ 1.4 พื้นที่สร้างสรรค์							
องค์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้							
องค์ประกอบย่อยที่ 2.1 ความดั้งเดิม ธรรมเนียมปฏิบัติหรือการใช้ที่ยาวนาน							
องค์ประกอบย่อยที่ 2.2 ความแท้เชิงวัตถุ (Essence)							
องค์ประกอบย่อยที่ 2.3 ความจริงแท้ในการ สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และ กระบวนการ ผลิต							
องค์ประกอบย่อยที่ 2.4 ความแท้เชิง ประสบการณ์							

ข้อคิดเห็น	ความเหมาะสม		ระดับความคิดเห็น				
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
องค์ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์							
องค์ประกอบย่อยที่ 3.1 ประสบการณ์ทางด้านการมีปฏิสัมพันธ์							
3.1.1 ประสบการณ์ตรง							
3.1.2 ประสบการณ์ทางอ้อม							
องค์ประกอบย่อยที่ 3.2 ประสบการณ์ทางด้านการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่							
3.2.1 การลงมือปฏิบัติ							
3.2.2 การรับชม							
3.2.3 ประสบการณ์ใหม่							
องค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ							
องค์ประกอบย่อยที่ 4.1 การประเมินสภาพการณ์ ได้แก่ การหาข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 4.2 การประเมินกระบวนการไปสู่เป้าหมายการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 4.3 การประเมินแนวโน้มการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 4.4 การพิจารณาผลที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
องค์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม							
องค์ประกอบย่อยที่ 5.1 การมีส่วนร่วมในการคิดศึกษา และค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนความต้องการในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							

ข้อคิดเห็น	ความเหมาะสม		ระดับความคิดเห็น				
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
องค์ประกอบย่อยที่ 5.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดแผนงานในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 5.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการปรับปรุงระบบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย							
องค์ประกอบย่อยที่ 5.4 การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชน							
องค์ประกอบย่อยที่ 5.5 การมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการทำงานการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ของชุมชน							
องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ							
องค์ประกอบย่อยที่ 6.1 การวางแผน							
6.1.1 การกำหนดแผนงานการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
6.1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
6.1.3 การประเมินวัตถุประสงค์และแผนการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 6.2 การดำเนินการ							
6.2.1 การสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นข้อมูล และทราบถึงสภาพปัจจุบันของทรัพยากรวัฒนธรรม							
6.2.2 การระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
6.2.3 การกำหนดเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
6.2.4 การประเมินความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและจัดลำดับ							

ข้อคิดเห็น	ความเหมาะสม		ระดับความคิดเห็น				
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทาง							
วัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และความต้องการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
6.2.5 กำหนดการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอนุรักษ์ พัฒนา ประยุกต์							
6.2.6 การเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะเพื่อให้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสม และเกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง							
6.2.7 การวิเคราะห์ผลกระทบและข้อขัดแย้งในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 6.3 การตรวจสอบ							
6.3.1 การตรวจสอบการสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
6.3.2 การตรวจสอบการระบุและจัดประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
6.3.3 การตรวจสอบเกณฑ์การประเมินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
6.3.4 การตรวจสอบการประเมินความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และจัดลำดับความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความพร้อม ความเข้าใจ และความต้องการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
6.3.5 การตรวจสอบการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เช่น							

ข้อคิดเห็น	ความเหมาะสม		ระดับความคิดเห็น				
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ประยุกต์							
6.3.6 การตรวจสอบการเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
6.3.7 การตรวจสอบการวิเคราะห์ผลกระทบและข้อขัดแย้งในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 6.4 การปรับปรุงพัฒนา							
6.4.1 การวิเคราะห์ผลสำเร็จของการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
6.4.2 การนำเสนอผลการดำเนินการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
6.4.3 การจัดทำแผนขยายผล เพื่อต่อยอดการปรับปรุงการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
องค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ							
องค์ประกอบย่อยที่ 7.1 ความรู้							
7.1.1 มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและชัดเจน							
7.1.2 สามารถบูรณาการความรู้							
7.1.3 สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้							
องค์ประกอบย่อยที่ 7.2 ทักษะ							
7.2.1 ทักษะทางด้านความคิด							
7.2.2 ทักษะในการแสวงหาความรู้							
7.2.3 ทักษะในการใช้เครื่องมือ							
7.2.4 ทักษะในการออกแบบ และพัฒนา							
7.2.5 ทักษะในการบูรณาการ							
7.2.6 ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล							

ข้อคิดเห็น	ความเหมาะสม		ระดับความคิดเห็น				
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.2.7 ทักษะในการแก้ปัญหา							
7.2.8 ทักษะในการสร้าง สาธารณประโยชน์							
องค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 8.1 มรดกวัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 8.2 อัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 8.3 ความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 8.4 สิทธิทาง วัฒนธรรม							
องค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและ เครือข่าย							
องค์ประกอบย่อยที่ 9.1 ชุมชนวัฒนธรรม ดั้งเดิม							
องค์ประกอบย่อยที่ 9.2 การเป็นกลุ่มชาติ พันธุ์ร่วมกัน							
องค์ประกอบย่อยที่ 9.3 การเป็นสมาชิก เครือข่ายวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว							
องค์ประกอบย่อยที่ 9.4 ความร่วมมือกับ องค์กรวัฒนธรรมและองค์กรการ ท่องเที่ยว							
องค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการ เรียนรู้							
องค์ประกอบย่อยที่ 10.1 จุดมุ่งหมายของ ผู้เรียน							
องค์ประกอบย่อยที่ 10.2 ความพร้อม							
องค์ประกอบย่อยที่ 10.3 สถานการณ์							
องค์ประกอบย่อยที่ 10.4 การแปล ความหมาย							
องค์ประกอบย่อยที่ 10.5 ลงมือกระทำ							

ข้อคิดเห็น	ความเหมาะสม		ระดับความคิดเห็น				
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
องค์ประกอบย่อยที่ 10.6 ผลที่ตามมา							
องค์ประกอบย่อยที่ 10.7 ปฏิบัติการต่อความผิดพลาด							
องค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 11.1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา							
องค์ประกอบย่อยที่ 11.2 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง							
องค์ประกอบย่อยที่ 11.3 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล							
องค์ประกอบย่อยที่ 11.4 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล							
องค์ประกอบย่อยที่ 11.5 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม							
องค์ประกอบย่อยที่ 11.6 กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว							
องค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
องค์ประกอบย่อยที่ 12.1 ปัจจัยภายใน							
12.1.1 มีผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการบ่มเพาะผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
12.1.2 ความต้องการในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							
12.1.3 การกระตุ้นความรัก ห่วงแหน และความภาคภูมิใจในการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม							

ข้อคิดเห็น	ความเหมาะสม		ระดับความคิดเห็น				
	เหมาะสม ม	ไม่ เหมาะสม	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
องค์ประกอบย่อยที่ 12.2 ปัจจัยภายนอก							
12.2.1 นโยบายการส่งเสริมของ ภาครัฐ							
12.2.2 ผลจากการท่องเที่ยว							
องค์ประกอบย่อยที่ ช่องทางการส่งผ่าน จากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Platform)							
12.3.1 มีการเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมและการประชาสัมพันธ์ สร้าง ความตระหนักให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึง ความสำคัญผ่านงานเทศกาล ประเพณี ต่างๆที่จัดขึ้นในชุมชน							
12.3.2 การจัดตั้งกลุ่มมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม และขยายกลุ่มให้มีสมาชิก เพิ่มมากยิ่งขึ้น จำนวนสมาชิกมาก ย่อม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคน วัยเด็กและเยาวชนก็อาจให้ความสนใจ มากยิ่งขึ้นจากการชักชวน							
12.3.3 การฝึกอบรมให้เด็กและเยาวชน เป็นการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมให้กับคนรุ่นหลัง							
12.3.4 การถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม โดยใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อ ออนไลน์ แอปพลิเคชัน							

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการประยุกต์การวิเคราะห์ พหุลักษณะ-พหุวิธี

(Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM)

การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการประยุกต์การวิเคราะห์ พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM)

การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการประยุกต์การวิเคราะห์ พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait - Multimethod Analysis : MTMM) กระบวนการประเมินค่าความตรง (Assess Validity) ใช้วิธีทดสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยวิธีเมตริกซ์หลายคุณลักษณะหลายวิธี โดยการนำผลจากการตอบแบบสอบถามใน EDFR รอบที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวัด 2 วิธี ได้แก่ การวัดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) และการวัดแบบคำคุณลักษณะที่แตกต่าง (Semantic Differential scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยพิจารณา 3 เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1) พิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกันโดยใช้วิธีการแตกต่างกัน หรือก็คือไดอะกอนที่แสดงความตรง (The Validity Diagonals) (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่นอกสามเหลี่ยมใดๆ) โดยคาดหวังให้มีความสัมพันธ์กันสูง คือ ความตรงเชิงเหมือน

2) พิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกันแต่ใช้วิธีการวัดเดียวกันที่อยู่ในสามเหลี่ยมแสดงตัวชี้วัดต่างกันแต่วิธีเดียวกัน (The Heterotrait- Monomethod Triangles) (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่ในสามเหลี่ยมเส้นทึบ) โดยคาดหวังให้มีค่าสหสัมพันธ์ต่ำและมีค่าต่ำกว่าไดอะกอนที่แสดงความตรง ซึ่งหมายความว่ามีความตรงเชิงจำแนก

3) พิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและวิธีการที่ต่างกันที่อยู่ในสามเหลี่ยมแสดงตัวชี้วัดต่างกันและวิธีการต่างกัน (The Heterotrait-Heteromethod Triangles) (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่อยู่ในสามเหลี่ยมเส้นประ) โดยให้ค่าสหสัมพันธ์ทุกตัวมีค่าต่ำที่สุดในเมตริกซ์แสดงถึง ความตรงเชิงจำแนก ทั้งนี้กำหนดเกณฑ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Hair et al., 2011: 351)

องค์ประกอบหลักที่ 1 ความสร้างสรรค์ (Creative)

วิธีวัด	วิธีวัด	likert scale				semantic differential scale			
	องค์ประกอบย่อย	A1	A2	A3	A4	A1	A2	A3	A4
likert scale	A1	1							
	A2	.361	1						
	A3	.054	.288	1					
	A4	.253	.030	.030	1				
semantic differential scale	A1	.465				1			
	A2	.155	.604			.354	1		
	A3	.136	.263	.532		.230	.263	1	
	A4	.328	.908	.908	.384	.088	.547	.608	1
Mean		3.94	4.64	4.35	4.35				
Std. Deviation		0.82	0.49	0.49	0.49				

จากตารางข้างบน พบว่าเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน แต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait-Monomethod Triangles: HM) พบว่าค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์กับการบริการกับพื้นที่สร้างสรรค์ (A3-A4) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .608$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน ใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างกระบวนการคิดกับการบริการกับพื้นที่สร้างสรรค์ (A2-A4) และองค์ประกอบย่อยระหว่างผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ และการบริการกับพื้นที่สร้างสรรค์ (A3-A4) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .908$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบกระบวนการคิด (A2) ที่ใช้วิธีต่างกัน มีค่าความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง ($r = .604$) ถือว่ามีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมากที่สุด จากค่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว แสดงว่าการวัดองค์ประกอบย่อยภายในองค์ประกอบหลักที่ 1 (ความคิดสร้างสรรค์) ที่แตกต่างกัน มีความตรงเชิงโครงสร้างการวัดที่สอดคล้องกัน

องค์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic)

วิธีวัด	วิธีวัด	likert scale				semantic differential scale			
	องค์ประกอบย่อย	B1	B2	B3	B4	B1	B2	B3	B4
likert scale	B1	1							
	B2	.342	1						
	B3	.600	.116	1					
	B4	.368	.240	.463	1				
semantic differential scale	B1	.781				1			
	B2	.179	.146			.284	1		
	B3	.011	.658	.573		.501	.684	1	
	B4	.146	.354	.061	.691	.343	.471	.397	1
Mean		4.35	4.82	4.11	4.58				
Std. Deviation		0.49	0.39	0.48	0.50				

จากตารางข้างบน พบว่าเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน แต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait-Monomethod Triangles: HM) พบว่าค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างความแท้เชิงวัดกับความจริงแท้ในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการผลิต (B2-B3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .684$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกันใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างความแท้เชิงวัดกับความจริงแท้ในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการผลิต (B2-B3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .658$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบความดั้งเดิม ธรรมเนียมปฏิบัติหรือการใช้อย่างยาวนาน (B1) ที่ใช้วิธีต่างกัน มีค่าความสัมพันธ์กันมาก ($r = .781$) ถือว่ามีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมากที่สุด จากค่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว แสดงว่าการวัดองค์ประกอบย่อยภายในองค์ประกอบหลักที่ 2 ความแท้ (Authentic) ที่แตกต่างกัน มีความตรงเชิงโครงสร้างการวัดที่สอดคล้องกัน

องค์ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience)

วิธีวัด	วิธีวัด	likert scale		semantic differential scale	
	องค์ประกอบย่อย	C1	C2	C1	C2
likert scale	C1	1			
	C2	.203	1		
semantic differential scale	C1	.721		1	
	C2	.434	.320	.634	1
Mean		4.35	4.47		
Std. Deviation		0.49	0.51		

จากตารางข้างบน พบว่าเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน แต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait-Monomethod Triangles: HM) พบว่าค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างประสบการณ์ทางด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางด้านการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่ (C1-C2) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .634$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกันใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างประสบการณ์ทางด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางด้านการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่ (C1-C2) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .434$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบประสบการณ์ทางด้านการมีปฏิสัมพันธ์ (C1) ที่ใช้วิธีต่างกัน มีค่าความสัมพันธ์กันมาก ($r = .721$) ถือว่ามีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมากที่สุด จากค่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว แสดงว่าการวัดองค์ประกอบย่อยภายในองค์ประกอบหลักที่ 3 ประสบการณ์ (Experience) ที่แตกต่างกัน มีความตรงเชิงโครงสร้างการวัดที่สอดคล้องกัน

องค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process)

วิธีวัด	วิธีวัด	likert scale				semantic differential scale			
	องค์ประกอบย่อย	D1	D2	D3	D4	D1	D2	D3	D4
likert scale	D1	1							
	D2	.452	1						
	D3	.120	.012	1					
	D4	.218	.158	.020	1				
semantic differential scale	D1	.120				1			
	D2	.069	.230			.378	1		
	D3	.646	.763	.673		.711	.745	1	
	D4	.402	.545	.738	.571	.551	.545	.638	1
Mean		4.23	4.29	4.41	4.58				
Std. Deviation		0.66	0.58	0.50	0.71				

จากตารางข้างบน พบว่าเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน แต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait-Monomethod Triangles: HM) พบว่าค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างการประเมินกระบวนการไปสู่เป้าหมายกับการประเมินแนวโน้มการจัดการ (D2-D3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .745$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน ใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างการประเมินกระบวนการไปสู่เป้าหมายกับการประเมินแนวโน้มการจัดการ (D2-D3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .763$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบประเมินแนวโน้มการจัดการ (D3) ที่ใช้วิธีต่างกัน มีค่าความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง ($r = .673$) ถือว่ามีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมากที่สุด จากค่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว แสดงว่าการวัดองค์ประกอบย่อยภายในองค์ประกอบหลักที่ 4 กระบวนการดำเนินการ (Process) ที่แตกต่างกัน มีความตรงเชิงโครงสร้างการวัดที่สอดคล้องกัน

สรุปลักษณะองค์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation)

วิธีวัด	วิธีวัด	likert scale					semantic differential scale				
	องค์ประกอบย่อย	E1	E2	E3	E4	E5	E1	E2	E3	E4	E5
likert scale	E1	1									
	E2	.416	1								
	E3	.612	.235	1							
	E4	.236	.156	.175	1						
	E5	.380	.327	.572	.256	1					
semantic differential scale	E1	.639					1				
	E2	.657	.510				.412	1			
	E3	.119	.693	.787			.358	.678	1		
	E4	.491	.066	.502	.812		.401	.478	.502	1	
	E5	.132	.626	.112	.530	.753	.442	.245	.326	.633	1
Mean		4.35	4.52	4.64	3.76	4.82					
Std. Deviation		0.86	0.51	0.60	0.83	0.39					

จากตารางข้างบน พบว่าเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน แต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait–Monomethod Triangles: HM) พบว่าค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดแผนงานกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการปรับปรุงระบบการจัดการ (E2-E3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .678$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน ใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดแผนงานกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการปรับปรุงระบบการจัดการ (E2-E3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .693$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชน (E4) ที่ใช้วิธีต่างกัน มีค่าความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .812$) ถือว่ามีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมากที่สุด จากค่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว แสดงว่าการวัดองค์ประกอบย่อยภายในสรุปลักษณะองค์ประกอบหลักที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participation) ที่แตกต่างกัน มีความตรงเชิงโครงสร้างการวัดที่สอดคล้องกัน

องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management)

วิธีวัด	วิธีวัด	likert scale				semantic differential scale			
	องค์ประกอบย่อย	F1	F2	F3	F4	F1	F2	F3	F4
likert scale	F1	1							
	F2	.099	1						
	F3	.587	.140	1					
	F4	.166	.228	.164	1				
semantic differential scale	F1	.932				1			
	F2	.704	.651			.404	1		
	F3	.013	.592	.117		.313	.592	1	
	F4	.524	.378	.529	.324	.524	.378	.529	1
Mean		3.82	4.29	4.17	4.64				
Std. Deviation		0.80	0.68	0.72	0.49				

จากตารางข้างบน พบว่าเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน แต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait–Monomethod Triangles: HM) พบว่าค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างการดำเนินการกับการตรวจสอบ (F2-F3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .592$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน ใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างการวางแผนกับการดำเนินการ (F1-F2) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .704$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบวางแผน (F1) ที่ใช้วิธีต่างกัน มีค่าความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .932$) ถือว่ามีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมากที่สุด จากค่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว แสดงว่าการวัดองค์ประกอบย่อยภายในองค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการ (Management) ที่แตกต่างกัน มีความตรงเชิงโครงสร้างการวัดที่สอดคล้องกัน

องค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill)

วิธีวัด	วิธีวัด	likert scale		semantic differential scale		
		องค์ประกอบย่อย	G1	G2	G1	G2
likert scale	G1		1			
	G2		.249	1		
semantic differential scale	G1		.713		1	
	G2		.336	.583	.447	1
Mean			4.35	4.47		
Std. Deviation			0.49	0.51		

จากตารางข้างบน พบว่าเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน แต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait-Monomethod Triangles: HM) พบว่าค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างความรู้กับทักษะ (G1-G2) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .447$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน ใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างความรู้กับทักษะ (G1-G2) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .336$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบความรู้ (G1) ที่ใช้วิธีต่างกัน มีค่าความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .713$) ถือว่ามีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมากที่สุด จากค่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว แสดงว่าการวัดองค์ประกอบย่อยภายในองค์ประกอบหลักที่ 7 ความรู้ และทักษะ (Knowledge and Skill) ที่แตกต่างกัน มีความตรงเชิงโครงสร้างการวัดที่สอดคล้องกัน

องค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture)

วิธีวัด	วิธีวัด	likert scale				semantic differential scale			
	องค์ประกอบย่อย	H1	H2	H3	H4	H1	H2	H3	H4
likert scale	H1	1							
	H2	.200	1						
	H3	.194	.106	1					
	H4	.292	.278	.322	1				
semantic differential scale	H1	.691				1			
	H2	.440	.356			.215	1		
	H3	.456	.686	.443		.334	.509	1	
	H4	.256	.280	.207	.432	.332	.471	.441	1
Mean		4.23	4.58	4.23	4.29				
Std. Deviation		0.83	0.50	0.75	0.46				

จากตารางข้างบน พบว่าเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน แต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait–Monomethod Triangles: HM) พบว่าค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (H2-H3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .509$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน ใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (H2-H3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .686$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบมรดกวัฒนธรรม (H1) ที่ใช้วิธีต่างกัน มีค่าความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($r = .691$) ถือว่ามีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมากที่สุด จากค่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว แสดงว่าการวัดองค์ประกอบย่อยภายในองค์ประกอบหลักที่ 8 วัฒนธรรม (Culture) ที่แตกต่างกัน มีความตรงเชิงโครงสร้างการวัดที่สอดคล้องกัน

องค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network)

วิธีวัด	วิธีวัด	likert scale				semantic differential scale			
	องค์ประกอบย่อย	I1	I2	I3	I4	I1	I2	I3	I4
likert scale	I1	1							
	I2	.603	1						
	I3	.229	.136	1					
	I4	.335	.203	.538	1				
semantic differential scale	I1	.693				1			
	I2	.010	.521			.010	1		
	I3	.212	.491	.342		.212	.191	1	
	I4	.293	.434	.026	.910	.193	.434	.026	1
Mean		4.35	4.35	4.47	4.52				
Std. Deviation		0.60	0.49	0.62	0.51				

จากตารางข้างบน พบว่าเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน แต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait–Monomethod Triangles: HM) พบว่าค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างชุมชนวัฒนธรรมดั้งเดิมกับการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกัน (I1-I2) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .603$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน ใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกับการเป็นสมาชิกเครือข่ายวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว (I2-I3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .491$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบความร่วมมือนอกองค์กรวัฒนธรรมและองค์กรการท่องเที่ยว (I4) ที่ใช้วิธีต่างกัน มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .910$) ถือว่ามีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมากที่สุด จากค่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว แสดงว่าการวัดองค์ประกอบย่อยภายในองค์ประกอบหลักที่ 9 ชุมชนและเครือข่าย (Community and Network) ที่แตกต่างกัน มีความตรงเชิงโครงสร้างการวัดที่สอดคล้องกัน

องค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

วิธีวัด	วิธีวัด	likert scale							semantic differential scale						
	องค์ประกอบย่อย	J1	J2	J3	J4	J5	J6	J7	J1	J2	J3	J4	J5	J6	J7
likert scale	J1	1													
	J2	.392	1												
	J3	.374	.200	1											
	J4	.567	.277	.200	1										
	J5	.096	.012	.464	.431	1									
	J6	.096	.407	.381	.012	.457	1								
	J7	.134	.638	.200	.085	.012	.616	1							
Semantic differential scale	J1	.531							1						
	J2	.120	.608						.204	1					
	J3	.139	.441	.525					.345	.441	1				
	J4	.018	.283	.441	.619				.423	.283	.441	1			
	J5	.715	.684	.061	.084	.671			.378	.453	.251	.384	1		
	J6	.705	.105	.131	.263	.065	.598		.440	.118	.131	.563	.065	1	
	J7	.608	.006	.441	.745	.732	.008	.647	.537	.221	.341	.445	.563	.145	1
Mean		4.35	4.29	4.23	4.29	4.58	4.41	4.29							
Std. Deviation		0.60	0.58	0.43	0.58	0.50	0.50	0.58							

จากตารางข้างบน พบว่าเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน แต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait–Monomethod Triangles: HM) พบว่าค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างจุดมุ่งหมายของผู้เรียนกับปฏิบัติการต่อความผิดหวัง (J1-J7) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .537$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน ใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างการแปลความหมายกับกับปฏิบัติการต่อความผิดหวัง (J4-J7) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .745$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบลงมือกระทำ (J5) ที่ใช้วิธีต่างกัน มีค่าความสัมพันธ์กันปานกลาง ($r = .671$) ถือว่ามีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมากที่สุด จากค่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว แสดงว่าการวัดองค์ประกอบย่อยภายในองค์ประกอบหลักที่ 10 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ที่แตกต่างกัน มีความตรงเชิงโครงสร้างการวัดที่สอดคล้องกัน

องค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity)

วิธีวัด	วิธีวัด	likert scale						semantic differential scale					
	องค์ประกอบย่อย	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K1	K2	K3	K4	K5	K6
likert scale	K1	1											
	K2	.783	1										
	K3	.299	.374	1									
	K4	.091	.269	.306	1								
	K5	.209	.043	.457	.436	1							
	K6	.116	.163	.074	.169	.074	1						
semantic differential scale	K1	.312						1					
	K2	.432	.517					.258	1				
	K3	.244	.321	.542				.335	.150	1			
	K4	.728	.063	.233	.493			.128	.253	.233	1		
	K5	.420	.221	.065	.080	.587		.020	.452	.125	.456	1	
	K6	.158	.451	.478	.317	.478	.654	.471	.542	.778	.110	.698	1
Mean		4.94	5.00	4.41	4.88	4.58	4.82						
Std. Deviation		0.24	0.00	0.50	0.33	0.50	0.39						

จากตารางข้างบน พบว่าเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกันแต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait-Monomethod Triangles: HM) พบว่าค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษากับกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง (K1-K2) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .783$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกันใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างระหว่างกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษากับ กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (K1-K4) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .728$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว (K6) ที่ใช้วิธีต่างกัน มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง ($r = .671$) ถือว่ามีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมากที่สุด จากค่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว แสดงว่าการวัดองค์ประกอบย่อยภายในองค์ประกอบหลักที่ 11 กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity) ที่แตกต่างกัน มีความตรงเชิงโครงสร้างการวัดที่สอดคล้องกัน

องค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor)

วิธีวัด	วิธีวัด	likert scale			semantic differential scale		
	องค์ประกอบย่อย	L1	L1	L1	L2	L3	L1
likert scale	L1	1					
	L2	.102	1				
	L3	.019	.110	1			
semantic differential scale	L1	.873			1		
	L2	.541	.673		.300	1	
	L3	.813	.609	.921	.042	.202	1
Mean		4.17	4.00	4.64			
Std. Deviation		0.39	0.50	0.49			

จากตารางข้างบน พบว่าเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน แต่ใช้วิธีการวัดเดียวกัน (The Heterotrait-Monomethod Triangles: HM) พบว่าค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยปัจจัยภายนอก (L2-L2) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .300$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบต่างกัน ใช้วิธีการวัดต่างกัน (The Heterotrait - Heteromethod Triangles: HH) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบย่อยระหว่างปัจจัยภายในกับช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (L1-L3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .813$) ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง

และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการวัดองค์ประกอบเดียวกัน โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน (The Validity Diagonals) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ขององค์ประกอบช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (L3) ที่ใช้วิธีต่างกัน มีค่าความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .921$) ถือว่ามีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมากที่สุด แสดงว่าการวัดองค์ประกอบย่อยภายในองค์ประกอบหลักที่ 12 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Successor) ที่แตกต่างกัน มีความตรงเชิงโครงสร้างการวัดที่สอดคล้องกัน

การจัดสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ทั้งนี้ในขั้นตอนของการพัฒนา ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร คือ ขั้นตอนการประชุมเชิงนโยบาย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคชุมชน ร่วมกันพิจารณา ตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ทั้ง 8 ตัวบ่งชี้ 31 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้หลักที่ 1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตัวบ่งชี้หลักที่ 2 ความรู้ และทักษะ ตัวบ่งชี้หลักที่ 3 ชุมชน และเครือข่าย ตัวบ่งชี้หลักที่ 4 ผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตัวบ่งชี้หลักที่ 5 ช่องทางการส่งผ่านจากฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตัวบ่งชี้หลักที่ 6 การจัดการ ตัวบ่งชี้หลักที่ 7 ความแท้บนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตัวบ่งชี้หลักที่ 8 ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ ในการเป็นตัวบ่งชี้ในการดำเนินการจัดการด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร ได้อย่างไร หรือมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ร่างกรอบยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี แผนพัฒนาภูมิภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. 2561 – 2564 แผนพัฒนาจังหวัดชุมพร (พ.ศ.2561-2564) แผนปฏิบัติงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร พ.ศ. 2560 และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร

ภาพการเตรียมการการสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย

เอกสารและของที่ระลึกการสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย

ภาพการการสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงนโยบาย

ภาคผนวก ฉ

ตัวอย่างหนังสือขออนุญาตที่เกี่ยวข้อง

ที่ ศธ 6806/ ๒๕๖๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ตำบลจตุจักร
กรุงเทพฯ 10170

6 ธันวาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยด้านเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR

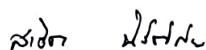
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดแดน วิสุทธิลักษณ์

ด้วย นายอธิป จันทร์สุริย์ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้สร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร” และจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือวิจัยด้านเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR รอบที่ 1 และรอบที่ 2 ให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้ นำข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือการวิจัยให้มีความเหมาะสมต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต นิติติต)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายบริหาร
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตำบลจตุจักร

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/ ๒๒๔

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ตลิ่งชัน
กรุงเทพฯ 10170

6 ธันวาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยด้านเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR

เรียน อาจารย์ ดร.ประเมษฐ์ บุญนำศิริกิจ

ด้วย นายอธิป จันทร์สุริย์ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้สร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร” และจำเป็นต้องมี ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือวิจัยด้านเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR รอบที่ 1 และรอบที่ 2 ให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้ นำข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือการวิจัยให้มีความเหมาะสมต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

๙๒๐๓ ๒/๒๕๖๑

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต นีรัตติย์)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายบริหาร

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตลิ่งชัน

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/ ๐๗๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

15 พฤศจิกายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (focus group) และประชุมเชิงนโยบาย (Policy Meeting)

เรียน นางวิไล พรหมณี

ด้วย นายอธิป จันทรสุริย์ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร” โดยกำหนดจัดสนทนากลุ่ม (focus group) และประชุมเชิงนโยบาย (Policy Meeting) ในวันอังคารที่ 20 พฤศจิกายน 2561 ณ ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่มและประชุมเชิงนโยบายให้กับนักศึกษาดังกล่าว สำหรับรายละเอียดต่าง ๆ บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายอธิป จันทรสุริย์ หมายเลขโทรศัพท์ 086-946-7172 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มและประชุมเชิงนโยบายให้กับนักศึกษาด้วย
จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ส.ธิต นริตคัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต นริตคัย)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายบริหาร
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/๔๑๓๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ตำบลจตุจักร
กรุงเทพฯ 10170

15 พฤศจิกายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (focus group) และประชุมเชิงนโยบาย (Policy Meeting)

เรียน อาจารย์กฤษณะ ฉายากุล

ด้วย นายอธิป จันทรสุรีย์ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นฐาน สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร” โดยกำหนดจัดสนทนากลุ่ม (focus group) และประชุมเชิงนโยบาย (Policy Meeting) ในวันอังคารที่ 20 พฤศจิกายน 2561 ณ ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่มและประชุมเชิงนโยบายให้กับนักศึกษาดังกล่าว สำหรับรายละเอียดต่าง ๆ บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายอธิป จันทรสุรีย์ หมายเลขโทรศัพท์ 086-946-7172 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มและประชุมเชิงนโยบายให้กับนักศึกษาด้วย
จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์ ดร.สาธิต นีรัตติย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต นีรัตติย)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายบริหาร

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตำบลจตุจักร

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายอชิป จันทร์สุริย์
วัน เดือน ปี เกิด	9 มกราคม 2530
สถานที่เกิด	จังหวัดชุมพร
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาธุรกิจการโรงแรม และการท่องเที่ยว (เกียรตินิยมอันดับ 1) มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาการจัดการ อุตสาหกรรมบริการและ การท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ที่อยู่ปัจจุบัน	ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร 50/2 หมู่ที่ 8 ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
ผลงานตีพิมพ์	อชิป จันทร์สุริย์ และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). เรื่องเล่าความสำเร็จการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยกระบวนการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สวน ลุงนิล อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร.วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิง นวัตกรรม ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2561หน้า 222-237 อชิป จันทร์สุริย์ พัทธ์ชัย ศิริวงศ์ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2563). การจัดการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. วารสาร เกษมบัณฑิต ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563). ISSN1513-5667 อชิป จันทร์สุริย์ พัทธ์ชัย ศิริวงศ์ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2563). การจัดการกรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร. วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563). ISSN1513- 5667
รางวัลที่ได้รับ	The Winner “Mister Working Men Thailand 2017” รางวัลอินทจักร สาขาบุคคลที่นายกองแห่งปี พุทธศักราช 2561 จัดโดยสมาคม พัฒนาผู้ประกอบการวัยรุ่นไทยและวัยทำงาน และองค์กรวัยรุ่นอาเซียนเพื่อความ ร่วมมือและการหารือ บทความวิจัยยอดเยี่ยม (The Best Paper) ประเภทการท่องเที่ยวในมิติด้าน สังคมและวัฒนธรรม เรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนภูมิถิ่น โดยใช้ องค์ประกอบการท่องเที่ยว” งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 วันศุกร์ที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2561